

Đặng Quốc Bảo

**ĐẦU ÓC TRÊN MÂY,
ĐÔI BÀN TAY NHẢY MÚA**

*Tất tần tật cách thức một cuốn sách được xuất bản
mà biên tập viên sẽ không nói cho bạn*

*Đừng quên chúng ta chỉ là những kẻ mơ mộng nhỏ bé
ca hát, nhảy múa khắp thế gian...*

*Sáng tác không thể xuất hiện từ con chữ và cũng không thể xuất hiện ở bên ngoài
con chữ. Nó phải xuất hiện trong con chữ và đồng thời không phải trong con chữ.*

*Đến một lúc nào đó trong cuộc sống, bạn sẽ tự nói với mình là
"Hey, hình như đã đến lúc mình nên viết một cuốn sách."*

Và đó chính là lúc chuyển phiêu lưu bắt đầu

CHƯƠNG MỞ ĐẦU:

8 giờ 47 phút sáng, ngày 24/05/2013,

"Tại sao lại là một cuốn sách?"

Thôi xong...

Bàn tay của tôi cứng đờ, lạnh ngắt. Không. Miêu tả như vậy vẫn chưa đúng. Toàn thân của tôi cứng đờ, lạnh ngắt. Phải. Tốt hơn rồi đấy.

Tôi không thể thờ. Tôi quên mất là mình cần phải thờ. Hít thờ, một hoạt động tối quan trọng đối với sinh mệnh, bổng chốc, trở nên vô nghĩa.

Tôi không thể nghĩ. Tôi quên mất là mình cần phải nghĩ. Suy nghĩ, một hoạt động tối quan trọng đối với sinh mệnh... À thật ra suy nghĩ cũng không quan trọng đến vậy.

Đầu óc tôi mụ mẫm. Nó bắt đầu cứng đờ, lạnh ngắt, y như toàn bộ thân người trước đó. Bộ phận duy nhất còn hoạt động?

Đôi môi. Phải. Nó đang mấp máy. Không. Miêu tả như vậy vẫn chưa đúng. Nó đang nhảy múa. Run. Run lên, run bần bật, run không kiểm soát... Dường như, nó cũng muốn thoát lên một điều gì. Thế nhưng, đáng tiếc. Tất cả âm thanh đã bị tắc nghẽn trong cuống họng.

Đôi môi trở nên hoảng loạn. Nó không hiểu chuyện gì đang xảy ra. Nó sinh ra là để được nói, để được yêu thương, để được bày tỏ. Vậy mà giờ đây, tất cả những gì nó có thể làm, chỉ là nhảy múa. Chẳng ai thích một đôi môi cứ liên tục nhảy múa. Mọi người muốn nó trả lời, mọi người đã quá sốt ruột.

"Tại sao lại là một cuốn sách?"

Câu hỏi ấy, đôi môi không trả lời được. Câu hỏi ấy, tôi không trả lời được. Và tôi không thể nào trách đôi môi. Bởi nó cũng chỉ là một nạn nhân bất đắc dĩ, cho một khoảnh khắc hào hứng trước đó.

"Em sẽ viết một cuốn sách!"

Ôi trời... Tôi đã nghĩ gì khi thốt lên điều đó vậy?

Viết một cuốn sách ư?

Ừ thì, nó cũng là một chủ đề thú vị nếu được diễn ra trong một không gian thân mật, một buổi giao lưu giữa những người đam mê viết lách. Thế nhưng, đây không phải một buổi trò chuyện kiểu như vậy. Tôi đang có mặt trong một cuộc thi. Và trước mặt tôi lúc này là ba vị giám khảo.

Có điều gì đó sai rồi. Có điều gì đó sai lắm rồi.

Sau hơn tám tháng, với bốn vòng thi, vượt qua hàng ngàn ứng cử viên sáng giá, cuối cùng tôi cũng đã có mặt ở vòng phỏng vấn của *Chương trình hạt giống lãnh đạo IPL*. Nếu được chọn, tôi sẽ có cơ hội được trải nghiệm những giá trị to lớn từ chương trình, để trở thành một con người tự do, một công dân trách nhiệm, và một chuyên gia ưu tú. Đó là điều tôi đã rất nỗ lực trong suốt thời gian dài. Vậy mà, bạn biết gì không?

Suốt từ nãy đến giờ, tất cả những gì tôi đề cập, lại là một cuốn sách.

Có điều gì đó sai rồi. Có điều gì đó sai lắm rồi.

"Ngoài kia, hiện có rất nhiều người tài giỏi." Một vị giám khảo hiền hòa. "Họ còn chưa nghĩ đến việc viết sách..."

Tôi không nói gì. Chính xác hơn, tôi không biết phải nói gì. Đôi môi đã trở nên vô dụng. Còn đôi mắt cũng chẳng

thể cứu vãn nổi tình hình. Nó chỉ biết cụp xuống, chăm chăm nhìn vào chiếc cà vạt đang nhăn nhúm.

"Vậy còn em? Em nghĩ mình có gì để viết một cuốn sách?"

Tim của tôi ngưng một nhịp. Thêm một câu hỏi nữa mà tôi không thể biết câu trả lời.

Phần còn lại của buổi phỏng vấn?

Chẳng thể nào nhớ nổi.

Tôi trở về nhà, lòng tiếc nuối vô hạn.

Tôi đã đặt rất nhiều kỳ vọng vào chương trình. IPL sẽ là một cơ hội tuyệt vời để tôi được học hỏi, được phát triển, được lan tỏa những giá trị mình hằng tin tưởng. Vậy mà, tất cả đã bị xóa nhòa, chỉ vì một cảm xúc nhất thời về một cuốn sách. Chuyển hành trình đến với IPL có thể đã kết thúc. Thế nhưng, câu hỏi của vị giám khảo cứ dính chặt mãi trong đầu, không cách nào gỡ ra được.

"Tại sao lại là một cuốn sách?"

Câu hỏi ấy, tôi không trả lời được. Ngay cả khi đã trở về nhà, nằm một mình, trong căn phòng nhỏ, với tất cả số thời gian cần thiết, thì câu hỏi ấy, tôi vẫn không trả lời được.

Cho đến một ngày...

~~~

10 giờ 45 phút sáng, ngày 25/05/2017

"Tại sao lại là một cuốn sách?"

MC Xuân Huy quay người về phía tôi. Cô nở một nụ cười tỏa nắng, cũng giống như thứ ánh sáng lấp lánh đang bao phủ lấy nơi này.

Vẫn là câu hỏi đó. Tôi rùng mình. Thế nhưng, sau bốn năm, mọi thứ đã thay đổi khá nhiều. Cơ thể tôi đã thôi không còn lạnh ngắt. Và đôi môi tôi cũng đã thôi không còn run rẩy.

Tại sao lại là một cuốn sách ư?

Lúc này, nó thật sự là một chủ đề khá thú vị, khi được diễn ra trong một không gian thân mật như thế này. Tôi đang ngồi trên sân khấu lớn, giữa đường sách Nguyễn Văn Bình, Sài Gòn, được trò chuyện cùng cô Nguyễn Hoàng Ánh và chị Trần Thị Hồng Hạnh. Chúng tôi là diễn giả của buổi tọa đàm '*Người trẻ, bạn đang đi về đâu?*'*, với những trao đổi xoay quanh chủ đề hoang mang của tuổi trẻ. Điều này cũng giải thích cho câu hỏi của MC Xuân Huy vừa rồi. Cô khá bất ngờ khi biết rằng mặc dù đã có bốn cuốn sách được xuất bản, nhưng tôi lại không có bất kì kinh nghiệm chuyên môn nào liên quan đến sáng tác.

Xoa nhẹ hai lòng bàn tay, tôi nghiêng người, với lấy chiếc micro được để sẵn trên bàn. "Tại sao lại là một cuốn sách ư?" Tôi lặp lại. Câu hỏi ấy, tôi đã đợi rất lâu để biết được câu trả lời.

"Đến một lúc nào đó trong cuộc sống... bạn sẽ tự nói với mình là 'Hey, hình như, đã đến lúc mình nên viết một cuốn sách.' Hãy tin tôi. Vì điều đó chắc chắn trở thành sự thật."

[Buổi tọa đàm '*Người trẻ, bạn đang đi về đâu?* Link: bit.ly/divedau]

PHẦN I: TẠI SAO LẠI LÀ MỘT CUỐN SÁCH?

CHƯƠNG 1: TẠI SAO LẠI KHÔNG CHÚ?

"Nếu bạn không muốn bị quên lãng sau khi chết, hãy viết điều gì đó đáng được đọc, hoặc hãy làm điều gì đó đáng được viết." - Benjamin Franklin

Tại một nhà hàng nọ, một vị khách vô tình bước nhầm vào nhà bếp. Ông giật mình trước những gì nhìn thấy. Khu nhà bếp chật chội và do bẩn. Hàng chông chén đĩa đầy dầu mỡ. Hàng chục túi thực phẩm đủ loại mùi. Sàn nhà lên láng những vệt đồ thả, không rõ là gì. Từ bànng hoang, vị khách hàng trở nên giận dữ. Ông yêu cầu được nói chuyện với người có trách nhiệm.

Người quản lý rất cầu thị. Bà ta xin lỗi và hứa rằng vị khách sẽ không bao giờ nhìn thấy cảnh tượng đó một lần nữa.

Kể từ đó, trước khu nhà bếp xuất hiện thêm một tấm biển lớn với dòng chữ: "KHÔNG PHẬN SỰ MIỄN VÀO"

~~~

Tôi đã đọc ở đâu đó nói rằng, một tác giả nên quên đi cuốn sách ngay sau khi nó vừa được xuất bản. Đừng bàn luận, đừng nhắc đến, cũng đừng nên tham dự bất kì cuộc thảo luận nào liên quan đến tác phẩm, dù là trên mạng hay trên các diễn đàn. Nói một cách đơn giản, hãy bước tiếp. Bởi những gì đã xảy ra rồi, thì không thể nào thay đổi. Hơn nữa, khác với cái kết cuối cùng, một cuốn sách được trưng bày đẹp đẽ trên kệ tủ, thì quá trình sáng tác lại là nấc thang của sự hỗn loạn. Phần nhiều trong đó lại là những câu chuyện ngô nghê đầy ngớ ngẩn. Và bạn biết đấy, chỉ có kẻ ngốc thì mới tự đi làm xấu mặt mình.

Nhưng may mà... Tôi lại là một kẻ ngốc. Hoặc ít nhất, tôi chưa bao giờ cố chứng tỏ điều ngược lại.

Cầm trên tay quyển sách này cũng giống như việc cầm trên tay một tấm vé để bước xuyên qua cánh cửa nhà bếp. Ở nơi đó, bạn sẽ được nhìn thấy rất nhiều thứ, nơi các món ăn được chế biến, nơi một cuốn sách được hình thành.

Nếu như chỉ muốn có một món ăn ngon? Hãy cứ ở bên ngoài tận hưởng. Bạn không nhất thiết phải vào nhà bếp. Bởi một khi đã vào rồi, rất có thể, bạn sẽ không thể ăn ngon thêm một lần nào nữa.

Hãy chỉ vào khi bạn muốn biết sự thật. Bởi sự thật thì không dành cho tất cả mọi người.

Cũng giống như khi xem ảo thuật. Ai trong chúng ta cũng hào hứng nói rằng mình muốn biết sự thật. Thế nhưng, điều đó chỉ đúng trước khi sự thật được phơi bày.

Còn sau đó?

Khán giả sẽ thất vọng. Họ sẽ giận dữ. Họ ước gì mình đừng biết sự thật, để có thể chìm đắm trong những ảo tưởng của riêng mình, về những điều kì diệu. Nhưng không. Chúng ta luôn có cách để biết những gì mình không biết. Vấn đề là chúng ta lại không có cách nào để không biết những gì mình đã biết. Sự thật chỉ là kẻ phá bĩnh. Còn bí mật? Bí mật thú vị hơn rất nhiều. Sinh mệnh của nhà ảo thuật phụ thuộc vào khả năng giữ kín bí mật. Bởi nếu không, vai trò của anh ta là vô nghĩa.

Điều này khiến tôi có đôi chút băn khoăn khi thực hiện cuốn sách này, một cuốn sách viết về sự thật của viết lách. Bởi thoát nhìn, trở thành một tác giả có vẻ là một điều thú vị, nhưng đó là đối với ai chưa trở thành một tác giả? Vậy còn sau đó?

Không những thế, còn một lý do khác khiến tôi phải cân nhắc rất cẩn thận. Lỡ như tôi còn quá thiên cận? Lỡ như tôi còn quá phiến diện? Hay lỡ như tôi chỉ là một gã thầy bói

mù, mới sờ thấy cái đuôi bé xíu, lại cứ tưởng rằng mình đã hiểu được cả một con voi to lớn? Căn trọng là điều cần thiết, đặc biệt là khi viết về một chủ đề mà tôi cực kì yêu thích, viết lách.

Ngày qua ngày, tháng qua tháng, năm qua năm, những dòng suy nghĩ cứ đan xen mãi trong đầu. Cho đến một ngày, sau khi đã xuất bản bốn cuốn sách, sau khi đã tham dự và tổ chức rất nhiều hội thảo về nghề viết, tôi đã nhận ra một sự thật đơn giản rằng. Tôi không thể nào hiểu toàn vẹn về nghề viết, cũng như bất kì nghề nào, cho dù có tiêu tốn thêm bao nhiêu thời gian đi nữa.

Con voi to lớn mỗi ngày cứ mỗi to lớn. Còn tôi? Một thầy bói mù? May mà đã mù thì không thể nào mù hơn được nữa...

Như Đức Mẹ Teresa đã từng nói, *'Tôi có thể làm những điều bạn không thể. Bạn có thể làm những điều tôi không thể. Cùng với nhau, chúng ta có thể làm nên những điều kì diệu.'* Suy cho cùng, đây cũng chỉ là một cuốn sách. Và như tất cả các cuốn sách, nó chỉ thể hiện một góc nhìn của tác giả, một lát cắt mỏng manh về thời cuộc.

Tôi không cần quá lo lắng. Bởi vẫn còn đó rất nhiều cuốn sách có thể nói lên những điều cuốn sách của tôi chưa thể nói. Quả thật, nghề viết thì mệnh mỏng. Còn chuyện sáng tác thì có nói mãi cũng không bao giờ là đủ. Nhưng cùng với nhau, những quyển sách có thể làm nên rất nhiều điều kì diệu.

Và như vậy, tôi quyết định sẽ viết lại những gì tai nghe, mắt thấy, những gì trái tim mình mách bảo. Thật khó để có thể gọi đó là những triết lý cao siêu. Nhưng đó là những bài học đã giúp tôi trưởng thành, cả trong nghề viết, cũng như trong cuộc đời. Chúng là những câu chuyện nhỏ,

rất nhỏ, của một kẻ mơ mộng đã dành cả thanh xuân trong sự tò mò với con chữ.

Đây là câu chuyện của một người đến với nghề viết, khi mọi thứ hãy còn mù mờ. Tôi không biết mình muốn đi đâu. Tôi không biết mình muốn gì. Thậm chí, như bạn đã biết, tôi còn không biết tại sao mình lại muốn viết nên một cuốn sách. Tất cả những điều đó khiến cho chuyến hành trình của tôi có đôi chút vất vả. Nhưng cũng vì thế, nó lại tỏ ra khá hữu ích, đặc biệt dành cho bạn, dành cho những ai đang muốn tìm hiểu về nghề viết, với xuất phát điểm ngay từ đầu.

Không phải ai cũng sinh ra và lớn lên trong một môi trường của văn chương và chữ nghĩa. Không phải cũng tốt nghiệp chuyên ngành về xã hội, để hiểu về cách sử dụng ngôn từ. Không phải ai cũng có nhiều mối quan hệ liên quan đến ngành xuất bản. Hầu hết mọi người đến với viết lách chỉ bằng một tình yêu thuần khiết, vì một tiếng gọi, hay như cách nhà văn Đỗ Nhật Phi, tác giả của *'Người ngủ thuê'* giải nhất Văn học tuổi 20 lần 5, vẫn thường nói, **đó là một lời nguyện**.

Tôi không phải người đặc biệt để có được những cuốn sách cho riêng mình. Tôi chỉ là một người bình thường, với những khao khát, với những mơ mộng. Điều đặc biệt không nằm ở tôi. Điều đặc biệt nằm trong những bài học tôi đã may mắn nhận được trong suốt quá trình, thông qua những biến cố, thông qua những trải nghiệm, cũng như thông qua sự giúp đỡ của rất nhiều người.

Đừng xem tôi là một tác giả, đang hướng dẫn bạn cách thức để có được một cuốn sách. Tôi không phải là người truyền cảm hứng. Tôi không phải là người lên tinh thần. Tôi càng không phải là người định hướng cho sự phát triển của nghề nghiệp.

Hãy xem tôi như một người bạn, một người đi trước. Hoặc tuyệt hơn nữa, hãy xem tôi như một hướng dẫn viên,

đang muốn giới thiệu bạn đến với một chuyến phiêu lưu đầy thú vị. Tôi sẽ không khuyên bạn phải làm thế này hay thế nọ. Tôi sẽ không thúc giục bạn phải thành công, phải giàu có, hay phải có được nhiều người yêu mến. Sự thật thì tôi chỉ muốn dẫn bạn đi đây, đi đó để nhìn ngắm sự tươi đẹp của thế giới này, thông qua con chữ.

Tôi sẽ viết một cuốn sách nói về cách thức để viết nên một cuốn sách, và quan trọng hơn nữa, là dành cho những ai vẫn luôn thao thức cùng con chữ. Đây không phải một cuốn sách của chiêu trò. Đây không phải một cuốn sách của thủ thuật, giúp bạn có được một cuốn sách trong 10 ngày, trong 30 ngày. Đây càng không phải một cuốn sách giúp bạn có được sự tự do tài chính, hay tạo dựng một triệu đô trong tài khoản từ việc xuất bản. Không phải. Đây đơn giản là một cuốn sách của trải nghiệm, để chúng ta được lớn lên mỗi ngày, để hiểu về nhau, để hiểu về thế giới.

Đó là những gì cuốn sách này mang lại, đồng thời cũng là câu trả lời cho câu hỏi quan trọng nhất.

Câu hỏi tại sao? Tại sao lại là một cuốn sách? Tại sao lại là cuốn sách này, không phải cuốn sách nọ? Tại sao và tại sao...

Thế nhưng, đó vẫn chỉ là câu hỏi dành cho tôi. Đó không phải là câu hỏi dành cho bạn. Và những suy nghĩ trong đầu tôi thì có gì là quan trọng, nếu như nó không mang lại lợi ích gì cho độc giả và đặc biệt là dành cho bạn.

Điều đó dẫn đến câu hỏi quan trọng kế tiếp.

Tại sao bạn lại cần cuốn sách này?

Để xem nào... Sau hơn mười trang dày đặc chữ và bạn vẫn tiếp tục đọc? Có lẽ câu trả lời sẽ nằm ở một trong ba lý do:

Thứ nhất, bạn đang vô cùng hào hứng. Bạn đang sở hữu một ý tưởng có thể thay đổi cả thế giới. Điều bạn cần, điều duy nhất bạn cần lúc này chỉ là ai đó có thể giúp bạn chuyển đổi ý tưởng thành một cuốn sách.

Và rồi, nó phải được xuất bản. Và rồi, nó phải được tái bản. Không chỉ một lần mà trong rất nhiều lần. Sau đó, cuốn sách còn phải được chuyển dịch sang tiếng Anh, tiếng Pháp, tiếng Valyrian, tiếng Dothraki, cũng như nhiều thứ tiếng khác. Không những thế, cuốn sách còn phải được chuyển thể thành phim, thành các series phim, với sự tham gia của các ngôi sao hàng đầu. Hoặc cũng có thể, nó sẽ được chuyển thể thành khóa học, thành nhiều chuỗi khóa học, với sự tham gia của các diễn giả hàng đầu.

Tôi biết. Cảm giác này thật tuyệt, phải không?

Nhưng khoan đã. Bạn có thấy quen không?

Bạn đang yêu đấy!

Hay chính xác hơn, bạn đang ở giai đoạn đầu của tình yêu. Và ở giai đoạn này, một chút mơ mộng thì có gì là không phải? Chúng ta sẽ hò hẹn, chúng ta sẽ xem phim, chúng ta sẽ đi du lịch. Gì nữa nhỉ? Chúng ta sẽ xây những ngôi nhà nhỏ, một ở trong thung lũng, một ở trên đỉnh núi. Và rồi, chúng ta sẽ có những đứa con...

Tình yêu quả là một điều kì diệu. Và tình yêu đối với con chữ còn đặc biệt hơn rất nhiều. Tuy nhiên, cũng giống như mọi tình yêu khác, giai đoạn đam mê rồi cũng sẽ nhanh chóng kết thúc, để nhường chỗ cho một giai đoạn khác thú vị hơn gấp nhiều lần.

Điều đó dẫn đến lý do thứ hai. Bạn đang vô cùng tuyệt vọng. Sau một thời gian dài háo hức cùng con chữ, bạn bỗng giật mình. Nếu chỉ viết thôi thì thật dễ, mọi câu từ cứ theo đó mà tuôn trào. Thế nhưng, để viết cả một cuốn sách thì

thật khó, khi không biết mọi chuyện sẽ kết nối thế nào. Còn để viết một cuốn sách có khả năng xuất bản ư? Đó lại là một câu chuyện hoàn toàn khác.

Và rồi, những câu hỏi cứ thi nhau bám lấy trong đầu, không cách nào gỡ ra được. Liệu bạn có đang đi đúng hướng? Hay lỡ như bạn đã đi lạc lối? Liệu bạn có nên cố gắng? Hay tốt nhất là nên dừng lại?

Bạn có đang viết hàng ngàn chữ, nhưng vẫn không thể nào biết được cái kết của câu chuyện? Bạn có đang nghiên cứu hàng chục cuốn sách mình thích, hàng trăm cuốn sách mình không thích, và hàng ngàn cuốn sách mình phải giả vờ thích, nhưng sự nghiệp viết lách vẫn cứ trôi vô định?

Bạn có theo dõi những Fanpage về tác giả, về cộng đồng viết lách, về cuộc thi sáng tác? Bạn có hỏi người này, bạn có hỏi người nọ? Ban ngày bạn có thao thức? Ban đêm bạn có mơ mộng? Đầu óc bạn có trên mây và đôi bàn tay có nhảm múa?

Tôi biết bạn đã từng...

Thời gian nào để viết? Không gian nào để viết? Bạn phù hợp với thể loại nào? Không phù hợp với thể loại nào? Và thể loại là gì vậy? Không phải viết chỉ đơn giản là viết thôi sao?

Ý tưởng thì vô vàn đầy, nhưng làm cách nào để truyền tải thành con chữ? Đam mê thì cháy bỏng đầy, nhưng làm cách nào để có thể viết lách được mỗi ngày?

Làm sao để hoàn thành tác phẩm? Làm sao để tự mình biên tập? Làm sao để miêu tả tốt hơn, để nhân vật sâu sắc hơn, để đối thoại ý nghĩa hơn?

Và quan trọng hơn hết thảy, làm sao để cuốn sách được xuất bản?

Quá nhiều câu hỏi. Quá ít câu trả lời.

Lẽ dĩ nhiên, bạn có thể tự mày mò trải nghiệm, để hiểu thêm về mọi thứ. Nó sẽ tốn thời gian một chút. À không, thực tế thì nó sẽ tốn thời gian rất nhiều chút. Tuy nhiên, vấn đề không nằm ở thời gian. Vấn đề nằm ở chỗ nếu chỉ đi một mình khi mọi thứ vẫn chưa rõ ràng, thì lạc đường là một điều khó tránh khỏi.

Lạc đường luôn là một trải nghiệm khá đáng sợ. Bởi nó là môi trường thuận lợi để nuôi dưỡng vô vàn những cảm xúc tiêu cực. Lúc đầu là bực bội và chán nản. Sau đó là căm ghét và ganh tị. Cuối cùng là buông xuôi và bỏ cuộc.

Và khi ấy, lại thêm một giấc mơ tan vỡ.

Cũng giống như trong tình yêu, chúng ta luôn được lựa chọn, để mà nhớ, để mà quên, để mà trân trọng hay tiếc nuối một mối tình chưa trọn vẹn. Thế nhưng, chúng ta không thể lựa chọn bất kì điều gì với một mối tình chưa tồn tại. Cũng giống như một tác phẩm, chúng ta luôn được lựa chọn để đánh giá một cuốn sách hay, một cuốn sách dở, một cuốn sách gây tranh cãi hoặc thất vọng. Thế nhưng, chúng ta không thể đánh giá được bất kì điều gì với một cuốn sách chưa bao giờ được xuất bản.

Một cuốn sách chưa được viết ra cũng giống như một lời tỏ tình chưa được thổ lộ. Mọi thứ sau đó? Không có gì xảy ra sau đó.

Bạn có thể viết thật nhiều với hy vọng đến một lúc nào đó, khi nhân duyên đã đủ đầy, cuốn sách sẽ được xuất bản. Kiên định luôn là một phẩm chất tốt trong bất cứ nghề nghiệp nào. Thế nhưng, chỉ bấy nhiêu thôi là chưa đủ. Một cách thức sai không thể nào mang lại kết quả đúng; một chìa khóa sai không thể nào mở được cánh cửa; một mật khẩu sai

không thể nào kết nối với wifi, cho dù bạn có thử đi thử lại hàng trăm lần.

Bạn luôn có thể bắt đầu một mình. Nhưng không có nghĩa là bạn phải bắt đầu một mình. Hãy tận dụng sự hỗ trợ. Bạn không phải người đầu tiên, cũng chẳng phải người cuối cùng. Đã, đang và sẽ có rất nhiều người mơ ước được nhìn thấy một cuốn sách với tên mình được in trên trang bìa. Thành công luôn để lại dấu vết.

Hãy cho bạn một cơ hội.

Hãy cho cuốn sách của bạn một cơ hội.

Một cảm nang hướng dẫn, những lời khuyên thực tế, những kiến thức bên lề, về ngành, về nghề, về thị trường, đó là những gì cuốn sách này mang lại. Nó sẽ giúp bạn có cái nhìn sâu sắc hơn về nghề viết, về chuyến hành trình đến với con chữ. Xuất bản một cuốn sách không phải là một điều dễ dàng. Thế nhưng, sẽ càng khó hơn nữa nếu như bạn thật sự muốn đi hết con đường của một tác giả. Thực tế thì cũng có không ít tác giả, đâu đã có được các tựa sách được xuất bản, nhưng vẫn không thể nào tiếp tục theo đuổi được với nghề.

Sáng tác không phải là trò chơi của may mắn. Và phải. Bạn đọc không làm đâu. Sáng tác thật sự là một trò chơi, cũng giống như chính cuộc sống này. Mục tiêu của chúng ta là hãy tìm hiểu luật chơi, hãy chơi thật vui, hãy chơi thật hiệu quả để có thể tận hưởng tất tần tật những điều thú vị mà cuộc sống đã ban tặng.

Một khi đã hiểu về nghề viết, bạn còn có khả năng hiểu thêm rất nhiều nghề nghiệp khác. Bởi những gì xảy ra trong nghề viết không chỉ xảy ra trong nghề viết. Nếu bạn phải làm việc với con người, với trí não, với tư duy ngôn ngữ, thì thật khó nếu không sử dụng những kỹ năng liên quan đến sáng tác.

Đây là một cuốn sách dài. Không có gì phải vội vã. Trước hết, hãy cùng tìm hiểu những gì sẽ xảy ra bên trong nó. Bạn có thể xem đây như một tấm bản đồ hướng dẫn, hoặc một lịch trình chi tiết của chuyến du lịch. Hãy in ra, hãy chép lại, hoặc tự mình đánh máy trang mục lục này. Sau đó, bạn có thể dán nó ở bất kì nơi nào dễ nhìn thấy, như trước cửa phòng, trước cửa tủ lạnh, ngay trên bàn làm việc, hoặc tất cả các lựa chọn đó.

Điều này rất quan trọng. Có thể bạn đã bỏ tiền ra mua cuốn sách, đã bỏ công sức đọc đến đây. Thế nhưng, không có nghĩa là bạn sẽ hoàn thành nó.

Đừng bất ngờ. Rất nhiều cuốn sách được bán ra chưa bao giờ được mở đến trang cuối cùng. Thậm chí, có nhiều cuốn sách còn chưa bao giờ được mở quá trang bìa. Lý do ư? Ừ lý do thì nhiều lắm. Nhưng với hầu hết mọi người, lý do phổ biến nhất vẫn là bận rộn, ví dụ như sự xuất hiện bất ngờ của một cuốn truyện, của một bộ phim, hay của một buổi hò hẹn...

Bạn sẽ quên đi con chữ. Bạn sẽ quên đi cuốn sách này. Và rồi, bạn cũng sẽ quên đi cuốn sách của chính mình.

Và như thế, *hãy thực hiện thử thách đầu tiên*. Một thành công nho nhỏ sẽ giúp bạn có thêm tự tin để hoàn thành những gì mình bắt đầu. Mỗi ngày, một chút một, đó là cách một vương quốc được hình thành. Mỗi ngày, một chút một, đó cũng là cách một cuốn sách được hình thành. Mỗi ngày, một chút một.

Điều bạn cần là hãy in ra, hoặc tuyệt nhất, là dùng tay ghi chép lại tấm bản đồ ở trang phía sau. Việc tự viết ra, sẽ giúp bạn gia tăng sự cam kết với mục tiêu. Điều này chỉ tiêu tốn của bạn một vài phút, nhưng hiệu quả nó mang lại là vô cùng to lớn.

CHƯƠNG 2: MỘT TẤM BẢN ĐỒ

“Trong cuộc đời mỗi người, có ba việc cần làm, đó là trồng một cái cây, có một đứa con và viết một cuốn sách.” ~ José Martí

Bất kì lúc nào lạc lối, hãy đọc lại chương này. Hãy sử dụng tấm bản đồ để biết mình đang ở đâu, đã đi đâu và điều gì đang chờ đón. Bạn có thể đọc cuốn sách này mỗi ngày một chút một, cùng lúc với việc hoàn thiện bản thảo. Hoặc đơn giản, bạn có thể ngay lập tức nhay đến bất kì chủ đề nào mình cảm thấy hứng thú.

PHẦN I: TẠI SAO LẠI LÀ MỘT CUỐN SÁCH?

Chương 1: Tại sao lại không chứ?

Chương 2: Một tấm bản đồ

Bạn đang ở đây

Chương 3: Tại sao lại là một tác giả?

Chương 4: Tài chính, danh tiếng và sự tự do thoải mái

Trong phần một, bạn sẽ được tìm hiểu những chủ đề rất quan trọng đối với công việc một tác giả. Đó là sự nhầm lẫn giữa đam mê và sở thích, sự khác biệt giữa việc tận hưởng một cuốn sách và viết nên một cuốn sách.

Bạn cũng sẽ được tìm hiểu thêm những hiểu lầm về tài chính, danh tiếng cũng như sự tự do thoải mái. Liệu công việc một tác giả có giúp bạn đạt được những mục tiêu đó? Quan trọng hơn nữa, liệu chúng có phải là một lý do đúng đắn để bắt đầu?

PHẦN II: QUÁ TRÌNH SÁNG TÁC

Chương 5: Tiếp nhận

Chương 6: Xử lý

Chương 7: Truyền tải

Trong phần hai, bạn sẽ được khám phá quá trình sáng tác, từ việc sống, trải nghiệm, cho đến xử lý và truyền tải những ý tưởng thành con chữ. Nhiều người thường nghĩ sáng tác chỉ đơn thuần là câu chuyện của ngôn từ. Điều đó đúng, nhưng chưa đủ. Một cuốn sách cần nhiều hơn thế. Với vai trò một người viết, bạn cũng cần nhiều hơn thế.

PHẦN III: CHUYỂN HÀNH TRÌNH SÁNG TÁC

KHỞ ĐỘNG

Chương 8: Xây dựng thói quen viết lách

Chương 9: Xác định độc giả - Lựa chọn thể loại

CÁCH VIẾT THỂ LOẠI HƯ CẤU

Chương 10: Đầu óc trên mây

Chương 11: Nghệ thuật kể chuyện

CÁCH VIẾT THỂ LOẠI PHI HƯ CẤU

Chương 12: Đôi bàn tay nhảy múa

Chương 13: Phải viết gì khi không biết phải viết gì

Trong phần ba, bạn sẽ tìm hiểu cách thức một cuốn sách được xuất bản, từ lúc ý tưởng được hình thành, cho đến khi cuốn sách được xuất bản.

Cụ thể, trong chương 8 bạn sẽ nhận được những công cụ để xây dựng thói quen viết lách, từ việc lựa chọn thời gian, cho đến xác định nơi chốn. Bên cạnh đó, bạn sẽ biết được cách

thức để có thể những bước chuyển đổi nghề nghiệp phù hợp, từ một nhân viên văn phòng chuyển sang một tác giả, hoặc những ngành nghề tương tự có liên quan đến sáng tác.

Trong chương 9, bạn sẽ được tìm hiểu cách thức xác định độc giả và lựa chọn thể loại để thực hiện cuốn sách đầu tay. Không đơn thuần chỉ là kỹ năng viết lách, bạn còn khám phá được rất nhiều điều kì diệu mà nghề viết có thể mang lại, để hiểu thêm về bản thân mình, để hiểu thêm về thế giới, thông qua hai thể loại chính. Hư cấu và phi hư cấu.

Chương 10 và chương 11, bạn sẽ được giới thiệu những khái niệm cơ bản về thể loại hư cấu, truyện ngắn, truyện dài, tiểu thuyết. Ví dụ như khái niệm về câu chuyện, về thể loại, về độ dài, về bối cảnh, cách tạo hình nhân vật và xây dựng những rắc rối. Cùng với đó, bạn sẽ được hiểu thêm về nghệ thuật kể chuyện, với những cấu trúc, với những góc nhìn. Bạn không chỉ là người kể chuyện. Bạn còn là người làm sống lại câu chuyện trong tâm trí độc giả. Cuối cùng, bạn sẽ nhận được phụ lục tham khảo, gồm 16 mẫu cấu trúc cơ bản, để có thể bắt tay thực hiện ngay cuốn tiểu thuyết của riêng mình.

Chương 12 và chương 13, bạn sẽ được giới thiệu những khái niệm cơ bản về thể loại phi hư cấu. Ví dụ như chủ đề, cách tiếp cận độc giả, quy mô thị trường, mức độ ảnh hưởng, khả năng tồn tại, kết nối và được đón nhận của quyển sách. Cùng với đó, bạn sẽ được khám phá thêm những chủ đề mình có thể thử sức, ngay cả khi chưa có đủ trải nghiệm hoặc ngay cả khi chưa biết viết gì. Cuối cùng, không thể thiếu đó là phần phụ lục, nơi bạn sẽ được hiểu thêm về sự khác biệt giữa các loại sự thật. Đồng thời, bạn được giới thiệu đến với một thể loại mới rất thú vị. Thể loại phi hư cấu sáng tạo.

PHẦN IV: TRONG CĂN PHÒNG NHỎ

Chương 14: Cánh cửa nhà xuất bản

Chương 15: Chậm hơn, thấp hơn, và nhẹ hơn

Chương 16: Lời tác giả

Trong phần cuối, bạn sẽ tiếp tục được khám phá cách thức gửi bản thảo đến nhà xuất bản. Bên cạnh đó là phụ lục hai mẫu đề xuất mà tôi đã sử dụng trong *'Thức dậy và mơ đi', 'Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa'*. Cuối cùng, bạn sẽ được tìm hiểu cách thức để có được một sự nghiệp viết lách tương đối lâu dài, để có thể đi trọn vẹn con đường của một tác giả.

Xuất bản một cuốn sách chỉ mới là sự khởi đầu cho cả một chuyến phiêu lưu đầy thú vị. Liệu phía sau đó, điều gì đang chờ đón bạn?

~~~

Những điều bạn vừa đọc cũng đã trả lời cho câu hỏi quan trọng tiếp theo của cuốn sách, **câu hỏi cái gì?**

Đó là tất tần tật những gì xảy ra, cũng như những lợi ích bạn sẽ nhận được trong tác phẩm *'Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nháy múa'*.

Câu hỏi kế tiếp là nơi chốn. Hầu hết những gì bạn tìm thấy trong cuốn sách này đều được diễn ra bên trong một căn phòng nhỏ. Ở nơi đó sẽ có rất nhiều cuộc đối thoại, nơi trí tưởng tượng được thả hoa, nơi sự thông tuệ được nghiền ngẫm. Đó là một căn phòng mà bạn sẽ tìm thấy, sau khi mọi thứ đã hoàn thành.

Sau nơi chốn, câu hỏi kế tiếp là thời gian.

Ý tưởng về việc viết nên cuốn sách này xuất hiện lần đầu vào khoảng giữa tháng 3 năm 2017. Thế nhưng, hầu hết những gì được viết trong khoảng thời gian ấy đều không được sử dụng trong tác phẩm này. Đừng ngạc nhiên. Đó là

điều hết sức bình thường trong sáng tác. Về thời điểm ra đời, khó có thể nói đó là hợp lý, nhưng càng khó hơn nữa để có thể nói là không.

Bởi lúc ấy, *'Không giới hạn'* chỉ vừa mới được phát hành. *'Thức dậy và mơ đi'* chuẩn bị được tái bản, một phiên bản đặc biệt dành cho mùa hè, với hình ảnh đôi giày thể thao sặc sỡ trên nền vàng.

Bộ sách kỹ năng trình bày không chỉ dành cho thiên tài, gồm hai tập *'Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa'* và *'Tay tác giả muốn làm điều thật lạ'* đã bước đến giai đoạn cuối của quá trình biên tập, chuẩn bị đưa ra nhà in để kịp ra mắt vào cuối tháng 4/2017.

Trong cùng thời điểm, cuốn tiểu thuyết đầu tay *'Lãng quên và tìm thấy'* có nguy cơ bị lãng quên, không bao giờ được tìm thấy, bởi nhà xuất bản bỗng nhiên 'im thin thít, lặn mất tăm', không có bất kì động thái nào, dấu hợp đồng đã được ký gần một năm trước đó.

Hai dự án tiểu thuyết khác là *'Nhắm mắt, mở mắt và tất cả những gì ở giữa'*, đã viết hơn 90.000 từ, và *'Công viên các hoàng tử'*, đã xây dựng xong thế giới câu chuyện và danh sách nhân vật bỗng nhiên bị bí ý tưởng, không thể hoàn thành.

Và như thế, trong mớ đụn xen hỗn độn của các dự án, *"Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nháy múa"* đã len lỏi và tìm thấy được chỗ đứng cho riêng mình.

Câu hỏi kế tiếp, câu hỏi về cách thức, như thế nào?

Tôi sẽ viết một cuốn sách về cách thức viết nên một cuốn sách, về những điều một người cần biết để có thể đi theo nghiệp viết lách. Đang thích thú với thể loại phi hư cấu sáng tạo, như cách đã triển khai kỹ năng trình bày trong *'Chuyện*

con qua muốn bay đến Sao Hỏa', dĩ nhiên, tôi vẫn mong muốn được tiếp tục thử sức thể loại này.

Tôi đã đóng vai một chú chó nhỏ, quần quýt bên chân chủ là một nhà văn, để nhận xét về cuộc đời một tác giả. Tôi đã đóng vai một bệnh nhân mất trí nhớ, đang mong muốn tìm lại ý nghĩa của cuộc đời, thông qua viết lách. Tôi cũng đã đóng vai một cô gái, với tình yêu tuổi mới lớn, luôn mơ tưởng đến một anh chàng nhà văn thích đi phượt. Mặc dù đã bắt đầu, nhưng tất cả đã không thể kết thúc. Thật đáng thất vọng.

Một năm rưỡi và tôi đã chứng minh thêm một lần nữa một điều vốn dĩ ai cũng biết rõ. Chỉ có ý tưởng thôi là chưa đủ. Viết đi, viết lại, viết thật nhiều lần cũng không phải là một cách hay. Thế nhưng, cũng nhờ vậy, tôi đã phát hiện ra một công cụ rất hiệu quả trong việc biên tập những bản thảo kém chất lượng.

Đó là nút xóa. Và phải. Bạn đọc không lầm đâu.

Đôi khi, cách chỉnh sửa tốt nhất là không nên chỉnh sửa. Thay vào đó, hãy xóa đi hết để làm lại từ đầu. Một năm, sáu tháng, lẻ vài ba ngày. Cuối cùng, những con nhúc đầu dai dẳng trong nhiều ngày, nhiều tháng cũng đã được giải quyết.

Nút xóa.

Khi một cánh cửa bị đóng lại, hãy đoán xem có bao nhiêu cánh cửa đang chờ được mở? Khi một trang giấy bị xóa hết? Phần còn lại bạn biết rồi đấy. Và như thế, tôi quay trở lại với những gì đơn sơ mộc mạc nhất, với những câu hỏi mà tôi chưa thể tìm thấy câu trả lời.

Tại sao lại là một cuốn sách?

Quan trọng hơn nữa, tại sao lại là cuốn sách này?

Tôi nghĩ nếu trả lời thành thật, chỉ đơn giản bởi vì... tôi cô đơn quá. Biết được bí mật của mọi thứ thì có gì là thú vị, nếu như không có ai cùng chia sẻ? Tôi chỉ muốn có thêm những người bạn, để có thể chơi chung với mình, một trò chơi tôi thật sự yêu thích.

Nhưng tôi sẽ viết gì nhỉ? Tôi luôn thích những cuộc nói chuyện tâm tình, giữa những trái tim đồng điệu, trong những buổi giao lưu về sáng tác. Tôi luôn thích những cuộc hò hẹn, giữa những đầu óc mơ mộng, trong một căn phòng nhỏ, với bản nhạc du dương, với những câu chuyện cũ...

Khoan đã. Những cuộc trò chuyện tâm tình ư? Sách, nghề viết, và hẹn hò ư?

Phải rồi. Tại sao tôi không nghĩ ra sớm hơn nhỉ? Tại sao tôi phải tạo ra hàng đống câu chuyện, với đủ các nhân vật ngồi lại cùng nhau để trao đổi về nghề viết? Tại sao tôi không làm điều đó một cách trực tiếp, với một người thật sự yêu thích viết lách?

Cũng là một ý hay...

Phải. Tôi đang nói chuyện với bạn đó, hồi con người đang cầm trên tay quyển sách.

Ai cơ? Tôi ư?

Dĩ nhiên rồi. Đâu còn ai khác đang đọc cuốn sách này, ngoài bạn?

Nhưng làm sao có thể? Làm sao chúng ta trò chuyện được?

Thật ra thì... Chúng ta đang làm đấy thôi. Bằng trí tưởng tượng, tôi sẽ nghĩ ra những gì bạn có thể hỏi. Bằng sự mơ mộng, bạn sẽ đi cùng tôi đến hết chuyến hành trình.

Nhưng... Tôi chưa bao giờ trở thành nhân vật trong một cuốn sách.

Thật ra thì... Tôi cũng vậy. Tôi cũng chưa bao giờ nói chuyện với độc giả theo cách này. Tuyệt thật. Chúng ta đều là lần đầu tiên của nhau đấy!!!

Bình thường, nếu muốn trao đổi, có lẽ chúng ta sẽ dùng Zalo, Viber hay Facebook. Thế nhưng, một cuốn sách thì... Tôi hy vọng đây sẽ là một điểm nhấn thú vị cho tác phẩm, khi độc giả được hóa thân thành một nhân vật, để cùng tìm hiểu về câu chuyện.

Tôi cũng không rõ lắm. Điều này có vẻ hơi kì lạ.

Quá kì lạ luôn ấy chứ. Vậy ý của bạn thế nào? Bạn sẽ đi cùng tôi chứ?

Ừ thì... Cũng được. Tôi cũng đâu mất gì? Dù gì thì tôi cũng đã bỏ tiền để mua quyển sách.

Tuyệt! Đây sẽ là một cuộc hẹn hò thật thú vị!

Hẹn hò, tôi luôn thích được hẹn hò. Những con chữ cứ từ đó tuôn trào. Tôi sẽ có được một cuộc hẹn. Tôi sẽ có được rất nhiều cuộc hẹn.

Đối với tôi, sách luôn là những cuộc trò chuyện tâm tình, trước hết, giữa người viết với những ý tưởng của riêng mình. Và rồi, nếu may mắn được xuất bản, nó sẽ trở thành cuộc trò chuyện giữa tác giả và độc giả, giữa tôi và bạn, để cả hai cùng hiểu nhau, để cả hai cùng hiểu thêm về chính mình và hiểu thêm một điều gì đó về cuộc sống.

Theo định nghĩa như vậy, việc đọc sách và viết sách cũng chẳng khác nhiều lắm so với một cuộc tán tỉnh hay hò hẹn. Sau khi phải xóa đi tất cả những gì mình tạo dựng, cuộc hẹn cùng với bạn khiến tôi hào hứng hơn rất nhiều.

Hào hứng. Đó là điều quan trọng nhất để trở thành một tác giả. Bạn phải thật sự tin rằng mình đang làm một điều thú vị. Tại sao vậy?

Thứ nhất, bây giờ đã là thế kỷ 21. Sách không còn là lựa chọn duy nhất để ai đó có thể học hỏi, phát triển, và giải trí. Luôn có vô vàn những lựa chọn đầy cám dỗ khác như phim ảnh, truyện tranh, hay hò hẹn. Và như thế, nếu như muốn đọc giả yêu thích cuốn sách của bạn, thì điều đầu tiên, bạn phải thật sự hào hứng cuốn sách của chính mình.

Thứ hai, sáng tác là một trò chơi lâu dài. Nếu như không đủ hào hứng, bạn sẽ dễ dàng bỏ cuộc, vào bất kì thời điểm nào. Đam mê luôn là một lý do tốt để khởi đầu. Tuy nhiên, chỉ là khởi đầu thôi nhé. Để có thể đi hết chặng đường, bạn vẫn cần thêm một vài yếu tố khác, sẽ dần được hé lộ thông qua từng trang giấy.

Chúng ta sẽ có rất nhiều cuộc hẹn. Nhưng chúng không phải là những cuộc tán gẫu vô thưởng, vô phạt, bình luận về những trào lưu mới vừa xuất hiện trên thị trường. Chúng ta sẽ hò hẹn với một mục tiêu rõ ràng và cụ thể, để hiểu về nhau, để hiểu về con đường một tác giả.

Và đó là tất tần tật những gì đang chờ đợi bạn trong *'Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nhày múa'*.

Tôi hy vọng, bằng những dòng chữ này, với những suy nghĩ về nghề viết, về những gì tôi đã trải qua, sẽ giúp bạn thêm hiểu và thêm yêu con đường một tác giả, cho dù bạn đang ở bất kì giai đoạn nào của nghề nghiệp.

Câu hỏi cuối, cũng là câu hỏi khó trả lời nhất, tôi là ai?

Tôi là Bảo, Đặng Quốc Bảo. Nhiều người biết đến tôi với tư cách một tác giả, bởi vì tôi đã có một vài cuốn sách được xuất bản. Điều đó đúng, nhưng cũng chưa đúng lắm.

Bởi vì bên cạnh những con chữ, đôi khi, tôi còn là một nhân viên ngân hàng, một chuyên gia đào tạo, một quản lý dự án. Thịnh thoảng, trong một vài tình huống, tôi còn là một nhân viên phục vụ, một thợ làm bánh, một người đi hái nấm. Không thường xuyên lắm, tôi còn là một giáo viên dạy yoga, một người chạy bộ, một cầu thủ bóng rổ. Tôi nghĩ rằng chỉ dùng một công việc để định danh một người là điều không thỏa đáng.

Như thế, quả thật rất khó để trả lời câu hỏi này trong giới hạn của một cuốn sách. Vì vậy tôi xin phép nhờ sự trợ giúp từ bạn. Hy vọng, sau khi đọc xong cuốn sách, bạn sẽ biết được tôi là ai. Và làm ơn, khi ấy, hãy nói cho tôi biết với...

Tôi biết bạn có rất nhiều lựa chọn, với rất nhiều hình thức giải trí khác, với rất nhiều cuốn sách khác. Xin cảm ơn bạn đã lựa chọn *'Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nháy múa'*.

Không chỉ đơn giản là tiền, không chỉ đơn giản là thời gian. Tôi xin phép được nói lại theo một cách chính xác. Cảm ơn bạn đã dành một phần cuộc đời để lắng nghe tôi. Cảm ơn bạn đã dành một phần cuộc đời cho những buổi hẹn hò.

Điều này, đối với tôi, rất có ý nghĩa.

Người viết thì khá cô đơn. May mà có bạn để tôi không phải cô độc. Một lúc nào đó, hy vọng cuộc trò chuyện này sẽ vượt ra khỏi trang sách, để bạn và tôi, chúng ta sẽ có những cuộc trò chuyện tâm tình trực tiếp với tư cách giữa hai người bạn, giữa hai người mơ mộng nhỏ bé vẫn luôn thao thức cùng với con chữ.

Một lần nữa, xin cảm ơn bạn đã lựa chọn tác phẩm.

À, có ba lý do để bạn cầm quyển sách này trên tay, và tôi chỉ mới nói đến hai lý do đầu. Đừng lo, không phải một sự nhầm lẫn đâu. Tôi sẽ nói đến lý do cuối cùng vào một thời

điểm phù hợp nhất. Tạm thời, hãy cho phép tôi giữ lại như một bí mật nhé.

Bạn biết đấy. Bí mật. Đó là điều quan trọng nhất để trở thành một tác giả.

CHƯƠNG 3: TẠI SAO LẠI LÀ MỘT TÁC GIẢ?

"Nếu có một cuốn sách bạn rất muốn đọc, nhưng chưa được ai viết, thì bạn phải là người viết nên cuốn sách đó." - Toni Morrison

"Tác giả ở đâu?" Starlord hỏi.

"Tôi có câu hỏi tốt hơn." Iron Man phản hồi. "Ai là tác giả?"

"Tôi có câu hỏi tốt hơn nữa." Drax chốt lại. "Tại sao lại là một tác giả?"

~~~

Bạn mong muốn trở thành một tác giả?

Oh... Hửn rồi. Xin lỗi. Tôi ngốc quá. Đó là lý do tại sao chúng ta ở đây. Đó là lý do tại sao có cuộc hẹn hò này. Nhưng khoan đã, hãy để tôi hỏi lại một lần nữa cho chắc.

Bạn thật sự mong muốn trở thành một tác giả?

Ừ thì... Đó là lý do tôi mua cuốn sách này mà.

Dĩ nhiên rồi. Nhưng tại sao vậy? Tại sao lại là một tác giả?

Nếu bạn muốn trở thành một diễn viên, một ca sĩ, hay thậm chí là một cầu thủ bóng rổ, có lẽ tôi sẽ không thắc mắc đến vậy. Bởi hầu như ai cũng có thể tưởng tượng được những công việc đó sẽ diễn ra như thế nào.

Nhưng còn một tác giả ư? Rốt cuộc thì họ sẽ làm gì nhỉ? Dĩ nhiên là họ phải viết? Nhưng viết cái gì? Viết ra sao? Viết như thế nào? Và chẳng lẽ, cứ ngồi viết như vậy từ sáng đến chiều? Rồi họ làm gì để sống, để có tiền, để chi tiêu cho những nhu cầu thường nhật?

Điều này... Sự thật thì tôi cũng chưa bao giờ nghĩ đến.

Đừng lo lắng. Bởi sự thật thì nhiều người cũng chưa bao giờ nghĩ đến. Và đó cũng chính là nguyên nhân chính khiến cho nhiều người chưa thể trở thành một tác giả. Bạn không thể nào đi đến Đà Lạt, nếu như không biết Đà Lạt? Và bạn cũng sẽ không bao giờ đi đến Đà Lạt, nếu như không biết được lý do tại sao mình cần đến đó.

Và một tác giả thì có gì là khác biệt?

Hãy hiểu rằng, điều đầu tiên, điều cuối cùng, điều quan trọng nhất để có thể trở thành một tác giả, đó là phải hiểu được lý do tại sao mình muốn trở thành một tác giả.

Được rồi. Đây là cuốn sách của anh. Tôi không thể can thiệp quá nhiều. Nhưng chỉ để nhắc thôi. Bởi đến lúc này đã có đến tận ba điều quan trọng 'nhất' để trở thành một tác giả.

À. Không có gì nhầm lẫn đâu. Bạn biết tại sao không? Bởi điều quan trọng nhất của một cuốn sách là phải có điều quan trọng nhất. Và tuyệt hơn nữa, phải có rất nhiều điều quan trọng nhất.

Ôi trời. Khiếu hài hước chẳng thể nào hiểu nổi.

Vui mà. Quay trở lại câu hỏi quan trọng nhất, tại sao bạn lại muốn trở thành một tác giả?

Oh... Một sở thích. Một đam mê. Và không thể nào thiếu đó là tình yêu đối với con chữ.

Dĩ nhiên là vậy. Tình yêu luôn là một lý do tốt để bắt đầu. Sự thật thì mọi thứ nên bắt đầu bằng tình yêu. Vấn đề là dẫn cho có cùng một tên gọi, nhưng với những người khác nhau, thì tình yêu có thể mang những đặc tính rất khác nhau. Có tình yêu là sự quan tâm chăm sóc. Có tình yêu là sự sẻ chia thấu hiểu. Có tình yêu là phải đạt được một số điều kiện

nhất định về tài chính hay sự nghiệp. Và trong một mối quan hệ, sự khác biệt về định nghĩa có thể tạo nên vô số những hiểu lầm, khi kì vọng của người này khác xa so với người còn lại.

Bạn có đam mê với con chữ?

Bạn có tình yêu với cuốn sách?

Tuyệt. Nhưng khoan đã. Hãy chậm lại. Bởi điều đó không có nghĩa là bạn phải trở thành một tác giả!

Nhưng tại sao chứ?

Bạn có thể yêu thích trà sữa. Nhưng không có nghĩa bạn phải trở thành một nhân viên pha chế trà sữa. Bởi khi đó, với hàng trăm ly trà sữa liên tục được pha chế, rất có thể bạn sẽ không muốn uống thêm một ly nào nữa.

Tương tự, bạn có thể yêu thích cảm giác được đắm chìm trong không khí các sự kiện. Nhưng không có nghĩa bạn phải trở thành một nhân viên tổ chức sự kiện. Bởi khi đó, với nhiệm vụ chăm lo cho những người khác, bạn không thể tự do thoải mái tận hưởng sự kiện ấy, như một khách hàng.

Vậy đầu tiên, hãy tự hỏi, bạn thích uống trà sữa hay thích công việc pha chế trà sữa? Bạn thích đắm chìm trong không gian những con chữ, hay thích công việc sáng tạo ra những con chữ. Đây là hai chủ đề hoàn toàn khác biệt và bạn cần phải phân định rõ.

Nếu yêu thích trà sữa, hãy đi mua trà sữa. Nếu yêu thích sự kiện, hãy tham dự các sự kiện. Có một sự khác biệt rất lớn giữa việc thưởng thức và tạo dựng.

Tại sao điều này lại quan trọng?

Bởi đây là một trong những hiểu lầm rất lớn trong các quyết định về nghề nghiệp. Một vài cuốn sách, một vài khóa học có thể khuyên bạn hãy cứ theo đuổi đam mê và thành công sẽ theo đuổi bạn. Điều này quả thật không sai. Bạn chỉ có thể thăng hoa khi được làm những gì mình thích. Tuy nhiên, vấn đề là chúng ta rất dễ bị nhầm lẫn giữa một thú vui, một sở thích, một đam mê và những gì gần giống như vậy.

Hãy theo đuổi đam mê không phải lúc nào cũng là một lời khuyên tốt, đặc biệt đối với những người trẻ đang hoang mang trong các quyết định nghề nghiệp. Con số hơn 60% sinh viên tốt nghiệp ra trường phải làm trái ngành có lẽ cũng đã nói lên khá nhiều điều. Và như vậy, trước khi quyết định trở thành một tác giả, hay bất kì nghề nghiệp nào, hãy cân nhắc một cách cẩn thận.

Bạn đam mê thường thức hay tạo dựng?

Bạn chỉ có thể yêu tối đa đến mức bạn có thể hiểu. Và ngược lại, bạn chỉ có thể hiểu tối đa đến mức bạn có thể yêu. Sự hiểu và sự yêu phải luôn song hành. Nếu chỉ có yêu mà không hiểu, chỉ là những say đắm nhất thời. Nếu chỉ có hiểu mà không yêu, chỉ là những bài học về giáo điều. Một mối quan hệ thì có gì là khác biệt? Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Vậy nói tôi nghe đi. Trở thành một tác giả thì sẽ như thế nào?

Đáng tiếc là tôi không thể nói.

Hắn là anh đang đùa.

Không. Tôi hoàn toàn nghiêm túc đấy.

Nhưng anh vừa nói sẽ giúp tôi tìm hiểu mọi thứ.

Dĩ nhiên là vậy. Nhưng không phải bằng một câu trả lời có sẵn. Bởi khi đó, bạn sẽ quên ngay tất cả khi cuốn sách vừa được gấp lại. Bạn sẽ trở về với với com áo, với gạo tiền, với những buổi hẹn hò khác. Bạn sẽ quên mất là mình phải trở thành một tác giả. Hơn nữa, bằng việc cung cấp một câu trả lời có sẵn, tôi cũng sẽ tước đi của bạn những khoảnh khắc tuyệt vời của việc tự mình khám phá. Đây không phải cuốn sách về tôi. Đây là cuốn sách về bạn. Những gì tôi biết thì có gì là quan trọng nếu như bạn không nhận thấy nó quan trọng?

Vậy chính xác chúng ta sẽ làm gì?

Như điều chúng ta vẫn đang làm. Như điều bất kì cặp đôi nào khác vẫn đang làm.

Và đó là...

Hẹn hò.

Hở?

Hẹn hò luôn là một điều thú vị. Nhưng chúng ta sẽ không tìm hiểu về nhau. Thay vào đó, chúng ta sẽ cùng tìm hiểu về một chủ đề mà cả hai cùng yêu thích. Tôi sẽ không yêu cầu bạn phải làm điều này hay điều nọ. Tôi sẽ không yêu cầu bạn phải bỏ việc, phải thức khuya, phải dậy sớm, để nỗ lực trở thành một tác giả. Không đâu. Tôi sẽ không thay đổi bất kì ngã rẽ nào. Tôi ở đây chỉ đơn giản như một người bạn đồng hành, để giúp bạn thực hiện mọi thứ một cách nhẹ nhàng nhất.

Nhưng anh sẽ làm như thế nào?

Bằng cách len lỏi vào căn phòng nhỏ của bạn, cũng giống như cách chú mèo máy Doraemon đã từng làm.

"Đừng sợ! Tớ đến đây với thiện ý muốn giúp cậu tránh những rủi ro xui xẻo trong cuộc sống!"

'Nhưng làm cách nào tránh được chứ?'

'Dễ lắm! Khi nào cậu sắp gặp nguy. Tớ sẽ báo trước cho cậu tránh.'

Vậy ý của bạn thế nào?

Bạn sẽ hẹn hò cùng tôi chứ?

CHƯƠNG 4: TÀI CHÍNH, DANH TIẾNG VÀ SỰ TỰ DO THOẢI MÁI

"Khác biệt duy nhất giữa một tác giả và một người quản trị; tác giả là người được trả tiền để viết." - David Gerrold

"Tôi biết đó là một sai lầm. Nhưng có một số điều trong cuộc sống bạn biết đó là một sai lầm, nhưng bạn không thực sự biết đó là một sai lầm. Bởi cách duy nhất để thực sự biết đó là một sai lầm là bạn phải phạm sai lầm, để rồi nhìn lại và nói 'Vâng, đó chính xác là một sai lầm.'

Vì vậy, sai lầm lớn hơn chính là không phạm sai lầm. Bởi sau đó, bạn sẽ dành cả cuộc đời và không thể biết rằng liệu đó có phải là một sai lầm hay không." ~ *Lily - How I met your mother*

Người viết là những kẻ mơ. Hiếm có ai viết lại không mơ. Thế nhưng, ngay cả những trái tim mơ mộng nhất rồi cũng sẽ có lúc giật mình tỉnh giấc.

Nhưng tại sao?

Bởi không giống như những cái cây chỉ cần nắng, chỉ cần gió, chỉ cần một chút gì đó của tự do là có thể sống một cuộc đời hạnh phúc, thì người viết vẫn cần có tiền để ăn, để mặc, để chi tiêu cho vô vàn những nhu cầu khác. Và như thế, nếu không đủ tài chính để lo cho cuộc sống thường ngày, hoặc ít nhất, là để lo cho cái bụng được căng đầy, thì thật khó có thể thăng hoa và viết lách.

Với mỗi một cuốn sách bạn nhìn thấy trên thị trường, thì đi cùng với nó là hàng trăm giấc mơ hazy còn đang dang dở. Nếu cuốn sách được xuất bản, đó sẽ là một cái kết đẹp, một hạnh phúc trọn vẹn. Thế nhưng, chuyện gì sẽ xảy ra nếu như một bản thảo không được chấp nhận?

Câu trả lời là không có gì xảy ra cả.

Không có thu nhập. Không có cuốn sách. Không thể đề xuất tăng lương, không thể ghi vào CV xin việc. Nhắc lại, không có điều gì xảy ra cả. Hy vọng là đến lúc này bạn sẽ hiểu tại sao bố mẹ, người thân, lại phản đối quyết liệt đến như vậy, mỗi khi bạn có ý nghĩ muốn đi theo nghiệp viết lách.

Tôi hiểu. Nếu chỉ nỗ lực thôi vẫn là chưa đủ.

Thế nhưng, đó chỉ mới là nửa đầu câu chuyện. Vậy, câu hỏi tiếp theo, chuyện gì sẽ xảy ra nếu như bạn có được một cuốn sách được xuất bản?

Nhưận bút. Dĩ nhiên rồi.

Đúng. Đó là điều ai cũng biết. Nhưng vấn đề là bao nhiêu?

Hơ. Điều này... Thú thật thì tôi chưa bao giờ nghĩ đến.

Không sao. Nhiều người cũng chưa bao giờ nghĩ đến. Tuy nhiên, nếu bạn thật sự muốn trở thành một tác giả, và coi đây là một nghề nghiệp để có thể theo đuổi lâu dài, thì đây lại là một thông tin vô cùng quan trọng.

Được rồi. Vậy nó khoảng bao nhiêu?

Bạn thật sự muốn biết?

Đó là lý do chúng ta ở đây mà.

Vậy thì, nó dao động từ 8% đến 12% trên giá bìa, tùy vào thời điểm, tùy vào nhà xuất bản, và tùy vào tác giả. Thông thường, nó rơi vào khoảng 10%.

Đợi một chút. Một cuốn sách trên thị trường có giá khoảng 50.000 đồng. Vậy tôi sẽ nhận được 5.000 đồng cho mỗi một cuốn sách?

Tôi cho là vậy.

Thông thường, sẽ có bao nhiêu cuốn cho một lần xuất bản?

Một cách lạc quan, khoảng 2,000 bản.

Như vậy... Để xem nào. Là 10 triệu đồng ư? Cho cả một năm sáng tác ư?

Cũng có thể là nhiều năm lắm chứ.

Nghĩa là chưa đến 1 triệu đồng cho một tháng làm việc!!! Thật khó mà tin được.

Nhưng đó lại là sự thật. Và như vậy, nếu chỉ xét về mặt tài chính, thì có lẽ sách không phải là một khoản đầu tư hợp lý. Bởi nghề viết tiêu tốn quá nhiều thời gian và công sức, trong khi đó, tỉ lệ thành công lại nằm ở mức thấp. Không những thế, ngay cả khi thành công, thì thu nhập cũng khá khiêm tốn, so với mặt bằng chung của các ngành nghề.

Nếu như vậy còn danh tiếng thì sao? Liệu trở thành một tác giả có giúp bạn trở nên nổi tiếng? Bởi trong thời đại ngày nay, với sự xuất hiện của các mạng xã hội, như Facebook, Instagram hay Youtube, thì với một danh tiếng tốt, với hàng triệu lượt quan tâm hay theo dõi thì cũng đồng nghĩa với một khả năng tạo ra thu nhập, thậm chí, là gấp nhiều lần, so với nhuận bút.

Hãy cùng tìm hiểu đôi chút về chủ đề này.

Như chúng ta đã biết, quả thật không dễ để một bản thảo có thể đi đến được bước cuối cùng, một cuốn sách. Thế nhưng, đó vẫn chỉ mới là phần mở đầu. Bởi thực tế thì sau khi

xuất bản, bạn sẽ phải đối mặt với một cuộc chiến thậm chí còn khốc liệt hơn rất nhiều.

Như thế nào cơ?

Theo số liệu báo cáo của ASEAN Book Publishers Association, cuộc họp thường niên lần 6, diễn ra ngày 17/08/2010 tại Hà Nội, thì tại Việt Nam, ngay khi khoảnh khắc vừa chào đời, một cuốn sách phải lập tức cạnh tranh với gần 25.000 tựa sách khác cũng được xuất bản trên thị trường. (Nguồn: bit.ly/ABPA2010 - trang 79, 80)

25.000 ư???

Phải. Một con số khủng khiếp. Nếu tính toán một cách logic, xác suất để cuốn sách được nhận ra lúc này sẽ vào khoảng 1/25.000, tương đương 0,004%.

Tôi biết, nếu chỉ đứng một mình thì con số trên chưa thể hiện được nhiều ý nghĩa. Vì thế, xin mạn phép để tôi kiểm thêm một con số khác, để 0,004% không phải đứng cô đơn tro trọi.

Được chứ.

Theo số liệu của National Weather Service, Cục Quản lý Đại dương và Khí quyển Hoa Kỳ (NOAA - National Oceanic and Atmospheric Administration), nếu một người sống thọ đến 80 tuổi, thì khả năng bị sét đánh trong suốt cuộc đời sẽ vào khoảng 1/13.500, tương đương 0,0075%. (Nguồn: <http://www.lightningsafety.noaa.gov/odds.shtml>)

Tỉ lệ cuốn sách sẽ được đọc là 40/1.000.000.

Tỉ lệ chúng ta sẽ bị sét đánh là 75/1.000.000.

Điều đó có nghĩa nếu sống thọ đến 80 tuổi và có được một cuốn sách được xuất bản, thì tỉ lệ bạn bị sét đánh còn cao gần gấp hai lần so với tỉ lệ cuốn sách sẽ được đọc.

Ôi trời!

Đó là chưa kể đến việc cuốn sách của bạn còn phải cạnh tranh với hàng triệu triệu cuốn sách đã tồn tại trong suốt chiều dài lịch sử, đặc biệt hơn nữa là những tác phẩm kinh điển có cùng chủ đề. Và tôi nghĩ lúc này câu hỏi ***liệu trở thành tác giả có giúp bạn nổi tiếng*** có lẽ đã trở thành một câu hỏi tu từ.

Nhưng nếu như có một chút mắn, chuyện gì sẽ xảy ra nếu cuốn sách được đón nhận?

Mơ mộng luôn là một điều tốt. Mơ mộng luôn là điều thế giới này cần. Thế nhưng, bạn vẫn cần sự tỉnh táo để biết được rằng sự nổi tiếng của một tác giả có thể sẽ rất khác so với những gì bạn tưởng tượng. Và đặc biệt, nó sẽ không giống sự nổi tiếng của diễn viên, ca sĩ, hay những người làm việc trong lĩnh vực giải trí.

Độc giả có thể biết đến và yêu quý cuốn sách của bạn. Nhưng điều đó không có nghĩa là họ sẽ biết đến bạn hay yêu quý bạn. Cuốn sách không phải là bạn. Ngược lại, bạn không phải là cuốn sách. Và nếu may mắn được độc giả chú ý, thì những gì bạn nhận được đôi khi chỉ là một ánh mắt hay một nụ cười. Điều đó không có nghĩa là độc giả không yêu quý bạn. Chỉ là cách thể hiện của họ sẽ khá nhẹ nhàng và kín đáo.

Nếu như sự nổi tiếng đối với bạn là phải được săn đón hay trở thành tâm điểm của sự chú ý, với những fan club, với những buổi họp báo, thì trở thành tác giả có thể sẽ khiến bạn thất vọng. Đó cũng là một trong những nét rất đặc thù của nghề viết. Một tác phẩm tiêu tốn rất nhiều thời gian và công sức. Thế nhưng, bạn không thể trình diễn nó tại quán

các cafe, trong các câu lạc bộ, hay trên các cuộc thi, game show truyền hình. Và như thế, bạn cũng không có quá nhiều cơ hội để tiếp xúc trực tiếp với độc giả, để cảm nhận được nguồn năng lượng tích cực từ những người hâm mộ, như các công việc mang tính giải trí khác.

Nghề viết là một nghề khá cô đơn. Bởi trong hầu hết thời gian, bạn chỉ có một và chỉ một khán thính giả duy nhất. Đó chính là bản thân mình.

Có được một cuốn sách qua là một niềm vinh dự và tự hào. Tuy nhiên, nếu mục tiêu của bạn là để có thêm nhiều lượt yêu thích, nhiều lượt đăng ký hay theo dõi, thì có lẽ một cuốn sách không phải là lựa chọn tối ưu nhất. Với sự xuất hiện của mạng xã hội, của Instagram hay Facebook, vẫn có nhiều cách hiệu quả hơn rất nhiều để giúp bạn được nổi tiếng.

Nhưng... Theo tôi biết, cũng có rất nhiều tác giả giàu có và nổi tiếng đấy chứ. Như cô J.K.Rowling, tác giả của bộ truyện Harry Potter, chẳng hạn.

Đúng như bạn nói. Có rất nhiều tác giả đã đạt được những thành tựu đáng ngưỡng mộ và sống khá thoải mái từ công việc viết lách. Thậm chí, một vài tác giả còn tạo dựng được cả một gia tài đáng mơ ước. Hãy cùng tìm hiểu một chút về chủ đề này.

Theo New York Times, với hàng loạt cuốn sách cùng bộ phim chuyển thể ăn khách, đặc biệt trong đó là "**Harry Potter**", thì tác giả J.K. Rowling đang sở hữu một khối tài sản ước tính khoảng 1,2 tỷ USD.

Nhiều vậy sao???

Có thể bạn sẽ ngạc nhiên hơn khi biết rằng, trước Harry Potter, cô Rowling chưa từng viết bất kì một cuốn sách nào. Lúc ấy, cô vẫn một mình nuôi con, ngồi sáng tác tại quán

cafe và phải sống bằng tiền trợ cấp. Bàn thảo đầu tiên đã bị 12 nhà xuất bản từ chối. Và ngay khi được chấp nhận, số tiền cô nhận được chỉ khoảng 1,500 bảng Anh.

Từ 1,500 bảng cho đến tỷ phú đô la, chỉ từ một cuốn sách?

Thật ra, cuốn sách chỉ mới là bước khởi đầu. Harry Potter đã trở thành một trong những tác phẩm thành công nhất mọi thời đại với 7 tập truyện. Không những thế, 8 tập phim cùng tên sau đó đã đoạt doanh thu phòng vé kỷ lục với 7,7 tỷ USD trên toàn thế giới. Bên cạnh đó, cô Rowling còn nhận được tiền khai thác hình ảnh những vật phẩm liên quan đến Harry Potter như hàng hóa, quà lưu niệm, công viên giải trí... Người ta ước tính nếu như không có thêm bất kỳ ý tưởng nào nữa, thì cô cũng có thể sống thoải mái với thu nhập từ Harry Potter cho đến hết đời. Thương hiệu Harry Potter từng được định giá khoảng 15 tỷ USD.

Một thông tin khác là vào tháng 9 năm 2012, số tiền cô Rowling đã nhận được cho cuốn sách *'The Casual Vacancy'* vào khoảng 3 triệu Bảng Anh, gấp 2.000 lần so với tác phẩm đầu tiên.

Anh có thể chia sẻ thêm một vài ví dụ khác được không?

Được chứ. Stephenie Meyer, tác giả của bộ truyện Twilight. Theo ước tính, hiện cô có tổng tài sản khoảng 125 triệu USD. Vào năm 2008, cô Meyer được tạp chí Times đưa vào danh sách *'100 người có ảnh hưởng nhất trên thế giới'*. Cũng trong năm đó, cô xếp thứ 26 trong 100 nghệ sĩ quyền lực nhất do tạp chí Forbes bình chọn.

Còn nữa, một trong những tác giả tôi yêu thích. Dan Brown, tác giả của *'Thiên thần và ác quỷ'*, *'Mật mã Da Vinci'*, hay *'Biểu tượng thất truyền'*... Ông có thu nhập hàng năm khoảng 76,5 triệu USD, xếp thứ 12 trong danh sách 100 trăm người có ảnh hưởng nhất trong giới giải trí vào năm 2015.

Tạp chí Times ước lượng thu nhập của Dan Brown từ doanh thu của tác phẩm *'Mật Mã Da Vinci'* vào khoảng 250 triệu USD. Những tác phẩm của ông cũng được dựng thành phim điện ảnh với sự góp mặt của diễn viên nổi tiếng Tom Hanks.

Khoan đã. Harry Potter, Twilight, Da Vinci Code... Toàn là những bộ truyện nổi tiếng. Chẳng lẽ chỉ có tiểu thuyết gia mới có thể thành công và giàu có?

Không hẳn. Đúng là thu nhập của những tiểu thuyết gia có điều kiện gia tăng đáng kể, nếu như cuốn sách ấy được chuyển thể thành các phiên bản điện ảnh. Tuy nhiên, đối với thể loại phi hư cấu, sách kỹ năng, sách kinh doanh, các tác giả cũng có những hướng đi khác để tạo dựng sự nghiệp tài chính cho riêng mình.

Ví dụ như Jack Canfield, một tác giả và diễn giả nổi tiếng người Mỹ, với những tác phẩm *'Hạt giống tâm hồn'*, *'Sức mạnh của sự tập trung'* hay *'Những nguyên tắc thành công'*. Ông có khối tài sản vào khoảng 25 triệu USD. Nguồn thu của ông đến từ doanh số những cuốn sách best seller, những chương trình truyền hình, cũng như các khóa đào tạo...

Hay như Tim Ferriss, tác giả cuốn sách *'Tuần làm việc 4 giờ'*, cũng là một doanh nhân, một diễn giả, có khối tài sản khoảng 20 triệu USD, với các dự án kinh doanh khắp thế giới.

Cũng tuyệt đấy chứ? Nhưng anh có thấy một vấn đề nhỏ ở đây không?

Sao vậy?

Những ví dụ vừa rồi. Các tác giả đều là người Tây Âu, Anh hoặc Mỹ.

Chính xác. Tất nhiên là có lý do cho chuyện đó.

Thứ nhất, văn hóa đọc tại các quốc gia đó rất phát triển. Tỷ lệ người dân thường xuyên đọc sách luôn ở mức cao. Vì vậy, số lượng sách xuất bản ra cũng nhiều hơn những quốc gia đang phát triển.

Thứ hai, tiếng Anh là ngôn ngữ phổ biến. Đây là một lợi thế giúp các tác giả Tây Âu có thể tiếp cận đến số đông độc giả trên khắp cả thế giới. Điều tương tự cũng xảy ra trong các thị trường khác như thể thao, phim ảnh, ca nhạc, hoặc giải trí. Thị trường tiêu thụ rộng lớn là một tiêu chí rất quan trọng, đối với bất kỳ một sản phẩm nào, không chỉ riêng về sách.

Tuy nhiên, điều cũng đó không có nghĩa tất cả các tác giả nổi tiếng, có một sự nghiệp tài chính vững chắc đều đến từ phương tây.

Ví dụ như Haruki Murakami, tiểu thuyết gia người Nhật Bản. Ông có nhiều tác phẩm nổi tiếng như *'Rừng Nauy'*, *'Người tình Sputnik'*, *'Kafka bên bờ biển'*. Ông cũng đoạt rất nhiều giải thưởng uy tín như Giải Franz Kafka của Cộng hòa Séc, Giải Yomiuri, Giải Jerusalem. Rất nhiều các tác phẩm của ông cũng đã được chuyển thể thành phim và được yêu thích.

Tại Trung Quốc, cuốn sách nổi tiếng của Trương Giai Giai là *'Ngang qua thế giới của em'* chỉ trong vòng hai tuần phát hành đã đạt được con số 1 triệu bản. Trong năm 2014, cuốn sách đã bán được 4 triệu bản, đem đến cho tác giả khoảng nhuận bút 19,5 triệu Nhân dân tệ, tương đương khoảng 67 tỷ đồng Việt Nam.

Nhưng những ví dụ đó vẫn là về các tác giả nước ngoài. Còn ở Việt Nam thì sao?

Năm 2016, cuốn sách *'Con chó nhỏ mang giỏ hoa hồng'* của bác Nguyễn Nhật Ánh có số lượng in đợt đầu tiên lên đến 105,000 bản. Số tiền nhuận bút của bác, chỉ từ tác phẩm này, ước đạt trên 1 tỷ đồng.

Bác Ánh thì dĩ nhiên là tôi biết. 'Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh', 'Cho tôi một vé đi tuổi thơ', 'Bồ câu không đưa thư'... Cả một bầu trời tuổi thơ. Ngoài ra, còn có những ai nữa?

Này nhé. Nhà thơ Nguyễn Phong Việt cũng đã lập kỷ lục với 115.000 bản thơ được phát hành, với những tập thơ nổi tiếng như *'Về đâu những vết thương', 'Đi qua thương nhớ'*.

Tác giả Anh Khang, với những tựa sách hot như *'Ngày trôi về phía cũ', 'Đường hai ngã người thương thành lạ', 'Buồn làm sao buồn'* cũng đã ghi tên mình vào kỷ lục *'Nhà văn trẻ có số lượng bản in nhiều nhất'* với hơn 200.000 bản in cho bốn tác phẩm.

Và tất nhiên, ngày càng có thêm nhiều cuốn sách của tác giả Việt được giới trẻ yêu thích như các tác phẩm *'Cánh đồng bất tận'* của tác giả Nguyễn Ngọc Tư, *'Tuổi trẻ đáng giá bao nhiêu'* của tác giả Rosie Nguyễn, hay tuyển tập *'Tony buổi sáng'*.

Nếu bàn về chủ đề tài chính hay danh tiếng, thì tác giả cũng chỉ là một nghề, như bao ngành nghề khác. Không phải ai khởi sự kinh doanh cũng có thể đạt đến đỉnh cao của sự nghiệp. Không phải ai ngồi xuống viết cũng có thể đạt đến đỉnh cao trong sáng tác. Tuy nhiên, đối với nghề viết, tỉ lệ để một tác giả có thể sống thoải mái chỉ bằng viết lách là cực kì thấp. Còn đại đa số, hầu hết các tác giả vẫn phải nuôi sống đam mê bằng một công việc khác, hoặc rất nhiều công việc khác.

Thực tế, mặc dù đã có bốn tựa sách được xuất bản, thế nhưng, thế nhưng, đối với tôi thu nhập từ viết lách vẫn chỉ chiếm một phần rất nhỏ trong toàn bộ tổng thu nhập. Trong suốt gần một thập kỷ theo đuổi nghiệp viết, bên cạnh công việc một tác giả, tôi vẫn thực hiện rất nhiều công việc khác như một nhân viên ngân hàng, một nhân viên làm bánh, một quản lý dự án, một giáo viên Yoga. Không chỉ để gia tăng

thu nhập, những công việc đó đã giúp tôi có thêm rất nhiều trải nghiệm, để học hỏi, để trưởng thành, để hiểu thêm về cuộc sống.

Vậy lời khuyên của anh là gì, dành cho tôi, cũng như những người đang mong muốn theo đuổi nghiệp viết?

Bạn không phải là người đầu tiên. Dĩ nhiên, bạn cũng không phải là người cuối cùng. Hàng chục thế kỷ trôi qua, dù có biết bao đổi thay về thời cuộc, nhưng nghề viết vẫn luôn tồn tại. Đúng là với những đặc thù của riêng mình, như thời gian đầu tư dài, tỉ lệ thành công thấp, thù lao hãy còn khiêm tốn, người viết chắc chắn sẽ gặp rất nhiều khó khăn về tài chính.

Hiểu được điều này, hãy xác định đây là một cuộc chơi lâu dài. Đừng phớt lờ những thử thách về tài chính. Trong giai đoạn đầu, bạn vẫn cần một công việc khác, hoặc rất nhiều công việc khác, để có thể duy trì và theo đuổi ước mơ viết lách.

Tôi nhớ anh đã từng nói, một ước mơ ít nhất phải nuôi sống được chính nó.

Quả nhiên là vậy. Còn nếu không, đó chỉ là một sở thích thông thường.

Nhưng theo những gì vừa tìm hiểu, thật khó để một cuốn sách có thể làm được điều như vậy.

Chính xác. Bởi cuốn sách không phải một ước mơ. Nếu tất cả những gì bạn muốn chỉ là một cuốn sách, thì tất cả những gì bạn nhận được chỉ là một cơn ác mộng trá hình. Nếu không có được một cuốn sách, bạn sẽ thất vọng. Đó là điều mà ai cũng biết. Tuy nhiên, ngay cả khi có được một cuốn sách, bạn cũng sẽ thất vọng không kém. Không có nhiều tiền, không có nhiều danh tiếng. Chi phí cơ hội bỏ ra là quá lớn chỉ để được nhìn thấy một cuốn sách mang tên mình.

Một cuốn sách, đó là điều chúng ta cần.

Một cuốn sách, đó là điều chúng ta tìm kiếm.

Thế nhưng, bạn không đi xa đến vậy, chỉ để đi xa đến vậy. Sự thật thì cuốn sách chỉ mới là sự khởi đầu, cho cả một chặng đường dài. Cũng giống như một buổi phỏng vấn chỉ là sự khởi đầu cho một công việc, một cuộc hẹn hò chỉ là sự khởi đầu cho một mối quan hệ. Sự khởi đầu là quan trọng, nhưng những gì xảy ra sau đó mới là điều thật sự có ý nghĩa.

Hãy nhớ, một ước mơ không tan vỡ ở giữa chặng đường với muôn vàn những khó khăn thử thách. Một ước mơ chỉ tan vỡ ở vạch đích đến, khi giật mình nhận ra rằng thành công không phải điều mình hằng mong đợi. Hiểu rõ điều này để bạn không quá kỳ vọng, cũng như, để bạn không quá thất vọng, với những gì có thể hoặc không thể xảy ra khi trở thành một tác giả. Tôi hoàn toàn không muốn bạn phải tốn rất nhiều thời gian và công sức, để rồi nhận lại không là gì ngoài nỗi thất vọng. Bạn cần phải hiểu mọi thứ, phải xóa tan mọi nghi ngờ về những sự thật thú vị được-nghe-nói-đến khi trở thành một tác giả.

Vậy ý của bạn thế nào?

Vẫn muốn tiếp tục hẹn hò cùng tôi chứ?

PHẦN II: CHUYỂN HÀNH TRÌNH CỦA CON CHỮ

"Nếu bạn không có thời gian để đọc, bạn không có thời gian (hoặc công cụ) để viết. Đơn giản là như vậy." - Stephen King

Cách đây một vài năm, khi tôi còn là một chàng trai trẻ, phải, hy vọng bạn không ngạc nhiên khi biết rằng, đã có lúc tôi cũng là một chàng trai trẻ. Và một người trẻ thì luôn háo hức với những trào lưu đang thịnh hành.

Vào thời của tôi đó là EDM - nhạc điện tử. Thú thật, tôi không hiểu rõ lắm về thể loại này. Có lẽ vì vậy, tôi cũng không thích EDM lắm. Thế nhưng, tôi rất thích cái cách những người bạn của tôi thích. Họ say mê nó. Họ thích thú nó. Họ tham dự tất tần tật những sự kiện âm nhạc EDM diễn ra trên khắp cả nước.

Dường như, có một điều gì đó rất thú vị đang diễn ra. Và rồi, những trào lưu lần lượt xuất hiện.

Đó là PPAP bút táo dứa, con vịt Psyduck bối rối. Đó là mì cay bày cấp độ, trà sữa uống mỗi ngày. Đó là tập gym, cải thiện vóc dáng. Đó là đổ xô nước đá lên trên đầu. Đơn giản hơn nữa, đó chỉ là những cụm từ được nhắc đi nhắc lại, 'mình thích thì mình làm', 'dành cả thanh xuân', 'quan trọng là thần thái'... Rất nhiều trào lưu đã, đang và sẽ được hình thành.

Liệu bạn có đang nghĩ điều tôi đang nghĩ?

Thế hệ của chúng ta là thế hệ của những trào lưu, với tốc độ phát triển chóng mặt. Chúng ta đã có thời kì của EDM, có thời kì của Fitness, có thời kì của Ninja, có thời kì của Hải Tặc... Đa dạng đủ tất cả mọi thể loại. Vậy tại sao tiếp theo không phải là thời kì của Sáng Tác?

Phải. Bạn đọc không làm đâu.

Đó sẽ là một mảnh ghép hoàn hảo. Giới trẻ đã có giải trí, như phim ảnh, âm nhạc, hài kịch. Giới trẻ đã có sức khỏe, như gym, bóng rổ, chạy bộ. Điều còn thiếu duy nhất lúc này có lẽ là một chút gì đó, thấm sâu trong tâm hồn, để nhẹ nhàng lắng nghe, để nhẹ nhàng chia sẻ.

Bạn thử tưởng tượng mà xem. Chuyện gì sẽ xảy ra nếu như có một thể hệ tiếp nối đam mê đọc sách, đam mê sáng tác và đam mê tạo nên những câu chuyện kì vĩ?

"Kho báu của ta hả? Nếu muốn thì các ngươi có thể có nó. Hãy tìm đi, chúng ở khắp nơi trên thế gian này!"

Một câu nói của Vua Hải Tặc trước khi chết. Một câu nói đã thôi thúc cả thế giới đổ ra biển cả. Một câu nói đã mở ra thời kỳ của hải tặc.

Tại sao lại là một cuốn sách?

Tại sao lại không chứ?

Tại sao không phải là thời kỳ của Sáng Tác?

Tại sao lại không chứ?

~~~

Mười năm trước, tôi đã khởi đầu với một niềm tin đơn giản. Tôi không tốt nghiệp chuyên ngành xã hội, tôi không tham dự các lớp học về văn chương, tôi cũng không có những mối quan hệ trong ngành xuất bản. Tôi chỉ muốn viết một cuốn sách. Đó là tất cả những gì tôi muốn. Tôi không biết phải đi những đâu, phải làm những gì, phải gặp những ai để có thể hoàn thiện một cuốn sách. Trong suốt hai năm đầu dò dẫm để tìm đường, tất cả mọi thứ hãy còn rất mù mờ.

Hãy hiểu rằng, những gì được bạn được đọc trên trang giấy này là những gì đã được ghi chép lại sau gần một thập kỷ theo đuổi nghề viết. Vì vậy, đừng quá lo lắng nếu như bạn đang cảm thấy mọi thứ phía trước hãy còn quá mơ hồ. Đó là điều bình thường. Đó là một phần của quá trình phát triển. Hãy giữ vững niềm tin. Hãy cứ bước tiếp trên con đường, mỗi ngày một chút một, và mọi thứ sẽ dần dần sáng tỏ.

Lúc khởi đầu, tôi cho rằng sáng tác chỉ đơn thuần là một cuộc chơi của con chữ, với những ngôn từ được trau chuốt cẩn thận. Tôi nghĩ để có được một cuốn sách tốt, thì kỹ năng viết lách là điều tối quan trọng, cần phải ưu tiên hàng đầu. Tuy nhiên, đây cũng chính là một trong những hiểu lầm rất phổ biến khiến cho nhiều người chưa thể viết tốt, hoặc chưa thể viết đủ tốt để xuất bản cuốn sách mang tên mình.

Bởi sáng tác không chỉ là một kỹ năng.

Chính xác hơn, sáng tác nên được hiểu là một quá trình. Nếu như phải quên đi tất cả mọi thứ trong cuốn sách này và chỉ được chọn một điều duy nhất để nhớ, thì đây chắc chắn là điều bạn cần phải quan tâm lưu ý.

BA BƯỚC CỦA QUÁ TRÌNH SÁNG TÁC

Bước 1: Trải nghiệm.

Bước 2: Xử lý.

Bước 3: Truyền tải.

Và đó là những gì chúng ta sẽ tìm hiểu trong phần II của cuốn sách, Chuyển hành trình đến với con chữ.

~~~

CHƯƠNG 5: TRẢI NGHIỆM

"Đọc, đọc, đọc. Đọc tất cả mọi thứ, rác rưởi, kinh điển, xuất sắc, dở tệ, và hãy xem cách mọi người đang thực hiện. Cũng giống như một người thợ mộc, hãy bắt đầu học việc từ người thầy. Hãy đọc! Hãy thẩm thấu. Và sau đó, hãy viết. Nếu nó tốt, bạn sẽ biết. Nếu nó không, hãy quăng khỏi cửa sổ." ~ William Faulkner

Có hai người cùng ngồi trên một chuyến xe đi đến xứ sở của sáng tác. Một người ngồi bên phải, với góc nhìn là mây trời và nước biển. Một người ngồi bên trái, với góc nhìn là cây rừng và thú dữ.

Và rồi, họ sẽ có những trải nghiệm khác nhau. Và rồi, họ sẽ kể lại những câu chuyện khác nhau. Nhưng một khi chiếc xe dừng lại, cả hai người đều phải bước xuống.

~~~

"Harry há hốc miệng ra vì kinh ngạc! Những cái đĩa trống trước mặt nó giờ đây đã đầy ắp thức ăn. Nó chưa từng thấy nhiều đồ ăn nó ưa thích ại chất đầy trên bàn ghế đến thế: thịt cốt lết, đùi trườn, xúc xích, thịt ba chỉ và bít tết, khoai tây luộc, khoai tây nướng, khoai tây chiên, bánh mì Yorkshire, đậu, cà - rốt, nước chấm, sốt cà chua, và... chắc để cho quá đi, có cả những con bọ the."

"...Sau khi mọi người đã ăn uống no nê, thức ăn thừa trên đĩa cũng tự động biến mất dần, để lại những cái đĩa sạch boong như trước. Lát sau, món tráng miệng hiện ra. Hàng táng kem đủ các vị mà người ta có thể nghĩ ra, bánh mật, bánh sôcôla nhồi kem, mút, đậu, dâu, thạch, chè nếp... đủ thứ."

(Harry Potter và hòn đá phù thủy - Chương 7 - Chiếc nón phân loại)

Những món ăn không bỗng nhiên xuất hiện, dẫu cho đó là thế giới của phép thuật. Tất cả đều đã được chuẩn bị sẵn bởi những gia tinh của Hogwarts ở dưới Đại sảnh đường. Phép thuật chỉ có nhiệm vụ giúp thức ăn xuất hiện một cách đầy bất ngờ trước mặt những học sinh.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Những con chữ không bỗng nhiên xuất hiện. Phải có ai đó, ở một đâu đó, đang làm một điều gì đó, để những con chữ được xuất hiện bằng giấy bằng chữ. Chất lượng một món ăn phụ thuộc rất nhiều vào nguồn nguyên liệu đầu vào. Tương tự, chất lượng một cuốn sách phụ thuộc rất nhiều vào trải nghiệm của tác giả. Mặc dù có vai trò rất quan trọng, nhưng đây cũng là giai đoạn nhiều người thường phớt lờ, hoặc thậm chí bỏ qua khi nhắc đến sáng tác.

Tuy nhiên, hãy hiểu rằng luôn có sự khác biệt rất lớn giữa việc ***'bạn phải viết một điều gì đó'*** với ***'có một điều gì đó bạn cần phải viết'***. Nếu không thật sự sống và trải nghiệm, bạn sẽ không thể nào hiểu đủ sâu một vấn đề. Và như vậy, những gì bạn viết cũng sẽ rất chung chung và cá thể.

Hiện đây cũng là một trong những thử thách lớn dành cho những người viết trẻ. Rất nhiều cuốn sách được xuất bản có cùng chương chủ đề, với một nỗi buồn man mác, một chút suy nghĩ mông lung. Ai cũng có thể bắt gặp hình ảnh chính mình trong trang sách. Nhưng rồi, tất cả chỉ có vậy. Sau một thời gian, bạn sẽ nhận thấy rằng các tác phẩm bắt đầu có sự trùng lặp, với cùng một mô típ, cùng một hoàn cảnh, cùng một kiểu nhân vật. Nếu không có đủ nguyên liệu, đầu bếp sẽ lặp lại chính mình. Nếu không có đủ trải nghiệm, người viết sẽ lặp lại chính mình.

Cũng giống như bất kì một ngành nghề nào, nguồn nguyên liệu đầu vào luôn giữ một vai trò quan trọng. Nó giúp sản phẩm này tách biệt với sản phẩm khác, dù đôi khi có

chung một tên gọi. Ví dụ như trà sữa. Bạn có thể dễ dàng kiểm chứng điều này, nếu đã từng thử qua các thương hiệu từ bình dân cho đến cao cấp. Chất lượng của nguyên liệu quyết định chất lượng của sản phẩm. Tương tự, chất lượng của trải nghiệm quyết định chất lượng của tác phẩm.

Tác phẩm thể hiện tác giả, nhưng tác phẩm không thể nào vượt lên trên tác giả. Cuốn sách chỉ có thể truyền tải tối đa những gì một tác giả có thể trải nghiệm.

Vậy trải nghiệm là gì?

Một cách đơn giản, trải nghiệm là một quá trình vận động giúp con người từng bước phát triển sự nhận thức, thông qua bốn con đường chính:

- Hành động (thông qua các mục tiêu cần thực hiện)
- Cố gắng (thông qua sự cố gắng không vụ lợi)
- Cảm nhận (thông qua sự nghiên ngẫm về bản thân)
- Thông tuệ (thông qua việc học hỏi từ bên ngoài)

Tuy nhiên, trước khi tìm hiểu sâu hơn về trải nghiệm, hãy cùng khám phá những hiểu lầm xoay quanh chủ đề này.

A - Những hiểu lầm về trải nghiệm

Thứ nhất, trải nghiệm không đến từ bên ngoài. Những gì bạn có thể sở hữu thì không phải là trải nghiệm. Ví dụ số cuốn sách bạn đọc, số quốc gia bạn đi, hay số chức danh bạn nắm giữ. Nó càng không phải là sự tổng hợp của những gì bạn đã đọc, đã nghe, hoặc đã ngắm nhìn ở đâu đó.

Ví dụ, bạn có thể mua được chiếc xe, nhưng chiếc xe không phải là trải nghiệm. Cảm giác được ngồi trên chiếc xe, vi vu trên các cung đường, cùng với những người bạn, cùng nhìn ngắm thế giới mới chính là trải nghiệm.

Trải nghiệm phải là điều đến từ bên trong, thông qua chuyển hóa, thông qua cảm nhận và sự tự nhận thức. Chúng ta sẽ nói chi tiết hơn về hiểu lầm này trong bước xử lý, bước thứ hai của quá trình sáng tác.

Thứ hai, trải nghiệm không đến từ số lượng. Nó càng không đồng nghĩa với những danh sách thú vị cần phải thực hiện như 100 việc cần phải làm, 100 món cần phải ăn, hay 100 nơi cần phải đến.

Hiểu lầm này xuất phát từ việc vào những năm đầu 2010, dòng sách truyền cảm hứng, dạy thành công và làm giàu, đặc biệt từ các tác giả Tây Âu, bỗng ồ ạt chiếm lĩnh thị trường và tạo nên một sức ảnh hưởng to lớn.

Thứ ba, trải nghiệm không đến từ chỉ trích, nhận xét, hay phê bình. Càng cố tỏ ra tự nhiên, bạn càng không tự nhiên. Càng cố tỏ ra hợp thời, bạn càng không hợp thời. Tương tự, càng cố chứng tỏ trải nghiệm, bạn càng không thể trải nghiệm.

Nó cũng giống như việc bạn đi Đà Lạt, nhưng không tận hưởng những phút giây bình yên ở Đà Lạt. Thay vào đó, tất cả những gì bạn làm chỉ là để ý, ở đâu chưa được, món nào chưa ngon, những địa điểm nào không nên đến, để viết review, thì đó không thể nào gọi là trải nghiệm. Đó là một định kiến, đang đi tìm bằng chứng, để thuyết phục mình, và rồi thuyết phục người khác. Chúng ta chỉ có thể làm tốt một thứ trong một khoảnh khắc.

Nếu như tất cả mọi thứ trong cuộc sống bạn đều là những bài học, thì có nghĩa là bạn cũng không học được bất kì bài học nào.

Đừng cố biến mọi trải nghiệm thành điều kì diệu. Đừng cố biến mọi biến cố thành một bài học. Cũng như, đừng cố biến mình thành người tích cực trong tất cả mọi hành

động. Bạn không cần phải thức dậy lúc bốn giờ ba mươi sáng để truyền cảm hứng. Bạn không cần phải nhìn vào gương mỗi sáng và nói rằng mình xứng đáng có một cuộc sống tuyệt vời. Bạn cũng không cần phải ra phố đi bộ, đi lên mạng xã hội, hay bất kì nơi nào đông đúc người, để chia sẻ quyết tâm hay tuyên ngôn sứ mệnh.

Nguyên nhân cho hiểu lầm này, một phần, xuất phát từ sự phát triển mạnh mẽ của dòng sách truyền cảm hứng trong thời gian trước. Bên cạnh những mặt tích cực trong việc thay đổi suy nghĩ, thói quen và nhận thức, thì những cuốn sách này cũng tạo ra một vài hiểu lầm khá đáng tiếc. Nó khiến cho nhiều người chỉ tập trung vào bên ngoài, với hình ảnh, với thương hiệu cá nhân, để được coi là thành công như lời các cuốn sách miêu tả, nhưng bỏ qua hoàn toàn cảm nhận của cá nhân mình. Đối với nghề viết, nó có thể vô tình tạo ra một áp lực khiến nhiều bạn phải gồng mình, để chứng tỏ mình thành công, để chứng tỏ mình hạnh phúc, và chia sẻ những lời khuyên hay bí kíp.

Đừng cố. Bởi cũng giống như việc gây ấn tượng với ai đó trong hẹn hò. Càng cố gây ấn tượng, bạn càng không thể tạo nên ấn tượng. Nếu không muốn nói, là ngược lại.

Đừng cố. Bạn không cần phải cố chứng tỏ với bất kì ai, kể cả với chính bản thân mình. Hãy cứ chậm rãi và tận hưởng tất cả mọi điều cuộc sống này mang lại.

Hãy nhớ, bạn viết để hiểu thêm về cuộc sống, hay phải sống để kiếm cái để viết? Một lần nữa, luôn có sự khác biệt rất lớn giữa việc *'bạn phải viết một điều gì đó'* với *'có một điều gì đó bạn cần phải viết'*

Nếu một trải nghiệm chỉ giúp bạn thu nhập, thì đó không phải là trải nghiệm. Hãy chỉ để tâm đến những trải nghiệm giúp bạn được trưởng thành về mặt nhận thức.

Nhưng làm sao có thể phân biệt được?

Rất đơn giản. Trải nghiệm giúp bạn trưởng thành là những trải nghiệm giúp bạn trả lời được cho câu hỏi '*Sau đó, rồi sao nữa?*'

Sự trưởng thành không liên quan đến số tiền bạn có được, số chức vụ bạn nắm giữ, hay số căn nhà bạn sở hữu. Nó càng không liên quan đến việc thiết lập mục tiêu hay đạt được mục tiêu. Trưởng thành là khi bạn hiểu thêm về cuộc sống này, và những gì sẽ xảy ra sau đó.

Thông thường trải nghiệm này sẽ bắt đầu bằng việc tự phát triển nhận thức, để hiểu về bản thân, để hiểu về con đường, và quá trình bước đi trên con đường đó. Và như đã nói, trở thành tác giả cũng là một trong những trải nghiệm kiểu như vậy, để giúp bạn trưởng thành.

B - Bốn con đường của trải nghiệm

Lưu ý, không có một con đường chung dành cho tất cả mọi người. Tùy vào hoàn cảnh, tùy vào khuynh hướng tính cách và sở thích, hãy lựa chọn một con đường phù hợp để bắt đầu.

1/ Con đường của hành động - thông qua các mục tiêu được thực hiện

Phù hợp với khuynh hướng tính cách thúc đẩy. Những người này có khả năng tập trung cao và luôn tràn đầy năng lượng. Nhờ vậy, họ có khả năng đạt được những mục tiêu đã đặt ra. Điểm yếu là khả năng linh hoạt ở mức kém, khó thay đổi, quá hướng mục tiêu nên tách biệt khỏi môi trường, khó đi xa do thiếu sự hỗ trợ. Công việc thường liên quan đến quản lý, bán hàng, đầu tư, khởi nghiệp, vận động viên...

Thể loại phù hợp: phi hư cấu, sách kỹ năng, truyền cảm hứng, làm giàu, thành công, hồi ký.

2/ Con đường của cống hiến - thông qua cống hiến không vụ lợi

Phù hợp với những người có khuynh hướng tính cách biểu cảm. Những người này có khả năng bộc lộ cảm xúc, và luôn là tâm điểm của sự chú ý. Điểm yếu là thường xuyên bị xao nhãng, hay đi trễ, hay thay đổi. Vì vậy, họ khó có thể đi xa hay thực hiện những kế hoạch lâu dài. Công việc thường liên quan đến nghệ thuật, hoặc trở thành người đại diện công ty, nhân viên bán hàng.

Thể loại phù hợp: hư cấu, truyện ngắn, tản văn.

3/ Con đường của cảm nhận - thông qua sự nghiên ngẫm về bản thân

Phù hợp với khuynh hướng tính cách hài hòa. Những người này có khả năng có sức bền, thường chăm chỉ và cẩn thận, có thể đi xa. Điểm yếu là khả năng tập trung thấp, đi khá chậm. Vì quá quan tâm đến cảm xúc và cảm nhận, nên thường bỏ lỡ những mục tiêu quan trọng. Công việc thường liên quan đến hành chính, giấy tờ, kế toán, thủ thư, chuyên viên nhân sự.

Thể loại phù hợp: hư cấu, truyện ngắn, truyện thiếu nhi, thơ, hoặc sự kết hợp phi hư cấu sáng tạo, tản văn, tùy bút.

4/ Con đường của thông tuệ - thông qua việc học hỏi từ bên ngoài

Phù hợp với khuynh hướng tính cách phân tích. Những người này có khả năng tập trung cao, thích lên kế hoạch, thực hiện quy trình theo từng bước. Nhờ vậy, các kế hoạch của họ khá chi tiết, dễ hiểu, và có khả năng lường trước

nhiều vấn đề. Điểm yếu là kém linh hoạt, quá cẩn trọng, nên thường bỏ lỡ cơ hội. Công việc thường liên quan đến nghiên cứu, nhà phân tích, tài chính, đầu tư, điều tra...

Thể loại phù hợp: phi hư cấu, sách nghiên cứu, kỹ năng, kinh doanh.

~~~

Thông thường, một vài cuốn sách về thành công và làm giàu sẽ khuyên bạn hãy tập trung vào thể mạnh, vì điều đó sẽ giúp gia tăng mức độ cạnh tranh trong một thế giới đầy khốc liệt. Còn tôi, tôi sẽ nói bạn hãy phát triển thật hài hòa, vì bạn không nhất thiết phải cạnh tranh với bất kì ai, kể cả với chính bản thân mình.

Mục tiêu quan trọng nhất của cuộc sống không phải để so sánh. Mục tiêu quan trọng nhất của cuộc sống là để được sống, với tất cả những gì ý nghĩa, đa dạng và đầy màu sắc. Để làm được điều đó, bạn cần nâng cao sự nhận thức. Để nâng cao sự nhận thức, bạn cần trải nghiệm cả bốn con đường một cách trọn vẹn.

Ví dụ về kinh doanh. Một công ty không thể phát triển nếu chỉ có những giám đốc Sales luôn năng nổ nhiệt tình với khách hàng. Nếu như vậy, ai sẽ làm hợp đồng, ai sẽ xây dựng hệ thống, ai sẽ lo các vấn đề về pháp lý, giao hàng, bảo hành, sửa chữa? Tương tự, một công ty cũng không thể tồn tại nếu chỉ có những nhân viên hành chính. Một công ty hiệu quả cần có những bộ phận khác nhau, với những đặc tính khác nhau, để bổ sung và hoàn thiện cho cả một tập thể.

Ví dụ về bóng rổ. Đây là một hoạt động thể thao có bốn nhóm kỹ năng chính như dẫn bóng, chuyền bóng, lên rổ, và ném rổ. Tùy thuộc vào thể hình và vị trí, bạn có thể ưu tiên lựa chọn một hoặc một vài kỹ năng để gia tăng thể mạnh. Hậu vệ dẫn bóng, với vai trò là người điều phối lối chơi, cần

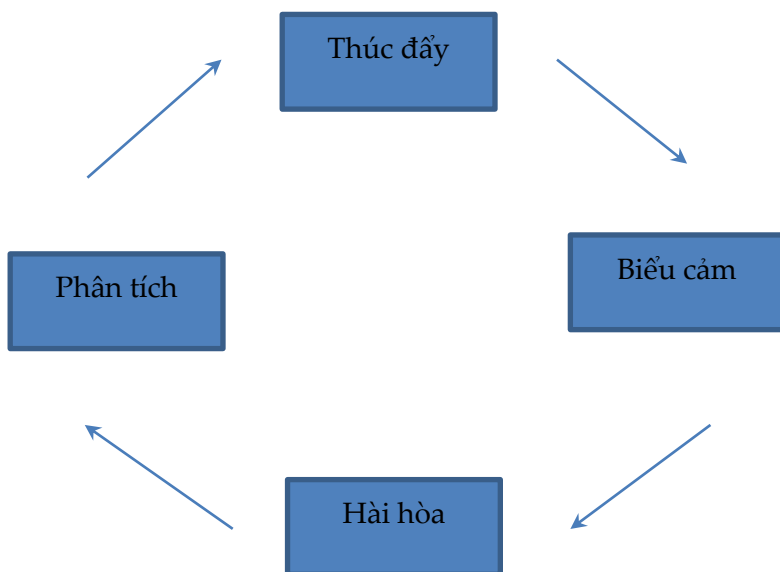
phải có kỹ năng dẫn bóng và chuyền bóng. Trong khi đó, một trung phong người có thể hình tốt và khả năng tranh chấp, không nhất thiết phải luyện tập hai kỹ năng này. Thay vào đó, người trung phong cần tập trung vào kỹ năng lên rổ và ném rổ để gia tăng hiệu quả ghi điểm.

Chuyện gì sẽ xảy ra nếu như một đội bóng có năm cầu thủ chỉ giỏi dẫn bóng? Hoặc ngược lại, chuyện gì sẽ xảy ra nếu như một đội bóng có cả năm cầu thủ trung phong? Kết quả là điều có thể đoán trước. Một đội bóng tốt cần phải có sự kết hợp hài hòa cả bốn kỹ năng, giữa cầu thủ dẫn bóng, đến cầu thủ chuyền bóng, đến cầu thủ ghi điểm.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Và sự phát triển thì có gì là khác biệt?

VÒNG TRÒN PHÁT TRIỂN NHẬN THỨC

Đây là gì?

Bí mật của cuộc sống. Vòng tròn phát triển của nhận thức. Nếu chỉ tập trung phát triển điểm mạnh, tất cả những gì bạn có thể tạo dựng chỉ là một lợi thế cạnh tranh. Nếu chỉ tập trung phát triển lợi thế cạnh tranh, tất cả những gì bạn có thể thực hiện chỉ là cạnh tranh với người khác, để đạt được một điều gì đó. Nếu đó là con đường bạn chọn, hãy cứ tiếp tục.

Tuy nhiên, nếu muốn hiểu về cuộc sống, một sự thật như nó vốn là, bạn cần gia tăng mức độ nhận thức, bằng việc phát triển cân bằng cả bốn khuynh hướng tính cách. Hoặc nói một cách khác, để có thể hiểu thật sâu một chủ đề, bạn cần trải nghiệm một cách trọn vẹn cả bốn con đường, hành động, cố gắng, cảm nhận và thông tuệ.

Hãy tiếp tục với các ví dụ về kinh doanh và bóng rổ.

Câu chuyện 1: Ngày này, ngày nay, ở một công ty nọ, có một vị giám đốc Sales rất nổi tiếng vì tính cách rất nhiệt tình. Mỗi ngày, cô thực hiện hàng trăm cuộc gọi, gửi hàng ngàn email, cũng như thực hiện rất nhiều cuộc viếng thăm đến khách hàng. Trong những tháng liên tiếp, cô là người mang lại doanh số nhiều nhất, hơn tất cả những nhân viên Sales khác gộp lại.

Cho đến một ngày, cô phát hiện ra những cuộc gọi không còn hiệu quả. Bằng cách nào đó, các khách hàng mới đã biết số điện thoại cô và tìm cách ngăn chặn. Các cuộc viếng thăm tại văn phòng cũng không được chào đón. Trong khi đó, sau lần đầu mua hàng ủng hộ, các khách hàng cũ cũng đã cắt đứt liên lạc, không tiếp tục mua hàng. Doanh số của cô sụt giảm nghiêm trọng và dẫn đến nguy cơ mất việc.

Roi vào khủng hoảng, cô tiếp tục gọi bất kì số điện thoại nào có thể, với hy vọng ai đó sẽ mua hàng. Càng gọi, cô

càng nhận được nhiều lời từ chối. Càng bị thúc ép, các khách hàng càng tìm cách tránh mặt.

Kết quả là sau một vài tháng nhiệt tình và năng nổ, cô không còn bất kì khách hàng nào và phải viết đơn xin nghỉ. Nhưng không sao, cô tự nói với mình. Với sự nhiệt tình có sẵn, cô sẽ ứng tuyển vào một công ty mới, để bắt đầu lại từ đầu. Thế nhưng, cô không hay biết là số điện thoại của mình đã bị liệt vào danh sách phiền nhiễu. Có vẻ như, mọi thứ trước mắt sẽ không hề dễ dàng.

Câu chuyện 2: Ngày này, ngày nay, ở một giải bóng rổ nọ, có một cầu thủ trẻ đang nhận được rất nhiều sự chú ý. Anh được gọi là Ben Xi măng. Khác với những cầu thủ chơi cùng vị trí dẫn bóng, Ben có thể hình vượt trội và tốc độ hơn người. Nhờ vậy, anh có thể dễ dàng thoát khỏi sự truy cản để đột phá ngay vào khu vực bảng rổ. Ben được kì vọng sẽ trở thành một trong những cầu thủ xuất sắc nhất giải đấu.

Cho đến một ngày, Ben Xi Măng đối đầu với James Nhà Vua, một huyền thoại của giải đấu. Cậy vào sức trẻ, Ben có ý định sẽ dùng tốc độ để vượt qua sự kiểm soát của Nhà Vua và đột thẳng vào bảng rổ. Theo như dự đoán của các chuyên gia, Nhà Vua buộc phải liên tục áp sát Xi Măng, để hạn chế sức mạnh của cầu thủ này.

Tuy nhiên, những gì diễn ra trên sân hoàn toàn trái ngược. Toàn bộ năm cầu thủ cùng Nhà Vua chỉ tập trung bảo vệ bảng rổ. Họ để Ben tự do di chuyển ngoài vòng ba điểm. Tương chừng như đây sẽ là cơ hội để Ben được thể hiện. Thế nhưng, vào khoảnh khắc ấy, nhược điểm lớn nhất của Ben hoàn toàn bị phơi bày. Anh không có khả năng ném rổ.

Lúc này, Ben chỉ có ba lựa chọn. Một, đột thẳng vào khu vực bảng rổ, nơi vị trí của Nhà Vua đã thủ sẵn. Hai, chuyền bóng cho một cầu thủ khác, vẫn đang bị kèm chặt. Và ba, tự mình ném rổ. Kết quả, dưới sự KHÔNG kèm cặp của

Nhà Vua, Ben kết thúc trận đấu với vòn vẹn 4 điểm, tỉ lệ ghi điểm 1 trên 10, cùng 2 quả ném phạt. Một con số đáng thất vọng, ngay cả với một cầu thủ bình thường. Có lẽ, để tiếp tục tiến xa trong giải, Xi Măng còn có rất nhiều việc phải làm.

Dựa vào thế mạnh của thúc đẩy, vị giám đốc Sales có thể tạo ra rất nhiều đơn hàng. Dựa vào sức mạnh của thể hình, Ben Xi Măng có thể dễ dàng đột phá vào bảng xếp hạng. Thế nhưng, nếu chỉ tập trung vào điểm mạnh, về lâu dài nó sẽ trở thành một điểm yếu chí mạng. Liệu có một giải pháp nào cho hai trường hợp rất phổ biến này?

Hãy cùng nhìn lại vòng tròn phát triển nhận thức.

Thúc đẩy - Biểu cảm - Hòa hòa - Phân tích

Vị giám đốc Sales, với thế mạnh sẵn có là thúc đẩy, có thể tiếp tục phát triển khả năng biểu cảm, để gia tăng chất lượng cho thông điệp truyền tải. Ví dụ học cách kể chuyện, sử dụng bằng chứng, so sánh liên tưởng.

Sau đó, cô cần phát triển kỹ năng hòa hòa, để có thể hiểu rõ bản thân mình, hiểu rõ hơn về khách hàng. Ví dụ có khách hàng nhạy cảm về giá, có khách hàng quan tâm đến chất lượng sản phẩm, có khách hàng quan tâm đến chế độ hậu mãi. Và từ hiểu biết đó, cô có thể đề xuất những giải pháp phù hợp từng nhu cầu. Cuối cùng, cô có thể đăng ký thêm các khóa học, để hiểu hơn về quy trình Sales, với các bước tiếp cận. Ví dụ khách hàng mới, khách hàng đã hiểu về sản phẩm, khách hàng có nhu cầu, khách hàng có thể chốt đơn hàng, khách hàng cần tư vấn thêm...

Khi đã trải nghiệm đủ bốn con đường, mức độ nhận thức của vị giám đốc Sales sẽ tăng lên một bậc. Lúc này, cô hoàn toàn có thể quản lý thêm một vài thành viên nữa, để thành lập đội Sales cho riêng mình.

Tương tự, Ben Xi Măng, với thế mạnh là tốc độ và thể hình, có thể cần tiếp tục phát triển thêm các bộ di chuyển, cách ném rổ, cách lên rổ, để đa dạng hóa phương án tấn công. Sau đó, anh cần phát triển sự cảm nhận để đọc tình huống, hướng di chuyển của đối thủ, của đồng đội, cách thức chạy bài để gia tăng cơ hội ghi điểm. Cuối cùng, anh cần phát triển kỹ năng IQ bóng rổ, để có thể thực hiện vai trò dẫn dắt lối chơi, đồng thời tránh rơi vào tình huống bị đối thủ bắt bài, như cách Nhà Vua đã từng làm. Khi thực hiện được các bộ kỹ năng đó, Ben Xi Măng có thể trở thành một cầu thủ rất khó để có thể ngăn cản.

Mối tương quan giữa các khuynh hướng tính cách và cách thức sử dụng vòng tròn xoắn ốc

Những người có khuynh hướng tính cách đối nghịch thường rất khó hòa hợp.

Ví dụ người thúc đẩy thường thấy người hài hòa làm việc khá chậm chạp, không hiệu quả. Trong khi đó, người hài hòa lại cảm nhận người thúc đẩy quá thô lỗ, không thấu hiểu. Tương tự, người phân tích thường thấy người biểu cảm thích chơi trội. Trong khi đó, người biểu cảm lại thấy người phân tích quá cứng nhắc. Sự đối lập luôn là hiện hữu.

Và như thế để cân bằng, bạn không nên bắt đầu với khuynh hướng đối lập với thế mạnh. Thay vào đó, hãy tìm hiểu lựa chọn gần gũi hơn, theo hình minh họa. Ví dụ, nếu thúc đẩy, trước hết hãy học cách biểu cảm. Nếu hài hòa, trước hết, hãy phát triển khả năng phân tích.

Tại sao lại có chiều phát triển này, mà không phải là ngược lại? Bởi đó là dòng chảy của tự nhiên của quá trình phát triển.

Ví dụ doanh nhân thường là những người có khuynh hướng thúc đẩy. Sau khi đã đạt được những thành công trong

việc và trải nghiệm trọn vẹn những gì xảy ra trên con đường của hành động, thì một cách rất tự nhiên, họ sẽ muốn hướng đến các công việc thiện nguyện, cống hiến và giúp đỡ cho cộng đồng.

Một cách rất tự nhiên, người thúc đẩy cũng thường bị thu hút bởi những người biểu cảm. Đó là lý do tại sao doanh nhân thường bị thu hút bởi nghệ sỹ, ca sỹ, hay những người làm trong lĩnh vực giải trí. Bởi họ cảm nhận được đó là điều họ còn thiếu, để đạt được trạng thái cân bằng.

Tương tự với người biểu cảm, ví dụ các diễn viên, ca sỹ, hay các ngôi sao giải trí. Sau một thời gian dài trở thành tâm điểm của sự chú ý, họ sẽ muốn có một khoảng thời gian cho riêng mình, để được hòa vào thiên nhiên, mây trời và gió nước. Một cách rất tự nhiên, người biểu cảm cũng sẽ rất thích được ở gần những người bạn có khuynh hướng hài hòa, để họ được lắng nghe và thấu hiểu, để đạt được trạng thái cân bằng.

Tương tự với người hài hòa. Sau một thời gian thoải mái trong chốn không gian của riêng mình, họ sẽ mong muốn tiếp tục được học tập, được nghiên cứu, ví dụ như đọc sách, xem phim, nghe nhạc, hoặc bất kì hoạt động nào giúp họ gia tăng vốn sống, vốn trải nghiệm. Đồng thời, người hài hòa cũng sẽ cảm thấy dễ chịu khi làm việc với những người phân tích, những người tuân thủ quy trình và không thúc ép.

Tương tự với người phân tích. Sau một thời gian dài nghiên cứu, lập trình hay viết code, họ sẽ mong muốn được tham dự các hoạt động thể chất, như chạy bộ, như bơi lội, hoặc các cuộc thi đòi hỏi sức bền. Họ sẽ cảm thấy tốt hơn nếu được làm việc cùng với người thúc đẩy, những người sẽ giúp họ kiểm soát tiến độ bằng những kì hạn. Bởi nếu không có người thúc đẩy, người phân tích sẽ chìm đắm trong khoảng không vô tận của việc nghiên cứu, không biết lúc nào là nên dừng.

Đó là những ví dụ trong cuộc sống.

Vậy còn đối với sáng tác, đối với công việc của một tác giả? Chúng ta sẽ sử dụng quy luật này như thế nào để phát triển khả năng viết lách?

Nếu bạn có khuynh hướng thúc đẩy, thì rất tự nhiên, bạn sẽ yêu thích các thể loại thành công, làm giàu, truyền cảm hứng. Khi đó, hãy phát triển thêm khuynh hướng biểu cảm, bằng cách đọc truyện ngắn, tản văn hoặc tiểu thuyết.

Nếu có khuynh hướng hài hòa, bạn có thể yêu thích các thể loại tản văn, truyện ngắn, thơ ca. Khi đó, hãy đọc thêm các thể loại sách nghiên cứu, tâm lý, kỹ năng, khoa học, lịch sử. Điều tương tự với hai khuynh hướng còn lại.

Nếu được sinh ra với tài năng sẵn có, một vài người có thể ngồi xuống và truyền tải tất cả mọi thứ trong đầu, mà không gặp bất kì khó khăn nào. Tuy nhiên, đối với hầu hết mọi người, cách phù hợp nhất vẫn nên là đi chậm, để hiểu (phân tích), để thực hành (thúc đẩy), để bộc lộ (biểu cảm), và cuối cùng là tự mình cảm nhận (hài hòa).

Đây là bốn con đường cơ bản để một người có thể trưởng thành. Tuy nhiên, đối với nghề viết, một nghề nghiệp đặc thù liên quan đến con chữ, thì chúng ta cần phải nói sâu hơn một chút về một trải nghiệm nữa. Đó là trải nghiệm từ đọc sách.

C - Trải nghiệm từ đọc sách

Sách là một kho tàng kiến thức vô hạn. Sách là một người thầy, một người bạn, và cũng là một người tri kỷ sẽ đi cùng ta suốt cả cuộc đời. Có rất nhiều lý do để một người quyết định trở thành một tác giả. Thế nhưng, tất cả đều có chung một khởi đầu. Đó là một cuốn sách.

Không có gì tự nhiên sinh ra, cũng không có gì tự nhiên mất đi. Nó chỉ chuyển từ vật này sang vật khác, từ dạng này sang dạng khác. Và chuyện sáng tác thì có gì là khác biệt?

Chúng ta thích viết vì chúng ta đã nhận được rung động từ một người viết. Để rồi đến một ngày, khi nhân duyên đã đủ đây, một hạt mầm sẽ được gieo trồng. *'Hey, hình như đã đến lúc mình nên viết một cuốn sách.'*

Dù chỉ một mình trong căn phòng nhỏ, nhưng điều đó có hề gì?

Mở một trang sách, bạn sẽ được hòa mình vào thế giới của phép thuật, với tàu hỏa, với sân ga, với đường dẫn đến lâu đài. Ở nơi đó, bạn sẽ được học, sẽ được chơi, sẽ được cùng ba học sinh cá biệt phá vỡ mọi quy định. Không được vào rừng cấm, họ sẽ vào. Không được xuống hầm tối, họ sẽ xuống. Không được làm bất kì điều gì, họ sẽ làm chính xác những điều đó. Để rồi, đến khi kết thúc, họ sẽ được tuyên dương và nhận thưởng vì đã không nghe lời.

Mở một trang sách, bạn sẽ được bay nửa vòng trái đất, để được sinh sống trong một thị trấn hẻo lánh, quanh năm luôn có sương mù. Tại đây, bạn có cơ hội được quan sát chuyện tình tay ba giữa một cô nàng mới lớn không biết cách thể hiện cảm xúc, một con ma cà rồng thích đoán ý người khác, và một con sói luôn cảm thấy nóng bức.

Mở một trang sách, bạn sẽ bị rượt đuổi khắp cả Châu Âu, để đi tìm lời giải cho những bí mật được ẩn giấu trong các bức tranh của một nghệ sĩ thiên tài. Và rồi, ngay sau đó, bạn phải tiếp tục chạy khắp Tòa Thánh Vatican, để tìm một quả bom được cài sẵn, thông qua những hình xăm đối xứng đây nghệ thuật. Chưa dừng lại, bạn có thể sẽ phải lặn lội trong các đường cống, để ngăn chặn một virus có khả năng tiêu diệt cả nhân loại.

Mở một trang sách, bạn sẽ có thêm một cuộc hẹn, với một người xa lạ, để đi đến những nơi xa lạ, với mong muốn tìm kiếm ước mơ cho riêng mình.

Người không đọc sách chỉ có thể sống mỗi một cuộc đời. Người đọc sách có rất nhiều lựa chọn. Họ có thể trở thành bất kì ai mình muốn, sống ở bất kì đâu mình muốn, làm bất kì điều gì mình muốn. Họ có thể sống cả ngàn cuộc đời thông qua những con chữ.

Điều tương tự xảy ra với thể loại phi hư cấu. Bạn có thể được trò chuyện, được lắng nghe, được tâm tình cùng các bậc vĩ nhân xuyên suốt cả chiều dài lịch sử. Bạn có thể học được những chiến lược kinh doanh mới nhất, những nghiên cứu khoa học mới nhất, đủ các chủ đề. Bạn có thể học được chiến lược đại dương xanh, cách xây dựng mô hình kinh doanh, cách phân tích hành vi tiêu dùng, cách nuôi dạy trẻ, cách thức xây dựng những thói quen thành công trong cuộc sống. Bạn không nhất thiết phải thử sai để chứng minh lại những gì đã được tìm thấy. Thay vào đó, bạn chỉ cần theo dấu của người đi trước, để tự trang bị cho bản thân mình, và rồi để khám phá thêm nhiều điều thú vị mới. Học hỏi, phát huy, kế thừa, để lại cho thế hệ tiếp nối. Đó là cách thức nhân loại đã tồn tại và phát triển trong suốt chiều dài lịch sử.

Hiện nay, với sự phát triển của khoa học kỹ thuật, chúng ta có rất nhiều hình thức để giải trí, để học hỏi. Thế nhưng, sách vẫn luôn giữ được vai trò đặc biệt, bởi hai yếu tố đặc thù. Đó là sự cộng hưởng và sự làm chủ.

Thứ nhất, sự cộng hưởng.

Khi viết, tác giả là Vua. Khi đọc, độc giả là Chúa. Sách cho phép người đọc được tham gia, cộng hưởng cùng tác giả. Cùng là một tòa lâu đài, nhưng đối với mỗi người, đối với mỗi độ tuổi, thì Hogwarts sẽ mang cho mình những hình thù rất khác. Có lúc nó sẽ có mái ngói màu đỏ. Có lúc nó sẽ có cửa

kiếng màu xanh. Có lúc nó sẽ có khoác lên mình một sắc đen u tối. Điều này giúp cho câu chuyện luôn sống động, có khả năng biến đổi muôn hình vạn trạng, dù cho có được đọc đi, đọc lại biết bao nhiêu lần.

Trong khi đó, đối với phim ảnh, tất cả những gì bạn có thể làm chỉ là ngồi đó, quan sát và lắng nghe những gì được bày biện sẵn. Trí tưởng tượng không có cơ hội được góp phần. Và như thế, nó cũng không có cơ hội được tận hưởng.

Mỗi một cuốn sách là một cuộc nói chuyện tâm tình. Và như bất kì cuộc nói chuyện nào, nó chỉ thú vị khi có cả hai cùng tham gia và cùng chia sẻ. Còn nếu không, nếu chỉ có một người nói thì...

Thứ hai, sự làm chủ.

Những nốt lặng trong bài hát chính là những khoảnh khắc để âm nhạc được tỏa sáng, thì những khoảng dừng trong trang sách cũng chính là những tích tắc để con chữ được tỏ mình. Sách cho phép người đọc sự làm chủ. Bạn có thể đọc nhanh. Bạn có thể đọc chậm. Bạn có thể dừng lại bất kì lúc nào để thưởng thức, để ngắm nhìn.

Đối với phim ảnh, bạn đánh mất đi sự chủ động cần thiết. Bạn không được tham gia, không được cộng hưởng, và không được kiến tạo thêm bất kì điều gì. Lúc này bạn đơn thuần chỉ ngồi một chỗ, để lắng nghe và quan sát câu chuyện theo của người khác.

Bạn đã đọc. Và bạn sẽ không muốn dừng lại. Một cuộc sống là không đủ. Một ngàn cuộc sống vẫn là chưa đủ. Bạn không chỉ muốn được cộng hưởng cùng tác giả. Bạn muốn trở thành một tác giả.

Và tất cả đã bắt đầu chỉ từ một hạt mầm.

Một cuốn sách.

Trong buổi hội thảo *'Trở thành tác giả Việt, dễ hay khó?'* diễn ra tại công viên Thống Nhất, Hà Nội, vào ngày 07/04/2017, tôi ấn tượng mãi với lời chia sẻ từ cô PGS.TS Nguyễn Hoàng Ánh, giảng viên trường Đại Học Ngoại Thương Hà Nội.

"Bạn không thể nấu ăn ngon, nếu như bạn chưa từng được ăn ngon. Bởi bạn đã biết được cái ngon nghĩa là gì đâu? Tương tự, bạn không thể nào viết hay nếu như chưa từng được đọc sách hay."

Hãy nhớ, sách chính là nguồn thức ăn cho tâm hồn. Nếu bạn trở thành những gì bạn ăn vào, thì bạn cũng trở thành những gì bạn đọc vào. Vấn đề là không phải thức ăn nào cũng giống nhau. Đồ ăn nhanh khác xa với đồ ăn chay, dù mục tiêu vẫn là bỏ vào bụng, giúp bạn no căng và có năng lượng.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Không phải cuốn sách nào cũng giống nhau, cho dù cũng là một tập hợp của những con chữ được in trên những trang giấy. Và như thế, hãy cẩn thận với những cuốn sách bạn đọc. Đối với một người viết, trải nghiệm từ sách vẫn luôn chiếm một vai trò rất quan trọng trong toàn bộ trải nghiệm về cuộc đời.

Đó là những gì liên quan đến bước đầu tiên của quá trình sáng tác. Trải nghiệm. Bạn cần sống và trải nghiệm thật đủ đầy. Để rồi, đến một ngày, bạn sẽ phát hiện được những điều xứng đáng cần phải được viết lại.

Một lần nữa, hãy nhớ rằng có một sự khác biệt rất lớn giữa *'phải viết một điều gì đó'* và *'có điều gì đó cần phải viết'*.

Vậy còn chuyện hẹn hò? Liệu bạn phải gặp một ai đó? Hay liệu có ai đó nhất thiết cần phải gặp?

CHƯƠNG 6: XỬ LÝ

"Đừng cố tìm kiếm những gì người khác muốn lắng nghe từ bạn. Hãy tìm kiếm những gì bạn cần phải nói. Bởi đó là điều duy nhất bạn có thể trao tặng cho thế giới." – Barbara Kingsolver

Trong một gia đình nọ, có một người chồng rất thường xuyên đánh đập vợ. Điều này ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển nhân cách của ba đứa con nhỏ.

Người con thứ nhất nghĩ *'Thì ra hôn nhân là như vậy. Mình sẽ không bao giờ kết hôn để khỏi phải đau khổ.'*

Người con thứ hai nghĩ *'Mẹ mình thật tội. Mình sẽ không bao giờ đối xử với phụ nữ như vậy.'*

Người con thứ ba nghĩ *'À là đàn ông thì có thể đánh vợ.'*

~~~

Trong chương trước, chúng ta đã tìm hiểu nguồn nguyên liệu đầu vào của quá trình sáng tác. Đó chính là trải nghiệm, thông qua bốn con đường của hành động, cố gắng, cảm nhận và thông tuệ. Trong chương này, hãy tiếp tục khám phá *năm cấp độ của nhận thức*, những gì bạn sẽ cảm nhận sau khi trải nghiệm trọn vẹn cả bốn con đường.

1. Không kích hoạt.

Trạng thái đầu tiên của trải nghiệm. Người trong giai đoạn này thường rơi vào trạng thái mệt mỏi. Họ không thích các hoạt động thể thao, thể chất. Họ cũng không hứng thú trong việc tìm kiếm những điều mới. Chủ đề được quan tâm bị giới hạn trong những nhu cầu cơ bản như ăn uống, ngủ nghỉ.

Thử thách lớn nhất lúc này là thay đổi nhận thức.

Ví dụ liên tưởng: bạn không muốn hẹn hò.

2. Hồn loạn.

Trong trạng thái này, tâm trí bắt đầu tò mò về thế giới. Người trong giai đoạn này thường thiếu ổn định. Mối quan tâm của họ bị phân tán trong nhiều lĩnh vực và bị ảnh hưởng rất nhiều từ môi trường. Sau khi xem MasterChef, họ muốn trở thành một đầu bếp. Sau khi xem The Voice, họ muốn trở thành một ca sĩ. Sau khi dạo một vòng quan Facebook, họ lại muốn trở thành một người mẫu ảnh.

Trong giai đoạn hồn loạn, họ muốn làm rất nhiều điều, nhưng không có đủ năng lượng để thực hiện bất cứ hoạt động nào. Để rồi cuối ngày, họ quay trở về cấp độ trước đó, trạng thái không kích hoạt, với những chủ đề ăn uống, ngủ nghỉ.

Cấp độ trải nghiệm này thường xuất hiện vào giai đoạn sinh viên, hay những năm đầu tiên sau khi rời khỏi ghế nhà trường. Bởi giai đoạn này, lần đầu tiên chúng ta được tự do khám phá thế giới theo cách của riêng mình. Tuy nhiên, do thiếu thông tin, thiếu định hướng, cũng như bị ảnh hưởng từ các luồng ý kiến bên ngoài, nên đây cũng chính là giai đoạn một người phải đối mặt với rất nhiều hoang mang, mơ hồ, không biết mình muốn gì, cũng như không biết mình nên làm gì.

Hầu hết mọi người sẽ di chuyển qua lại giữa hai trạng thái này, không kích hoạt và hồn loạn. Phần còn lại sẽ tiếp tục phát triển, dựa vào việc thử sai thông qua các trải nghiệm. Một số ít may mắn hơn sẽ nhận được sự hỗ trợ, định hướng từ những người đi trước, để giảm thiểu rủi ro trong quá trình trải nghiệm.

Thử thách lớn nhất lúc này là thu nạp kiến thức.

Ví dụ liên tưởng: bạn bắt đầu tìm hiểu một vài người, thông qua Tinder, thông qua Facebook.

3. Phân cực

Sau khi tiếp tục được trải nghiệm, tâm trí bắt đầu có sự chọn lọc. Những đoạn quảng cáo, những trào lưu bắt đầu giảm bớt sự ảnh hưởng. Thay vì liên tục theo đuổi 80 lựa chọn như giai đoạn trước, thì lúc này tâm trí thường xuyên bị dịch chuyển xung quanh hai thái cực.

Một thiên về mặt cảm xúc, về những lợi ích ngắn hạn, những việc cần phải thực hiện ngay. Một thiên về mặt lý trí, về sự thông hiểu của nhận thức, về những kế hoạch dài hạn. Đây là một giai đoạn rất quan trọng trong quá trình phát triển nhận thức của mỗi người. Bởi sức ì của hai giai đoạn trước hãy còn rất lớn, nên thay vì tiếp tục trải nghiệm để trưởng thành, nhiều người sẽ chọn những lựa chọn an toàn, xoay quanh những chủ đề quen thuộc như ăn uống, ngủ nghỉ và giải trí.

Thử thách lớn nhất lúc này là hành động.

Ví dụ liên tưởng: bạn có hai lựa chọn. Một mối quan hệ ổn định, hơi nhàm chán, có khả năng tiến đến hôn nhân. Một mối quan hệ đầy thú vị, một chuyến phiêu lưu với vô vàn những trải nghiệm.

4. Tập trung.

Khi tâm trí phân cực tiếp tục được trải nghiệm, với những thành công, với những va vấp, nó sẽ bắt đầu học hỏi và từng bước trưởng thành. Sau khi đã nhận thức được lợi ích và thiệt hại, thì lúc này, tâm trí sẽ hướng đến duy nhất một lựa chọn, với sự tập trung cao độ.

Trong giai đoạn một, tâm trí không muốn làm gì.

Trong giai đoạn hai, tâm trí không biết làm gì.

Trong giai đoạn ba, tâm trí không biết chọn gì.

Trong giai đoạn bốn, tâm trí sẽ dành tất cả nguồn lực để hướng đến mục tiêu duy nhất. Đây được xem là giai đoạn phát triển vượt bậc của trải nghiệm, giúp một người thay đổi và trưởng thành hơn gấp nhiều lần so với giai đoạn trước đó.

Thử thách lớn nhất lúc này là duy trì.

Ví dụ liên tưởng: Mỗi quan hệ không như bạn nghĩ. Có được một mối quan hệ và nuôi dưỡng một mối quan hệ là hai chuyện hoàn toàn khác.

5. Thăng hoa.

Giai đoạn cuối cùng. Khi tâm trí tập trung tiếp tục được trải nghiệm, thông qua bốn con đường, nó có khả năng thực hiện tốt các nhiệm vụ, với sự thư thái và nhẹ nhàng.

Khi một người đạt được trạng thái trải nghiệm này, họ có khả năng học hỏi rất nhanh những lĩnh vực khác, hay những chủ đề khác, dù cho đó không phải là sở trường.

Bạn có biết mình đang ở cấp độ nào của nhận thức? Và quan trọng hơn nữa, bạn sẽ làm gì để phát triển mức độ nhận thức?

~~~

Xử lý trải nghiệm từ đọc sách

Một lần nữa, chúng ta cần trao đổi sâu hơn về đọc sách, một trải nghiệm đặc thù liên quan đến nghề viết. Sách chính là nguồn thức ăn cho tâm hồn, là nguồn nguyên liệu đầu vào cực kì quan trọng đối với mỗi tác giả. Số lượng không quan trọng bằng chất lượng. Để đọc sách hiệu quả, không phải cứ nhiều là tốt. Năm mươi cuốn sách một năm sẽ

trở nên vô nghĩa nếu như bạn không thể nhớ được bất cứ điều gì.

Thay vì cứ theo đuổi những trào lưu hay thử thách, hãy có sự chọn lọc và đọc theo nhịp độ của riêng mình. Cũng giống như viết lách, việc đọc sách cũng cần phải học, và cần phải bắt đầu bằng một câu hỏi quan trọng.

Tại sao bạn lại đọc sách?

Vì bạn phải đọc một điều gì đó, bất kì điều gì cũng được?

Hay có một điều gì đó bạn cần thiết phải đọc?

Chúng ta đã nói rất nhiều về lợi ích của việc đọc sách. Đó là điều không cần phải bàn cãi. Nhưng hãy cẩn thận, bởi không phải ai ăn nhiều cũng được gọi là người sành ăn. Không phải ai đọc nhiều, cũng trở thành người minh triết. Sách chỉ là một trong rất nhiều cách để bạn có thể hiểu thêm về bản thân mình, hiểu thêm về cuộc sống. Nó là một cách tuyệt vời. Nhưng không phải là cách duy nhất.

"Người đọc quá nhiều và dùng tới bộ óc quá ít sẽ rơi vào thói quen suy nghĩ lười biếng." ~ Albert Einstein

Về điều này, nó cũng giống như câu chuyện khá buồn cười giữa một nhiếp ảnh gia và một máy ảnh gia. Bạn có thể tìm đọc bài viết này tại đường link: bit.ly/mayanh_nhiepanh

Để chốt lại chương này, trước khi bạn đăng nhập vào đường link trên, có một câu hỏi bạn cần ngẫm nghĩ. Đối với một tác giả, thì trải nghiệm quan trọng hơn, hay kỹ năng viết lách quan trọng hơn. Tôi xin phép được trích dẫn lại từ hai người đàn ông thông thái để trả lời câu hỏi này.

"Are you Thor, God of Hammers?" - Odin

'If you're nothing without this suit, then you shouldn't have it.' - Tony Stark

Bạn là ai, con người của những trải nghiệm ư?

Nếu như bạn không có gì ngoài những trải nghiệm, thì bạn cũng không nên có chúng.

CHƯƠNG 7: VIẾT LÁCH

"Các tác giả thường thích mèo, vì chúng là những sinh vật trầm mặc, đáng yêu và thông tuệ. Và mèo thì cũng thích các tác giả, cũng bởi vì những lý do tương tự." - Robertson Davies

"Mọi bí quyết ảo thuật vĩ đại nhất đều gói gọn trong ba màn. Màn đầu tiên gọi là 'The Pledge'. Nhà ảo thuật sẽ cho bạn thấy một vật rất đối bình thường: một bộ bài, một con chim, hoặc một con người. Có thể, ông ta sẽ yêu cầu bạn kiểm tra xem liệu nó có bình thường không. Và tất nhiên... là không. Màn thứ hai gọi là 'The Turn'. Nhà ảo thuật sẽ biến vật bình thường đó trở nên phi thường. Và bây giờ, bạn đang tìm kiếm bí mật đằng sau đó... Nhưng bạn sẽ không bao giờ tìm thấy. Bởi vì bạn không thật sự tìm kiếm. Bạn không thật sự muốn biết. Bạn muốn bị lừa dối. Thế nhưng, bạn chưa vỗ tay vội. Bởi biến mất một điều gì đó là chưa đủ. Bạn phải mang nó trở lại. Đó là lý do tại sao cần đến màn ba, màn khó nhất của ảo thuật, mà chúng ta gọi là 'The Prestige'. ~ **Christopher Priest, The Prestige**

~~~

Viết lách chẳng có gì khó. Thực tế thì hầu hết mọi người đều có thể viết tốt sau khi tốt nghiệp cấp 1. Vấn đề ở đây chỉ là làm cách nào để sắp xếp những con chữ theo một trật tự có ý nghĩa, để người đọc có thể hiểu một cách rõ ràng.

Điều này thoạt nhìn thì có vẻ dễ. Bởi ai mà không nói, ai mà không viết, ai mà không giao tiếp với ai đó mỗi ngày?

Thế nhưng, không phải ai cũng có thể dễ dàng truyền tải những suy nghĩ trong đầu mình cho người khác một cách trọn vẹn. Trên thực tế, hầu hết những mâu thuẫn đều bắt nguồn từ sự hạn chế của cách diễn đạt và ngôn từ.

Nếu đã từng đọc qua bộ truyện Twilight, hẳn bạn sẽ nhận thức rất rõ vấn đề này. Một trong những năng lực được xem là mạnh nhất của thế giới ma cà rồng thuộc về Renesmee, con gái của Bella và Edward. Cô bé có khả năng truyền tải chính xác những hình ảnh trong đầu mình đến với người khác chỉ bằng cách tiếp xúc cơ thể. Thoạt đầu, tôi cảm thấy điều này khá kì quặc. Thà là đọc được suy nghĩ của người khác, thà là thấy trước được tương lai, còn đằng này, để người khác thấy được suy nghĩ của mình ư? Đó là một hạn chế thì đúng hơn.

Tuy nhiên, với những gì đã xảy ra trong câu chuyện, cũng như trong cuộc sống, rõ ràng tôi đã lầm. Để hiểu được người khác thật sự không quá khó. Thế nhưng, để người khác hiểu được mình, đó mới chính là thử thách lớn nhất của cuộc đời. Và chúng ta, một khi đã lựa chọn con đường tác giả, cũng đồng thời, đã lựa chọn con đường thử thách nhất để đối mặt mỗi ngày, trong tất cả mọi ngày. Bạn viết gì không quan trọng bằng đọc giả hiểu gì.

Vậy làm thế nào để người khác hiểu mình, khi tôi không có được năng lực như cô bé Renesmee?

Trước hết, hãy nhất quán.

Người khác sẽ không thể nào hiểu được nếu như hành vi, lời nói và biểu cảm của bạn cứ liên tục đưa ra những thông điệp trái chiều. Điều gì sẽ xảy ra nếu như bạn trả lời không, nhưng ánh mắt lại đầy tha thiết; nếu bạn trả lời có, nhưng ánh mắt lại rất hững hờ; nếu bạn thích một người, nhưng cứ luôn tỏ vẻ đầy kiêu hãnh?

Bạn sẽ không thể nhất quán, nếu như hôm nay bạn theo đuổi trào lưu này, ngày mai bạn cố vũ trào lưu khác. Ngày hôm nay, bạn muốn trở thành một đầu bếp. Ngày hôm sau, bạn muốn trở thành ca sĩ. Ngày hôm sau nữa, bạn lại muốn trở thành một người mẫu ảnh.

Bạn sẽ không thể hiểu sâu bất kì điều gì, nếu như bạn cứ liên tục thay đổi. Một lần nữa, xin phép được nhấn mạnh mức độ quan trọng của trải nghiệm đối với nghề viết. Nó không nằm ở số lượng. Nó nằm ở chất lượng.

Vậy làm thế nào để có thể nhất quán và không bị ảnh hưởng bởi người khác?

Rất đơn giản, hãy là chính mình. Tôi biết, câu khẩu hiệu này đã trở nên quá quen thuộc đến mức nhàm chán. Cuốn sách nào cũng nói vậy, bài trình bày nào cũng nói vậy. Hơn nữa, bạn đang muốn trở thành một tác giả chứ không muốn trở thành chính mình. Và nếu như, trở thành chính mình mà có thể xuất bản được một cuốn sách thì bạn cũng chẳng cần đến cuốn sách này hay bất kì cuốn sách nào.

Vậy câu hỏi cần được đặt vào lúc này phải là, làm thế nào để vừa là chính mình, vừa không phải là chính mình, nhưng vẫn phải là chính mình, cụ thể là trong lĩnh vực sáng tác?

Mặc dù bối cảnh của câu hỏi có phần khá rối rắm. Nhưng thật ra, câu trả lời lại khá đơn giản. Hãy viết như cách bạn nói. Hãy viết như cách bạn vẫn thường giao tiếp và trò chuyện trong cuộc sống thường ngày. Nhưng lần này, với một sự nghiêm túc.

Viết như nói ư? Không lý nào.

Phải. Bạn đọc không lầm đâu.

Nhưng... Có rất nhiều lời khuyên nói rằng phải phân biệt rõ giữa văn viết và văn nói. Hai điều đó rất khác!!

Đúng và chưa đúng. Mâu thuẫn vẫn thường này sinh từ hiểu lầm. Do đó, chúng ta cần hiểu rõ tường tận một vấn đề, trước khi đưa ra nhận xét hay quyết định.

Đúng. Viết và nói là hai hoạt động khác nhau, nhằm phục vụ cho những mục tiêu giao tiếp khác nhau.

Trong khi nói, bối cảnh giao tiếp thường nhanh và ngắn. Ngôn ngữ giao tiếp vì thế cũng cần đơn giản và linh hoạt. Lúc này, giữa người nói và người nghe đã tồn tại sẵn một trường liên tưởng. Họ đã hiểu, hoặc ngầm hiểu, về mục đích và tính chất của cuộc giao tiếp. Ví dụ như một cuộc nói chuyện xã giao, hẹn hò, tán tỉnh, bàn chuyện công việc, hay giải quyết xung đột. Không những thế, trong khi giao tiếp, người nói và người nghe có dựa vào biểu hiện hành vi, khuôn mặt, hay ngữ điệu giọng nói để đoán được ý người đối diện. Điều này giúp thông tin được trao đổi tương đối là dễ dàng và chính xác.

Trong khi đó, đối với viết lách, bối cảnh giao tiếp thường chậm và dài. Mặc dù chủ đề giao tiếp có thể được thiết lập, nhưng giữa người đọc và người viết luôn tồn tại những khoảng cách, cả về không gian, cả về thời gian, lẫn nền tảng văn hóa. Hơn nữa, người đọc không thể nào nhìn thấy được biểu cảm của người viết. Tất cả những gì họ có thể làm chỉ là sử dụng trí tưởng tượng. Vì lẽ đó, ngôn ngữ viết cần được sử dụng một cách rõ ràng, mạch lạc, hạn chế tối đa các hiểu lầm có thể xảy đến.

~~~

Ngày này, ngày nay, có một ông nhà giàu nọ quyết định tổ chức tiệc sinh nhật lần thứ 70 của mình với số lượng lên đến 100 bàn. Mặc dù trên thiệp ghi rất rõ buổi tiệc sẽ diễn ra lúc 6 giờ. Thế nhưng, đã gần đến 7 giờ, mà số lượng khách mời có mặt chỉ chưa đến một nửa.

Lo lắng buổi tiệc có nguy cơ bị lỗ, ông nhà giàu cứ thấp tha, thấp thỏm, hết đi ra lại đi vào, ngóng trông từng vị khách một. Đến gần 8 giờ, hơn một nửa số bàn vẫn chưa có

khách. Ông nhà giàu rầu rĩ. “Những người mình muốn đến thì lại không đến.”

Những vị khách đứng cạnh đó, lúc này đã vừa đói, vừa mệt vì chờ đợi, cảm thấy bị xúc phạm liền kéo nhau bỏ về, khiến số lượng khách mời chỉ còn chưa đến 1 phần 3.

Những vị khách còn lại cũng khá bực bội, nhưng vì đã lỡ đến rồi, nên cũng đành ở lại. Ông nhà giàu thấy vậy, tiếp tục rầu rĩ. “Những người mình không muốn về thì lại về.”

Hết chịu nổi, những vị khách còn lại kéo nhau bỏ về, chỉ còn đúng một ông bạn thân nhất của ông nhà giàu ở lại. “Sao ông nói linh tinh gì làm khách người ta bỏ về hết vậy?”

Lúc này, ông nhà giàu lắc đầu méo xệch. “Những người mình muốn ở lại thì không ở lại.”

~~~

Đó là sự khác biệt cơ bản giữa viết và nói, dẫn đến sự khác biệt giữa văn viết và văn nói. Tuy nhiên, viết và nói vẫn chỉ là những hình thức khác nhau của giao tiếp. Điều đó có nghĩa là, về bản chất, viết và nói vẫn cần phải đảm bảo được những nét tương đồng.

Câu hỏi được đặt ra lúc này, chuyện gì xảy ra nếu như có sự khác biệt quá lớn giữa những gì một người nói và những gì người đó viết?

Không đáng tin ư?

Thật ra là bạn sẽ cảm thấy kì kì. Bạn không lý giải được, nhưng bạn sẽ cảm nhận được. Điều này cũng tương tự như khi bạn đọc status của ai đó, nhưng miệng thì cứ tùm tùm cười. Bạn biết được rằng những gì người đó viết hoàn toàn

khác xa so với con người mà bạn tiếp xúc mỗi ngày? Bạn đã nhớ ra ai như vậy chưa?

Rồi. Bạn nhớ rồi đấy.

Đôi khi, thỉnh thoảng, không thường xuyên lắm, cảm xúc tương tự cũng có thể xuất hiện trong một vài buổi hội thảo. Bạn sẽ cảm thấy kì kì. Mặc dù diễn giả vẫn nói rất hay, vẫn nói rất đúng, tràn đầy nhiệt tình và cảm hứng. Thế nhưng, bạn vẫn cảm thấy có điều gì đó không ổn. Nó có thể xuất phát chỉ từ một cử chỉ, một ánh nhìn, hay một cái ngập ngừng giữa những câu chuyện. Đó là những dấu hiệu thiếu nhất quán. Bạn sẽ biết được rằng những gì họ nói chỉ là một màn trình diễn, được chuẩn bị và chế biến rất kỹ càng, chứ không phản ánh đúng những gì họ thật sự trải nghiệm.

Phải. Dĩ nhiên là bạn có thể cảm nhận được.

Và phải. Dĩ nhiên là người khác cũng có thể cảm nhận được. Nếu bạn không viết như cách mình nói, thì kì kì là tất cả những gì mà độc giả có thể cảm nhận. Một lần nữa, ngôn từ rất dễ tạo hiểu lầm, nếu bị trích dẫn không đúng cách. Nếu một người chỉ đọc một phần của chương này, rất có thể họ sẽ chỉ trích tôi đang khuyến khích việc mang ngôn ngữ nói vào trong văn viết hoặc làm mất đi tính nghệ thuật của sáng tác.

Xin phép được nhấn mạnh, hãy cứ viết như cách bạn nói, như cách bạn giao tiếp với bạn bè, với đồng nghiệp, trong những buổi nói chuyện thường ngày, nhưng lần này, với một sự chính chu nghiêm ngặt. Hãy yên tâm, ngôn ngữ viết cho phép bạn có đủ thời gian cần thiết để làm điều đó. Hãy tận dụng thật triệt để. Hãy viết, viết đi, viết lại, viết thêm một lần nữa, viết thêm bảy lần nữa, để chọn được những câu từ chính xác.

Và nếu như bạn đã từng hỏi, làm thế nào để tìm được phong cách cá nhân trong sáng tác? Thì đây cũng chính là câu trả lời. Đừng bắt chước một ai đó, cho dù đó là cách viết hay các sử dụng ngôn ngữ. Bởi kì kì sẽ là tất cả những gì độc giả sẽ cảm nhận được. Hãy phân định rõ giữa việc học hỏi có chọn lọc và bắt chước bị ảnh hưởng. Hãy tin vào trực giác. Nếu như bạn có cảm giác những gì mình đang viết kì kì, thì sự thật chính xác là như vậy.

Đây là điều rất quan trọng trong sáng tác, cũng như bất kì hoạt động nào liên quan đến nghệ thuật. Trong quá trình học hỏi và phát triển, rất tự nhiên, chúng ta sẽ bị ảnh hưởng bởi một ai đó, hay một phong cách nào đó. Đó là điều hết sức bình thường. Tuy nhiên, hãy cẩn thận. Bởi nếu không nhận thức rõ, rất có thể vô tình chúng ta sẽ trở thành một bản sao không hoàn chỉnh của người khác. Và bạn biết rồi đấy, một bản sao thì khó có thể đi xa được, dẫu trong bất kì lĩnh vực nào.

Được là chính mình luôn là một điều tuyệt vời nhất. Và chẳng phải, đó là lý do chúng ta trở thành một tác giả hay sao?

Hãy nhớ, luôn là chính mình. Đây không phải một câu khẩu hiệu. Đây là một chiếc la bàn giúp bạn hướng đến mục tiêu của mình.

THỬ THÁCH CẦN THỰC HIỆN

Để tạm khép lại phần hai, quá trình sáng tác, hãy tìm đọc bài phỏng vấn trong chương trình Cafe Sách của Trạm Đọc. **Muốn trở thành tác giả, đừng chỉ viết những điều đã biết.** Link truy cập: [Bit.ly/vietgiday](https://bit.ly/vietgiday)

Một cuốn sách không đơn thuần chỉ là một tập hợp của những câu từ được trau chuốt cẩn thận. Biên tập viên cần

nhều hơn thế. Độc giả cần nhiều hơn thế. Và bạn cũng cần nhiều hơn thế.

Mọi sáng tác vĩ đại nhất đều gói gọn trong ba màn. Màn đầu tiên, tác giả sẽ cho bạn thấy một câu chuyện rất đời thường: một chàng trai, một cô gái, hoặc một con quạ. Có thể, ông ta sẽ yêu cầu bạn liên tưởng về nó, về những mối tương đồng giữa bạn và nhân vật. Trong màn hai, bằng tất cả những vốn trải nghiệm về cuộc đời, tác giả sẽ biến câu chuyện đời thường đó trở nên phi thường. Và bây giờ, bạn đang tìm kiếm bí mật đằng sau đó...

Đó là lý do tại sao cần đến màn thứ ba.

PHẦN III: CHUYẾN HÀNH TRÌNH CỦA MỘT TÁC GIẢ

Tất cả bắt đầu bằng một niềm tin đơn giản.

Tôi sẽ không giả vờ nói với bạn rằng, tôi biết tất cả mọi thứ sẽ diễn ra như thế nào. Không đâu. Tôi không biết.

Tôi không biết mình muốn đi đâu. Tôi không biết tại sao mình lại bắt đầu. Tôi thậm chí còn không biết phải làm gì, khi dành cả ngày trời, rất nhiều ngày trời, trong một căn phòng nhỏ.

Những gì tôi biết? Một niềm tin đơn giản. Tôi biết có điều gì đó vẫn đang chờ đợi phía trước. Tôi biết mình phải bỏ qua rất nhiều thứ, bỏ qua tất cả mọi thứ, để đến được nó.

Bởi thông tuệ chỉ có được thông qua tỉnh mạch và nghị lực chỉ có được thông qua gục ngã.

~~~

"Tác giả không chỉ là một người. Họ là một đồng người đang cố gắng trở thành một." ~ F.Scott Fitzgerald

Bạn mong muốn trở thành một tác giả? Hẳn nhiên là vậy. Bạn mong muốn có được một cuốn sách mang tên mình? Rõ ràng là như thế. Vậy, đến lúc này, lý do gì khiến bạn chưa thể thực hiện được?

Trong phần một, bạn đã được tìm hiểu sự khác biệt giữa đam mê và sở thích, giữa việc tận hưởng một cuốn sách và viết nên một cuốn sách. Bên cạnh đó là những hiểu lầm về tài chính, về danh tiếng khi đi trên con đường này. Trong phần hai, bạn đã khám phá ba bước của quá trình của sáng tác, từ việc sống và trải nghiệm, cho đến xử lý và truyền tải ý tưởng thành con chữ. Để tìm hiểu chi tiết hơn về các chủ đề

này, bạn có thể tìm đọc *'Thức dậy và mơ đi'* và *'Không giới hạn'*.

Trong phần ba, chúng ta sẽ đi chi tiết hơn về viết lách, với những bước hướng dẫn cụ thể để bạn có thể viết nên cuốn sách của riêng mình. Một lần nữa, hãy cùng nhau nhìn lại tấm bản đồ để biết điều gì đang chờ đón.

KHỞ ĐỘNG

Chương 8: Xây dựng thói quen viết lách

Chương 9: Xác định độc giả - Lựa chọn thể loại

CÁCH VIẾT THỂ LOẠI HU CẤU

Chương 10: Đầu óc trên mây

Chương 11: Nghệ thuật kể chuyện

CÁCH VIẾT THỂ LOẠI PHI HU CẤU

Chương 12: Đôi bàn tay nhảy múa

Chương 13: Phải viết gì khi không biết phải viết gì

~~~

Tại sao bạn trở thành một tác giả?

Tôi biết mình đã hỏi câu hỏi này rất nhiều lần. Nhưng mục đích của nó là như vậy. Bởi sau từng chương, câu trả lời của bạn sẽ bắt đầu có sự dịch chuyển. Những gì mang bạn đến đây sẽ không thể mang bạn đi xa hơn được nữa. Bạn cần trưởng thành, bạn cần phát triển sự nhận thức mới có thể đi lâu dài với nghề. Bạn cần biết được lý do tại sao mình trở thành một tác giả. Không phải vì niềm vui, không phải vì nỗi buồn, không phải vì những giây phút rảnh rỗi.

Tại sao bạn lại muốn trở thành một tác giả?

Bạn sẽ đánh mất những gì nếu như không thể? Quan trọng hơn nữa, bạn sẵn sàng đánh mất những gì nếu như có thể?

Tôi có thể dùng những câu chuyện truyền cảm hứng, những câu nói lên tinh thần, để giúp bạn ngồi xuống và viết lách. Thế nhưng, điều đó là không cần thiết và cũng không nên như vậy. Có rất nhiều lý do đưa bạn đến buổi hẹn hò này, thế nhưng chính bạn phải là người quyết định mình có nên ở lại.

Bạn biết đấy, sáng tác cũng giống như hẹn hò. Chẳng có gì phải vội. Bạn chẳng thể tận hưởng bất kì điều gì nếu cứ luôn phải vội. Hãy dành thời gian suy nghĩ.

Hãy viết ra câu trả lời trước khi tiếp tục.

Tôi sẽ luôn ở đây và chờ đợi.

Luôn là như vậy...

CHƯƠNG 8: XÂY DỰNG THÓI QUEN VIẾT LÁCH

"Hãy viết xuống. Hãy nắm lấy cơ hội. Nó có thể tệ, nhưng nó là cách duy nhất để bạn có thể viết điều gì đó thật sự tốt." - William Faulkner

Một cậu bé cùng bố đi thả diều. Cậu hỏi: 'Bố ơi, điều gì giúp con diều bay lên cao ạ?'

Ông bố trả lời: 'Sợi dây đó con.'

'Nhưng...!' Cậu bé tròn mắt. 'Rõ ràng sợi dây đang giữ con diều lại mà.'

Ông bố liền cầm kéo cắt đứt sợi dây. Thế là con diều chao đảo rồi rớt xuống mặt đất.

~~~

Vậy là bạn đã trở lại?

Có ba lý do để bạn cầm trên tay quyển sách. Một, bạn đang vô cùng hào hứng. Hai, bạn đang vô cùng tuyệt vọng. Vậy còn lý do thứ ba?

Đó chính là câu trả lời mà bạn vừa tìm thấy, vừa ghi lại. Bạn đã nhận thức được rằng sáng tác là một con đường giúp bạn hiểu được bản thân mình, hiểu về thế giới, thông qua sự phát triển về mặt nhận thức.

Đối với hầu hết mọi người, giấc mơ viết lách sẽ chỉ dừng lại ở một niềm vui, một sở thích, bên cạnh những công việc khác. Một vài người sẽ tiếp tục bước tiếp. Họ không chỉ muốn hẹn hò. Họ còn muốn nhiều hơn thế. Họ không muốn viết lách chỉ đơn thuần là một niềm vui lúc rảnh rỗi. Giờ đây, họ muốn biến nó thành một sự nghiệp. Bởi họ biết rằng không còn điều gì tuyệt hơn thế.

Chúng ta sẽ viết. Chúng ta không nghĩ. Chúng ta đã nghĩ đi, nghĩ lại, nghĩ rất nhiều lần trong hai phần đầu. Một khi đã đọc đến dòng chữ này, bạn đã biết được lý do tại sao mình ở đây, tại sao có cuộc hẹn hò này, tại sao lại là một cuốn sách.

Đó là bước đầu tiên của quá trình. Bạn phải thật sự muốn và hiểu được lý do tại sao mình muốn một điều gì đó. Từ lúc này, chúng ta không cần giải thích. Chúng ta cần hành động. Chúng ta cần những con chữ trên giấy hoặc trên màn hình. Chúng ta không phân tích. Chúng ta không đánh giá. Ít nhất là cho đến khi bản thảo đầu tiên được hoàn thành. Mọi ý tưởng trong đầu bạn, đâu có xuất sắc như thế nào, cũng sẽ không hề có giá trị cho đến khi chúng được chuyển tải thành con chữ.

Và để làm được điều đó, không thể nào thiếu đó là kỷ luật.

KỶ LUẬT VIẾT LÁCH

Lúc khởi đầu, mọi thứ đều bắt đầu bằng niềm vui. Thế nhưng, nếu thật sự muốn nhìn thấy cuốn sách bằng giấy bằng chữ, chỉ vui thôi là chưa đủ. Một con gió có thể giúp con điều bay lên khỏi mặt đất. Nhưng nếu không có sợi dây níu giữ, con điều không có cách nào ở mãi trên trời xanh. Một niềm vui có thể giúp bạn ngồi xuống viết. Nhưng chính kỷ luật mới là điều giúp bạn ngồi xuống viết mỗi ngày, cho đến khi nhìn thấy cuốn sách được xuất bản.

Kỷ luật. Một chủ đề chẳng lấy gì làm thú vị.

Kỷ luật. Một trong những hiểu lầm lớn nhất trong lịch sử. Khi nhắc đến kỷ luật, nhiều người sẽ nghĩ ngay đến một bảng nội quy khô khan, với hàng trăm quy định hà khắc, buộc người khác phải tuân thủ. Thế nhưng, đó không phải sự kỷ luật mà tôi muốn nói đến. Sự kỷ luật trong sáng tác nhấn

mạnh đến khả năng thấu hiểu. Đó là lý do tại sao chúng ta cần phải dành cả hai phần đầu của tác phẩm để bạn hiểu thêm về nghề trước khi quyết định.

Hãy cùng trở lại những ví dụ trong kinh doanh và bóng rổ.

Đã bao giờ bạn nghe đến 'cold calling'? Đây là một thuật ngữ chỉ việc tiếp cận khách hàng tiềm năng, thông qua các cuộc điện thoại. Tuy nhiên, khách hàng thường không thích thú với việc này. Đây được xem là một trong những thử thách rất lớn dành cho bất kì ai muốn bước chân vào lĩnh vực Sales. Vào những ngày đầu, tôi luôn cảm thấy sợ hãi mỗi khi phải thực hiện các cuộc gọi. Bị từ chối chưa bao giờ là một cảm giác dễ chịu. Vậy mà tôi phải thực hiện điều đó liên tục trên dưới một trăm lần mỗi ngày, để có được các cuộc hẹn.

Có thể bạn rất thích sản phẩm công ty đang bày bán. Có thể bạn rất thích môi trường công ty đang tạo dựng. Thế nhưng, nếu chỉ làm việc vì sở thích, bạn không thể nào trở thành một nhân viên Sales được. Bởi cho dù có yêu thích công việc như thế nào, thì cảm giác liên tục bị từ chối cũng có thể khiến cho những trái tim sắt đá nhất trở nên yếu mềm. Một cuộc gọi, bạn có thể bị từ chối. Hai cuộc gọi, kết quả không có gì là khác biệt. Ba cuộc gọi, đó là một cái cúp máy. Bốn cuộc gọi, đó là những ngôn từ tồi tệ. Hầu hết mọi người sẽ dừng lại sau cuộc gọi này...

Trong môn bóng rổ, vào những ngày đầu, trong khi các bậc đàn anh đang tung hoành trên sân bóng, thì tất cả những gì tôi làm chỉ là đứng yên một chỗ, trong một góc nhỏ, tập nhồi bóng đến mỏi nhừ. Tôi muốn được ra sân, nhưng chẳng ai cho phép. Mỗi ngày, cứ như vậy, cứ đứng một mình. Thế rồi, cho đến một ngày, điều gì đến cũng đã đến, sân không đủ người. Tôi được gọi vào thay thế. Sau khoảng vài giây hăm hở, hóa ra mọi thứ không hề thú vị như tôi nghĩ.

Tôi không biết phải làm gì. Tôi không biết phải chạy chỗ ở đâu. Tôi không biết phải kèm người thế nào. Tôi còn ước gì làm ơn, đừng có ai chuyên bóng. Nhưng cuộc sống lại chẳng bao giờ diễn ra như kì vọng. Một vài lần hiếm hoi được chạm bóng, thì cũng ngay sau đó tôi làm rơi mất. Tôi chỉ muốn rời khỏi sân ngay lập tức, để trốn tránh sự hổ thẹn...

Điều tương tự xảy ra trong rất nhiều hoạt động, từ tập đàn, tập hát, cho đến tập sự. Lúc khởi đầu, mọi thứ đều bắt đầu bằng niềm vui. Nhưng nếu chỉ có niềm vui, mọi thứ sẽ kết thúc trong nỗi thất vọng. Và đó là lý do tại sao chúng ta cần đến kỷ luật. Tôi biết, kỷ luật chẳng có gì vui. Toàn là những thông tin cơ bản, toàn là những kiến thức nền, toàn là những động tác đơn giản, cứ liên tục lặp đi lặp lại ngày này qua tháng nọ.

Giai đoạn này, bạn chỉ mới là một người học việc. Bạn cần quan sát, bạn cần học hỏi, bạn cần đắm chìm trong những rung động từ môi trường chung quanh, từ các bậc đàn anh đàn chị, để rồi mới có thể tìm thấy rung động của chính mình. Bạn đang từng bước xây dựng thói quen, để thích nghi, để hiểu về hoạt động như nó vốn là, chứ không phải như bạn tưởng là.

Thực dậy và mơ đi có nghĩa là như vậy. Trước khi có thể theo đuổi ước mơ, bạn cần phải thức dậy khỏi những cơn mộng mị, những lầm tưởng, những hiểu lầm, để tiếp cận sự thật. Lúc này, nó sẽ chưa thú vị. Nhưng nó lại là một phần không thể thiếu của quá trình. Niềm vui có thể mang bạn đến đây, nhưng nó không thể mang bạn đi xa hơn được nữa.

Đừng vội. Bất kì một chuyên gia nào cũng từng là một người học việc. Không có đường tắt trong chuyến hành trình này, cũng như bất kì chuyến hành trình nào.

Bạn có thể nghĩ rằng chơi bóng rổ, đánh đàn guitar, hay tập Yoga đều là những kỹ năng khó so với hầu hết mọi

người. Tuy nhiên, sự thật thì những điều đó cũng không thể nào so sánh được với một kỹ năng quan trọng, bạn đã rèn luyện được trong những năm đầu đời.

Và đó là...

Bước đi. Bằng hai chân. Dĩ nhiên rồi.

Phải trải qua vài triệu năm, con người mới có thể tiến hóa để di chuyển bằng hai chân. Vậy mà, chỉ cần có vài ba năm đầu đời, hầu như bất kỳ một đứa trẻ nào cũng có thể thực hiện được. Con người luôn ẩn chứa vô vàn điều kì diệu. Thế nhưng, điều kì diệu của việc đi bằng hai chân ấy không phải ngẫu nhiên nhận được. Nó cũng đòi hỏi sự kỷ luật, không chỉ của bản thân đứa trẻ, mà còn của cả gia đình. Trong những buổi đầu, đứa trẻ sẽ té, đứa trẻ sẽ khóc, đứa trẻ chỉ chập chững một vài bước.

Bạn nghĩ xem, chuyện gì xảy ra nếu như đứa trẻ không luyện tập?

Nó sẽ mãi mãi không thể nào tự đứng trên đôi chân của mình. Nó sẽ phải luôn phụ thuộc vào người khác, dù là những hoạt động đơn giản nhất. Dẫu có khó khăn và vất vả, nhưng chỉ có kỷ luật mới có thể đưa đứa trẻ đến sự tự do đích thực, để sau này nó có thể đi đến bất kì nơi nào nó muốn.

Nếu muốn có được những cuộc hẹn, bạn phải nhàn nhuyễn các cuộc gọi 'cold calling'. Nếu muốn được tự do tung hoành trên sân bóng rổ, bạn phải nhàn nhuyễn các kỹ năng cơ bản. Bạn có thể dùng tiền, dùng danh tiếng, dùng bất kì mối quan hệ nào bạn có, để đạt được rất nhiều thứ. Tuy nhiên, những điều quan trọng nhất trong cuộc sống lại là những thứ bạn phải tự mình đạt được. Để làm được điều đó, không thể nào thiếu, đó là kỷ luật.

Kỷ luật là điều quan trọng nhất để trở thành một tác giả. Kỷ luật là hành động bất chấp cảm xúc. Nó là khả năng

của sự tự chủ, là sức mạnh của sự kiềm chế. Hãy nhớ, kỷ luật là một cái cây. Rễ của nó có thể đắng nhưng trái thì lại ngọt.

Không có kỷ luật, chúng ta sẽ như con diều trước gió. Không có sợi dây níu giữ, con diều chỉ có thể xoay tròn trong không khí, để rồi lao thẳng xuống mặt đất, nhưng chưa kịp hiểu điều gì. Nếu như không có kỷ luật, không có sợi dây, không có cách nào con diều có thể vút bay lên trời, với một chút nắng, với một chút gió, với một chút gì đó của tự do.

Kỷ luật là một kỹ năng tối quan trọng, nếu không muốn nói là quan trọng nhất, mà bạn cần phải đầu tư phát triển. Không phải ngẫu nhiên mà trong quân đội kỷ luật luôn là yếu tố được đặt lên hàng đầu.

Tuy nhiên, kỷ luật vẫn luôn là một thử thách, đặc biệt đối với các bạn trẻ thuộc thế hệ thiên niên kỷ. So với các thế hệ trước, chúng ta may mắn được sinh ra trong một giai đoạn khá đầy đủ. Chúng ta không cần quá quan tâm đến cái ăn, cái mặc. Chúng ta cũng chưa phải gánh vác bất kì trách nhiệm to lớn nào. Những gì khiến chúng ta bận lòng vào lúc này, đôi khi, vẫn chỉ là một con bèo trong tách trà, phần nhiều lại liên quan đến hưởng thụ, giải trí, hay những tác động đến từ cộng đồng của những người trẻ chung quanh mình (các hoạt động thuộc nhóm 2 - không quan trọng cũng không gấp gáp).

Bạn có thể dễ dàng kiểm chứng thông qua những chủ đề thường được giới trẻ quan tâm bàn luận. Phần nhiều, chúng chỉ giới hạn trong những câu chuyện tán gẫu, về drama, về hóng biển, ở đâu có trà sữa ngon, ở đâu có giảm giá rẻ, ai mới ra bài hát gì, ai mới đóng phim nào, ai mới chia tay ai, ai mới quen được ai... Họ có thể bàn luận sôi nổi về tên tuổi, sở thích, nhóm máu, cung hoàng đạo của tất cả các thành viên thuộc các nhóm nhạc. Họ có thể chia sẻ tất tần tật về những sự kiện âm nhạc, ẩm thực, giải trí, nơi nào có những món ăn ngon, nơi nào có những khung cảnh đẹp.

Họ có thể nói về mọi thứ, trừ một điều duy nhất có ý nghĩa. Họ là ai?

Và những cuộc trao đổi như thế chưa bao giờ là môi trường phù hợp để rèn luyện tính kỷ luật. Nếu không có kỷ luật, sẽ rất khó để rèn luyện được nghị lực. Và nếu không có nghị lực, chúng ta sẽ dễ dàng bỏ cuộc khi mọi thứ chỉ mới bắt đầu. Người trẻ thường thích rất nhiều thứ, đó là điều bình thường. Thế nhưng, nếu cứ thích hết điều này, họ lại đi tìm điều khác; nếu cứ trải nghiệm hết đam mê này, họ lại đi tìm đam mê khác, thì đó lại là một vấn đề.

Lúc thì họ thích làm diễn giả, khi thì họ thích làm tác giả. Lúc thì họ muốn làm người truyền cảm hứng, khi thì họ muốn làm nhà đầu tư khởi nghiệp. Mọi thứ liên tục thay đổi, tùy thuộc vào những gì tivi đang trình chiếu.

Nếu bạn cứ thay đổi liên tục nghĩa là bạn đang đi vòng vòng. Nếu bạn đang đi vòng vòng cũng có nghĩa là bạn chỉ đang đứng yên một chỗ.

Đó là lý do tại sao không nhiều người có thể hoàn thành những gì đã bắt đầu, cho dù đó là một công việc, một kỹ năng, hay quan trọng hơn nữa là một mối quan hệ. Họ không thể đi hết cả một chặng đường.

Bạn nghĩ đó là xu thế ư? Hay đó là do hiện tượng? Hay tại vì con trai bây giờ như thế này, như thế nọ, hay tại vì con gái bây giờ như thế lọ, như thế chai? Với những gì đang xảy ra trong cộng đồng những người trẻ, thì quả thật rất khó để một mối quan hệ được lâu bền. Bởi chúng ta không có quá nhiều môi trường có thể để rèn luyện được nghị lực.

May mà bạn và tôi, chúng ta đã đến với viết lách. May mà bạn và tôi, chúng ta đã dành tình yêu đến với những con chữ. Bởi như đã nói, trở thành tác giả là một trong số ít những nghề nghiệp giúp chúng ta trải nghiệm rõ nét về con

đường, với những biến cố, với những thử thách, để giúp bạn trưởng thành. Ý của tôi là trưởng thành đúng nghĩa về mặt phát triển nhận thức, chứ không phải về sự già đi của cơ thể.

Mọi thứ trong cuộc sống đều là những trò chơi. Tuy nhiên, không vì thế chúng ta xem mọi thứ như trò đùa. Chúng ta đến với nhau, đến với niềm vui của con chữ bằng niềm đam mê, bằng sự thôi thúc. Thế nhưng, hãy ở lại với nhau bằng sự nghiêm túc, bằng sự chân thành, dẫu bạn có đi theo sự nghiệp sáng tác trong vòng năm ngày, năm tháng hay năm mươi năm.

Chúng ta đến với nghề viết với rất nhiều lý do. Đôi khi từ niềm vui. Đôi khi từ sở thích. Hoặc đôi khi, là một nguồn cảm hứng đã được kế thừa từ một cuốn sách khác, từ một tác giả khác. Sáng tác là một điều kì diệu. Vì vậy, bất kì điều gì đã mang bạn đến con đường này cũng chính là một điều kì diệu. Tuy nhiên, tất cả chỉ mới là khởi đầu.

Và hò hẹn thì có gì là khác biệt?

Có được một mối quan hệ và duy trì được một mối quan hệ là hai chuyện hoàn toàn khác.

~~~

QUẢN LÝ THỜI GIAN?

Bạn đã biết lý do tại sao mình trở thành một tác giả? Bạn đang háo hức theo đuổi con đường này. Thế nhưng, bạn và tôi, cũng như tất cả mọi người, chúng ta đều có chung một giới hạn về nguồn lực. Đó là thời gian.

Không phải thiếu thông tin, không phải thiếu kiến thức, không phải thiếu người hỗ trợ. Với sự phát triển của Google và Facebook, bạn có thể dễ dàng tìm thấy tất cả những gì cần thiết, chỉ thông qua một vài cú click. Sự thật thì

thiếu thời gian mới chính là thử thách lớn nhất dành cho những ai muốn bước chân vào lĩnh vực sáng tác.

Nhưng... ai mà có thời gian chứ?

Câu trả lời là không ai cả. Chúng ta không thể có thời gian. Chúng ta chỉ có 24 tiếng mỗi ngày được thời gian ban tặng. Vấn đề chưa bao giờ nằm ở việc quản lý thời gian. Bởi không ai có thể quản lý những gì họ không sở hữu. Sự thật thì chúng ta chỉ có thể học cách quản lý bản thân mình, để sử dụng thời gian một cách hiệu quả nhất.

Đây là một chủ đề rất quan trọng. Bởi nếu không có thời gian, sẽ không có viết lách. Không có viết lách sẽ không có con chữ, và sẽ không có bất kì điều gì xảy ra sau đó cả.

QUẢN LÝ BẢN THÂN

A - Nhận thức: đừng tỏ ra bận rộn.

Tôi không hiểu. Ai lại muốn bận rộn chứ?

Dĩ nhiên là không một ai muốn bận rộn. Nhưng thực tế không phải lúc nào cũng giống như những gì chúng ta muốn. Có những người, vì cuộc sống mưu sinh, để lo cho gia đình, nên phải đảm nhận rất nhiều công việc. Tôi hiểu điều đó. Tuy nhiên, tôi không muốn nói đến những trường hợp này. Bởi hoàn cảnh chỉ là nhất thời, còn nghị lực mới là mãi mãi. Nếu những người này thật sự muốn viết sách, tôi tin chắc họ sẽ luôn tìm được một khoảng thời gian phù hợp cho riêng mình.

Điều tôi muốn nói ở đây là về chúng ta, về những con người trẻ, đang đi tìm lẽ sống trong cuộc đời. Có nhiều lý do khiến cho một người trẻ bận rộn. Nhưng phổ biến, nằm ở ba nguyên nhân chính.

1/ Bận rộn để được công nhận

Đặc điểm nhận biết, họ thường xuyên chia sẻ sự bận rộn trên các trang mạng xã hội, như phải thức khuya để chạy dự án, như phải dậy sớm để kịp giờ làm. Họ quay cuồng trong các dự án, với hàng chục các chức danh. Bởi hiện nay, có một sự hiểu lầm rất lớn về mối quan hệ giữa thành công và bận rộn. Nhiều người nghĩ rằng, nếu muốn thành công họ phải bận rộn. Hoặc ngược lại, họ phải bận rộn để chứng tỏ thành công. Họ sợ rằng nếu không thức dậy lúc 4 giờ 30 sáng, nếu không liên tục chạy bộ trong 10 cây số, nếu không viết nên những tuyên bố sứ mệnh, họ sẽ trở nên thất bại. Ấn sâu bên trong sự bận rộn này là một khao khát được quan tâm, được công nhận.

Giải pháp ở đây là sự tự tin. Chừng nào họ vẫn còn muốn bận rộn để được công nhận, thì không có cách nào để thoát khỏi sự bận rộn.

2/ Bận rộn để trì hoãn.

Đặc điểm nhận biết, họ có một danh sách hàng trăm công việc cần thực hiện. Thế nhưng, hầu hết đều không quan trọng, nhằm trì hoãn cho một hoạt động có ý nghĩa mà họ luôn sợ hãi. Ví dụ một nhân viên bán hàng luôn bận rộn với việc lập danh sách, viết email, nghiên cứu sản phẩm để trì hoãn cho nhiệm vụ quan trọng nhất là gọi điện thoại.

- 9 giờ, vẫn còn sớm, khách hàng vẫn chưa vào, hãy để một chút nữa.
- 10 giờ, còn quá nhiều email phải trả lời, quá nhiều khách hàng phải lên danh sách.
- 11 giờ, đã gần giờ trưa, khách hàng đang chuẩn bị đi ăn, đầu giờ chiều sẽ phù hợp hơn.
- 14 giờ, vẫn còn sớm, họ vừa mới thức dậy, hãy để một chút nữa.
- 15 giờ, có lẽ mình nên kiểm tra lại một vài hợp đồng.
- 16 giờ, đã gần đến giờ về, họ sẽ không muốn nghe máy.

- 17 giờ, cũng đã trễ rồi, ngày mai gọi điện vậy.

Giải pháp ở đây là nhận thức. Hãy làm những việc cần phải làm. Sự tránh né hay trì hoãn chưa bao giờ là một giải pháp tốt. Bởi đến cuối cùng, chỉ tiêu để đánh giá một nhân viên bán hàng là doanh thu, chứ không phải mức độ bận rộn. Một công việc chưa được thực hiện hôm nay sẽ là một món nợ cho ngày mai.

3/ Bận rộn do thiếu kỹ năng

Đặc điểm nhận biết, họ luôn trong trạng thái căng thẳng. Khác với nguyên nhân một, họ không đủ thời gian để lên Facebook và chia sẻ sự bận rộn. Khác với nguyên nhân hai, họ luôn làm những công việc có ý nghĩa, ảnh hưởng đến kết quả công việc. Vấn đề là do thiếu kỹ năng, họ phải dành rất nhiều thời gian mới có thể hoàn thành.

Giải pháp ở đây là đào tạo. Hãy nhờ sự hỗ trợ của cấp trên, của đồng nghiệp, hoặc tham gia các khóa học để nâng cao chất lượng công việc.

Và sáng tác thì có gì là khác biệt?

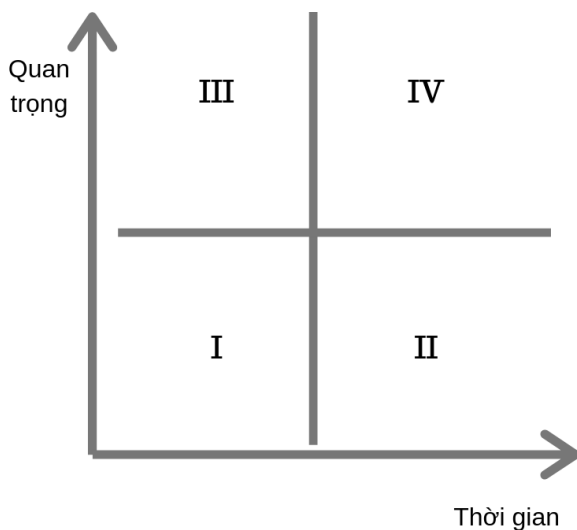
Để xây dựng được thói quen viết lách, điều đầu tiên là bạn cần phải thật sự muốn viết lách. Tại sao bạn lại muốn trở thành một tác giả? Nếu lý do cho câu hỏi TẠI SAO đủ lớn, câu trả lời cho câu hỏi NHƯ THẾ NÀO sẽ trở nên dễ dàng.

Đừng tỏ ra bận rộn. Bạn không cần phải chứng tỏ với bất kì ai, kể cả bản thân mình. Đừng trì hoãn. Nếu đây là việc cần phải làm, hãy làm. Lúc đầu sẽ khó, nhưng đó là một phần của quá trình. Đừng im lặng. Nếu không biết, hãy hỏi, hãy nhờ sự giúp đỡ, hãy tự học.

B - Kiến thức: Phân loại công việc.

Sáng tác cũng giống như hò hện. Chẳng ai bận đến mức không thể nhấn nổi một tin nhắn. Vấn đề không phải không có thời gian. Vấn đề nằm ở mức độ ưu tiên của mỗi người. Và như thế, để tìm được thời gian dành cho viết lách, trước hết, bạn cần phải xác định được những việc gì là ưu tiên quan trọng, những việc nào là không, thông qua sơ đồ sau.

Trong đó, cột dọc biểu thị mức độ quan trọng của công việc. Hàng ngang biểu thị thời gian cần được phản ứng. Cụ thể:

Nhóm I - Những việc gấp, cần phải được thực hiện ngay, nhưng không quan trọng. Ví dụ trả lời cuộc điện thoại đang gọi đến, phản hồi một tin nhắn mới nhận được, theo dõi một trận cầu đang trực tiếp.

Nhóm II - Những việc không gấp, cũng không quan trọng. Ví dụ xem một bộ phim truyền hình, đọc một tiểu thuyết trinh thám, chơi một trò chơi điện tử, một quán ăn mới cần thưởng thức, một địa điểm mới cần check-in. Đối với người trẻ, thì hiện nay, hoạt động tiêu tốn thời gian nhiều nhất có lẽ là các mạng xã hội, Facebook, Youtube, hoặc các chương trình truyền hình thực tế.

Nhóm III - Những việc gấp, cần phải được thực hiện ngay và rất quan trọng. Đa phần chúng liên quan đến công việc. Ví dụ báo cáo cần thực hiện, chỉ tiêu cần hoàn thành, bài tập nhóm đến hạn chót, một buổi phỏng vấn cần tham dự.

Nhóm IV - Những việc không gấp, nhưng lại rất quan trọng. Ví dụ một cuốn sách về ngành nghề cần phải đọc. Một khóa học kỹ năng cần phải tham dự. Hoặc một kế hoạch khởi nghiệp cần được thực hiện.

Thử thách cần thực hiện:

Bước 1: Liệt kê tất cả hoạt động trong ngày.

Bước 2: Phân loại theo bốn nhóm như trên.

Bước 3: Kiểm tra kết quả.

~~~

Nếu đa số nằm ở nhóm I. Người trì hoãn. Bạn luôn gấp rút, bạn luôn bận rộn, bạn luôn tất bật đối phó với những sự kiện đến từ bên ngoài. Tâm trí thường xuyên rơi vào trạng thái căng thẳng, dẫn đến quá tải.

Nếu như phải luôn phản ứng, nghĩa là bạn luôn bị động. Cuộc sống sẽ kéo bạn theo đủ mọi hướng. Bạn sẽ thấy mình như rơi vào một vũng xoáy, với các con sóng cứ liên tục ập đến, khiến tất cả những gì bạn có thể làm chỉ là vùng vẫy.

Hãy bình tĩnh. Bởi càng vùng vẫy, bạn sẽ càng đuối sức, cho đến khi bị nhấn chìm. Hãy thả lỏng. Hãy nương theo con sóng, hãy làm tất cả những gì cần phải làm, ngoại trừ chống lại con sóng. Việc cần làm lúc này, để thoát khỏi vòng xoáy, là hãy thực hiện một cú đập thật mạnh, một bước nhảy của niềm tin, một bước nhảy của nhận thức. Nó sẽ không dễ dàng. Nhưng nó là cách duy nhất.

Đây là một chủ đề khá lớn, không thể nào chia sẻ chỉ trong một vài dòng. Nếu muốn tìm hiểu kỹ hơn, bạn hãy tìm đọc cuốn sách '*Không giới hạn*'. Bên trong đó sẽ có câu trả lời bạn đang đi tìm.

Nguyên nhân: liên tục trì hoãn trong một thời gian dài. Những công việc bị ngó lơ không thể nào tự giải quyết. Chúng cũng giống như những bộ đồ chưa được giặt, những bát đĩa chưa được rửa, hay những món nợ chưa được thanh toán. Đến một lúc, tất cả sẽ bốc mùi và trở nên tồi tệ khiến bạn không thể nào ngó lơ được nữa.

Đừng trì hoãn. Hãy làm tất cả những gì phải làm. Mỗi một việc chưa thực hiện ngày hôm nay, sẽ chính là một món nợ cho ngày mai. Hãy luôn nhớ điều đó.

Nếu đa số nằm ở nhóm II. Người hưởng thụ. Bạn luôn thoải mái, bạn luôn thư giãn, bạn cảm thấy mọi việc cứ nhẹ nhàng trôi qua hết một ngày. Nếu đây chỉ là một giai đoạn ngắn để hồi phục, thì mọi thứ thật tuyệt vời.

Tuy nhiên, hãy cẩn thận. Nghi ngại liên tục trong một thời gian dài sẽ khiến cơ thể sẽ rơi vào trạng thái mệt mỏi, còn tinh thần sẽ rơi vào trạng thái uể oải. Bạn sẽ tự thu hẹp vùng an toàn. Về lâu dài, bạn sẽ bắt đầu cảm thấy sợ hãi những điều mới. Không những thế, sự hưởng thụ còn là một môi trường lý tưởng cho những suy nghĩ không lành mạnh. Người ta nói nhân cư vi bất thiện là vì vậy.

Nguyên nhân: tâm trí trong trạng thái không kích hoạt. Những chủ đề nó ưu tiên lúc này chỉ là ăn uống, ngủ nghỉ, xem gì, chơi đâu, có trào lưu nào đang thú vị. Lúc này, tâm trí chỉ hoạt động cho có, chiếu lệ, để tồn tại, chứ không phải để phát triển. Đến cuối ngày, nó sẽ quay trở lại với hưởng thụ, và chỉ làm để hưởng thụ.

Bạn có thể nghỉ ngơi. Bạn rất nên nghỉ ngơi. Nhưng hãy nhớ, tránh rơi vào trạng thái hưởng thụ.

Nếu đa số nằm ở nhóm III. Người quản lý. Bạn luôn căng thẳng, bạn luôn quá tải, bạn luôn thấy cả thế giới như đang chống lại mình. Đây cũng là một tình trạng khá phổ biến nếu như bạn làm trong lĩnh vực kinh doanh, phát triển dự án, hay các ngành nghề đòi hỏi áp lực cao như luật sư, y tá, bác sĩ, nhân viên ngân hàng, tài chính, chứng khoán.

Nguyên nhân: đa phần là do tính chất công việc hoặc trách nhiệm phải nắm giữ.

Giải pháp trong ngắn hạn là bạn có thể nhờ sự giúp đỡ, tuyển dụng thêm nhân viên, bàn giao bớt công việc, hoặc phân quyền cho cấp dưới. Việc ôm đồm quá mức sẽ khiến cho chất lượng của công việc giảm sút, đồng thời gây ảnh hưởng không tốt đến sức khỏe.

Giải pháp trong dài hạn là bạn có thể tham gia các lớp Yoga, các lớp thiền, để học cách thư giãn. Bên cạnh đó, việc nâng cao kiến thức chuyên ngành, hoặc áp dụng những biện pháp mới trong quản lý cũng có thể tạo nên những thay đổi đáng kể trong công việc.

Hãy nhớ, chất lượng quan trọng hơn số lượng. Đường dài mới biết ngựa hay. Việc ôm đồm quá mức sẽ khiến cơ thể kiệt quệ và không thể nào đi đến hết chặng đường.

Nếu đa số các hoạt động nằm ở nhóm IV. Người thông hiểu. Bạn luôn từ tốn, bạn luôn chậm rãi. Cơ thể luôn trong

trạng thái nhận thức, với sự linh hoạt và uyển chuyển theo từng tình huống cụ thể. Không có gì bắt buộc phải làm, cũng không có gì không thể không làm. Đây được xem là cấp độ của nhà hoạch định, của chiến lược gia.

Ở mức độ phát triển kế tiếp, sẽ không còn bất kì hoạt động nào quá gấp rút, cũng như quá quan trọng, khiến họ phải phản ứng trong một tình trạng thiếu chuẩn bị. Những kế hoạch đã được vạch sẵn, những rủi ro đã được lường trước, những nguồn lực đã được chuẩn bị giúp họ có thể tận hưởng chuyến phiêu lưu một cách thoải mái.

~~~

Nếu để ý bạn sẽ nhận thấy hầu hết các hoạt động liên quan đến sáng tác đều nằm trong nhóm IV. Ví dụ như nghiên cứu, trải nghiệm, học tập và viết lách. Mục tiêu của chúng ta lúc này là dần loại bỏ những hoạt động không quan trọng nhưng cấp thiết của nhóm I bằng việc hãy trả nợ những món hạn đến trả, những kì hạn công việc cần thực hiện, và đừng trì hoãn nữa.

Tiếp theo, hãy tiếp tục loại bỏ những việc không quan trọng, không cấp thiết trong nhóm II, ví dụ như lướt web, xem các chương trình truyền hình giải trí, ngồi lê la quán xá, hay bất kì công việc nào với mục đích 'giết thời gian'. Đừng giết thời gian. Bạn đang giết chính cuộc sống của mình đấy.

Cuối cùng, hầu hết các hoạt động của bạn sẽ rơi vào nhóm III và nhóm IV. Nếu có thể, hãy tiếp tục loại bỏ dần những công việc trong nhóm III, bằng cách chuyển giao, phân quyền, hoặc nhờ sự giúp đỡ.

Khi đó, bạn sẽ nhận thấy những khung giờ trống bắt đầu xuất hiện.

3/ Sắp xếp công việc

Hãy lên danh sách công việc theo khung thời gian:

5:00 - 6:00	
6:00 - 7:00	Thức dậy - Chuẩn bị đi làm
7:00 - 8:00	Ăn sáng - Trên đường đến chỗ làm
8:00 - 9:00	
9:00 - 12:00	Làm việc
12:00 - 13:00	Nghỉ trưa
13:00 - 17:00	Làm việc
17:00 - 18:00	Giao tiếp - kết nối
18:00 - 19:00	Trên đường về nhà - Mua sắm
19:00 - 20:00	Chuẩn bị bữa tối - Ăn tối
20:00 - 21:00	Công việc nhà
21:00 - 22:00	
22:00 - 23:00	

Bạn có nhìn thấy những ô trống?

Và đó chính là khoảng thời gian chúng ta vừa tìm được để viết lách. Bạn không cần phải thức khuya, bạn không cần phải dậy sớm. Bạn không cần phải tranh thủ vội vã, với khoảng năm mươi phút xen giữa những hoạt động.

Một khi đã có thời khóa biểu, hãy đánh dấu khoảng thời gian này trên lịch làm việc. Bạn có thể dùng lịch bàn, lịch treo tường hoặc bất kì ứng dụng trên điện thoại nào để tiện theo dõi. Theo cá nhân, tôi nhận thấy Google Calendar khá hiệu quả, bạn có thể dễ dàng tải về trên bất kì dòng điện thoại nào. Hãy để mọi thứ thật đơn giản, không cầu kì, vì bạn cần tập trung năng lượng vào việc quan trọng hơn cả là viết lách.

Nếu được, hãy sắp xếp và dành ít nhất một giờ đồng hồ chỉ dành riêng cho viết lách. Trong đó:

Năm phút khởi đầu, hãy ngồi yên nhắm mắt, lắng nghe nhịp thở. Hãy hít vào thật sâu và thở ra thật chậm. Đó là một cách rất đơn giản và hiệu quả để bạn thoát khỏi những bộn bề của cuộc sống, và tìm đến những rung động bên trong cơ thể mình.

Năm phút tiếp theo, hãy mở mắt, đọc lại những gì mình vừa mới viết ngày hôm trước. Điều này giúp bạn nhớ lại mạch câu chuyện, để biết chắc mình đang ở đâu, cũng như để tạo đà giúp bạn tiếp tục dòng ý tưởng hãy còn đang dang dở.

Năm phút tiếp theo nữa, hãy trầm ngâm, hãy suy ngẫm, hãy lên ý tưởng, hãy vẽ vời hoặc viết nháp những gì mình sẽ dự định viết trong những phút sắp tới. Chủ đề là gì, thông điệp là gì, câu chuyện là gì?

Một khi tâm thế đã sẵn sàng, thì lúc này đã đến lúc để đầu óc trên mây và đôi bàn tay nhảy múa. Hãy chuyển hóa những cảm xúc và suy nghĩ thành những con chữ trên

trang giấy, hoặc trên màn hình. Sau này, khi đã quen, bạn có thể tăng khoảng thời gian lên 75 phút, rồi 90 phút, hoặc lâu hơn nữa tùy vào thời khóa biểu.

Sách là một sản phẩm.

Mọi cách suy nghĩ khác về sách, một là quá ngây thơ, hai là quá ích kỉ. Khi đã nói đến kinh doanh, nghĩa là phải nói đến sản xuất. Khi đã nói đến sản xuất, nghĩa là phải nói đến sản lượng. Với vai trò một tác giả, sản lượng liên quan đến con chữ. Rất nhiều con chữ.

Tuyệt nhất? Viết mỗi ngày.

Đỡ hơn? Viết cách ngày.

Và không có lựa chọn thứ ba cho trường hợp này. Bởi lúc này, bạn đang cần luyện tập, bạn cần tạo thói quen mới. Nó sẽ không thoải mái? Nó sẽ khá khó chịu? Dĩ nhiên là như vậy. Hãy cứ thử cầm bàn chải đánh răng bằng tay không thuận, bạn sẽ hiểu.

Bạn có vô vàn lý do để trì hoãn, vì trời mưa, vì trời nắng, vì lỡ có cuộc hẹn, vì không có ai chịu hẹn... Đừng quan tâm đến những điều đó. Bạn chỉ cần một lý do để bắt đầu. Và chỉ bấy nhiêu thôi là đủ.

Trong những ngày đầu khi viết *'Thức dậy và mơ đi'*, tôi duy trì thời khóa biểu đều đặn 4 buổi một tuần, vào buổi tối sau khi đi làm về.

'Chuyện con Quạ bay đến Sao Hỏa' được viết cùng giai đoạn với dự án Miha Bakery, tôi viết vào khoảng giữa những lần giao hàng và sau bữa ăn tối.

Hiện nay, vào thời điểm viết *'Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nháy múa'*, thì thời gian biểu của tôi đã bắt đầu đi vào nề nếp ổn định. Ngoài những giờ dạy Yoga cố định, vào

sáng sớm và chiều muộn (những hoạt động thuộc nhóm III), tôi dành 2 tiếng buổi sáng, từ 9 giờ đến 11 giờ, và 2 tiếng buổi chiều, từ 13g30 đến 15g30, bảy ngày trong tuần, dành cho hoạt động viết lách.

Ở những khoảng giữa, tôi thường đan xen các hoạt động khác, như chăm sóc vườn cây, tập Muay Thái, chơi game, xem những đoạn video clip về mô tô, về bóng rổ, về các đoạn hoạt hình như một cách thư giãn (những hoạt động thuộc nhóm II, không quan trọng và dài hạn). Ngoài ra, tôi đã loại bỏ gần như tất cả những hoạt động nào liên quan đến nhóm I, bằng cách đóng cửa phòng, thông báo cho gia đình mình cần sự tập trung và yên tĩnh, đồng thời hạn chế sử dụng điện thoại di động. Hầu như kênh liên lạc chủ yếu của tôi với thế giới bên ngoài là qua email hoặc tin nhắn.

Một lưu ý khác là sau khi đã chọn lựa được khung giờ phù hợp, hãy chắc rằng mình thật sự có mặt trong khoảnh khắc. Đứng ngồi trước máy tính nhưng tâm trí lại để ở một nơi khác. Hãy tắt Facebook, hãy tắt điện thoại, hãy tắt bất kì thiết bị nào có thể gây nhiễu loạn nào. Dĩ nhiên, bạn vẫn có thể mở Google để tiện cho việc tìm kiếm các thông tin cần thiết. Tuy nhiên, hãy cố gắng dành một khoảng thời gian riêng cho việc này, thay vì kết hợp vừa nghiên cứu vừa viết lách. Đừng phân tán. Hãy tập trung.

Bạn có thể mở nhạc tùy vào sở thích. Về trải nghiệm cá nhân, tôi cảm thấy nhạc không lời mang lại hiệu quả khá tích cực trong việc giúp tâm trí bạn vừa tập trung, vừa thư giãn. Bạn có thể dễ dàng tìm kiếm những bản nhạc này trên Youtube. Hiện tôi đang sử dụng dịch vụ của Spotify, với chất lượng rất tốt và mức giá khá hợp lý.

Sau thời gian, sẽ là nơi chốn. Tùy vào sở thích, mỗi người sẽ có những lựa chọn khác nhau. Ví dụ trong phòng ngủ, trong quán cà phê, hay trong thư viện. Tuy nhiên, bạn đừng nên thay đổi quá nhiều địa điểm. Bạn có thể thử một

vài chỗ, nhưng sau đó hãy chọn một nơi ưng ý nhất và gắn liền với nó. Hãy nhớ, mục tiêu của chúng ta lúc này là tạo dựng thói quen mới, để thực hành tính kỷ luật. Chúng ta viết để hiểu về thế giới. Chúng ta không viết để thế giới nhìn thấy mình.

~~~

CHUYỂN ĐỔI NGHỀ NGHIỆP

"Ý nghĩa của việc trở thành một tác giả là để giữ cho nền văn minh của nhân loại khỏi hủy diệt bởi chính nó." ~ Albert Camus

Để có thể đi lâu dài với nghề viết, hay bất cứ nghề nào khác, chỉ đam mê thôi là chưa đủ. Bạn cần có một kế hoạch cụ thể để biến ước mơ thành sự thật. Và trước khi quyết định xem viết lách như một nghề, như một công việc thật sự, hãy trả lời một số câu hỏi sau.

1/ Tích lũy tài chính

Bạn mong muốn thu nhập một tháng khoảng bao nhiêu? 5 triệu, 10 triệu, hay 50 triệu?

Quan trọng hơn nữa, tại sao lại là con số đó? Tại sao không phải là 12, 22 hay 32?

Nếu tất cả những gì bạn có chỉ là một con số ngẫu nhiên đây cảm hứng, điều đó có nghĩa là bạn vẫn chưa có một kế hoạch tài chính cá nhân cụ thể. Liệu bạn có phân biệt được đâu là tài sản, đâu là tiêu sản? Liệu bạn có biết cách sử dụng đồng tiền, để đầu tư, để tiết kiệm, hay chỉ để tiêu sài. Bạn có biết sự khác biệt giữa các loại tài khoản, các loại thẻ ngân hàng, hay các hình thức cho vay, bảo hiểm?

Nếu chưa biết, hãy tìm hiểu. Bộ sách '*Cha giàu, cha nghèo*' của tác giả Robert Kiyosaki có thể là bước khởi đầu.

Sau đó, hãy tìm hiểu thêm *'Tuần làm việc 4 giờ'* của tác giả Tim Ferriss.

Hãy hiểu rằng, bạn không thể có được một sự nghiệp vững chãi, nếu như không hiểu cách thức sử dụng dòng tiền mình đã nỗ lực kiếm được. Nếu như tất cả thời gian của bạn phải luôn vật lộn với cơm áo gạo tiền, với những hoạt động thuộc nhóm I, thì thật khó để có thể tự do thăng hoa cùng con chữ.

2/ Xây dựng mối quan hệ

Bạn mong muốn có những mối quan hệ nào liên quan đến lĩnh vực xuất bản? Bạn sẽ dành bao nhiêu thời gian để tham dự các khóa học, tham gia các hội thảo, hay tham dự các câu lạc bộ sáng tác?

Bạn sẽ làm gì để có thêm cơ hội được trao đổi với những người đang trực tiếp làm nghề, như biên tập viên, như tác giả?

Nếu chưa biết, hãy tìm hiểu. Bộ sách *'Đừng bao giờ đi ăn một mình'*, *"Ai che lưng cho bạn"* của tác giả Keith Ferrazzi có thể là bước khởi đầu. Sau đó, hãy tìm hiểu thêm bộ sách *'Đắc nhân tâm'* của tác giả Dale Carnegie.

3/ Phát triển nghề nghiệp

Bạn mong muốn một ngày làm việc sẽ diễn ra như thế nào? Cụ thể từ lúc thức dậy cho đến lúc rời khỏi văn phòng? Bao nhiêu thời gian trong đó liên quan đến sáng tác? Và liệu đó có phải là một ngày thực tế của một tác giả?

Thể loại nào bạn mong muốn được theo đuổi? Tại sao lại như vậy? Bạn có lợi thế nào không phải ai cũng có? Và làm cách nào để gia tăng lợi thế đó, để biên tập viên có thể nhìn thấy?

Có một hình mẫu tác giả nào bạn muốn được học hỏi? Nếu có, điều gì đã giúp cho tác giả đó thành công đến như vậy? Liệu bạn có thể áp dụng những điều đó trong hoàn cảnh của mình?

Nếu không, kế hoạch của bạn là gì?

Hãy hiểu rằng, những gì bạn hoạch định lúc này chỉ là một kế hoạch rất sơ khởi. Chúng sẽ thay đổi theo từng bước phát triển của sự nghiệp. Tuy nhiên, bạn vẫn cần nhận thức được mình muốn điều gì, và cần phải làm gì để đạt được điều mình muốn. Nó cũng giống như việc bạn tìm đường khi di chuyển. Có thể bạn chưa biết một con đường cụ thể. Nhưng ít nhất, bạn cần biết được hướng bạn muốn tới. Bạn không thể nào đến được Hà Nội, nếu như cứ mãi ngắm nhìn về phía Nam.

Những câu hỏi trên sẽ giúp bạn có một góc nhìn thực tế hơn về một tác giả. Bởi như đã nói, nhiều người lầm tưởng mình thích một công việc, chỉ bởi vì thích những lợi ích công việc đó mang lại. Có rất nhiều người mơ ước trở thành người mẫu, diễn viên, hay ca sĩ vì nghĩ rằng những công việc đó sẽ mang lại rất nhiều tiền và được nhiều người mến mộ, chứ không phải vì tính chất công việc. Điều tương tự xảy ra với những công việc có tính chất thời thượng như Youtuber, Streamer, Personal Trainer, Beauty Blogger, Travel Blogger...

Một lần nữa, hãy cẩn thận. Nếu ước mơ của bạn cũng giống như ước mơ của rất nhiều bạn bè cùng trang lứa khác, thì rất có thể đó không phải là một ước mơ. Đó chỉ là một trào lưu, một cơn ác mộng trá hình khiến bạn không thể tìm được ước mơ của chính mình.

Nếu chưa biết, hãy tìm hiểu. Bộ sách *'Thức dậy và mơ đi'*, *'Không giới hạn'* của tôi có thể là bước khởi đầu. Sau đó, hãy tìm hiểu thêm *'Nhà lãnh đạo không chức danh'* của tác giả Robin Sharma, *'Từ tốt đến vĩ đại'* của tác giả Jim Collins.

Dĩ nhiên, tôi luôn mong muốn bạn trở thành một tác giả, bởi có rất nhiều điều tuyệt vời nghề viết có thể mang lại. Tuy nhiên, đó nên là một quyết định của sự cân nhắc và suy ngẫm, chứ không phải là một phút giây nhất thời của cảm xúc. Nếu như bạn muốn xây dựng một mối quan hệ chỉ vì những giây phút hẹn hò thú vị, với những buổi ăn tối, với những chuyến đi chơi, thì rất có thể những gì xảy ra trong cuộc sống thực, với com áo gạo tiền, với dọn dẹp nhà cửa, sẽ khiến bạn thất vọng.

4/ Chuyển đổi nghề nghiệp

Với những thử thách về tài chính mà nghề viết có thể mang lại, bạn không nên xin nghỉ ngay công việc hiện tại, để có thể theo đuổi viết lách. Thay vào đó, hãy có những bước chuyển phù hợp.

Về cá nhân, tôi tốt nghiệp chuyên ngành Quản trị, đại học Ngân hàng TP.HCM. Sau đó, tôi cũng làm việc trong lĩnh vực ngân hàng, tài chính và không liên quan gì đến sáng tác. Ý tưởng về một cuốn sách đã xuất hiện trong giai đoạn này. Nhưng may là tôi đã không bỏ tất cả chi để ngồi một chỗ, cùng với con chữ. Thay vào đó, tôi đã thực hiện rất nhiều sự dịch chuyển, để có thể đi từ vị trí Front (Tư vấn, bán hàng) trong lĩnh vực tài chính để đi đến vị trí Back (Hỗ trợ, nghiệp vụ) trong lĩnh vực giáo dục. Cụ thể::

Giai đoạn	Công việc	Lĩnh vực
1	Tư vấn bán hàng	Tài chính
2	Tư vấn bán hàng	Giáo dục

3	Xây dựng tài liệu	Giáo dục
4	Viết lách	Xuất bản

Trong đó, từ giai đoạn 1 chuyển sang giai đoạn 2: giữ nguyên tính chất công việc, chỉ thay đổi ngành nghề (từ tài chính sang giáo dục). Từ giai đoạn 2 sang giai đoạn 3, chỉ thay đổi tính chất công việc (từ tiếp xúc khách hàng sang nghiên cứu tài liệu). Từ giai đoạn 3 sang giai đoạn 4, mặc dù có sự thay đổi cả tính chất công việc lẫn ngành nghề, nhưng chúng đều có những điểm tương đồng nhất định. Bằng việc thực hiện những thay đổi nhỏ, từng chút, từng chút một, sự chuyển đổi của tôi diễn ra tương đối dễ chịu. Tôi có đủ thời gian cần thiết để tích lũy kinh nghiệm và kiến thức, để phục vụ cho cuốn sách đầu tay.

Cho dù bất kì công việc bạn đang thực hiện là gì, một nhân viên chăm sóc khách hàng, một chuyên viên Marketing, hay một đầu bếp, nếu thật sự yêu thích viết lách, thì ngay bây giờ, hãy lên kế hoạch cho bản thân mình.

Bạn có thể giữ nguyên vị trí công việc, chỉ thay đổi ngành nghề. Ví dụ: giám đốc bán hàng công ty nội thất chuyển sang giám đốc bán hàng công ty xuất bản. Hoặc bạn có thể giữ nguyên ngành nghề, chỉ thay đổi vị trí công việc. Ví dụ: chuyên viên nhân sự công ty quảng cáo chuyển sang chuyên viên viết bài marketing công ty quảng cáo. Và rồi, từng bước, từng bước, bạn sẽ đi đến vị trí mình yêu thích, trong ngành nghề mình yêu thích. Quá trình này cho phép bạn có đủ thời gian cần thiết để tích lũy cả về tài chính, cũng như nhận thức, để hiểu chính xác về công việc, về ngành nghề. Mỗi người khác nhau sẽ có những chiến lược chuyển đổi nghề nghiệp khác nhau. Tuy nhiên, theo quan sát, tôi

nhận thấy có một vài công việc có thể giúp bạn gia tăng cơ hội có được cuốn sách cho riêng mình.

Đối với thể loại hư cấu, tiểu thuyết, truyện dài, truyện ngắn: các tác giả thường làm việc trong lĩnh vực xuất bản, báo chí hoặc truyền hình. Các tác giả tiêu biểu:

- Đỗ Nhật Phi - '*Người ngủ thuê*', giải nhất Văn học tuổi 20 lần V. Công việc hiện tại: Biên tập viên nhà xuất bản.
- Huỳnh Trọng Khang - '*Một phần tuổi trẻ*', giải thưởng Sách Hay năm 2017, hạng mục Phát hiện mới. Công việc hiện tại: Biên tập viên nhà xuất bản.
- Lê Hữu Nam - '*Mật ngữ rừng xanh*', '*Cuộc phiêu lưu kỳ thú của Éch xanh cùng những người bạn tuyệt vời*', '*Những gam màu hồi sinh*'. Anh cũng từng là phóng viên báo.
- Nguyễn Ngọc Thuận - '*Giăng giăng tơ nhện*', giải thưởng Văn học tuổi 20 lần II; '*Vừa nhắm mắt vừa mở cửa sổ*', NXB Trẻ 2000, giải nhất cuộc thi Văn học Thiếu nhi lần III, giải Peter Pan, giải thưởng của Thụy Điển dành cho tác phẩm thiếu nhi hay nhất. Sau khi tốt nghiệp Đại học Mỹ thuật Tp.HCM, anh làm việc tại Báo Tuổi Trẻ, rồi sau đó bén duyên với nghiệp viết lách.
- Tiểu Quyên - '*Cỏ lau vạn dặm*', '*Cỏ đồi phương đông*', '*Con tàu đi tìm sơn ga*', '*Đi ngược chiều thương*'. Chị tốt nghiệp Khoa Truyền thông - báo chí Trường đại học Khoa học xã hội và nhân văn TP.HCM. Chị từng là phóng viên Ban Văn hoá văn nghệ - báo Người Lao Động, hiện đã chuyển sang làm phóng viên báo Phụ Nữ TP.HCM.

Đối với thể loại phi hư cấu, sách kỹ năng, sách kinh doanh, các tác giả có thể đến từ rất nhiều ngành nghề. Tuy nhiên, để có thể vừa có đủ trải nghiệm công việc, vừa có đủ kỹ năng viết lách, các tác giả thường làm việc trong các lĩnh vực có liên quan đến Quản lý, Đào tạo, Quảng cáo, Nghiên cứu hoặc Khởi nghiệp. Các tác giả tiêu biểu:

- Nguyễn Phi Vân - *‘Nhượng quyền khởi nghiệp - Con đường ngắn để bước ra thế giới’*. Bà hiện đang là Chủ tịch Hội đồng cố vấn của Saigon Innovation Hub, đồng thời là Chủ tịch Mạng lưới nhà đầu tư thiên thần Việt Nam
- Lê Nguyên Phương - *‘Dạy con trong hoang mang’*. Tiến sĩ Lê Nguyên Phương nhận bằng Thạc sĩ Tâm lý Giáo dục và chứng chỉ hành nghề Tâm lý Học đường tại Đại học California State Long Beach (CSULB) và bằng Tiến sĩ Lãnh đạo Giáo dục chuyên ngành Tâm lý Giáo dục tại University of Southern California (USC). Ông là người sáng lập tổ chức Liên hiệp Phát triển Tâm lý Học đường tại Việt Nam [Consortium to Advance School Psychology in Vietnam - CASP-V] vào năm 2009.
- Alan Phan - *‘Đừng hoang tưởng về biển lớn, Một tư duy khác về kinh tế xã hội Việt Nam, Không có bữa ăn nào miễn phí, Góc nhìn Alan kinh tế’*. Sinh thời, ông từng là người sáng lập viên của Alan Phan Associates (APA) có trụ sở tại California và Hồng Kông. APA chuyên về hoạt động M&A liên lục địa và tư vấn chiến lược kinh doanh toàn cầu cho các công ty đa quốc. Trước đó, TS. Alan Phan điều hành quỹ Viasa Fund tại Hồng Kông chuyên đầu tư vào thị trường Trung Quốc (2002 – 2008). Ông cũng là sáng lập viên và CEO của nhóm công ty Hartcourt có 7 công ty con về IT tại Trung Quốc (1995 – 2002)

~~~

Những gì đưa bạn đến hiện tại không thể nào giúp bạn đi xa hơn được nữa.

Lúc khởi đầu, mọi thứ đều bắt đầu bằng niềm vui. Thế nhưng, nếu thật sự muốn nhìn thấy cuốn sách bằng giấy bằng chữ, chỉ vui thôi là chưa đủ. Bởi những gì bạn viết khi vui cũng chính là những gì bạn sẽ xóa bỏ, hoặc tệ hơn nữa, là những gì buộc bạn phải viết đi, viết lại rất nhiều lần, nhưng không có cách nào sử dụng được.

Không phải ai cũng có duyên với con chữ. Không phải ai cũng mong muốn trở thành một tác giả. Và nếu có, không phải ai cũng có thể đi lâu dài với nghề. Điểm duy nhất khác biệt, đó chính là sự kỷ luật.

Ngày thứ nhất, bạn sẽ rất vui với những gì viết lách mang lại. Ngày thứ hai, bạn sẽ rất mệt mỏi khi cứ phải ngồi trước máy tính hàng giờ liền. Ngày thứ ba, có lẽ bạn cũng chẳng còn muốn ở trong căn phòng nữa. Ngày thứ tư, tất cả những gì bạn muốn là bỏ cuộc. Và phải, hầu hết mọi người sẽ dừng lại ở ngày thứ tư. Bí mật nằm ở đây. Ngày thứ năm chính là ngày của hạnh phúc.

Mỗi cuốn sách mang trong mình cả một ước mơ. Đó có thể là sự ngây thơ đầy trong trẻo của *'Thức dậy mơ đi'*. Đó có thể là một kế hoạch đầy lý trí của *'Không giới hạn'*. Hay đó có thể là sự ngẫu hứng có chút pha trò của chuyện con quạ. Tất cả đều là những trải nghiệm tuyệt vời chỉ nghề viết có thể mang lại. Tôi cảm thấy mình thật may mắn với cơ duyên này.

Kỷ luật chính là điều đã giúp tôi vượt qua bốn năm đầu tiên của sáng tác, với rất nhiều sự hoài nghi, với rất nhiều lời từ chối, cũng như rất nhiều những phút giây gục ngã. Tôi

tin rằng, kỷ luật cũng chính là điều sẽ giúp bạn vượt qua những phút giây tăm tối nhất.

Tôi sẽ không bỏ cuộc, ít nhất, không phải là hôm nay.

Còn bạn, khi nào thì bạn sẽ bỏ cuộc?

CHƯƠNG 9: XÁC ĐỊNH ĐỘC GIẢ - LỰA CHỌN THỂ LOẠI

"Hãy bắt đầu từ một cá nhân, và trước khi kịp nhận ra bạn đã tạo ra một kiểu mẫu. Nếu bắt đầu từ một kiểu mẫu, bạn sẽ nhận ra mình không tạo ra bất kì một điều gì cả." – F.Scott Fitzgerald

Ngày này, ngày nay, tại một con hẻm nhỏ, có một đám trẻ cùng nhau chơi đùa. Mỗi ngày, cứ giữa trưa, chúng lại tụ tập, làm huyên náo các khu vực, khiến cho không ai nghỉ trưa được. Một ngày nọ, một ông lão nhà gần đó mới lại gần, cho mỗi đứa trẻ 10 đồng và nói: *'Nhìn các cháu chơi như vậy làm ta nhớ lại ngày bé của mình. Mỗi ngày cứ đến đây chơi nhé.'*

Đám trẻ nhìn nhau thích thú.

Đến hôm sau chúng lại tụ tập. Lần này, ông lão xuất hiện và tiếp tục cho mỗi đứa 8 đồng. Đám trẻ nhìn nhau thích thú.

Hôm sau nữa, ông giảm bớt còn 6 đồng, rồi còn 4 đồng, rồi còn 2 đồng. Lúc này, bọn trẻ bắt đầu giận dữ. *'Ông thật là keo kiệt. Ngày nào bọn cháu cũng phải chơi cả tiếng đến mệt nhoài. Vậy mà chỉ nhận được có 2 đồng. Từ ngày mai, bọn cháu sẽ không đến nữa.'*

Và từ đó, không ai còn nhìn thấy đám trẻ tụ tập. Ông lão lại có những giấc ngủ trưa yên bình.

~~~

Trong chương trước, bạn đã được tìm hiểu được cách thức để từng bước xây dựng thói quen viết lách. Và bây giờ, sau khi mọi thứ đã sẵn sàng, đã đến lúc chúng ta thực hiện bước đầu tiên của quá trình.

Rốt cuộc cũng đã đến lúc viết.

Oh. Chưa đâu.

Hơ. Tôi cứ tưởng đã đến lúc tạo nên các con chữ.

Phải. Mục tiêu của chúng ta là vậy. Nhưng vấn đề là các con chữ ấy sẽ dành cho ai?

Tôi không hiểu lắm...

Cho bạn, cho biên tập viên, hay cho độc giả?

Nếu chỉ viết cho bản thân mình, đó được gọi là nhật ký. Nếu chỉ muốn viết nhật ký, bạn có thể viết bất kì điều gì mình muốn. Nhưng nếu muốn viết một cuốn sách được xuất bản, bạn phải xuất phát từ nhu cầu của độc giả.

Có người đọc thì mới có người viết. Có độc giả thì mới có tác giả. Tác giả không phải ngọn đèn hải đăng để soi đường hay dẫn lối. Tác giả chỉ như một que diêm, sẵn sàng cống hiến tất cả bản thân mình, để thắp sáng những gì có thể. Để rồi, sau khi sứ mệnh đã hoàn tất, chẳng cần ai phải bận tâm về que diêm lúc ban đầu. Bởi ngọn lửa là quan trọng. Ánh sáng là quan trọng. Nhưng que diêm không quan trọng. Vai trò của que diêm là vô nghĩa, nếu như không có nguồn tiếp nhận chung quanh mình. Vai trò của tác giả là vô nghĩa, nếu như không có độc giả chung quanh mình.

Tại sao điều này cần được nhấn mạnh?

Bởi trong một thời gian dài, đã có một sự hiểu lầm rất lớn về vai trò một tác giả, đặc biệt dưới sự ảnh hưởng của dòng sách truyền cảm hứng, lên tinh thần. Nhiều người nghĩ rằng tác giả phải đóng vai trò như một thủ lĩnh với sứ mệnh thay đổi thế giới, để giúp ích cho hàng triệu người. Điều đó không sai. Tuy nhiên, sự phát triển quá mức của dòng sách thành công và làm giàu đã khiến cho nhiều bạn trẻ có những

suy nghĩ chưa chính xác khi muốn trở thành một tác giả. Các bạn chỉ muốn được chia sẻ, muốn được thể hiện, muốn được nhiều người biết đến, muốn được nhiều người ngưỡng mộ, như những hình mẫu mình vừa mới bị ảnh hưởng.

Đó là lý do tại sao rất nhiều người không thể đi lâu dài với nghề. Họ chỉ muốn sử dụng nghề, như một công cụ, để đạt được những mục đích khác. Họ không yêu nghề viết. Họ không yêu tác giả. Họ không yêu độc giả. Họ chỉ yêu bản thân mình. Hãy tránh rơi vào chiếc bẫy của trào lưu, của việc truyền cảm hứng. Bạn cần hiểu để yêu và bạn cần yêu để hiểu.

Để có thể tạo ra một tác phẩm có giá trị, để có thể đi lâu dài với nghề, hãy luôn quan tâm đến nhu cầu của độc giả.

Họ đang ở đâu? Họ đang gặp phải thử thách gì? Về lâu dài, nếu không được giải quyết, thử thách đó sẽ ảnh hưởng đến cuộc sống họ như thế nào?

Họ muốn đi đâu? Tại sao họ muốn ở đó? Động lực khiến họ phải thực hiện là gì? Điều gì đang ngăn cản?

Lưu ý, thử thách tìm hiểu về độc giả và thị trường rất quan trọng. Vì vậy, hãy chắc rằng mình sẽ thực hiện thử thách này. Bên cạnh đó, để tiếp tục tìm hiểu, bạn có thể tìm đọc thêm một vài tựa sách sau:

- *Thấu hiểu tiếp thị từ A đến Z*, tác giả Philip Kotler

- *Đừng hành xử như người bán, hãy suy nghĩ tựa người mua*, tác giả Jerry Acuff - Wally Wood

- *Thấu hiểu người mua, giải mã tầng trưởng*, tác giả Siemon Scamell - Katz

- *Định vị - cuộc chiến giành tâm trí khách hàng*, tác giả Al Ries - Jack Trout

Hoặc bạn cũng có thể tìm đọc từ chương 11 đến chương 17 của cuốn sách '**Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa**'

~~~

Tôi hiểu rồi.

Vậy đối tượng độc giả bạn đang hướng đến là ai?

Ừ thì... Nói thế nào nhỉ? Chắc là các bạn trẻ, cũng giống như tôi, tuổi từ 16 đến 25, yêu thích đọc sách, hơi mơ mộng một chút.

Và đó chính xác là câu trả lời tôi vẫn thường xuyên nhận được, tại các buổi hội thảo về nghề viết.

Tuyệt!!!

Oh. Không đâu. Đừng hiểu lầm. Không phải câu trả lời nào được nhiều người đồng tình cũng là câu trả lời đúng. Thật ra, câu trả lời trên cũng không sai. Vấn đề là nó quá chung chung, không rõ ràng, và cũng không giúp bạn nhiều trong việc hiểu thêm độc giả.

Hãy nhớ, không có sản phẩm nào dành cho tất cả mọi người. Cũng không có cuốn sách nào dành cho tất cả độc giả.

Ví dụ như cùng nói về yếu tố mơ mộng chẳng hạn. Đối với một bạn 16 tuổi, đó có thể là một câu chuyện tình lãng mạn với một anh chàng soái ca lạnh lùng hay một anh tổng tài hách dịch. Thế nhưng, đối với một người 25 tuổi, đó có thể là một chuyến phiêu lưu đầy ngẫu hứng với một anh chàng vừa mới gặp trong quán bar hay trong một homestay tại Đà Lạt. Đối với một vài người khác, thì mơ mộng lại liên quan nhiều hơn đến khía cạnh công việc, ví dụ như một dự án khởi nghiệp, một kênh Youtube, hay một chuỗi các cửa hàng.

Ví dụ như cùng nói về một độ tuổi 22 chẳng hạn. Thế nhưng, một bạn vừa mới tốt nghiệp đại học, một bạn đã có bốn năm kinh nghiệm vừa học vừa làm, và một bạn vừa mới đi du học trở về cũng sẽ có những nhu cầu và mối quan tâm rất khác.

Oh...

Sách là một sản phẩm. Để sản phẩm có thể bán, và bán được tốt, thì nó phải phục vụ cho một nhu cầu có thật từ độc giả. Để làm được điều đó, thì bạn tìm hiểu thật rõ về độc giả. Cụ thể hơn, bạn phải có được một miêu tả chi tiết về độc giả, chứ không phải chỉ xem họ như một nhóm đối tượng với một vài đặc điểm chung chung thường thấy, như giới tính, độ tuổi... Hãy nghĩ đến một con người cụ thể, có tên, có tuổi, có nghề nghiệp, có quá khứ, có mục tiêu, mang trong mình những nỗi sợ, cũng như những khao khát rất đời thường.

Đây là một thử thách khá thú vị, đặc biệt nếu như bạn đang theo đuổi thể loại hư cấu. Bởi sự thật thì nó cũng không khác lắm giai đoạn xây dựng nhân vật cho câu chuyện.

Bạn đã sẵn sàng rồi chứ? Hãy chuẩn bị sẵn một tờ giấy và một cây bút. Chúng ta sẽ cùng nhau thực hiện thử thách này, miêu tả độc giả, thông qua những câu hỏi.

MIÊU TẢ ĐỘC GIẢ

Bạn ấy tên gì, nhà ở đâu?

Là nam hay là nữ? Điều đó có quan trọng không? Nếu có, tại sao? Nếu không, tại sao?

Bạn ấy đang học trường nào? Thứ hạng trong lớp là bao nhiêu? Bạn ấy có đi học không? Điều đó có quan trọng không? Nếu có, tại sao? Nếu không, tại sao?

Bạn ấy thường theo dõi những trang Facebook nào? Hay bạn ấy không bao giờ sử dụng Facebook? Bạn ấy thường đọc những cuốn sách nào? Hay là bạn ấy không bao giờ đọc sách?

Bạn ấy có thích nói chuyện với người khác không? Hay là bạn ấy chỉ thích nói chuyện với những thứ khác miễn không phải là con người?

Bạn ấy mong muốn lớn lên sẽ làm nghề gì, có một cuộc sống ra sao? Liệu bạn ấy có thể lớn lên không?

Những lúc rảnh rỗi, bạn ấy sẽ làm gì, hay là bạn ấy không bao giờ có thời gian rảnh rỗi?

Nếu có được tất cả những nguồn lực cần thiết, về thời gian, về tiền bạc, điều đầu tiên bạn ấy nghĩ mình sẽ làm là gì? Điều đầu tiên gia đình bạn ấy nghĩ bạn ấy sẽ làm là gì? Và điều đầu tiên bạn ấy sẽ thật sự làm là gì?

Nỗi sợ lớn nhất của bạn ấy là gì? Và liệu có câu chuyện nào ẩn giấu đằng sau nỗi sợ ấy? Nếu có, nó đã diễn ra như thế nào? Và liệu có cách nào để vượt qua nỗi sợ đó?

Sau khi đã xác định rõ đối tượng độc giả, hãy xác định hai tiêu chí:

- Nhu cầu nào là quan trọng nhất?

- Nhu cầu nào là cấp thiết nhất?

Lưu ý, hai yếu tố này phải đi cùng với nhau, không thể tách rời. Nếu nhu cầu đó quan trọng, nhưng không cấp thiết, họ sẽ trì hoãn và không bao giờ mua sách. Nếu nhu cầu đó cấp thiết, nhưng không quan trọng, họ sẽ dành thời gian và công sức để làm những việc khác, hoặc mua những quyển sách khác.

Ví dụ đối với thể loại phi hư cấu, các bạn học sinh cấp III, một nhu cầu quan trọng và cấp thiết, đó là làm thế nào để có thể chọn trường, chọn nghề, và những định hướng đầu tiên sau khi tốt nghiệp. Đối với sinh viên đại học, đó có thể là các chủ đề về kỹ năng, như thuyết trình, như giao tiếp, như xin việc, như phỏng vấn. Hoặc đối với người đi làm, đó có thể là chủ đề về kỹ năng quản lý, lập dự án, hay các quyết định về tài chính.

Ví dụ đối với thể loại hư cấu, các bạn học sinh thường thích các tiểu thuyết về đề tài tình yêu, gia đình, về những mối quan hệ bạn bè. Những người trưởng thành hơn có thể yêu thích các thể loại hình sự, trinh thám, hoặc phiêu lưu, giả tưởng.

~~~

MIÊU TẢ THỊ TRƯỜNG

Xuất bản sách là một dự án kinh doanh. Bạn không tồn tại độc lập trong thị trường. Và cuốn sách của bạn cũng vậy. Sau khi đã xác định được đối tượng độc giả với những nhu cầu, với những mối quan tâm, thì lúc này, hãy bắt đầu tìm hiểu về thị trường, thông qua một số câu hỏi.

Đã có cuốn sách nào giải quyết nhu cầu của đối tượng độc giả bạn đang hướng tới?

A - Nếu đã có. Liệu còn một chỗ trống nào bạn có thể chiếm lĩnh? Trong trường hợp này, hãy tiếp tục. Cuốn sách của bạn có gì đặc biệt, vượt trội hơn tất cả những cuốn sách hiện có mặt trên thị trường?

Ví dụ như chủ đề định hướng nghề nghiệp. Có bao nhiêu tựa sách đề cập đến chủ đề này? Từ sách của các tác giả nước ngoài cho đến sách của các tác giả Việt?

Điểm khác biệt về trải nghiệm, về công cụ, hay giải pháp chỉ mình bạn có thể cung cấp là gì? Và liệu điều đó có phải là điểm mấu chốt giải quyết được vấn đề?

B - Nếu chưa có. Tại sao chưa ai giải quyết nhu cầu đó? Trong trường hợp này, hãy cẩn thận. Nếu bạn tìm thấy một nhu cầu trên thị trường, nhưng chưa có bất kì một giải pháp nào để đáp ứng thì hãy tự hỏi.

Liệu nhu cầu đó có cần thiết phải giải quyết? Hay liệu nhu cầu đó có đủ lớn để tạo ra một sản phẩm có khả năng sinh lợi? Bởi trong một vài trường hợp, nhu cầu bạn phát hiện là có, nhưng đã có những sản phẩm khác giải quyết tốt hơn, không nhất thiết cần đến sách. Ví dụ như các bài viết trên mạng xã hội, hoặc các video trên Youtube.

Ví dụ: Trong *'Thức dậy và mơ đi'*. Một thử thách rất lớn dành cho những người trẻ đó là làm thế nào để hiểu bản thân mình. Làm thế nào để có thể lựa chọn được công việc mơ ước, để hướng đến cuộc sống mơ ước, một cuộc sống ý nghĩa, đa dạng và đầy màu sắc.

Sự thật thì cũng có rất nhiều cuốn sách trên thị trường viết về chủ đề này, như *'Đúng việc'* tác giả Giản Tư Trung, *'Tuổi trẻ đáng giá bao nhiêu?'* tác giả Rosie Nguyễn, *'Nghĩ đúng nhầm trúng'* tác giả W. Clement Stone, *'Trắc nghiệm ước mơ'* tác giả John C. Maxwell.

Điểm khác biệt của *'Thức dậy và mơ đi'* chính là cách tiếp cận. Đây là câu chuyện của một người trẻ, với những hoang mang lạc lối trong các quyết định của mình, để rồi sau đó tìm được công việc mình yêu thích. Ở cuối mỗi chương, là những bài tập ứng dụng mà độc giả có thể thực hiện để hiểu thêm bản thân mình. Đồng thời, cuốn sách cũng mang đến những trích dẫn rất quen thuộc từ các bộ phim hoạt hình vốn dĩ đã gắn liền với tuổi thơ của rất nhiều người để tạo sự gần gũi.

Một ví dụ khác trong bộ sách '*Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa*'. Đây là bộ sách nói về kỹ năng trình bày, được lồng ghép trong một chuyến phiêu lưu của chú Quạ. Tương tự, đây cũng là một kỹ năng được hướng dẫn và giới thiệu trong rất nhiều tựa sách như '*Nghệ thuật nói trước công chúng*' tác giả Dale Carnegie, '*Hùng biện kiểu TED*' tác giả Jeremy Donovan, hay được hướng dẫn trong rất nhiều khóa học kỹ năng mềm.

Điểm khác biệt của '*Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa*' đó chính là cách kể chuyện. Độc giả sẽ được học những kỹ năng trình bày khi đồng hành cùng chuyến phiêu lưu của chú Quạ. Cách tiếp cận này giúp người học cảm thấy nhẹ nhàng và thoải mái, khi những thông tin được chia sẻ một cách trực quan, sinh động, và đầy màu sắc, chứ không chỉ là những lý thuyết khô khan hay nhàm chán.

~~~

LỰA CHỌN THỂ LOẠI

Sau khi đã nghiên cứu về độc giả, về thị trường, bạn sẽ tìm thấy một nhu cầu quan trọng và cấp thiết cần được giải quyết. Dựa vào đánh giá này, hãy kết hợp với những gì đã tìm hiểu trong phần II, ba bước của quá trình sáng tác, để có thể lựa chọn một thể loại phù hợp cho cuốn sách.

- Người thúc đẩy: thể loại phi hư cấu sách kỹ năng, truyền cảm hứng, làm giàu, thành công, hồi ký.

- Người biểu cảm: thể loại hư cấu, tiểu thuyết, truyện ngắn, tản văn

- Người hài hòa: thể loại hư cấu, truyện ngắn, truyện thiếu nhi, thơ, tản văn

- Người phân tích: thể loại phi hư cấu, sách nghiên cứu, sách kỹ năng, sách kinh doanh.

Nếu có ưu thế về phân tích, về tư duy logic, hay sắp xếp ngôn từ, bạn có thể bắt đầu với thể loại phi hư cấu, sách kỹ năng, sách kinh doanh, tản văn, tùy bút, du ký. Bạn có thể bắt đầu bằng những bài viết ngắn, như giới thiệu sách, giới thiệu phim ảnh, giới thiệu về các công việc, ngành nghề, các sự kiện...

Cấu trúc của một cuốn sách phi hư cấu thường có ba phần:

1/ Vấn đề - Thử thách - Vị trí hiện tại (không mong muốn)

2/ Rào cản - Khó khăn - Trở ngại

3/ Giải pháp - Cách giải quyết - Vị trí tương lai (mong muốn)

Nếu có ưu thế về cảm xúc, về khả năng tưởng tượng, hay cảm nhận rung động của cuộc sống, bạn có thể bắt đầu với thể loại truyện ngắn, truyện dài, hoặc tiểu thuyết. Bạn có thể bắt đầu bằng cách tập kể những mẫu chuyện ngắn, vui vui, nhỏ nhỏ. Hãy thử nghiệm với những em bé ở nhà.

Cấu trúc của một cuốn sách hư cấu thường có những chi tiết như sau:

Ngày xưa, ngày xưa, [bối cảnh, thế giới câu chuyện]

Mỗi ngày, [điều bình thường]

Một ngày, [điều bất thường]

Vì vậy, [phản ứng của nhân vật]

Rồi sau đó, [một mâu thuẫn cần được giải quyết]

Kết thúc là, [kết quả của giải pháp]

~~~

Thông thường, chúng ta sẽ muốn bắt đầu bằng những thể loại mình thường đọc. Tuy nhiên, không nhất thiết phải như vậy. Hãy cứ thử sức bất kì thể loại nào bạn cảm thấy thoải mái trong việc truyền tải. Về lâu dài, để có thể nâng cao chất lượng cho con chữ, bạn vẫn cần tham khảo thêm các thể loại khác.

Ví dụ: Bạn bắt đầu bằng thể loại phi hư cấu. Bây giờ đã là thế kỷ 21, bạn không thể viết một cuốn sách chỉ thuần về thông tin và kiến thức. Hãy tin tôi, Google vẫn đang làm điều đó rất tốt, tốt hơn bạn và tôi gặp nhiều lần. Cạnh tranh trực tiếp với Google chưa bao giờ là chiến lược hiệu quả. Thay vào đó, bên cạnh những kiến thức chuyên môn, một tác giả phi hư cấu rất cần được trang bị thêm nghệ thuật kể chuyện. Bởi đây sẽ là một công cụ rất hiệu quả, sẽ giúp bạn truyền tải những thông tin đa phần mới mẻ và khó hiểu, thành những điều tương đối đơn giản và gần gũi, ai cũng có thể liên tưởng được.

Bậc thầy trong việc sử dụng nhuần nhuyễn kỹ năng kể chuyện, so sánh liên tưởng có thể kể đến:

- Malcolm Gladwell với các tác phẩm '*Những kẻ xuất chúng*', '*Trong chớp mắt*', '*Điểm bùng phát*', '*Chú chó nhìn thấy gì*', và '*David & Goliath*'

- Robert Greene với các tác phẩm '*48 Nguyên tắc chủ chốt của quyền lực*', '*Nghệ thuật quyến rũ*', '*33 chiến lược của chiến tranh*' hay '*Nguyên tắc 50: không sợ hãi*'

- Jack Canfield với các tác phẩm '*Hạt giống tâm hồn*', '*Sức mạnh của tập trung*', '*Người nam châm*'

Bên cạnh đó, sẽ rất thiếu sót nếu như chúng ta không nhắc đến hai tác giả bậc thầy Sol Stein và Lee Gutkind; dù rằng sẽ không dễ dàng để bạn kiếm được sách của hai ông tại

Việt Nam. Nếu thật sự quan tâm và có khả năng tiếng Anh tốt, bạn có thể đặt mua những tác phẩm của hai tác giả này, với phiên bản sách giấy thông qua Amazon hoặc phiên bản ebook thông qua Kindle. Những tác phẩm của hai tác giả trên có thể được xem là nền tảng quan trọng nếu như bạn muốn đi sâu vào thể loại phi hư cấu.

Trong một chiều hướng khác, với thể loại hư cấu. Bây giờ đã là thế kỷ 21, bạn không thể viết một cuốn sách chỉ thuần về mơ mộng và cảm xúc. Hãy tin tôi, các hội nhóm, Fanpage, Confessions trên Facebook hiện vẫn đang làm điều đó rất tốt, tốt hơn bạn và tôi gặp nhiều lần.

Bên cạnh trí tưởng tượng với những cảm xúc dạt dào, một tác giả hư cấu rất cần được trang bị thêm kỹ năng tổng hợp, phân tích. Điều này sẽ giúp bạn kích thích trí tò mò của độc giả, bằng việc kết hợp những thông tin thực tế vào nội dung câu chuyện. Ngoài ra, kỹ năng phân tích logic cũng rất quan trọng trong giai đoạn chuẩn bị, xây dựng thế giới câu chuyện, xây dựng thế giới nhân vật và cấu trúc mạch truyện.

Bậc thầy trong việc sử dụng khả năng phân tích logic, để kích thích trí tưởng tượng tò mò có thể kể đến:

- Paulo Coelho với tác phẩm '*Nhà giả kim*'

- Dan Brown với các tác phẩm '*Mật mã Da Vinci*', '*Thiên thần và ác quỷ*', '*Điểm đối lừa*'

- Jonas Jonasson với các tác phẩm '*Ông trăm tuổi trèo qua cửa sổ và biến mất*', '*Anders sát thủ cùng bè lũ*', '*Cô gái mù chữ phá bom nguyên tử*'

Và quả thật, sẽ rất thiếu sót nếu không kể đến các tác giả bậc thầy J.F Rowling và *Harry Potter*, J.R.R. Tolkien với *Chúa Tể những chiếc nhẫn*, hay George R.R. Martin với bộ sách *A Song of Ice and Fire* (được chuyển thể thành bộ phim Game of throne - Trò chơi vương quyền). Bằng trí tưởng tượng, họ

đã tạo ra những thế giới mới đầy phi thường và màu sắc, với đủ các chủng loài, với đủ các phép thuật, với đủ mọi điều kì diệu nhưng lại đầy tính hợp lý và logic.

~~~

Bạn thấy đấy, một tác phẩm hay và có giá trị nghĩa là một tác phẩm hay và có giá trị. Nó không phụ thuộc vào thể loại, cách thể hiện, hay chủ đề. Chúng ta sẽ nói nhiều hơn về chủ đề này, về cách viết từng thể loại trong các chương sau *Đầu óc trên mây* và *Đôi bàn tay nhảy múa*

CHƯƠNG 10: ĐẦU ÓC TRÊN MÂY

Tất tần tật cách thức một tiểu thuyết sẽ được viết, mà không nói ra thì không ai biết

“Người viết luôn cần đến ba điều. Sự trải nghiệm, óc quan sát, và trí tưởng tượng. Hai trong số đó, hoặc đôi khi, chỉ cần một trong số đó, cũng có thể bù đắp cho sự thiếu hụt của những thứ còn lại.” - William Faulkner

Một ngày nào đó, chúng ta sẽ đủ trưởng thành để tin vào những câu chuyện phiêu lưu cổ tích...

Một lần nữa.

Ngày này, ngày nay, tại một khu rừng nọ, có hai chị em thỏ cùng sinh sống với nhau. Khác với những con thỏ khác chỉ có ăn cỏ, uống nước, chui vô hang và nằm ngủ, cuộc sống của hai chị em thỏ tương đối thú vị. Thỏ Trắng là chị, nổi tiếng xinh đẹp nhất vùng, được rất nhiều anh em thỏ theo đuổi.

Thế nhưng, Thỏ Trắng rất kiêu hãnh. Cô không chấp nhận bất kì lời tỏ tình nào. Một ngày nọ, các anh em thỏ mới quyết định bắt cóc thỏ em, tên là Thỏ Nâu, để gây áp lực.

Thỏ Trắng thức dậy, không thấy em của mình nên rất sợ hãi. Cô chạy ra ngoài cửa, thấy Thỏ Xám đang đứng đó, nên liền hỏi: “Anh Thỏ Xám ơi, anh có thấy em Thỏ Nâu của em ở đâu không?”

Thỏ Xám trả lời: “Hôn anh một cái đi rồi anh chỉ cho.”

Thỏ Trắng suy nghĩ. Nhưng vì em của mình, nên cô đành chịu. Thỏ Xám chỉ Thỏ Trắng chạy ra bờ sông. Đến đó, cô thấy Thỏ Đen đang ở đó, nên liền hỏi: “Anh Thỏ Đen ơi, anh có thấy em Thỏ Nâu của em ở đâu không?”

Thỏ Đen trả lời: “Hôn anh một cái đi rồi anh chi cho.”

Thỏ Trắng suy nghĩ. Nhưng vì em của mình, nên cô đành chịu. Thỏ Đen chỉ Thỏ Trắng chạy ra bìa rừng. Đến đó, cô thấy Thỏ Hoa đang ở đó, nên liền hỏi: “Anh Thỏ Hoa ơi, anh có thấy em Thỏ Nâu của em ở đâu không?”

Thỏ Nâu trả lời: “Hôn anh một cái đi rồi anh chi cho.”

Và câu chuyện đến đây là kết thúc...

~~~

Cuộc sống của chúng ta được bao quanh bởi những câu chuyện. Khi còn bé, đó chính là những câu chuyện cổ tích, thường được kể trước khi ngủ. Khi lớn hơn một chút, đó là những cuốn truyện tranh, như Doraemon, như Bảy viên ngọc rồng. Khi lớn hơn chút nữa, đó là Naruto, là One Piece, là Gantz. Khi lớn hơn chút nữa, đó là Harry Potter, là Chàng Vạng, hay The Notebook.

Không chỉ dừng lại ở thế giới tưởng tượng, câu chuyện là những gì xã hội được tạo thành. Từ câu chuyện của nhà hàng xóm, cho đến câu chuyện của cô bạn cùng lớp, cho đến câu chuyện của một hiện tượng được chú ý trên mạng. Đó là câu chuyện về những thương hiệu, của Apple, của Harley-Davidson, của Marvel, lý do tại sao khiến chúng ta lại lựa chọn sản phẩm này, chứ không phải sản phẩm khác. Đó cũng là câu chuyện về những mối quan hệ, lý do tại sao chúng ta lại kết bạn với người này, chứ không phải người khác.

Câu chuyện. Đó là cách nhân loại được phát triển.

Đòi người thật hữu hạn.

Nhắm mắt, mở mắt. Mới hôm trước, tôi còn là một chàng trai trẻ với biết bao khát khao và hoài bão. Để một

ngày, giật mình tỉnh giấc và nhận ra mình không còn bao nhiêu thời gian nữa...

Thời gian. Nó luôn là kẻ thù vĩ đại nhất của nhân loại. Cho dù đó là Alexander Đại Đế hay Thành Cát Tư Hãn, cho dù đó là Napoleon Bonaparte hay Tần Thủy Hoàng, không một vị hoàng đế hay mãnh tướng nào có thể chống lại sức mạnh của thời gian. Cho dù đó là Ba Tư hay La Mã, cho dù đó là Targaryen hay Aztec, không một đế chế nào có thể tồn tại với sức mạnh của thời gian. Không gì có thể.

Thời gian có một sức mạnh diệu kì, có khả năng xóa sổ tất. Chỉ trừ duy nhất một điều.

Và đó là...

Những câu chuyện kể.

Các nền văn minh có thể bị phá hủy. Thế nhưng, những câu chuyện vẫn luôn còn đó. Những bức tường của thành Troy có thể không còn đứng vững. Tuy nhiên, vẻ đẹp đánh đắm một ngàn con thuyền của Helen, những chiến công vang dội của Achilles, hay chuyến phiêu lưu vĩ đại của Odysseus vẫn luôn được nhớ mãi. Những câu chuyện kể có sức mạnh vượt khỏi thời gian.

Không phải ai cũng được tận mắt nhìn thấy tấm gỗ về Mona Lisa, nhưng hiếm có ai chưa từng nghe qua câu chuyện về nụ cười của cô nàng. Không phải ai cũng từng đặt chân vào văn phòng làm việc của Facebook, nhưng hiếm có ai chưa từng nghe qua sự phát triển kì diệu của thương hiệu này. Những câu chuyện kể có sức mạnh vượt khỏi không gian.

Chẳng có mấy ai được diện kiến Đức Phật hay Đức Chúa, nhưng những bài học của các Ngài vẫn luôn còn mãi đến muôn đời.

Câu chuyện, đó là cách con người ghi dấu bản thân mình lên trên quả đất, từ những hình thù nguệch ngoạc trên vách đá, cho đến những dữ liệu được mã hóa trên đám mây. Câu chuyện luôn có cách để tồn tại; bất chấp chiến tranh, thiên tai, hay dịch bệnh. Câu chuyện, đó là khởi đầu của văn minh nhân loại. Câu chuyện, đó cũng sẽ là những gì cuối cùng còn sót lại.

Và câu chuyện đó là cách để chúng ta, những tác giả, được tự do là chính mình. Hoặc nói theo một cách khác, câu chuyện còn là một Trường Sinh Linh Giá. Đến một lúc nào đó, thân thể này cũng sẽ trở về với cát bụi. Thế nhưng, những nhân vật, những câu chuyện, những ý tưởng sẽ luôn được sống mãi, không chỉ trên những trang giấy, mà còn trong trái tim của rất nhiều người. Miễn là câu chuyện còn được nhớ đến, bạn sẽ được nhớ đến. Và miễn là bạn còn được nhớ đến, bạn sẽ được sống mãi, đâu chỉ trong thể xác này?

Tôi biết, nhiều người sẽ nói với bạn rằng, hãy viết để thay đổi thế giới, để biến nó thành một nơi tốt đẹp hơn. Còn tôi? Tôi chỉ nói đơn giản một điều. Hãy viết vì chính bản thân mình. Hãy viết để bạn trở nên tốt đẹp hơn. Bởi đó chính là điều tuyệt vời nhất bạn có thể mang lại.

"Một quốc gia mất đi những người kể chuyện là một quốc gia mất đi thời thơ ấu của chính mình." ~ Peter Handke

Kể từ chương này, bạn sẽ nhận được rất nhiều công cụ và bí quyết để viết nên cuốn sách đầu tay. Một vài thông tin có vẻ là khá hiển nhiên và rõ ràng, không thể nào sai khác được. Thế nhưng, sự cẩn trọng là điều cần thiết. Một cái cây chỉ có thể cao đến mức mà bộ rễ có thể sâu. Nên tảng luôn là điều kiện cơ bản, trong bất kì lĩnh vực nào.

Những kiến thức sẽ được chia sẻ không chỉ ở dưới góc độ học thuật, được xếp theo một trình tự hợp lý, để bạn tiện theo dõi và tìm hiểu thêm về các thể loại. Hơn thế nữa,

nó còn được minh họa dựa thông qua những tác phẩm nổi bật trên thị trường, để bạn có thể dễ dàng liên tưởng. Càng hiểu về nghề viết, càng được rèn luyện nhiều kỹ năng sáng tác, bạn càng có cơ hội tạo nên một tác phẩm có giá trị. Điều đó sẽ gia tăng cơ hội được xuất bản, cũng như khả năng trở thành một cuốn sách được chú ý.

Sáng tác không chỉ là một nghề. Và kể chuyện không chỉ là dệt nên các con chữ. Những trải nghiệm từ thế giới thực sẽ giúp bạn tạo nên một thế giới đầy sống động. Và ngược lại, từ sự hiểu về thế giới trong câu chuyện, bạn sẽ trải nghiệm tốt hơn những gì xảy ra ở bên ngoài. Đó là một quá trình học hỏi không ngừng nghỉ, chỉ một số ít ngành nghề có thể cung cấp được, bên cạnh sáng tác cùng con chữ.

Lý do độc giả lựa chọn thể loại hư cấu, tiểu thuyết, truyện dài, truyện ngắn là để thỏa mãn các trải nghiệm về cảm xúc. Một chuyến phiêu lưu trong thế giới phù thủy. Một mối tình vụng trộm trước ngày cưới. Hay một sự trả thù đầy ngọt ngào sau cay đắng... Hư cấu là giải trí. Hư cấu là cảm xúc.

Như đã nói, có rất nhiều yếu tố ảnh hưởng đến sự thành công của một tác phẩm hư cấu. Tuy nhiên, bạn không phải là người đầu tiên. Bạn cũng không phải là người cuối cùng. Thành công luôn có dấu vết của nó. Và thất bại cũng vậy. Hãy đọc, hãy ngẫu nhiên, hãy nghiên ngẫm. Hãy giữ lại những gì bạn thấy hợp lý. Và bỏ qua những gì bạn không thấy phù hợp. Không có bất kì quy luật nào trong viết lách. Hoặc nếu có, đó là hãy tin vào trực giác của chính mình.

Hãy làm tất cả những gì bạn cần phải làm để nhìn thấy cuốn sách. Hãy làm tất cả những gì bạn cần phải làm để kể một câu chuyện cả thế giới cần được nghe thấy.

~~~

NHỮNG KHÁI NIỆM CƠ BẢN

1/ Câu chuyện.

Có rất nhiều định nghĩa khác nhau về câu chuyện, cũng như cách thức một câu chuyện nên được kể. Tuy nhiên, hiểu một cách đơn giản nhất, câu chuyện là một chuỗi những sự kiện liên tiếp nhau, có điểm bắt đầu, có điểm kết thúc, có một mục tiêu cần được thực hiện, không bị gián đoạn bởi các yếu tố không cần thiết. Trong đó, về thứ ba *có một mục tiêu cần được thực hiện, không bị gián đoạn bởi các yếu tố không cần thiết* có vai trò rất quan trọng.

Ví dụ, bạn có thể kể câu chuyện về một ngày, từ lúc mở mắt cho đến khi nhắm mắt, với vô vàn những sự kiện có thể xảy đến. Tuy nhiên, đây không được xem là một câu chuyện, vì nó không có một mục tiêu cụ thể. Và thật tình, chẳng một ai muốn lắng nghe một câu chuyện như vậy.

Một câu chuyện trước hết phải có mục tiêu. Nhân vật phải làm được gì đó, đạt được gì đó, chạy trốn khỏi ai đó, chạy trốn khỏi điều gì đó. Thậm chí, nếu như không thực hiện được mục tiêu, thì ít nhất họ cũng đã nỗ lực hết mình.

2/ Thể loại

Trong thể loại hư cấu, gồm có truyện ngắn, truyện dài, tiểu thuyết, chúng ta còn chia ra nhiều thể loại nhỏ, phụ thuộc vào nội dung và chủ đề cuốn sách được đề cập. Hiện nay, với sự phát triển đa dạng, các thể loại bắt đầu có sự đan xen, cũng như tạo ra nhiều thể loại nhỏ hơn nữa. Trong giới hạn của cuốn sách, chỉ xin phép được giới thiệu đến bạn những thể loại phổ biến nhất.

- Tình cảm lãng mạn - xuyên không, lịch sử, hiện đại, tình cảm lứa tuổi học trò

- Hành động - phiêu lưu, thám hiểm, các băng nhóm

- Viễn tưởng - chiến tranh các vì sao, các thiên hà, vũ khí hóa học, công nghệ

- Giả tưởng - thần thoại, cuộc chiến các vị thần, với các linh thú, với các chủng tộc

- Trinh thám - điều tra tội phạm, giải mã câu đố

- Kinh dị - sát nhân, các loại quái vật, các loại linh hồn, phù thủy, ma sói

- Truyện thiếu nhi

- Truyện dành cho những nhóm đặc thù có cùng mối quan tâm.

3/ Độ dài

Độ dài của thể loại hư cấu rất đa dạng, có thể dao động từ 45,000 từ cho đến trên 100,000 từ. Cá biệt, có những bộ tiểu thuyết vượt xa những con số thông thường. Ví dụ:

Biên niên ký chim vặn dây cót - Tác giả Haruki Murakami - có độ dài bản gốc hơn 150,000 từ.

Chúa tể những chiếc nhẫn - Tác giả J.R.R Tolkien - có độ dài bản gốc hơn 300,000 từ.

Harry Potter và mệnh lệnh phượng hoàng - Tác giả J.K Rowling có độ dài bản gốc trên 250,000 từ trong số gần 1 triệu từ cho toàn bộ tác phẩm.

Tuy nhiên, với thị trường Việt Nam, và với vai trò một tác giả mới, bạn có thể cân nhắc độ dài trong khoảng 60,000 từ đến 70,000 từ, tương đương từ 250 - 300 trang sách. Độ dài này tương đối phù hợp giúp một câu chuyện vừa đầy đủ thông tin, vừa có sự cô đọng, không quá đơn giản, nhưng cũng không quá dài dòng. Quan trọng hơn nữa, độ dài này sẽ giúp cuốn sách trở nên thuận tiện, giúp cho nhà xuất bản dễ

phân phối, trung bày, cũng như giúp cho độc giả dễ mang theo bên mình.

4/ Ngôn ngữ

Tùy thuộc vào đối tượng độc giả muốn hướng đến và nội dung chủ đề được đề cập, ngôn ngữ trong thể loại hư cấu có thể được sử dụng rất đa dạng. Tuy nhiên, vẫn có một số chủ đề bạn phải rất cân nhắc khi đưa vào câu chuyện. Ví dụ như những miêu tả về tình dục, bạo lực, cái chết, hoặc những giá trị không phù hợp với số đông đại chúng.

Một mặt, những yếu tố này có thể trở thành điểm nhấn, giúp cho câu chuyện trở nên sống động. Nhưng đồng thời, chúng cũng sẽ thu hút những tranh cãi, đôi khi là không mong muốn, đến từ thị trường. Một vài ví dụ bạn có thể tìm hiểu như tác phẩm *Sợi Xích* của tác giả Lê Kiều Như và tác phẩm *Chim Ưng và chàng đàn sọt* của tác giả Bùi Việt Sỹ.

Sự cân trọng là điều cần thiết. Thế nhưng, điều đó không có nghĩa là bạn phải hoàn toàn loại bỏ những chủ đề này. Bởi tình dục, bạo lực, cái chết đều là những khía cạnh rất chân thật về cuộc sống, nếu không muốn nói là mối quan tâm thôi thúc của rất nhiều người, của rất nhiều câu chuyện.

Tuy nhiên, một khi đã đưa các chi tiết này vào câu chuyện, hãy chắc rằng mình có đủ khả năng để miêu tả những cảnh đó. Bởi sự khác biệt giữa nghệ thuật và dung tục chỉ là một lần ranh rất nhỏ. Để có thể trả lời cho câu hỏi như thế nào là vừa đủ, như thế nào là phản cảm, một lần nữa hãy làm bài tập về nhà. Hãy dạo một vòng quanh thị trường. Hãy tìm đọc những cuốn sách có cùng chủ đề. Hãy xem cách thức những chi tiết đó được viết và giới hạn của ngôn từ được sử dụng. Bạn không thể nào không đề cập đến tình dục, nếu đó là một tác phẩm về những mối quan hệ của những người trưởng thành. Bạn không thể nào không đề cập đến bạo lực,

nếu đó là một tác phẩm về thế giới ngầm, với những phi vụ làm ăn của các nhóm anh chị xã hội.

Nếu một nhân vật buộc phải thực hiện một hành động nào đó, thì hãy để cho anh ta, cô ta thực hiện hành động đó, dù rằng bạn có thể thích hay không thích. Ví dụ nếu nhân vật buộc phải gào thét, phải chửi thề, hay phải lao vào đánh nhau với kẻ thù, hãy cho anh ta cơ hội đó. Đừng để anh ta đứng đó, nói chuyện đạo lý, thuyết giảng ngôn từ để cảm hóa kẻ thù, những tên cướp vừa giết cả gia đình mình.

Việc của bạn, với tư cách một người viết, là phải lựa chọn được ngôn từ phù hợp, giúp cho hành động của nhân vật không trở nên quá phản cảm trong con mắt của người đọc. Bạn không nên đoạt quyền suy nghĩ và hành động của nhân vật, bằng việc nói giảm, nói tránh, hoặc nói sai sự thật. Hãy trung thực với bản thân mình. Hãy trung thực với câu chuyện.

Ví dụ tham khảo: *'Lolita'*, *'Bố già'*. Các phim *'Old boys'*, *'Confessions'* hay series phim *'Black mirror'*.

5/ Bối cảnh

Đây là địa điểm câu chuyện được diễn ra. Liệu nó sẽ diễn ra trong thời hiện đại, ngay giữa trung tâm Sài Gòn? Hay nó diễn ra trong quá khứ, trong một nền văn minh hoàn toàn phát triển? Hay nó sẽ diễn ra trong tương lai, nơi chiến tranh thế giới lần thứ tư sẽ diễn ra với đá cuội và gậy gộc?

Trong rất nhiều trường hợp, bối cảnh chính là yếu tố đầu tiên độc giả quan tâm, mỗi khi tìm đọc một bộ truyện. Điều này thuộc về sở thích và khẩu vị. Có người thích đọc các tác phẩm nói về thời kì trung cổ, với công nương, với bá tước và hiệp sĩ. Có người thích đọc các tác phẩm về Trung Hoa, với phi tần, với hoàng cung và mỹ nữ. Cũng có người thích đọc các tác phẩm về Sao Hỏa hay giữa các thiên hà.

Bối cảnh không chỉ đóng vai trò như một địa điểm. Nó còn giúp tạo ra những quy luật cơ bản, như thời tiết, phép thuật, chính trị, tôn giáo, giống loài, nơi câu chuyện được hình thành. Điều này giúp tạo những giới hạn và rào cản, giúp cho câu chuyện luôn giữ được một trật tự logic nhất định. Nó quyết định rất lớn đến những sự kiện có thể xảy ra đối với nhân vật, cũng như cung cấp những công cụ giúp cho nhân vật vượt qua những thử thách sắp đến.

Ví dụ, các phép thuật và bùa chú hiển nhiên được chấp nhận trong Harry Potter. Thế nhưng, mọi thứ sẽ bắt đầu khó hiểu nếu như một Ma cà rồng trong Twilight bắt đầu vung vẩy chiếc đũa phép. Tương tự, những chủng tộc sinh vật cùng sinh sống với con người rất phổ biến trong các bộ truyện thần thoại hay giả tưởng. Thế nhưng, mọi thứ có thể trở thành thảm họa nếu như những câu đố của tiến sĩ Robert Langdon trong Thiên Thần và Ác Quỷ bỗng nhiên được giải quyết bởi sự xuất hiện của chủng tộc Elf.

Để biết được thông tin nào là quan trọng cần phải được miêu tả trong bối cảnh, hãy đứng dưới góc nhìn của nhân vật. Anh ta, cô ta nhìn thấy gì, nghe thấy gì, ngửi thấy gì, hay cảm thấy gì khi ở trong một cảnh? Và điều đó có ảnh hưởng như thế nào đến nhân vật? Ví dụ một con gió lướt nhẹ qua da thịt, một con nhện khổng lồ đang nằm dưới gầm giường, hay một tiếng cười khe khẽ lúc ba giờ sáng?

Hãy tránh rơi vào bẫy miêu tả quá mức cần thiết. Không phải thông tin nào độc giả cũng cần biết và không phải thông tin nào cũng ảnh hưởng đến mạch chuyện. Thay vào đó, bạn có thể cung cấp thông tin nhỏ giọt, từng chút, từng chút một theo diễn biến của câu chuyện, hoặc thông qua lời đối thoại giữa các nhân vật. Bằng cách này, nhân vật sẽ luôn hành động và hướng đến mục đích, thay vì chỉ ngồi một chỗ với lời độc thoại, hay những suy nghĩ trong đầu.

Một lưu ý khác là khi thiết lập bối cảnh, hãy tránh rơi vào sự rập khuôn thường thấy. Ví dụ khi đi biển thì hai nhân vật sẽ chạy đuổi bắt nhau trên bãi cát, hay khi thất tình thì bỗng nhiên trời sẽ đổ mưa như trút nước. Điều này sẽ khiến câu chuyện trở nên nhàm chán và phi thực tế.

6/ Nhân vật

Yếu tố được xem là quan trọng nhất trong một câu chuyện. Tựa của một cuốn sách, của một bộ phim, hay của một câu chuyện có thể bị quên lãng. Thế nhưng, tên tuổi của một nhân vật thì luôn để lại ấn tượng khó phai nhạt trong lòng của rất nhiều người. Ví dụ như Doraemon, Sinbad, Harry Potter, Jon Snow, John Wick...

Để có thể đắm chìm trong bối cảnh của câu chuyện, độc giả cần một cơ thể. Nhân vật chính là hình ảnh đại diện, giúp độc giả có thể di chuyển trong khung cảnh, tương tác với các nhân vật khác, tương tác với môi trường và thực thi nhiệm vụ. Nếu độc giả không kết nối được với nhân vật, điều đó cũng có nghĩa là họ không kết nối được với câu chuyện. Và tất nhiên, họ sẽ nhanh chóng đóng cuốn sách lại.

Những yếu tố giúp tạo nên một nhân vật sống động.

Một sinh vật sống: Nhân vật không bỗng nhiên xuất hiện từ trong không khí.

Cô ta phải có quá khứ, phải có hiện tại, và hy vọng là cũng có một tương lai. Cô không hành xử như thể mình chỉ tồn tại một thời gian ngắn ngủi trong một câu chuyện của ai đó. Cô cũng có những nỗi đau, những mất mát, và những nỗi khiếp sợ của riêng mình. Anh ta cũng từng bị điểm kém, từng bị bỏ rơi, từng bị ức hiếp. Điều này giúp cho nhân vật trở nên gần gũi, khi độc giả có thể tìm thấy những nét tương đồng của nhân vật với bản thân hay với những người chung quanh.

Cùng với những đặc điểm nổi bật, mỗi nhân vật cần phải có một động lực, hay còn gọi là một cảm xúc mãnh liệt, khiến họ phải làm những điều họ cần phải làm. Nếu có thể, hãy tạo ra những sự hiểu lầm để nhân vật phải rất nỗ lực mới có thể khám phá, đâu là điều họ muốn, đâu mới là điều họ cần. Nhân vật không ngẫu nhiên có tất cả mọi thứ. Họ phải học hỏi, họ phải trưởng thành. Và để trưởng thành, bước đầu tiên nhân vật phải nhận ra một sự thật hiển hiện rằng, mình không biết.

Tên gọi: Mỗi nhân vật cần có một cái tên, bởi đối với mỗi người, đây luôn là âm thanh êm đềm, ngọt ngào và quan trọng nhất.

Trong một số ít trường hợp, nhân vật sẽ không có tên, hoặc không được giới thiệu tên. Tuy nhiên, với vai trò là một tác giả, bạn phải giải thích được lý do cho chuyện này. Tại sao lại như vậy? Không có ai đặt tên cho anh ta? Hay liệu anh ta không muốn ai gọi tên mình? Và bí mật nào đang ẩn chứa đằng sau đó?

Còn lại, trong hầu hết các trường hợp, nhân vật đều có một tên gọi, để có thể phân biệt với hàng chục, hàng trăm, hàng ngàn nhân vật khác. Thông thường, tên gọi của nhân vật sẽ được giới thiệu ngay từ đầu câu chuyện, hoặc ngay sau khi anh ta, cô ta xuất hiện.

Một lưu ý cho việc đặt tên, đó là hãy tránh lựa chọn những tên gọi gần giống nhau, có thể tạo nên sự nhầm lẫn cho độc giả. Ví dụ như Triệu Vi - Hạ Mí, Công Vinh - Thùy Linh, Hoàng Lan - Hoàng Khang... Hãy nhớ mục tiêu là tạo sự rõ ràng, giúp nhân vật được nổi bật với những nét tính cách, ngoại hình, với những mục tiêu, hoài bão.

Một lưu ý khác là tránh sử dụng những cái tên có thể gây nhầm lẫn với những nhân vật nổi tiếng, ví dụ như Harry Hotter, Jon Slow, hay có liên quan đến những người nổi tiếng

trong cuộc sống thực, trừ trường hợp bạn có lý do để thực hiện điều đó.

Cũng giống như bối cảnh, trong quá trình tạo dựng nhân vật cũng nên tránh rơi vào sự rập khuôn thường thấy. Ví dụ nhân vật anh hùng phải cao to, phải dũng cảm, với các cơ bắp cuồn cuộn. Nhân vật giang hồ phải đầu xù tóc rối, lúc nào miệng cũng ngậm điếu thuốc. Hãy sáng tạo. Hãy tạo ra những điểm nhấn, cả về thể mạnh, cũng như khuyết điểm khiến nhân vật muốn tỏ bày hoặc che giấu.

Có rất nhiều nhân vật sẽ xuất hiện trong câu chuyện. Và thông thường, họ sẽ được phân loại thành một trong ba nhóm:

Nhân vật chính: Trong hầu hết các trường hợp, nhân vật chính thường đại diện cho cái tốt, hay những phẩm chất tốt đẹp con người muốn hướng đến. Ví dụ như Harry Potter, Emma Watson, Lara Croft, Robert Langdon, Jon Snow, Sarah Conner, Captain America, Wonder Woman. Tuy nhiên, trong một vài trường hợp khác, nhân vật chính vẫn có thể đại diện cho cái xấu, hoặc cái chưa tốt, hoặc luôn mâu thuẫn với rất nhiều giá trị xung đột bên trong mình. Ví dụ như Edward Cullen, John Wick, Deadpool, Iron Man, Batman...

Với sự phát triển đa dạng của các thể loại, nhân vật chính không còn bị giới hạn bởi một mẫu anh hùng kiểu cũ, luôn hào hiệp, luôn dũng cảm, luôn đại diện cho chính nghĩa. Thay vào đó, nhân vật chính có thể là bất kì ai, đến từ bất kì đâu và đại diện cho bất kì giá trị nào. Mặc dù vậy, nhân vật chính vẫn phải mang trong mình một vài giá trị tốt đẹp, dấu là chưa được thể hiện, để người đọc có một hy vọng là anh ta, cô ta có thể trở nên tốt hơn.

Nhân vật chính đóng vai trò rất quan trọng. Độc giả càng gắn kết với nhân vật, họ càng gắn kết với câu chuyện. Và tất nhiên là ngược lại. Nếu độc giả không quan tâm, họ sẽ

không muốn biết nhân vật sẽ đi đâu, sẽ làm gì, hay sẽ phải đối mặt những gì. Rất đơn giản, họ sẽ đóng lại cuốn sách. Với vai trò một tác giả, trước khi có thể đi xa hơn với câu chuyện, thì điều đầu tiên bạn cần làm là phải xây dựng được mối liên hệ giữa nhân vật chính và độc giả.

Hãy tự hỏi, họ có điểm gì chung? Một thói quen, một sở thích, hay một điểm khiếm khuyết? Họ có sống cùng một nơi, có cùng một độ tuổi, có cùng trải qua những thử thách tương tự? Họ có cùng một ước mơ, có cùng một hoài bão, hay có cùng một nỗi ám ảnh dai dẳng?

Quan trọng hơn nữa, làm thế nào độc giả cảm nhận được điều đó? Thông qua hành động, thông qua đối thoại, hay thông qua những gì nhân vật phản ứng?

Lưu ý, mặc dù nhân vật chính thường được xem là '**con cưng**' của tác giả, với những ưu ái về ngoại hình, tính cách, cũng như tài năng. Thế nhưng, hãy cố gắng tiết chế để tránh rơi vào cái bẫy của một nhân vật thập toàn, thập mỹ. Bỏ chính những nét thiếu sót, chưa hoàn thiện mới là điều khiến nhân vật trở nên gần gũi và dễ dàng kết nối với độc giả.

Để có thể đánh giá xem nhân vật chính mình vừa tạo dựng có đủ thật và có đủ thú vị đối với độc giả, bạn có thể áp dụng cách thức sau:

Hãy rủ nhân vật hẹn hò, như đi cà phê chẳng hạn. Liệu bạn có muốn nói chuyện với anh ấy, cô ấy? Liệu bạn có mong muốn được biết nhiều hơn về nhân vật, về những gì anh ta đã trải qua, hay những gì cô ấy sắp dự định? Và quan trọng hơn nữa, liệu bạn có muốn gặp lại nhân vật ấy thêm một buổi hẹn hò nữa?

Nếu nhân vật không đủ thú vị với bạn, điều đó cũng có nghĩa là nhân vật không đủ thú vị với độc giả. Hay thay đổi một vài thứ. Tránh những đặc điểm chung chung, bình

thường. Ví dụ như về ngoài trung bình, chiều cao trung bình, cân nặng trung bình, học lực trung bình.

Thay vào đó, hãy chơi đùa và làm quá một chút. Ví dụ về ngoài nằm vượt ngưỡng của sự xấu và đẹp, chiều cao nổi trội 1 mét 9, hoàn toàn không hứng thú với việc học, nhưng lại nấu ăn rất ngon. Chỉ cần bạn nhấn mạnh một vài yếu tố, cả về tích cực lẫn tiêu cực thì ngay lập tức, nhân vật bắt đầu có một sức sống.

Hãy nhớ lại những nhân vật bạn từng yêu thích. Tại sao bạn lại chú ý đến họ? Ngoại hình? Giọng nói? Tính cách? Hãy học hỏi và áp dụng điều đó cho nhân vật. Đừng tạo ra một nhân vật toàn diện, cũng như đừng tạo ra một nhân vật trung bình. Hãy tạo ra một nhân vật sống động độc giả sẽ muốn được kết nối hoặc hẹn hò.

Nhân vật phản diện: Trong hầu hết các trường hợp, nhân vật phản diện thường đại diện cho cái xấu, hay những phẩm chất xấu con người muốn loại bỏ. Ví dụ như Voldemort, Tổ chức Hydra, Joker, Lex Luthor, Thanos. Tuy nhiên, như bạn đã thấy, trong một vài trường hợp khác, nhân vật phản diện không hẳn là hoàn toàn xấu. Họ chỉ có những giá trị hoặc mục tiêu ngược lại so với nhân vật chính trong câu chuyện. Ví dụ: Captain America và Iron man trong Civil War, Batman và Superman trong Batman Vs. Superman.

Nhiều người thường dành thời gian xây dựng nhân vật chính, nhưng quên mất rằng, nhân vật phản diện đóng một vai trò rất quan trọng trong câu chuyện. Bởi nhân vật phản diện chính là thử thách lớn nhất nhân vật chính cần phải vượt qua. Đó cũng là cao trào của câu chuyện, là phần mà độc giả mong muốn được trải nghiệm, sau khi đã dành rất nhiều thời gian theo dõi. Nhân vật phản diện chính là mảnh ghép cuối cùng để nhân vật chính được hoàn thiện.

Một nhân vật phản diện được tạo dựng sơ sài có thể phá hủy toàn bộ câu chuyện. Hãy xem ví dụ của phim *'Batman vs Superman: Dawn of Justice'* hoặc *'In time - Thời khắc sinh tử'* bạn sẽ hiểu. Ngược lại, một nhân vật phản diện được viết tốt có thể để lại những dấu ấn rất mạnh mẽ, hoặc đôi khi, là vượt trội cả nhân vật chính. Ví dụ nhân vật Joker của Heath Ledger, Loki của Tom Hiddleston, hay Tyler Durden của Brad Pitt.

Nhân vật phụ: Đầu tiên bạn cần biết rằng không có nhân vật nào là nhân vật phụ. Hoặc ít nhất, không có nhân vật nào nghĩ rằng mình nhân vật phụ. Họ luôn là nhân vật chính trong câu chuyện của bản thân mình. Điều đó có nghĩa là sự chính hay phụ chúng ta thường đề cập không liên quan nhiều lắm đến mức độ đóng góp của họ trong câu chuyện. Nó chỉ phụ thuộc vào góc nhìn mà tác giả nghĩ rằng nó sẽ mang lại trải nghiệm tốt nhất cho độc giả.

Hiểu được điều này để tránh rơi vào cái bẫy xây dựng những nhân vật phụ quá nhạt nhòa. Không ai muốn sự tồn tại của bản thân mình chỉ làm nền cho nhân vật khác.

Nếu bạn đã xây dựng nhân vật chính như thế nào, thì cũng nên xây dựng nhân vật phụ y như vậy, dĩ nhiên với mức độ đơn giản hơn một chút. Họ cũng cần có quá khứ, có hiện tại, có tương lai, với những mục tiêu (không phải lúc nào cũng giống nhân vật chính), với những mối quan tâm, với những nỗi lo lắng.

Thông thường, trong hầu hết các trường hợp, nhân vật phụ sẽ đóng một vai trò hỗ trợ, nhưng không nhất thiết phải luôn như vậy. Thay vào đó, họ có thể là Người cố vấn, Người hướng dẫn, Đối thủ cạnh tranh, Mối tình vụng trộm... Nhân vật phụ nên có những tính cách khác biệt, bổ sung cho nhân vật chính, hoặc đôi khi là trái ngược.

Một lưu ý khác là quá nhiều nhân vật phụ có thể làm rối cho mạch truyện. Hãy cân nhắc kết hợp hai hoặc ba nhân vật phụ để trở thành một nhân vật duy nhất, với những đặc điểm tính cách sâu sắc hơn.

Hãy nhớ lại Ron Weasley, John Watson, Tyrion Lannister có thể trở nên thú vị như thế nào, dẫu phải luôn đứng cạnh những nhân vật chính đầy hấp dẫn khác.

7/ Rắc rối

Miếng trầu là đầu câu chuyện. Thế nhưng, đó là khi chúng ta muốn kết giao bằng hữu. Còn đối với một cuốn sách hư cấu, hãy bắt đầu bằng một rắc rối. Hoặc tuyệt hơn nữa? Rất nhiều rắc rối.

Trong Harry Potter, rắc rối xuất hiện ngay khi ông Vernon Dursley liên tục chứng kiến những hiện tượng kì lạ. Một con mèo đang đọc bản đồ. Cú bay giữa ban ngày. Mưa sao băng thay vì mưa bình thường. Một người đàn ông mặc áo trùm đang kích động, nhắc về Kè-mà-ai-cũng-biết-là-ai-đó vừa mới bị đánh bại. Đỉnh điểm của rắc rối chính là sự xuất hiện của các hai phù thủy, một người khổng lồ, cùng một đứa trẻ bị để lại trước cửa nhà số 4 Privet Drive.

Trong Twilight, rắc rối xuất hiện ngay khi Bella buộc phải chuyển đến sống với cha của mình là cảnh sát trưởng Charlie ở thị trấn Forks. Mặc dù không muốn, nhưng cô liên tục nhận được sự chú ý và làm quen từ những người bạn mới. Đỉnh điểm của rắc rối, đó là việc cô ngồi kế Edward Cullen vào buổi học đầu tiên ở trường. Anh ta tỏ vẻ khó chịu với sự xuất hiện của cô và thậm chí còn thay đổi lịch học để tránh mặt cô. Điều này khiến cô tò mò và tìm hiểu, để dẫn đến những khám phá tiếp theo sau đó về thân phận thật sự của Edward.

Trong Game of Thrones, bộ phim bắt đầu bằng việc ba thành viên của hội tuần đêm vô tình phát hiện ra bóng trắng, một xác sống đáng sợ được cho là đã biến mất trong 1000 năm. Rắc rối tiếp nối khi cái chết của vị cố vấn cao cấp Jon Arryn buộc Vua Robert phải tuần hành lên phía Bắc để nhờ sự giúp đỡ của Ned Stark. Chưa dừng lại ở đó, con trai của Ned là Brandon Stark bị ngã khi leo trèo vì lỡ chứng kiến những điều không nên thấy.

Rắc rối, rắc rối, và rắc rối. Đó là những gì một câu chuyện nên bắt đầu, nên tiếp diễn, và nếu có thể, là nên được duy trì cho đến khi lên đến đỉnh điểm.

Một trong những hiểu lầm rất phổ biến đối với người viết mới đó là họ thường bắt đầu câu chuyện với một miếng trầu. Mọi thứ cứ đều đều, chậm chậm, ăn một miếng bánh, uống một miếng nước, với những trường đoạn miêu tả về bầu trời, về mặt đất, về chiếc lá vàng đang bay trong gió. Không những thế, tiếp theo đó là những trường đoạn về cảm xúc, về luồng suy nghĩ khi nhân vật chỉ nói chuyện với chính bản thân mình.

Cả một câu chuyện được bắt đầu như một bức tranh tĩnh lặng. Không có hành động. Không có rắc rối. Không có bất kì điều gì xảy ra cả.

Rất nhiều câu chuyện kinh điển được bắt đầu theo cách này, một cách khá chậm rãi. Nhưng hãy hiểu rằng, đó là những câu chuyện được viết trong quá khứ, vào thế kỉ 18, 19, đầu thế kỉ 20. Vào thời điểm đó, không phải ai cũng có cơ hội được đi du lịch để ngắm nhìn thế giới. Vì thế, việc miêu tả là điều cần thiết để độc giả có thể chiêm ngưỡng được những nét đẹp của cảnh vật, của thiên nhiên. Thế nhưng, vào thời điểm hiện tại, thì mọi chuyện đã khác. Để có thể thu hút sự chú ý của độc giả, khiến họ ngay lập tức gắn kết vào câu chuyện, thì rắc rối là điều đầu tiên bạn cần phải thực hiện.

Rắc rối chính là động lực để câu chuyện được phát triển. Bởi nếu không có rắc rối, nhân vật (cũng như chúng ta) sẽ luôn cố gắng duy trì mọi việc trong một vùng an toàn quen thuộc. Ví dụ như con thỏ, ăn cỏ, uống nước, chui vô hang, nằm ngủ. Ngày qua ngày, tháng qua tháng, năm qua năm, không có gì khác biệt. Đó có thể là một cuộc sống dễ chịu với rất nhiều người. Thế nhưng, đó lại không phải là một câu chuyện thú vị cần được kể lại.

Vậy chuyện gì sẽ xảy ra nếu như rắc rối bắt đầu xuất hiện, phá tan thời khóa biểu thường ngày?

Con thỏ không thể thức dậy được nữa? Nó phát hiện mình vừa mới trúng xổ số? Nó phát hiện em gái mình vừa bị bắt cóc? Nó bị mắc kẹt trong một trận chiến giữa lợn rừng và chó sói?

Hãy nghĩ về điều này. Chuyện gì sẽ xảy ra khiến một ngày bình thường của bạn bỗng nhiên đầy thú vị? Câu trả lời luôn là rắc rối. Rất nhiều rắc rối. Đó là điều nhân vật không mong muốn. Thế nhưng, đó là điều độc giả rất mong muốn, để được chứng kiến nhân vật trưởng thành.

Một câu chuyện thành công cần phải có vô vàn những rắc rối, bao gồm cả rắc rối bên trong lẫn bên ngoài.

Rắc rối bên ngoài. Ví dụ điều kiện vật chất, hoàn cảnh xã hội, thế lực xấu xa. Đôi khi nó có thể là một hợp đồng cần phải đạt được, một ngọn núi cần phải vượt qua, hay một trận chiến cần phải tránh né. Thông thường, những rắc rối bên ngoài buộc nhân vật phải ngay lập tức đưa ra quyết định, không có cách nào trì hoãn. Điều này giúp cho câu chuyện được phát triển, với các sự kiện được nối tiếp nhau.

Để khắc họa những rắc rối bên ngoài, chúng ta cần tập trung tìm hiểu cách thức nhân vật phản ứng với các sự kiện không mong muốn, thông qua những lựa chọn. Ví dụ

dũng cảm đón nhận, hèn nhát chạy trốn, hay đau đớn cam chịu.

Rắc rối bên trong. Ví dụ như nỗi sợ, hoang mang, thiếu hiểu biết, sự tranh đấu giữa các giá trị, giữa tình yêu và lòng thù hận. Thông thường, những rắc rối bên trong sẽ giúp nhân vật từng bước trưởng thành và tạo được một sự kết nối với độc giả. Điều gì khiến nhân vật trở thành con người trong hiện tại? Quá khứ, gia đình, nghề nghiệp, những vết thương, những trải nghiệm? Điều gì khiến nhân vật phải liên tục tự lừa dối mình? Điều gì khiến nhân vật không muốn những gì đáng lẽ anh ta phải muốn?

Để khắc họa những rắc rối bên trong, chúng ta cần quan sát nhân vật thông qua những tầng lớp sâu hơn, ví dụ như mâu thuẫn nội tâm, những đoạn đối thoại, và sự tương tác của họ đối với các nhân vật khác.

Rắc rối, đó là cách câu chuyện được phát triển.

Rắc rối, đó là cách nhân vật được trưởng thành.

Rắc rối, đó là tất cả những gì cần thiết để trở thành một tác giả. Bất kì lúc nào bạn cảm thấy bế tắc và không biết phải viết gì, hãy cân nhắc áp dụng một thủ thuật đến từ tác giả truyện trinh thám Raymond Chandler.

Khi câu chuyện bắt đầu trở nên nhàm chán, hãy cho một người đàn ông xuất hiện qua khung cửa, với một khẩu súng trên tay.

Và như bạn có thể thấy, ngay lập tức, mọi việc đã trở nên thú vị. Rắc rối, rắc rối, và rắc rối. Hãy tạo thêm rắc rối cho nhân vật và độc giả sẽ cảm ơn bạn về điều đó.

CHƯƠNG 11: NGHỆ THUẬT KỂ CHUYỆN

"Một mảnh giấy trắng, đó là cách thượng đế nói với chúng ta trở thành thượng đế khó như thế nào." - Sidney Sheldon

Ngày này, ngày nay, tại một thành phố nọ, có một độc giả cầm trên tay quyển sách đến tìm tác giả. "Tôi có một ý tưởng."

"Tuyệt!" Tác giả trả lời.

"Anh nghĩ sao nếu tôi chia sẻ ý tưởng này, anh viết nên cuốn sách, và chúng ta chia đôi lợi nhuận?"

"Anh nghĩ sao nếu tôi chia sẻ cho anh 10 ý tưởng, anh sẽ nghiên cứu, tìm tài liệu, kiểm nguồn trích dẫn, xây dựng thế giới nhân vật, xây dựng thế giới câu chuyện, dựng cảnh, tạo đoạn đối thoại, viết 5 câu tóm tắt, viết 1 trang tóm tắt, viết 4 trang tóm tắt, hoàn thành bản thảo đầu tiên, biên tập chỉnh sửa.

Thực hiện quy trình vừa rồi thêm vài chục lần nữa, cho đến khi có được bản thảo hoàn chỉnh. Tiếp tục gửi bản thảo đến các nhà xuất bản, chờ đợi trong một vài tháng, nhận được phản hồi, tiếp tục chỉnh sửa. Hoặc là bỏ cuộc, hoặc là tiếp tục thực hiện quy trình vừa rồi thêm vài chục lần nữa.

Và chúng ta chia đôi lợi nhuận?

À không. Tôi nói hơi dài dòng nhì? Câu trả lời của tôi là không."

~~~

Ai cũng thích những câu chuyện kể. Từ những em bé hã còn trong bụng mẹ, đến những đứa trẻ vừa bước chân

đến công trường. Đó là cách chúng ta được phát triển. Đó là cách thế giới được vận hành.

Ai cũng thích những câu chuyện kể. Và như thế, ai cũng thích những người kể chuyện. Họ mang sức sống đến cho mọi cuộc gặp gỡ. Họ biến những điều bình thường nhất trở nên phi thường. Một quốc gia mất đi những người kể chuyện là một quốc gia mất đi quá khứ của chính mình.

Vậy điều gì tạo nên một câu chuyện thú vị?

1/ Ý tưởng

Ý tưởng của câu chuyện có thể đến từ bất kì đâu, bất kì lúc nào, miễn là bạn đang tìm kiếm. Nó có thể đến từ một giấc mơ, từ một đoạn quảng cáo, từ một bộ phim, một bản nhạc, một cuốn sách, một bài thơ, cho đến những sự kiện xảy ra trong đời sống thường ngày. Hãy luôn mang bên mình một cây viết, một cuốn sổ, hoặc cũng có thể là một chiếc điện thoại để bạn có thể dễ dàng ghi lại những ý tưởng khi nó chợt xuất hiện. Khi đã có một danh sách kha khá các ý tưởng, thì lúc này, điều cần làm lúc này là hãy thử kết hợp chúng.

Đối với tôi, các ý tưởng thường đến khá ngẫu nhiên, và đa phần là sự kết hợp và pha trộn từ rất nhiều nguồn trải nghiệm.

Ví dụ trong bản thảo *'Lãng quên và tìm thấy'*, đó là sự kết hợp của ba nguồn cảm hứng, thời kỳ các băng nhóm xã hội đen tại Sài Gòn trước 1975, tác phẩm kinh điển về thế giới ngầm 'Bố già', cùng những câu hỏi hóc búa cần tìm thấy lời giải trong các tác phẩm của Dan Brown.

Mặc dù đã nhận được hai lời đề nghị xuất bản, thế nhưng bản thảo này đã không được may mắn như các anh em khác. Nó chỉ hoàn thành được bước một, bị lãng quên, nhưng chưa thể nào đến được bước cuối cùng, được tìm thấy, để có thể trở thành một cuốn sách.

Ví dụ trong bộ truyện '*Con Quạ muốn bay đến Sao Hoả*', toàn bộ ý tưởng của mạch truyện xuất phát từ một tấm hình tôi vô tình nhìn thấy khi lướt Facebook. Một tấm hình kể về câu chuyện giữa một chú heo màu hồng đang rú rê người bạn hàng xóm bay lên Sao Hoả. Thế nhưng, tại sao nhân vật chính lại là một chú Quạ, mà không phải chú Heo? Rất đơn giản, bởi vì nó có vần với Sao Hoả. Hãy đọc lại tựa sách một lần nữa.

Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hoả.

Tay tác giả muốn làm điều thật lạ.

Tại sao Quạ lại muốn học kỹ năng trình bày? Bởi vì đó cũng là kỹ năng tôi rất muốn được học.

Kết hợp các yếu tố đó, phần còn lại chỉ là một chuyến phiêu lưu tôi cùng thực hiện với Quạ. Và hãy xem mọi chuyện đã diễn ra như thế nào.

Hãy nhớ, không có điều gì mới dưới ánh mặt trời. Sáng tạo chẳng có gì khó. Một là bạn kể một câu chuyện mới theo một cách cũ. Hai là bạn kể một câu chuyện cũ theo một cách mới. Còn nếu như bạn kể một câu chuyện mới theo một cách mới? Ừ thì...

Sáng tạo là một sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa lý trí và cảm xúc, giữa hành động và thấu hiểu. Hoặc tuyệt hơn nữa? Hãy kết hợp tất cả bốn yếu tố đó trong cùng một khoảnh khắc.

Cũng không quá khó, phải không?

Thử thách cần thực hiện

Hãy có cho mình một danh sách các ý tưởng. Và sau đó, hãy pha trộn chúng lại với nhau. Bạn sẽ bất ngờ với những gì mình vừa tìm được.

Ví dụ, kết hợp sở thích chơi bóng rổ với lái xe mô tô phân khối lớn, bạn sẽ tạo ra một môn thể thao mới như thế nào? Kết hợp chuyên môn thiết kế nội thất, với bối cảnh là một cuộc chiến giữa các quân đoàn, bạn sẽ tạo ra một chiến lược ra sao? Kết hợp một trải nghiệm khi nằm trong bệnh viện, với một cơ hội được gần gũi người trong mộng, bạn sẽ muốn làm gì?

Một lần nữa, ý tưởng luôn có sẵn, có thể đến từ bất kỳ đâu, miễn là bạn luôn trăn trở, khao khát và kiếm tìm.

Trong lúc đó, có một số cách thức đơn giản để bạn có thể áp dụng, để gia tăng số ý tưởng.

1.1 Điều gì xảy ra nếu điều gì xảy ra?

Một công cụ rất đơn giản, dễ áp dụng, nhưng lại tỏ ra khá hiệu quả.

Hãy đọc một bài báo. Điều gì xảy ra nếu như người thanh niên ấy không ra khỏi nhà và không bị tai nạn?

Hãy xem một bộ phim. Điều gì xảy ra nếu như nhân vật chính biết tất cả mọi thứ ngay từ đầu?

Hãy nghe một câu chuyện, điều gì xảy ra nếu như điều gì xảy ra?

Ví dụ:

- Bạn thức dậy trong một căn phòng xa lạ, với một vali chứa 1.000.000 USD tiền mặt. Trong khi đó, bên ngoài đang có người đang tìm cách phá cửa vào, bạn sẽ làm gì?

- Sau khi giả mạo thành công cái chết của chính mình, bạn sẽ làm gì với chiếc chìa khoá có thể mở tất cả mọi cánh cửa trên thế giới?

- Bạn vô tình nhặt được một mẫu giấy chứa đựng một username và password. Bạn phát hiện ra đó là tài khoản của người lập trình thế giới, với quyền năng có thể thay đổi bất kì mọi biến số nào trên quả đất, từ địa lý, thời tiết, cho đến trạng thái của từng cá thể, bạn sẽ làm gì?

Điều gì xảy ra nếu điều gì xảy ra? Bất kể lúc nào câu chuyện rơi vào bế tắc, hoặc muốn tạo một sự thay đổi táo bạo về mạch truyện, hãy sử dụng câu hỏi này.

Đây cũng là cách thức mà DC và Marvel đã áp dụng để tạo nên các vũ trụ song song. Chúng mang đến những trải nghiệm rất thú vị khi câu chuyện bỗng chuyển biến, khác xa so với nguyên tác ban đầu.

Ví dụ điều gì xảy ra nếu như trong bộ truyện Batman, người bị bắn chết trong con hẻm là Bruce Wayne chứ không phải cha mẹ? Điều gì xảy ra nếu như Superman được nuôi dạy bởi một nhà tỷ phú độc tài, chứ không phải những người nông dân hiền lành?

Điều gì xảy ra nếu như người được tiêm huyết thanh chiến binh là Peggy chứ không phải Steve? Điều gì xảy ra nếu như người xứng đáng nhắc được búa Mjolnir là Loki chứ không phải Thor?

Điều gì xảy ra nếu như điều gì xảy ra?

Ý tưởng là vô hạn.

1.2 Sử dụng các đề tài gợi ý (Writing Prompt).

Điều gì xảy ra nếu như bạn bí ý tưởng trong suốt hàng tháng trời, nhưng không thể tạo thêm bất kì điều gì sáng sủa cho câu chuyện? Đừng lo lắng, hãy sử dụng các đề tài gợi ý. Nó có thể là một cứu cánh cần thiết, giúp bạn vượt qua khoảng thời gian tẻ nhạt của việc bí ý tưởng (writer's block).

Đề tài gợi ý có thể là một câu hỏi, có thể là một mời nhủ, hoặc cũng có thể là một cấu trúc đơn giản giúp bạn khơi thông dòng chảy của ý tưởng. Bạn có thể tham khảo những công cụ sau:

Câu mở đầu. Những câu kích thích sự tò mò, kịch tích, khiến bạn (cũng như độc giả) muốn biết điều gì đã diễn ra trước đó, và quan trọng hơn nữa, là điều gì sẽ diễn ra ngay sau đó. Ví dụ:

- Và rồi, anh ấy đã quay trở về. Nhưng lần này, còn có thêm một người khác.

- Con người nằm ngủ trên chiếc giường lúc nào cũng dễ thương. Ước gì cô bé đã không làm rơi con gấu bông xuống.

- “Em đã nói rồi mà, phải không?” Đó là điều cuối cùng tôi nghe thấy, trước khi mọi thứ chung quanh tối sầm lại...

- Suốt cả cuộc đời, tôi luôn tự hỏi, rốt cuộc mình đã làm gì để bị như thế này?

- Cô ấy quyết định đến ngôi mộ của cha mình, và xin ý kiến từ ông ấy.

- Người đàn ông liên tục nhìn vào màn hình điện thoại. Anh hy vọng có ai đó, bất kì một ai đó, hãy gọi ngay đến số này.

Cấu trúc mẫu. Gồm sự xuất hiện của một, hoặc một vài nhân vật, trong một vài tình huống cụ thể, với những bối cảnh, với những xung đột, giúp bạn có cái nhìn tổng quát về câu chuyện. Bạn có thể áp dụng mẫu sau.

Nhân vật chính. Nhân vật phụ. Bối cảnh - câu chuyện bắt đầu khi. Tình huống - một rắc rối đang xảy ra. Chủ đề -

ình yêu, chiến tranh, hài hước. Hành động của nhân vật - để đến mục tiêu cuối.

Ví dụ:

- Một chú Quạ, với ước mơ bay tới Sao Hoả, chỉ thích nói chuyện với những bộ phận trong cơ thể. Một chú Chào Mào, một bậc thầy kể chuyện, sống ẩn dật để che giấu bí mật về quá khứ. Câu chuyện bắt đầu khi một đám mây tím xuất hiện đầu độc ngôi làng của Quạ. Một mối hiểm nguy đe dọa cả Vương Quốc. Đây là câu chuyện về rèn luyện kỹ năng trình bày. Nhân vật Quạ phải học kỹ năng trình bày để thuyết phục hội đồng ngăn cản cuộc chiến.

- Một đứa trẻ bụi đời, được nuôi dạy bởi ông trùm băng đảng. Một ông trùm, đang trên đỉnh cao quyền lực, bị mưu phản. Câu chuyện bắt đầu khi chiếc xe chở ông trùm bị phục kích và chỉ còn hai nhân vật sống sót. Cùng với đó, một loại thuốc ông trùm đang nghiên cứu bị mất tích và đe dọa sinh mệnh cả thành phố. Đây là câu chuyện phiêu lưu trong thế giới tội phạm. Nhân vật chính phải giải các câu đố để tìm được vị trí loại thuốc đang cất giấu, đồng thời khôi phục lại quyền lực cho ông trùm.

- Một bong bóng nhỏ xíu, đam mê du lịch, thích khám phá thế giới bên ngoài vùng an toàn. Một hạt bụi đầy tai tiếng, kẻ thù truyền kiếp của bong bóng, bỗng xuất hiện sau một thời gian dài tuyệt chủng. Câu chuyện bắt đầu khi người thầy được cộng đồng bong bóng kính trọng vỡ tan không báo trước. Một cơn gió đang tiến đến đe dọa sự sống của tất cả các bong bóng. Đây là câu chuyện về chuyến phiêu lưu và tìm hiểu về thế giới trước tận thế. Bong bóng nhỏ phải thực hiện lại chuyến hành trình của thầy mình, để cứu cả cộng đồng trước khi quá muộn.

Để nhận được thêm 16 cấu trúc mẫu, hãy truy cập đường link bit.ly/chuyenhanhtrinh

1.3 Chơi đùa với cốt truyện.

Mặc dù nghe có vẻ ngớ ngẩn, nhưng đây là một trong những cách rất hiệu quả để đẩy nhanh câu chuyện, đồng thời tạo ra sự bất ngờ cho độc giả (đôi khi là cả tác giả).

- Cho một người đàn ông đập tung cánh cửa bước vào phòng, với một khẩu súng trên tay.

- Làm giả nhân vật chính. Hãy xem phần mở đầu bộ truyện *Ám hành ngự sử*

- Bỏ lửng cảnh đang viết và nhảy sang cảnh kế tiếp.

- Viết luôn cái kết của câu chuyện.

- Giết một nhân vật nào đó. Ví dụ tham khảo. Hãy xem *Game of thrones* đã sử dụng cách thức này hiện quả như thế nào.

- Hãy tự hỏi, điều tồi tệ nhất dành cho nhân vật là gì. Và rồi, hãy để điều đó xuất hiện, hoặc thậm chí là tồi tệ hơn. Ví dụ tham khảo, bộ truyện *Gantz*.

- Thay vì tiếp tục viết dưới góc nhìn nhân vật chính, hãy viết dưới góc nhìn một nhân vật phụ, hoặc nhân vật phản diện, nếu có thể. Ví dụ tham khảo, truyện của Dan Brown.

2/ Cấu trúc của câu chuyện

Đây là một yếu tố cực kì quan trọng. Cấu trúc của một câu chuyện đóng vai trò như cấu trúc của một toà nhà, với những khối bê tông cốt thép, với những cột trụ làm bệ đỡ. Mặc dù có bề ngoài hơi thô kệch và xấu xí, nhưng nếu không có những khối cấu trúc này, thì kiến trúc sư sẽ không thể nào tự do thỏa sức thể hiện ý tưởng, với những căn phòng rực rỡ sắc màu.

Cấu trúc là nền tảng để sáng tạo được khơi nguồn.

Trong hầu hết các trường hợp, một câu chuyện thường được kể theo trình tự thời gian, từ lúc bắt đầu đến khi kết thúc. Một ngày bắt đầu bằng bình minh, và kết thúc bằng đêm tối. Một cuộc thám hiểm bắt đầu dưới chân đồi, và kết thúc trên đỉnh núi. Đây được xem là cấu trúc cơ bản nhất trong kể chuyện, để độc giả có thể dễ dàng theo dõi. Thế nhưng, cách phổ biến nhất không phải là cách duy nhất. Vẫn còn đó rất nhiều câu chuyện, rất nhiều bộ phim được truyền tải với sự đan xen, hoặc dịch chuyển giữa các dòng thời gian, không gian. Để tìm hiểu, bạn có thể tham khảo xem một vài bộ phim như *Memento*, *Westworld (Series)*, *Mr.Nobody*, *Triangle*, *Coherence*, *Donnie Darko*, *Vanilla Sky*.

Tuy nhiên, hãy cẩn thận. Bởi nếu không được xử lý khéo léo, thì các cấu trúc biến thể như vậy có thể trở thành một thảm họa, khi mọi thứ bắt đầu lẫn lộn và không thể nào kiểm soát. Nếu là người viết mới, bạn nên bắt đầu bằng một cấu trúc cơ bản. Bởi để phá vỡ nguyên tắc, bạn phải nắm rất vững nguyên tắc. Chỉ khi nào đã sử dụng nhuần nhuyễn các công cụ và kỹ thuật viết lách, thì khi đó bạn mới nên phá cách. Đừng làm ngược lại.

Cấu trúc cơ bản:

Ngày xưa, ngày xưa, ở một ngôi làng nọ, mọi người đang sống hạnh phúc và yên bình. Bỗng, một biến cố xuất hiện kéo theo vô vàn những rắc rối.

Lúc đầu, nhân vật ra sức trì hoãn. Anh ta/cô ta cố gắng đem mọi thứ trở về với nhịp sống thường ngày. Nhưng rồi, nhận vật nhận ra rằng điều đó là không thể. Cuộc sống của người thân đang bị đe dọa? Giá trị của nhân vật đang bị hủy hoại? Anh bắt buộc phải tham dự chuyến hành trình, và không có cách nào quay lại.

Trên đường, nhân vật gặp phải vô vàn những rắc rối. May mắn thay, anh ta/cô ta nhận được sự giúp đỡ của một

hoặc một vài người hướng dẫn. Điều này giúp nhân vật có thêm tự tin, có thêm kiến thức, hoặc cũng có thể là phát hiện ra những kỹ năng, những vũ khí giúp mọi chuyện trở nên dễ dàng. Người hướng dẫn có thể là một người thầy, có thể là một người bạn, một em bé, hoặc đôi khi là một ám ảnh trong quá khứ.

Với sự giúp đỡ, nhân vật tiếp tục được hoàn thiện, đủ sức mình đối đầu với thử thách. Đôi khi, nhân vật sẽ cảm thấy mệt mỏi với quá nhiều sự thay đổi. Anh ta/Cô ta bỗng tự hỏi mình đang làm cái gì vậy, liệu có cách nào vứt bỏ tất cả, để quay lại mái nhà xưa. Và rồi, một lần nữa, nhân vật nhận thức được rằng mình phải theo đuổi mục tiêu đến cùng, nếu không sẽ đánh mất những điều vô cùng ý nghĩa, như mạng sống, gia đình, bạn bè, lý tưởng.

Những rào cản nhỏ bắt đầu được giới thiệu, cùng với sự xuất hiện của một, hoặc một vài kẻ thù, với mục tiêu đối nghịch. Một vài cuộc tranh cãi, một vài cuộc đụng độ, một vài cuộc chiến nhỏ bắt đầu xuất hiện. Nhờ đó, nhân vật được phát triển, để củng cố thêm niềm tin cho bản thân và đồng đội. Tiếp tục theo đuổi những khám phá, nhân vật sẽ phát hiện cp1 một sự kiện quan trọng sắp xảy đến, có khả năng thay đổi toàn bộ cục diện câu chuyện, để đưa anh ta/cô ta đến với chiến thắng cuối cùng.

Đây được xem là cao trào của câu chuyện, là trận chiến cuối cùng. Một trận chiến giữa sự sống và cái chết. Không có đường lùi, nhân vật và đồng đội phải dốc hết tất cả. Tuy nhiên, thế lực đối nghịch lại quá hùng mạnh. Điều này khiến cho mọi nỗ lực của nhân vật trong toàn bộ câu chuyện, bỗng chốc, trở nên vô nghĩa.

Tùy vào kết quả của cuộc chiến, câu chuyện có thể kết thúc với hạnh phúc trọn vẹn dành cho nhân vật chính, với một chiến thắng huy hoàng. Hoặc đôi khi, cũng là một chiến thắng với một vài mục tiêu nhỏ đạt được, nhưng sự đánh đổi

cho điều đó lại quá khủng khiếp, vượt xa trí tưởng tượng của nhân vật ngay từ đầu. Hoặc đôi khi, đó có thể là một thất bại cay đắng, khi không có bất kì mục tiêu nào đạt được. Hoặc đôi khi, nó lại là một kết thúc mở, dẫn dắt đến một câu chuyện mới.

Đây là một cấu trúc rất quen thuộc, bạn có thể bắt gặp trong rất nhiều câu chuyện, từ cổ tích đến thần thoại, từ trinh thám cho đến siêu anh hùng. Đây được xem là cách kể chuyện cơ bản, hiệu quả, giúp người đọc có thể tận hưởng đầy đủ và trọn vẹn các hương vị cảm xúc, khi theo dõi chuyển hành trình của nhân vật.

Bên cạnh đó, vẫn còn rất nhiều cách kể chuyện khác. Ví dụ, như đảo ngược dòng thời gian, luân chuyển các góc nhìn, chơi đùa với sự nhập nhằng của cấu trúc, đan xen giữa thực tại và quá khứ. Tuy nhiên, hãy cẩn thận. Trước khi có ý định thực hiện những biến thể, hãy nhuần nhuyễn cấu trúc cơ bản gồm ba cảnh, mở đầu, khúc giữa, và kết thúc. Cụ thể như sau:

Màn I: Mở đầu (Thường chiếm từ 10 - 20% câu chuyện)

- 1/ Rắc rối
- 2/ Đồng cảm
- 3/ Kháng cự
- 4/ Biến cố
- 5/ Không thể quay lại (lần 1)

Màn II: Khúc giữa (Thường chiếm từ 60 - 80% câu chuyện)

- 6/ Biến cố nối tiếp

7/ Phút nhìn lại

8/ Sự quan tâm

9/ Không thể quay lại (lần 2)

Màn III: Kết thúc (Thường chiếm từ 10 - 20% câu chuyện)

10/ Cao trào

11/ Đen tối

12/ Bất ngờ

13/ Trận chiến cuối

14/ Sự thay đổi

Để tìm hiểu rõ hơn về cấu trúc một câu chuyện, bạn có thể tham khảo thêm đường link: bit.ly/cautruc1cauchuyen.

~~~

Cấu trúc đóng vai trò rất quan trọng trong việc hình thành nên một câu chuyện. Tuy nhiên, đây cũng là yếu tố rất thường bị xem nhẹ, đặc biệt với người viết trẻ. Trong hầu hết các trường hợp, nhiều người chỉ viết dựa vào ý tưởng. Cũng vì lẽ đó, rất nhiều câu chuyện đã được bắt đầu, thậm chí đã đăng lên các trang diễn đàn về sáng tác, nhưng rất hiếm khi câu chuyện được kết thúc. Hãy hiểu rằng, một trăm bản thảo hãy còn đang dang dở cũng không có giá trị bằng một bản thảo đã hoàn chỉnh. Độc giả bỏ tiền để mua một cuốn sách. Họ không bỏ tiền để mua một ý tưởng. Một lần nữa, mặc dù có vai trò rất quan trọng, thế nhưng, cũng giống trong kinh doanh hay khởi nghiệp, ý tưởng của tác giả cũng chỉ đáng giá bằng một ly trà sữa. Bạn luôn cần một cấu trúc, một quy trình, để có thể chuyển hóa ý tưởng thành hiện thực.

3/ Góc nhìn nhân vật

Độc giả thích nghe kể chuyện. Đó là điều mà ai cũng biết. Điều mà nhiều người không biết? Đó là độc giả không chỉ thích nghe kể chuyện. Điều họ muốn là được sống trong câu chuyện, với những chuyến phiêu lưu, với những mối tình, với những trải nghiệm mà họ không thể tìm thấy trong thế giới thực. Và như vậy, với vai trò một tác giả, bạn cần cung cấp cho độc giả một nhân vật, một góc nhìn, để họ có thể hóa thân vào và tận hưởng tất tần tật những điều thú vị xảy ra trong câu chuyện.

Trong hầu hết các trường hợp, đó là góc nhìn của nhân vật chính, người có sự trải nghiệm nhiều nhất trong câu chuyện. Ví dụ như Harry Potter, Bella Swan, Robert Langdon. Đây được xem là cách kể chuyện phổ biến nhất.

Tuy nhiên, thỉnh thoảng vì một vài lý do, ví dụ như để thay đổi không khí, để tạo sự kì bí, hoặc đôi khi là để chuyển cảnh, thì một vài chương trong câu chuyện có thể được kể dưới góc nhìn của một vài nhân vật khác.

Ví dụ như trong phần mở đầu của tác phẩm kinh điển *Bố Già*. Nhân vật chính Don Vito Corleone được giới thiệu một cách tài tình thông qua cuộc đối thoại của những nhân vật phụ, với những vấn đề họ đang gặp phải, những vấn đề chỉ duy nhất một người có thể giải quyết được. Nhân vật đó không ai khác chính là *Bố Già*.

Ví dụ như câu chuyện của thám tử Sherlock Holmes. Đa phần các vụ án đều được kể lại dưới góc nhìn của bác sĩ John Watson. Đây là một lựa chọn cực kì xuất sắc bởi nếu như câu chuyện được kể dưới góc nhìn của Sherlock thì sẽ có hai trường hợp sẽ xảy ra. Một, câu chuyện sẽ trở nên rất phức tạp, bởi chẳng mấy ai trong chúng ta có thể hiểu được những gì xảy ra trong đầu vị thám tử thiên tài. Và hai, mọi thứ sẽ trở nên rất nhàm chán bởi Sherlock đã biết tất cả mọi thứ ngay từ

đầu. Điều này sẽ khiến câu chuyện mất đi vẻ hấp dẫn vốn có, khi người đọc bị tước đi quyền tò mò, được tự mình khám phá chân tướng của vụ việc.

Ví dụ như trong các cuộc phiêu lưu của giáo sư Robert Langdon. Tác giả đã rất khéo léo khi sắp xếp góc nhìn của nhân vật phản diện xen kẽ vào mạch truyện chính. Điều này giúp cung cấp thêm thông tin cho độc giả, về những điều độc giả cần được biết, nhưng nhân vật chính không thể nào biết. Hơn nữa, việc thay đổi góc nhìn cũng giúp thay đổi nhịp điệu, làm câu chuyện trở nên gay cấn hơn.

Hãy cùng tìm hiểu một vài góc nhìn phổ biến:

3.1 Góc nhìn ngôi thứ nhất

Câu chuyện được kể với đại từ nhân xưng 'Tôi'. Độc giả sẽ đồng hành cùng nhân vật xuyên suốt toàn bộ câu chuyện.

Điểm mạnh:

- Tạo được một kết nối sâu sắc giữa nhân vật và độc giả. Độc giả được thấy những gì nhân vật thấy, được nghe những gì nhân vật nghe. Và quan trọng hơn nữa, độc giả còn biết được tại sao nhân vật lại hành động như vậy, thông qua những đoạn miêu tả nội tâm, thông qua những mục tiêu và hành động.

- Tạo được một trải nghiệm khác biệt. Mỗi một nhân vật đều khác biệt theo một cách của riêng họ. Khi độc giả quan sát câu chuyện dưới góc nhìn một nhân vật, họ sẽ có cơ hội khám phá thế giới dưới những vai trò mà họ chưa có cơ hội được trải nghiệm trong thế giới thực. Ví dụ, trở thành một thám tử, một điệp viên, một công chúa.

- Trong một vài trường hợp đặc biệt, như thể loại trinh thám, phiêu lưu hay viễn tưởng, góc nhìn ngôi thứ nhất

có thể giúp người viết tạo nên những vòng xoắn cốt truyện, làm thay đổi triệt để nội dung câu chuyện, bởi sự thật chủ quan nhân vật cảm nhận hoàn toàn khác xa so với những gì đang xảy ra.

Điểm hạn chế: độc giả không thể nào biết những gì nhân vật không biết. Điều này cũng tạo nên một vài giới hạn nếu như người viết muốn cung cấp thêm thông tin nào khác nằm ngoài sự nhận thức của nhân vật.

Một vài tựa sách sử dụng góc nhìn ngôi thứ nhất bạn có thể tham khảo:

- *Đấu trường sinh tử (Hunger Games)*, tác giả Suzanne Collins

- *Khi lỗi thuộc về những vì sao (The Fault in Our Stars)*, tác giả John Green

- *Cô gái mất tích (Gone Girl)*, tác giả Gillian Flynn

- *Giết con chim nhại (To kill a Mockingbird)*, tác giả Harper Lee

3.2 Góc nhìn ngôi thứ hai

Câu chuyện được kể với đại từ nhân xưng ‘Bạn’, ‘của bạn’. Góc nhìn ngôi thứ hai hiếm khi được sử dụng trong tiểu thuyết.

Người dẫn chuyện sẽ miêu tả những gì mà bạn, một độc giả, sẽ tham dự trong câu chuyện. Ví dụ như cách tôi đã sử dụng trong phần đầu cuốn sách này, khi mời gọi bạn cùng tham dự chuyến phiêu lưu.

Điểm hạn chế là nó khó tạo được sự kết nối, bởi với mỗi một tình huống khác nhau, thì mỗi một người khác nhau sẽ có những hành động và phản ứng rất khác nhau. Việc giả

định hành động của nhân vật ‘bạn’ quá nhiều sẽ tạo nên một cảm giác không thực, bởi độc giả có thể nói rằng ‘Không. Tôi không bao giờ làm như vậy.’

3.3 Góc nhìn ngôi thứ ba

Câu chuyện được kể lại với đại từ nhân xưng ‘Anh ấy/ Cô ấy’, ‘gã’, ‘hắn ta’. Đây được xem là góc nhìn kể chuyện được sử dụng phổ biến nhất trong thể loại hư cấu, bởi sự đơn giản, thuận tiện trong việc chia sẻ thông tin đến độc giả.

Góc nhìn ngôi thứ ba còn được phân loại ra thành ba góc nhìn khác nhỏ hơn như ngôi thứ ba giới hạn khách quan, ngôi thứ ba giới hạn chủ quan, ngôi thứ ba toàn tri.

3.3.1 Ngôi thứ ba giới hạn khách quan.

Với góc nhìn này, người viết chỉ được phép miêu tả những gì xảy ra bên ngoài nhân vật, như hình dáng, nét mặt, cử chỉ, lời nói, hành động. Người viết không được phép miêu tả những gì xảy ra bên trong nhân vật, như cảm xúc hay suy nghĩ. Điều đó cũng có nghĩa người viết không được miêu tả những đoạn hồi tưởng, nhớ về quá khứ, độc thoại, mơ về tương lai, hay những luồng suy luận để giải quyết vấn đề. Tất cả những điều đó cần được thể hiện qua hành động, lời nói, hoặc cử chỉ.

Bạn có thể bắt gặp góc nhìn này trong một vài tác phẩm kinh điển. Tuy nhiên, đối với tiểu thuyết hiện đại, góc nhìn này không được khuyến khích. Bởi độc giả ngày nay khao khát được kết nối với nhân vật. Họ không chỉ muốn quan sát, họ còn muốn được thấu hiểu. Hãy nhớ, cảm xúc chính là lý do độc giả tìm kiếm khi lựa chọn thể loại hư cấu.

3.3.2 Ngôi thứ ba giới hạn chủ quan

Với góc nhìn này, độc giả có thể trải nghiệm được tất tần tật những gì xảy ra bên trong nhân vật, từ lo lắng cho đến

hy vọng, từ hoài bão cho đến khát khao. Điều này giúp độc giả dễ dàng đồng cảm với nhân vật. Như bạn có thể thấy, ngôi thứ ba giới hạn chủ quan được xem là góc nhìn được sử dụng phổ biến nhất trong tiểu thuyết hiện đại. Ví dụ như Harry Potter, Chàng vạng, Thiên thần và ác quỷ...

Điểm mạnh:

- Tạo được sự tin tưởng với độc giả. Góc nhìn ngôi thứ ba mang đến cảm giác gần gũi, có thể theo sát toàn bộ diễn biến của câu chuyện, giống như góc nhìn ngôi thứ nhất.

- Trải nghiệm câu chuyện theo nhiều cấp độ. Với góc nhìn này, bạn có thể dịch chuyển chiếc camera thoải mái hơn một chút. Ví dụ: trong góc nhìn ngôi thứ nhất sẽ rất kì quặc nếu một người tự miêu tả bản thân mình. Dĩ nhiên, bạn vẫn có thể làm được, bằng một thủ thuật đơn giản là cho nhân vật nhìn vào hình ảnh phản chiếu của mình trong gương. Còn trong ngôi thứ ba giới hạn, bạn có thể thoải mái thực hiện điều này.

- Có thể chuyển đổi nhiều góc nhìn của nhiều nhân vật khác nhau, giúp độc giả có được nguồn thông tin đa chiều về câu chuyện. Trong hầu hết các trường hợp, góc nhìn của nhân vật chính sẽ được giữ cố định xuyên suốt mạch truyện. Thế nhưng, điều này không bắt buộc. Đôi khi, để thay đổi không khí, để cung cấp thông tin, hoặc để che giấu thông tin, tác giả có thể viết một vài cảnh dưới góc nhìn thứ ba từ một vài nhân vật phụ khác, giúp độc giả có được những trải nghiệm đầy đủ nhất về những điều thú vị xảy ra trong câu chuyện.

Một ví dụ xuất sắc trong cách viết di chuyển các góc nhìn theo các cảnh, bạn có thể tham khảo các tiểu thuyết của tác giả Dan Brown, nổi bật với các tác phẩm *Mật mã Da Vinci*, *Thiên thần và ác quỷ*, *Biểu tượng thất truyền*, hoặc tác phẩm rất nổi tiếng *A Song of Fire and Ice*, của tác giả George

R. R. Martin. Hoặc bạn cũng có thể xem qua các bộ phim như *Vantage Point*, *Man on the edge*, *Deja vu*.

Điểm hạn chế: Điểm hạn chế của cách kể chuyện này đã nằm ở ngay trong chính tên gọi của nó, giới hạn. Người viết chỉ có thể miêu tả những gì nhân vật có thể nhận thức và không được miêu tả những gì nằm ngoài khả năng nhận vật có thể nhận thức, dù rằng mọi thứ đang diễn ra ngay trong cùng một cảnh.

Ví dụ nhân vật có thể thấy chiếc xe hơi đang lao tới, nhưng không thể thấy người ngồi sau tay lái là cô nàng người yêu cũ. Nhân vật có thể lắng nghe đồng nghiệp mình nói chuyện, nhưng không thể nào đọc được suy nghĩ đang diễn ra trong đầu họ, hoặc nếu có, đó cũng chỉ là một suy đoán từ nhân vật.

Mặc dù là điểm hạn chế, nhưng nếu được sử dụng khéo léo, chúng vẫn có thể tạo ra rất nhiều bất ngờ cho độc giả, như trong việc sử dụng các vòng xoắn cốt truyện. Ví dụ tham khảo *Saw* (phần 1), *Memento*, *Unusual Suspect*.

3.3.3 Ngôi thứ ba toàn năng:

Đúng như tên gọi, góc nhìn này cho phép độc giả quan sát câu chuyện của một đấng toàn năng, một thượng đế, người có thể biết tất cả mọi thứ, thậm chí biết cả những điều không một nhân vật nào biết.

Thoạt nhìn, cách kể chuyện này tỏ ra khá hiệu quả khi độc giả có thể trải nghiệm tất tần tật mọi thứ. Tuy nhiên, việc thay đổi quá nhiều góc nhìn thường là lợi bất cập hại. Thứ nhất, nó có thể khiến độc giả bị rối không hiểu mình đang ở đâu trong mạch câu chuyện. Thứ hai, nó sẽ khiến độc giả bị phân tán, không thể kết nối với bất kì một nhân vật nào. Hoặc trường hợp tệ nhất, nó sẽ khiến toàn bộ câu chuyện

trở nên rời rạc. Và đây thường được xem là một lỗi viết vụng hơn là một biện pháp nghệ thuật.

Điểm mạnh: Ngược lại với góc nhìn ngôi thứ nhất và ngôi thứ ba giới hạn, ngôi thứ ba toàn năng cho phép độc giả trải nghiệm mọi thứ, thông qua lời dẫn chuyện. Quyền năng này cho phép độc giả biết rất nhiều điều về thế giới câu chuyện, về những mâu thuẫn, về những rối ren đan xen trong cuộc sống của các nhân vật. Nó không phù hợp với các thể loại cần sự gắn kết sâu với nhân vật như tình cảm, trinh thám, nhưng lại rất phù hợp trong việc kể những câu chuyện có thế giới rộng mở, đầy màu sắc như thần thoại, giả tưởng.

Điểm hạn chế: Có thể tạo sự khó hiểu cho độc giả. Đa phần sẽ bị xem là một lỗi trong kể chuyện.

Để tiện cho việc so sánh, đánh giá, hãy tham khảo bảng mẫu dưới đây:

Góc nhìn nhân vật	Điểm mạnh	Điểm hạn chế
Ngôi số một	- Tạo nên một kết nối mạnh mẽ giữa độc giả và nhân vật chính - Lời dẫn chuyện bị ảnh hưởng bởi góc nhìn nhân vật - Khá đơn giản để viết	- Chỉ có thể chia sẻ những gì người dẫn chuyện biết
Ngôi số hai	- Tạo nên một kết nối mạnh mẽ giữa độc giả và câu chuyện - Chia sẻ một trải nghiệm đặc biệt khi	- Không dễ để có thể viết tốt, đặc biệt trong cả một câu chuyện dài. - Một vài độc giả không thích cách dẫn

	độc giả là một phần câu chuyện - Khá ấn tượng nếu được sử dụng tốt	chuyện này
Ngôi số ba giới hạn	- Tạo nên một kết nối tương tự như ngôi số một - Giúp độc giả hiểu biết thêm một vài thông tin từ nhân vật - Thân thuộc, dễ đọc. Hầu hết các tiểu thuyết hiện đại đều dùng lối dẫn chuyện này	- Chỉ có thể chia sẻ những gì nhân vật biết. - Việc liệt kê quá nhiều hành động, cử chỉ có thể tạo nên sự nhàm chán
Ngôi số ba toàn năng	- Cho phép người dẫn chuyện chia sẻ tất tần tật mọi thứ, nằm ngoài khả năng nhân vật - Rất hiệu quả đối với thể loại thần thoại, truyền thuyết, khoa học, giả tưởng, nơi thế giới câu chuyện chiếm một tỷ trọng rất lớn	- Việc thay đổi quá nhiều góc nhìn đôi khi tạo nên sự khó hiểu - Không kết nối sâu sắc được với nhân vật

CHƯƠNG 12: ĐÔI BÀN TAY NHẢY MÚA

Tất tần tật cách thức phi hư cấu được xào nấu, mà không nhìn rõ thì không ai thấy

"Việc của họ không cần biết bạn phải học để mà viết. Hãy cứ để họ nghĩ là bạn sinh ra đã như vậy." ~ Ernest Hemingway

Ngày này, ngày nay, trong một quán bar nọ, có một cô gái xinh đẹp đang ngồi một mình. Bỗng một chàng trai lạ mặt tiến đến, ngồi sát cạnh.

"Anh đây. Và điều ước thứ hai của em là gì?"

~~~

Cuộc sống của chúng ta được bao quanh bởi những bài học. Khi còn bé, đó là cách ăn, cách nói, cách gói, cách mở. Khi lớn hơn một chút, đó là những môn học, với những chủ đề, như khoa học kỹ thuật, địa lý lịch sử, hay văn học nghệ thuật. Đến tuổi trưởng thành, đó là những bài học về giao tiếp, về quản lý, về thuyết trình, về kỹ năng mềm, về làm việc nhóm...

Đó có thể là bài học của bản thân, hay bài học của đồng nghiệp. Đó có thể là bài học từ một cuốn sách, hay từ một buổi chuyện trò.

Chúng ta ai cũng thích học. Đó là bản chất của con người, với sự tò mò và khám phá, với một khao khát muốn hiểu biết về thế giới. Hãy nhớ lại khoảng thời gian thơ ấu. Hãy nhớ lại chúng ta đã háo hức thế nào, dẫu đó chỉ là một bông hoa, dẫu đó chỉ là một cánh bướm. Chỉ tiếc là khoảng thời gian ấy lại không kéo dài. Chúng ta không có cơ hội được học. Chúng ta bị dạy.

Bài học. Đó là cách thế giới được vận hành.

Đòi người thật hữu hạn.

Các nền văn minh có thể bị phá hủy. Thế nhưng, những bài học vẫn luôn còn đó. Những bức tường của thành Troy có thể không còn đứng vững. Tuy nhiên, cách thức xây dựng một bức tường, cách thức vượt qua eo biển, hay cách thức chế tạo một con ngựa gỗ vẫn mãi được lưu truyền. Những bài học có sức mạnh vượt khỏi thời gian.

Không phải ai cũng có cơ hội được tận mắt lắng nghe những lời hướng dẫn của những doanh nhân thế giới hàng đầu, như Bill Gate hay Steve Jobs nhưng hiếm có ai chưa từng nghe qua những chia sẻ từ những người này. Không phải ai cũng từng được đặt chân vào văn phòng làm việc của Apple hay Facebook, nhưng hầu như ai cũng có thể học được những cách thức các công ty này đã hình thành. Những bài học có sức mạnh vượt khỏi không gian.

Bài học, đó là cách con người để lại di sản cho các thế hệ tiếp nối, từ những thành công cho đến thất bại, từ những cay đắng cho đến yêu thương. Bài học luôn có cách để tồn tại, bất chấp chiến tranh, bất chấp dịch bệnh, bất chấp những cuộc cách mạng về văn hóa. Bài học, đó sẽ là những gì khởi đầu của văn minh loài người. Bài học, đó cũng sẽ là những gì cuối cùng còn sót lại.

Và bài học đó là cách để chúng ta, những tác giả, được tự do là chính mình, để được khám phá thế giới. Có rất nhiều lý do để bạn sống trong một cuộc đời. Để thưởng thức những món ăn ngon, để khám phá những nền văn hóa, để đạt được những thành tựu kì vĩ trong cuộc đời... Mỗi người, mỗi một rung động, mỗi một chủ đề. Hãy cứ thồn thức với những gì bạn say đắm. Tuy nhiên, hãy hiểu rằng, mục tiêu duy nhất của cuộc sống chính là được sống, được tự do khám phá và tận hưởng tất cả các khía cạnh đa dạng của cuộc sống.

Bạn có thể đi rất nhiều bar, bạn có thể đặt chân đến rất nhiều nước, hoặc thậm chí bạn kiếm được rất nhiều tiền. Tuy nhiên, đó vẫn chỉ là một trong vô vàn những khía cạnh của trải nghiệm. Liệu bạn đã từng thả bộ một mình trong một thành phố xa lạ, ở một đất nước xa lạ, mà không có bất kì thời khóa biểu nào? Liệu bạn đã từng thức dậy lúc 4 giờ 30 sáng, rét run người, đứng đợi ở lề đường để đi nhờ xe đến trại nầm? Liệu bạn đã từng ngồi trước cả ngàn người để chia sẻ ước mơ của mình, để chia sẻ cuốn sách của mình? Liệu bạn đã từng rong ruổi trên những cung đường, trên một chiếc mô tô phân khối lớn, với một chút nắng, một chút gió, một chút gì đó của tự do?

Lần cuối cùng bạn làm điều gì đó lần đầu tiên là khi nào? Liệu bạn đã từng? Một tháng, hai tháng? Một năm, hai năm? Hay bạn cũng không thể nào nhớ nổi?

Tôi biết, nhiều người sẽ nói với bạn rằng, hãy viết để thay đổi thế giới thành một nơi tốt đẹp hơn. Còn tôi? Tôi chỉ nói đơn giản một điều. Hãy viết vì chính bạn. Hãy viết để hiểu thêm về mình, hiểu thêm về thế giới. Miễn là bạn muốn học, miễn là bạn còn háo hức được học, thế giới vẫn luôn ẩn chứa biết bao điều thú vị.

~~~

NHỮNG KHÁI NIỆM CƠ BẢN

1/ CHỦ ĐỀ:

Trước khi quyết định lựa chọn một chủ đề cho cuốn sách, hãy tự hỏi ba điều:

- Một, điều gì bạn làm say đắm?

Sáng tác là một chuyến hành trình dài. Những thử thách sẽ liên tục xuất hiện. Từ việc thiếu kỹ năng cho đến thiếu cảm hứng. Từ việc không sắp xếp được thời gian cho

đến không tạo ra được thu nhập. Từ việc không thể hoàn thành bản thảo cho đến bị từ chối quá nhiều lần. Khó khăn là điều cần thiết. Đó là một phần tất yếu của quá trình. Và như vậy, nếu không có đủ đam mê với chủ đề đang viết, sẽ rất khó để bạn có thể ngồi xuống viết mỗi ngày.

Để có thể trở thành tác giả, bạn không chỉ viết những gì đã biết. Thay vào đó, bạn phải viết những gì khao khát được biết.

- Hai, điều gì bạn làm tốt nhất?

Độc giả không đến đây để giải trí. Họ đến đây để tìm kiếm một câu trả lời. Họ kì vọng rằng mình sẽ được hỗ trợ bởi một chuyên gia, một người có kinh nghiệm, một người đã vượt qua những thử thách họ đang gặp phải. Họ không mong muốn nhận được những lời khuyên được tạo nên từ trí tưởng tượng.

Và như vậy, trước khi quyết định tìm đọc cuốn sách của bạn họ cần biết bạn là ai? Bạn đã làm gì? Bạn đã đạt được những thành tựu nào? Bằng cấp, giải thưởng, công trình nghiên cứu khoa học? Sản phẩm, công ty, số lượng tài sản, phản hồi từ khách hàng, nhận xét từ đối tác? Ai là người kiểm chứng cho những điều đó? Và liệu chúng đó có đủ tin cậy?

- Ba, điều gì thị trường đang tìm kiếm?

Bạn không thể bán cái mình có, mà phải bán cái người khác cần. Hãy dạo một vòng quanh thị trường và tìm đọc những cuốn sách Best Seller. Chúng có thể rơi vào một trong số những chủ đề sau:

1/ Giới trẻ, hoang mang, lạc lối, lựa chọn nghề nghiệp, lựa chọn hướng đi, tìm hiểu về cuộc sống. Số lượng độc giả lớn nhất hiện nay của thị trường vẫn là các bạn trẻ thuộc thế hệ thiên niên kỷ. Vì vậy, xu hướng sách về giới trẻ vẫn còn rất nhiều cơ hội giữ vững vị thế trong khoảng 5-7 năm nữa.

Các tác phẩm tiêu biểu: **Đúng việc** - Tác giả Giản Tư Trung, **Cứ đi để lối thành đường** - Tác giả Phoenix Nguyễn, **Tuổi trẻ đáng giá bao nhiêu?** - Tác giả Rosie Nguyễn, **Tuyển tập Tony buổi sáng** - Tác giả Tony buổi sáng, **Tìm đường tuổi 20** - Tác giả Thùy Trang.

*2/ **Mối quan hệ, tình yêu, tình bạn, tình đồng nghiệp, xây dựng sự kết nối với bản thân và người khác.*** Đây cũng là một chủ đề có rất nhiều tiềm năng phát triển, khi giới trẻ dần mất đi khả năng giao tiếp mặt đối mặt, do bị lệ thuộc quá nhiều vào điện thoại và mạng xã hội.

Các tác phẩm tiêu biểu: **Đường xưa mây trắng** - Tác giả Thiền sư Thích Nhất Hạnh, **Hiểu về trái tim** - Tác giả Minh Niệm, tù sách tác giả Thu Giang Nguyễn Duy Cần, tù sách tác giả Hoàng Xuân Việt

*3/ **Sách làm cha mẹ, hướng dẫn nuôi con theo các độ tuổi.*** Độc giả chủ yếu là phụ nữ có gia đình. Với sự phát triển của xã hội hiện đại, dường như những cách chăm sóc và nuôi dưỡng cũ theo lối tư duy truyền thống đã không còn phù hợp. Rất nhiều bậc phụ huynh mong muốn nâng cao kiến thức để có thể nuôi dạy con mình tốt hơn.

Các tác phẩm tiêu biểu: **Dạy con theo lối mới** - Tác giả Nguyễn Hiến Lê, **Dạy con trong hoang mang** - Tác giả Tiến sĩ Nguyễn Lê Phương, **Cha voi** - Tác giả Trương Nguyễn Thành, **Con nghĩ đi, mẹ không biết** - Tác giả Thu Hà

*4/ **Kinh doanh, lãnh đạo, khởi nghiệp, tìm việc, xây dựng đội nhóm.*** Thế loại hướng đến hướng đến đối tượng nhân viên văn phòng, những người đi làm, mong muốn phát triển bản thân, lên các vị trí mới. Hiện nay, các tựa sách nước ngoài vẫn đang chiếm ưu thế. Tuy nhiên, đây vẫn là một chủ đề rất tiềm năng cho tác giả Việt bởi sự am hiểu về bối cảnh, văn hóa, con người Việt.

Các tác phẩm tiêu biểu: **Quyền tác giả - Đường hội nhập không trải hoa hồng** - Tác giả Nguyễn Văn Nam, **Bộ sách Quản trị kinh doanh** - Tác giả Alan Phan, **Một đời thương thuyết** - Tác giả Phan Văn Trường

5/ Khởi nghiệp/ Marketing. Đi cùng với xu hướng khởi nghiệp, những đầu sách này cũng đang được quan tâm và đón nhận.

Các tác phẩm tiêu biểu: **Ý tưởng này là của chúng mình** - Tác giả Huỳnh Vĩnh Sơn, **Tủ sách GAM7** của Rio Books,

6/ Du học, du lịch, xin học bổng, sống và làm việc ở nước ngoài. Giới trẻ ngày một năng động và mong muốn được khám phá nhiều hơn về thế giới, với những cơ hội về học tập, việc làm, cũng như tìm hiểu giao lưu văn hóa.

Các tác phẩm tiêu biểu: **Độc hành** - Tác giả Nguyễn Hoàng Bảo, **Tôi là một con lừa** - Tác giả Nguyễn Phương Mai, **Bước chân theo dấu mặt trời** - Tác giả Phương Thu Thủy

Ngoài ra còn có các chủ đề khác như:

- Sức khỏe, giảm cân, các chế độ ăn uống
- Tài chính, làm giàu, phát triển sự nghiệp
- Kỹ năng mềm, thuyết trình, làm việc nhóm
- Sách ngoại ngữ
- Chia sẻ cảm xúc về các nhóm có chung sở thích, có chung mối quan tâm
- Sách dành cho các bạn nữ trẻ, về thái độ, về độc thân, về thoát ế, về nâng cao sự tự tin hay nhận thức
- Hồi ký, tự truyện

- Tản văn, tạp văn

Để biết được chủ đề nào đang nhận được nhiều sự quan tâm, hãy theo dõi các trang bán hàng như Tiki, Fahasa, Vinabook; hoặc các trang chuyên về sách như Trạm Đọc, Fanpage Bookaholic, Fanpage Bookademy - Viện sách.

2/ CÁCH TIẾP CẬN ĐỘC GIẢ

Một, độc giả đọc sách bạn. Và rồi họ thích bạn.

Cách tiếp cận truyền thống, thường thấy trong dòng sách hư cấu bao gồm tiểu thuyết, truyện dài, truyện ngắn, với các chủ đề như tình cảm, tội phạm, huyền ảo, tâm lý xã hội... Nếu lựa chọn thể loại này, bạn không cần quá lo lắng về danh tiếng, bằng cấp hay chức vụ mình đang phụ trách. Miễn là bạn có được một câu chuyện hấp dẫn, mọi yếu tố khác đều không còn quan trọng.

Hai, độc giả thích bạn. Và rồi, họ đọc sách bạn.

Đây là một cách tiếp cận hiện đại, thường được sử dụng trong thể loại phi hư cấu, bao gồm dòng sách kỹ năng, lãnh đạo, kinh doanh, phát triển bản thân, hồi ký, du ký, tản văn, tùy bút... Hầu hết tác giả nổi tiếng của các dòng sách này đều là chuyên gia trong lĩnh vực nội dung cuốn sách đề cập. Lúc này, cuốn sách sẽ đóng vai trò như một cánh cửa thần kỳ, giúp độc giả bước đến một căn phòng nhỏ, để có thể trao đổi và chuyện trò cùng với tác giả.

Không phải ai cũng có thể theo đuổi nghề viết. Không phải ai theo đuổi nghề viết cũng có được cuốn sách của riêng mình. Và như thế, xuất bản một cuốn sách cũng giống như một minh chứng, hoặc một tấm card visit thú vị, để bạn có thể giới thiệu bản thân với nhân viên, với đồng nghiệp, và đặc biệt là với đối tác.

Bạn có thể dùng danh tiếng của bản thân để hỗ trợ cho việc xuất bản. Ở chiều ngược lại, danh tiếng từ một cuốn sách cũng sẽ giúp ích cho cuộc sống, theo rất nhiều cách. Ví dụ như trong hẹn hò chẳng hạn? Rất nhiều người đã từng hò hẹn với một diễn viên, một ca sĩ, hay một cầu thủ bóng rổ. Nhưng đâu phải ai cũng từng hò hẹn với một tác giả, phải không nhỉ?

Trong phương diện kinh doanh, một cuốn sách còn có thể dùng để quảng bá cho một sản phẩm, một chương trình đào tạo, hoặc một dịch vụ tư vấn hỗ trợ. Bạn có thể nhận thấy rất rõ điều này, đặc biệt với những tác giả trong dòng sách kinh doanh hoặc kỹ năng. Ví dụ như các tác giả Dale Carnegie, Jack Canfield, Zig Ziglar, Tony Robbins, Robert Kiyosaki... Tại Việt Nam, rất nhiều chuyên gia đào tạo, hay các diễn giả truyền cảm hứng cũng đã xuất bản sách như một cách để xây dựng và phát triển thương hiệu cá nhân mình.

Ở một khía cạnh khác, một cuốn sách còn có thể được sử dụng để quảng bá cho văn hóa của cả một doanh nghiệp. Hãy sáng tạo như Google, hãy quan tâm như Starbucks, hãy vui vẻ như Virgin. Đây được xem là một công cụ rất hiệu quả các thương hiệu lớn thường dùng để gia tăng uy tín đối với khách hàng, để xây dựng lòng trung thành đối với nhân viên, hoặc để nâng cao vị thế của doanh nghiệp, giúp thu hút người tài trong tuyển dụng.

Trong thể loại phi hư cấu, đa phần độc giả đọc sách bạn trước hết vì họ yêu thích bạn. Và như thế, danh tiếng là một điều cực kỳ quan trọng, không chỉ với tư cách một tác giả, mà còn với tư cách của một chuyên gia của chủ đề mà cuốn sách đang đề cập. Cũng như bất kỳ một sản phẩm hay dịch vụ nào, điều quan trọng nhất của một tác giả là có được những độc giả yêu thích mình, và dĩ nhiên là yêu thích cả những gì mình viết.

Vậy câu hỏi cần đặt ra là làm cách nào để độc giả biết đến bạn trước khi cuốn sách được xuất bản? Bạn đã có kế hoạch gì để quảng bá cho bản thân mình, và rồi, là quảng bá cho cuốn sách?

3/ QUY MÔ THỊ TRƯỜNG

Để chọn được một chủ đề phù hợp, việc tìm hiểu nhu cầu là điều rất quan trọng. Tuy nhiên, không phải nhu cầu nào cũng có thể tạo ra một thị trường tiềm năng.

- Liệu có bao nhiêu người quan tâm đến chủ đề đó? Một người, mười người hay một trăm ngàn người?

- Liệu có bao nhiêu người sẵn sàng đọc một cuốn sách về chủ đề đó? Liệu đã có một giải pháp nào có sẵn, có thể giúp độc giả giải quyết được nhu cầu trên? Ví dụ thông tin từ các các hội nhóm, từ Google, hay Youtube?

Khi nói đến thị trường, chúng ta phải rất cẩn trọng.

Bởi nếu chọn một thị trường quá rộng lớn, đồng nghĩa với việc bạn sẽ phải đối mặt với rất nhiều đối thủ cạnh tranh. Ví dụ các chủ đề Best Seller. Nếu muốn gia nhập thị trường này, hãy chắc cuốn sách của bạn có điều gì đó mà chưa một cuốn sách nào có được. Ở chiều ngược lại, nếu chọn một thị trường quá nhỏ, thì doanh thu có thể sẽ không thể bù đắp nổi chi phí, cho dù bạn có chiếm trọn cả thị trường.

Để tìm hiểu kỹ hơn về chủ đề này, bạn có thể tham khảo bài viết đường link bit.ly/khangiaoi để hiểu thêm về cách tiếp cận nhu cầu độc giả. Sau đó, tuyệt hơn nữa, hãy tìm đọc tác phẩm '*Chiến lược đại dương xanh*' - Tác giả W.Chan Kim, Renée Mauborgne

4/ MỨC ĐỘ ẢNH HƯỞNG

Chúng ta không thể tồn tại một mình. Chúng ta là một phần của lịch sử. Bạn không phải là người đầu tiên, bạn không phải là người cuối cùng. Hãy hiểu rằng, sự ảnh hưởng là điều hết sức bình thường trong cuộc sống. Bạn đọc một quyển sách truyền cảm hứng, bạn muốn trở thành một người truyền cảm hứng. Bạn theo dõi kênh Youtube của một chuyên viên trang điểm, bạn muốn trở thành một chuyên viên trang điểm.

Sự ảnh hưởng là điều hết sức bình thường, không chỉ trong viết lách, mà còn trong các lĩnh vực khác như âm nhạc, hội họa, điêu khắc, thể thao, kinh doanh, hay quản trị. Chúng ta đang ở trong giai đoạn đầu của phát triển. Hãy chọn cho mình một tấm gương để học hỏi. Đừng chối bỏ sự ảnh hưởng, bởi điều đó là vô nghĩa. Bất kì một chuyên gia nào cũng đã từng là một người học việc. Hãy đi theo người thầy. Hãy quan sát và nghiên ngẫm. Hãy học hỏi và tu dưỡng. Hãy thêm vào, hãy bỏ bớt, hãy giữ lại những gì tinh túy nhất. Và rồi, khi đã đủ vững chãi, bạn hoàn toàn có thể tự tin bước đi trên con đường của riêng mình, để nhìn ngắm thế giới theo một góc nhìn khác.

Sách là thức ăn cho tâm hồn. Chúng ta sẽ trở thành những gì chúng ta ăn vào và có khuynh hướng tái tạo lại những gì chúng ta nếm trải. Vì vậy, một lần nữa, hãy cẩn trọng với những gì mình đọc. Không phải cuốn sách nào tốt cho người khác cũng tốt cho bạn, và ngược lại.

Vậy làm thế nào để giảm bớt sự ảnh hưởng từ một ai đó, hay từ một phong cách nào đó? Rất đơn giản. Hãy tiếp tục trải nghiệm. Hãy tiếp tục học hỏi từ những nguồn khác, từ những người thầy khác. Đừng dừng lại. Thế giới rất rộng lớn, không chỉ có mỗi một góc nhìn. Để rồi sau đó, sau khi đã đánh giá và nghiên ngẫm, cũng đừng vội tin bất kì điều gì bạn tìm thấy được, kể cả trong cuốn sách này, hay bất kì cuốn

sách nào. Họ có thể nói bất kì điều gì họ muốn nói. Nhưng còn bạn? Bạn có trái tim. Bạn có khối óc. Hãy quyết định đâu mới là mình. Và rồi, từng bước, từng bước một, khi những bài học đã đủ đầy, bạn sẽ hiểu thêm về mình, hiểu thêm về thế giới.

Hãy nhớ, không có gì mới dưới ánh mặt trời. Thế nhưng, mỗi người sẽ được chọn để ngắm nhìn theo cách mà mình muốn.

5/ KHẢ NĂNG TỒN TẠI

Thời điểm xuất bản. Độc giả tìm đến thể loại phi hư cấu không phải vì niềm vui, không phải vì nỗi buồn, cũng không phải để giải trí sau một ngày dài mệt mỏi. Độc giả tìm đến phi hư cấu với một nhu cầu. Và nói đến nhu cầu, chúng ta phải nói đến thời điểm. Thời điểm xuất bản ảnh hưởng rất lớn đến khả năng thành công của một tác phẩm.

Nếu ra đời sai thời điểm, nó có thể trở thành một thảm họa. Ví dụ, vào thời điểm này, sẽ chẳng có ai tìm đọc một cuốn sách viết về cuộc khủng hoảng Y2K, hay cách thức sử dụng băng từ VHS, trừ trường hợp sách tư liệu.

Ngược lại, nếu được xuất bản đúng vào điểm rơi nhu cầu, một cuốn sách có thể tạo nên một cơn sốt về doanh thu. Ví dụ: sách về Cựu tổng thống Barack Obama khi ông ấy đến thăm Việt Nam. Sách về Elon Musk khi ông giới thiệu dự án SpaceX. Gần gũi hơn, đó là những cuốn sách viết về đội tuyển bóng đá U23 sau thành công phi thường tại Giải bóng đá U23 Châu Á 2018.

Sách là một sản phẩm. Sách phi hư cấu là một giải pháp. Hãy chắc rằng cuốn sách sẽ ra đời vào đúng với thời điểm một nhu cầu đang cấp thiết. Bởi rất có thể, những gì bạn cảm nhận là quan trọng vào thời điểm này sẽ trở nên không

còn ý nghĩa chỉ sau một năm nữa, khi cuốn sách đã được xuất hiện bằng giấy, bằng chữ.

Thời gian hữu dụng.

Mọi sản phẩm đều có một hạn sử dụng nhất định. Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Hãy hiểu rằng, mỗi một cuốn sách khi ra đời đều mang trong mình một giá trị. Nếu được độc giả đón nhận, thì dù là trong một ngày, một tháng, hay một năm cũng là điều đáng quý. Bởi nó đã hoàn thành sứ mệnh của riêng mình.

Việc phân loại sau đây chỉ giúp bạn hiểu thêm về cuốn sách mình dự định viết. Đây không phải một thước đo, một thang điểm, hay một sự so sánh, xem cuốn sách nào có giá trị hơn cuốn sách nào. Bởi so sánh là vô nghĩa.

BEST SELLER: Đây là danh hiệu bất kì tác giả hay nhà xuất bản nào cũng mong muốn hướng đến. Thực tế thì ở Việt Nam đã có rất nhiều cuốn sách đã đạt được vinh dự này, với mức tiêu thụ lên đến hàng chục ngàn bản chỉ trong một khoảng thời gian ngắn ngủi. Có thể kể tên những tác giả tiêu biểu như Tony Buổi sáng, Nguyễn Phong Việt, Rosie Nguyễn, Anh Khang, Hamlet Trương, Iris Cao, Nguyễn Ngọc Thạch, Phan Ý Yên, Tò Pi...

Ai cũng nghĩ rằng con đường trở thành một tác giả Best Seller rất cần sự hỗ trợ của truyền thông để quảng bá. Thế nhưng, đó chỉ là điều kiện cần. Điều kiện đủ là người viết phải rất kiên định trong việc xây dựng phong cách cá nhân, thông qua các kênh giao tiếp hiệu quả như Facebook, Youtube, hoặc giai đoạn trước đó là Blog. Thành công không đến từ may mắn. Các tác giả không thích chơi xúc xắc. Những thành công mà bạn nhìn thấy chính là kết quả của sự nỗ lực đầy phi thường mà các tác giả đã tạo dựng, để có được vị thế như hiện tại.

LONG SELLER: danh hiệu này thuộc về những cuốn sách có thời gian sử dụng rất dài, đôi khi lên đến hàng chục năm, trải dài qua nhiều thế hệ. Nếu như dòng sách Best Seller phụ thuộc rất nhiều vào danh tiếng tác giả và thời điểm xuất bản thì trước hết, Long Seller lại phụ thuộc rất nhiều vào trải nghiệm tác giả và nội dung tác phẩm. Đó thường là những chủ đề về con người, về cuộc sống, về những giá trị vượt xa những sự kiện của thời đại.

Ví dụ những tác phẩm kinh điển của các tác giả Napoleon Hill, Dale Carnegie, Nguyễn Hiến Lê, Thu Giang Nguyễn Duy Cần.

6/ KHẢ NĂNG KẾT NỐI

Rất hiếm khi một cuốn sách phi hư cấu chỉ tồn tại đơn lẻ một mình, như một thực thể độc lập. Đa phần, cuốn sách sẽ đóng vai trò như một chiếc cầu nối giữa tác giả với độc giả, để cùng tìm hiểu sâu hơn về một chủ đề.

Liệu cuốn sách có thể đóng vai trò như một đường dẫn để hướng độc giả đến với một sản phẩm hoặc dịch vụ bạn đang cung cấp? Hay liệu cuốn sách có thể đóng vai trò như một bước hành động kế tiếp mà độc giả cần thực hiện sau khi đã tham dự một hội thảo?

Liệu cuốn sách có giúp bạn tạo dựng uy tín tốt hơn với nhà đầu tư, với nhân viên, hay đối tác? Liệu cuốn sách có giúp bạn nâng cao vị thế trong tuyển dụng, trong quan hệ, trong đàm phán?

Liệu cuốn sách sẽ đem lại điều gì nếu bạn là một giám đốc, một chủ doanh nghiệp, một chuyên gia đào tạo, một đầu bếp, một thợ làm vườn, một hướng dẫn viên du lịch, một chuyên gia marketing, một nhà đầu tư gọi vốn, một startup khởi nghiệp?

Đừng chỉ nghĩ cuốn sách như một sản phẩm riêng lẻ. Thay vào đó, hãy cố gắng kết nối cuốn sách trong một chuỗi giá trị sản phẩm bạn đang tạo dựng. Hoặc, hãy xây dựng một hệ sinh thái với rất nhiều cuốn sách có sự kết nối chặt chẽ với nhau.

Ví dụ tuyển tập *Hạt giống tâm hồn (Chicken soup for soul)* của tác giả Jack Canfield và Mark Victor Hansen. Hay tuyển tập sách '*Các nguyên tắc*' của Robert Greene, tuyển tập '*4 giờ*' của Tim Ferriss, hay tuyển tập tác giả Nguyễn Hiến Lê, Thu Giang Nguyễn Duy Cần. Điều đó sẽ giúp cho bạn và độc giả kết nối ngày một sâu sắc hơn.

7/ KHẢ NĂNG ĐƯỢC ĐÓN NHẬN

Sách là một sản phẩm. Và như vậy, nếu không được đón nhận, thì mọi điều hay ho thú vị nhất cũng trở nên vô nghĩa. Trước khi quyết định lựa chọn một chủ đề, hãy tự hỏi:

- Có ai đã thành công với chủ đề tương tự?

- Có bao nhiêu người sẽ quan tâm tới cuốn sách? Có bao nhiêu người sẽ tìm mua cuốn sách?

- Liệu cuốn sách có được ủng hộ từ truyền thông, từ cộng đồng, hay từ những chuyên gia trong lĩnh vực cuốn sách đã đề cập?

- Liệu cuốn sách có bị chê bai hay chế giễu?

- Hay tệ hơn nữa, liệu cuốn sách sẽ không bao giờ được nhắc đến?

Hãy cẩn thận. Nếu cuốn sách được nhắc đến chỉ vì những câu chuyện ngoài lề, chung quanh cuộc sống của tác giả, ví dụ như ngoại hình, phong cách sống, bằng cấp, giải thưởng, phát ngôn, mối quan hệ, thì có lẽ bạn đang chú trọng xây dựng danh tiếng nhiều hơn là trở thành một tác giả. Bạn

có thể sử dụng danh tiếng để bán sách. Thế nhưng, đừng sử dụng cuốn sách như một công cụ để đánh bóng bản thân. Như một người đàn ông khôn ngoan đã từng nói, nếu như danh tiếng là tất cả những gì bạn có, thì bạn cũng không nên có nó.

Những chủ đề về hậu trường có thể giúp bạn thu hút thêm một vài sự chú ý từ cộng đồng. Thế nhưng, nó chỉ diễn ra trong ngắn hạn, và rất có thể, sẽ làm ảnh hưởng đến uy tín của bạn về lâu dài. Rất nhiều trường hợp bạn có thể liên tưởng, không chỉ riêng về các tác giả mà còn trong các lĩnh vực liên quan đến âm nhạc, giải trí hay nghệ thuật. Bạn không thể mãi sử dụng chiêu trò để thu hút sự quan tâm hướng về phía mình. Để có thể đi lâu dài và vững chắc với nghề, giá trị cốt lõi luôn là điều quan trọng.

8/ KHẢ NĂNG ĐƯỢC HOÀN THÀNH

Yếu tố cuối cùng, sau khi đã tìm hiểu về chủ đề, về độc giả, về thị trường, cũng như các khả năng được tồn tại và đón nhận, liệu bạn có khả năng hoàn thành được cuốn sách mình đang ấp ủ?

Nếu có, là bao lâu?

Một năm, hai năm, hay hai mươi năm?

Liệu bạn đã có đủ trải nghiệm để viết những gì mình cần viết? Liệu bạn đã có đủ tài liệu chuyên ngành để tham khảo? Liệu bạn có gặp đủ những người mình cần phải gặp? Liệu bạn có phỏng vấn đủ những chuyên gia mình cần phải phỏng vấn?

Nếu một cuốn sách đòi hỏi hơn ba năm để hoàn thành, thì có lẽ bạn nên cân nhắc. Trong lần đầu xuất bản, hãy thử sức với những dự án nhỏ, từ 6 tháng đến một năm. Sau đó, khi đã có cuốn sách đầu tay, khi đã tự tin với những kỹ

năng và kiến thức đã rèn luyện, bạn có thể quay lại với những dự án đòi hỏi mức độ đầu tư cao hơn.

Hãy nhớ, từng viên gạch một, đó là cách thức một vương quốc được hình thành. Từng con chữ một, đó là cách thức một cuốn sách được thực hiện. Đừng đi quá nhanh, đừng viết quá vội. Mọi thứ đều có thời điểm cho riêng mình.

~~~

Trong chương này, bạn đã được khám phá những yếu tố cơ bản liên quan đến một cuốn sách phi hư cấu. Tất nhiên, bạn có thể viết bất kì chủ đề nào bạn thích, chỉ với một lưu ý nhỏ. Hãy biết mình đang làm gì và hãy hiểu tại sao mình lại làm như vậy.

Còn nếu không?

Nếu như vẫn không biết viết gì, nhưng lại rất muốn viết nên một điều gì? Được rồi, chương kế tiếp chính là câu trả lời bạn đang tìm kiếm

CHƯƠNG 13: PHẢI VIẾT GÌ KHI KHÔNG BIẾT PHẢI VIẾT GÌ?

“Tác giả là những người, mà đối với họ, việc viết lách thật sự khó hơn so với những người khác.” ~ Thomas Mann

Ngày xưa, ngày xưa, chẳng một ai thắc mắc tại sao con cua lại biết hát trong Nàng Tiên Cá.

Ngày nay, ngày nay, chúng ta lại tranh cãi khi nào con quay sẽ đứng lại trong Inception.

~~~

Ý tưởng không bỗng nhiên xuất hiện từ trong không khí. Sau hàng tháng trời nỗ lực, cuối cùng, bạn cũng tìm ra một chủ đề cho riêng mình. Mọi thứ diễn ra khá thuận lợi... cho đến chương vừa rồi.

Có phải chẳng mọi thông tin đều đã được đăng tải trên Google? Có phải chẳng mọi câu chuyện đều đã được chia sẻ trên Facebook? Đường như tất cả mọi phát kiến vĩ đại đều đã được khám phá, bởi một ai đó, ở đâu đó, vào một khoảng thời gian nào đó...

Có phải chúng ta đã được sinh ra quá trễ, khi tất cả mọi chủ đề đều đã được khai thác đến cùng kiệt, không còn bất kì một khoảng trống nào để phát triển? Có phải chẳng thế giới đã bắt đầu trở nên chật chội, không còn đủ chỗ cho bất kì một câu chuyện, một phát kiến, hay một trải nghiệm mới nào cần được ghi lại?

Chúng ta phải viết gì đây, khi không biết phải viết gì? Hãy cùng tìm hiểu về chủ đề này.

BÁN ĐIỀU MÌNH CÓ HAY BÁN ĐIỀU NGƯỜI KHÁC CẦN?

Sách là một sản phẩm. Và sản phẩm thì phải có thị trường. Một thị trường đang có nhu cầu luôn là một thị trường đầy hấp dẫn. Đó là điều ai cũng biết. Và vấn đề cũng nằm ở đó. Không chỉ mình tôi, không chỉ mình bạn, mà ai cũng biết. Chúng ta đã nói rất nhiều về tầm quan trọng của thị trường, về nhu cầu của độc giả, về việc tạo ra một giải pháp có khả năng đáp ứng nhu cầu đó.

Thế nhưng, hãy hiểu rằng, theo đuổi thị trường chưa bao giờ là một quyết định sáng suốt nhất.

Nếu để ý, bạn sẽ nhận thấy cách tiếp cận này xuất hiện không chỉ riêng trong xuất bản, còn rất phổ biến trong rất nhiều lĩnh vực khác. Ví dụ như trong kinh doanh chẳng hạn. Hãy bạn vẫn còn nhớ có những giai đoạn nhà nhà kinh doanh khoai lắ, người người mở tiệm khoai lắ. Gần hơn một chút, đó là trà sữa nhà làm, rồi sữa tươi đường đen, rồi cà phê mang đi, rồi nước uống từ các loại đậu. Quy mô lớn hơn, có thể kể đến các quán cà phê ghé gỗ, mì cay 7 cấp độ, hay beer club. Tất cả những mô hình kinh doanh đó đều nở rộ theo trào lưu, khi có hàng chục thương hiệu mới liên tục xuất hiện mỗi tuần. Thế nhưng, cũng rất nhanh sau đó, thị trường bị bão hòa và không còn khả năng phát triển. Điều tương tự xảy ra với rất nhiều loại hình khác, như trào lưu các nhóm nhảy, các nhóm hài, các hiện tượng mạng xã hội trên Facebook hay Youtube.

Nếu đã tích lũy đủ khả năng và tài chính, bạn hoàn toàn có thể tạo ra một sản phẩm roi trúng thời điểm của trào lưu, để hút vầng thị trường. Tương tự, nếu đã tích lũy đủ kỹ năng viết lách, bạn hoàn toàn có thể viết ngay một chủ đề đang nhận được sự chú ý của cộng đồng.

Bạn có thể thành công. Hoặc cũng có thể không. Điều đó không quan trọng. Điều quan trọng là *sau đó, rồi sao nữa?*

Bạn sẽ làm gì kế tiếp? Sau khi bán trà sữa, bạn sẽ bán mì cay? Sau khi bán mì cay, bạn sẽ bán nước ép? Sau đó, rồi sao nữa?

Bạn sẽ viết gì kế tiếp? Cuốn đầu tiên là thanh xuân, cuốn thứ hai là thất tình, cuốn thứ ba là thoát ế, cuốn tiếp theo nữa là gì? Sau đó, rồi sao nữa? Vậy bạn là gì? Vậy độc giả phải nhìn nhận bạn như thế nào?

Thật khó để xác định, phải không?

Vậy bạn sẽ viết gì đây nếu như không viết về thị trường? Hoặc câu hỏi chính xác hơn, vậy bạn có thể viết gì đây nếu như không viết về chính mình?

Nếu có một chủ đề Google chưa thể tìm thấy, nếu có một câu chuyện mà Facebook chưa kịp chia sẻ, thì đó chính là câu chuyện của chính bạn. Phải. Tôi đang nói đến bạn đấy, hồi con người đang cầm trên tay quyển sách.

À mà nếu mọi thứ về cuộc đời bạn đều đã có sẵn trên Google, thì đó lại là một câu chuyện hoàn toàn khác. Khi đó, đừng bận tâm về những gì được viết trong cuốn sách này.

Còn nếu không? Bạn không thể viết gì, nếu như không thể viết về chính mình. Bởi sự thật thì, nếu ngay cả chủ đề về bản thân mình, bạn vẫn không thể viết tốt thì thật khó để có thể viết thêm một điều gì khác.

Vậy nếu như phải viết về mình, thì chúng ta nên viết gì?

Đối với hầu hết mọi người, ý tưởng về việc viết nên một cuốn sách thường đến từ rất sớm. Có thể là những năm cấp III, có thể là sinh viên đại học. Thế nhưng, ở độ tuổi này thì thật khó để có những trải nghiệm hoàn chỉnh, để viết nên một cuốn sách về kỹ năng, kinh doanh, hay hồi ký. Đa phần, những bài viết chỉ giới hạn trong những chủ đề về gia đình,

nhà trường, mối quan hệ đồng nghiệp, bạn bè, những bản khoản suy nghĩ về việc làm, cuộc sống.

Vì những lý do đó, khi nói đến thể loại phi hư cấu tại Việt Nam, trong những năm vừa qua, sẽ thật thiếu sót nếu như không nhắc đến *Tản văn*, một thể loại được rất nhiều tác giả Việt ưu ái và lựa chọn để hình thành nên cuốn sách đầu tay.

TẢN MẠN VỀ TẢN VĂN

Hãy cùng tìm hiểu một chút về thể loại này.

Tản văn là thể loại không lấy hiệu quả ở tình tiết, không lấy nhân vật để khắc họa sự hiểu biết, không yêu cầu một công trình nghiên cứu làm bằng chứng, cũng không yêu cầu tình cảm mãnh liệt như thơ ca.

Đề tài của tản văn rất đa dạng. Nó có thể là một sự việc được ghi lại trên đường phố, một suy nghĩ chợt trở dậy giữa đêm khuya, hay một khát vọng luôn bùng cháy cả cuộc đời. Tất cả những gì có ý nghĩa với người viết, dù quan trọng như một quyết định nghề nghiệp hay mỏng manh như một ánh mắt tán tỉnh, đều có thể được ghi lại và trở thành một chủ đề cần được chia sẻ.

Tản văn có rào cản gia nhập tương đối thấp. Nó không đòi hỏi người viết phải tích lũy một khối lượng kiến thức về thể loại, như xây dựng thế giới câu chuyện, phát triển thế giới nhân vật, như truyện ngắn, truyện dài, tiểu thuyết. Nó cũng không đòi hỏi người viết phải là một chuyên gia, một người thành công, một người có kinh nghiệm, như thể loại kỹ năng, kinh doanh, làm giàu. Nó cũng không đòi hỏi người viết phải thâm nhập thực tế một cách trường kỳ như tùy bút, phóng sự hay hồi ký. Vì lẽ đó, nhiều người đã quyết định lựa chọn tản văn để bắt đầu cho sự nghiệp viết lách. Thực tế cho thấy rằng, trong nhiều năm vừa qua, đây cũng là

thể loại có sự phát triển nổi trội nhất, với rất nhiều đầu sách Best Seller từ các tác giả trẻ.

Tuy nhiên, hãy cẩn thận. Tàn văn có thể dễ viết. Nhưng để viết hay thì không dễ. Bởi điểm độc đáo của thể loại này không phụ thuộc vào chủ đề hay nhân vật. Nó phụ thuộc rất nhiều vào tác giả, với sức cảm và sức nghĩ, với độ nặng của lực viết trong việc chuyển tải ngôn từ.

Vậy câu hỏi được đặt ra, liệu một người có nên thử sức với tàn văn để bắt đầu chuyển phiêu lưu của mình?

Một lần nữa, câu trả lời phụ thuộc vào quyết định của mỗi người, cũng như con đường tác giả bạn muốn thực hiện.

Tại sao lại là một cuốn sách? Tại sao lại là một tác giả? Bạn viết để làm gì? Vì tình yêu các con chữ? Vì mình? Vì người khác? Vì có điều gì đó cần phải viết? Hay phải viết bất kì điều gì, miễn là có được một cuốn sách?

Hãy cân trọng.

Ví dụ trong khởi nghiệp. Bạn có thể lựa chọn bất kì ngành nghề nào mình yêu thích. Hoặc nếu không biết mình thích gì, cũng như không muốn phải suy nghĩ quá nhiều về nghiên cứu thị trường, về phát triển sản phẩm, bạn có thể bắt đầu bằng những trào lưu có sẵn. Ví dụ như khoai lắ, như trà sữa nhà làm, như mì cay 7 cấp độ, như sữa tươi trân châu đường đen, hoặc bất kì trào lưu nào bạn cảm nhận thị trường đang hào hứng.

Tuy nhiên, hãy luôn nhớ rằng, bạn không phải là người duy nhất có những suy nghĩ đó. Rào cản gia nhập thấp cũng đồng nghĩa với việc thị trường sẽ luôn trong trạng thái hỗn loạn với mức độ cạnh tranh lớn. Điều đó cũng đồng nghĩa với việc tỷ lệ lợi nhuận thấp và khả năng thất bại tương đối cao.

Bạn có thể thấy hầu hết những kế hoạch khởi nghiệp theo dạng này thường thất bại. Một số ít, kém may mắn hơn, lại tồn tại trong trạng thái lỳ lất, không thể phát triển, càng không thể xóa bỏ, và trở thành một gánh nặng đeo đuổi suốt cả một đời. Đó cũng là điểm hạn chế lớn nhất của việc kinh doanh theo trào lưu, chạy theo xu hướng, mà không quan tâm đến một chiến lược đường dài.

Nếu bạn muốn dễ dàng, thì đi theo xu hướng có lẽ là một cách tiếp cận phù hợp. Tuy nhiên, nếu như bạn thật sự muốn khởi nghiệp, muốn tạo ra một giải pháp có ý nghĩa cho bản thân và xã hội, hãy tự hỏi tại sao bạn lại lựa chọn dễ dàng?

Liệu đó có phải là điều giúp bạn thức dậy mỗi ngày, để sẵn sàng đương đầu với thử thách? Và quan trọng hơn nữa, nếu thật sự muốn dễ dàng, tại sao bạn lại chọn khởi nghiệp? Nếu muốn dễ dàng, không phải ngồi yên một chỗ, không làm bất kì điều gì mới là một chiến lược hợp lý nhất sao?

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Một lần nữa, hãy lựa chọn bất kì thể loại nào bạn cảm thấy phù hợp. Tuy nhiên, hãy chắc rằng đó là một quyết định cẩn trọng, có nhận thức. Nếu muốn dễ dàng, hãy cứ viết những gì mà thị trường đang hào hứng, cả về thể loại cũng như chủ đề. Tuy nhiên, liệu đó có phải là lý do để bạn trở thành một tác giả?

Sách là một sản phẩm. Đó là điều ai cũng biết. Nhưng hơn thế nữa, sách còn là một đứa con tinh thần cần rất nhiều thời gian chăm sóc và nuôi dưỡng. Vì vậy, hãy tập trung vào chất lượng. Đừng chạy theo số lượng. Đừng dễ dãi với bản thân mình. Hãy viết để hiểu bản thân mình và hiểu về thế giới.

Hãy hiểu rằng, luôn có một sự khác biệt rất lớn giữa việc giải quyết một nhu cầu cấp thiết với việc chạy theo thị hiếu. Để hiểu về sự khác biệt này, cũng như mức độ ảnh hưởng của nó đến với sự phát triển chung của một ngành nghề, bạn có thể tìm hiểu những gì đã xảy ra đối với thị trường giải trí trong khoảng thời gian 2015-2016, với sự bùng nổ của các chương trình gameshow giải trí, hay các chương trình truyền hình thực tế.

Xin phép được đăng lại một vài trích dẫn từ các nghệ sĩ tâm huyết với nghề.

Ông bầu Huỳnh Anh Tuấn của Idecaf: *"Chỉ trong một năm các chương trình hài nhằm trên tivi đã quét sạch thành quả nghệ thuật gầy dựng 15 năm của các sân khấu kịch, nghệ sĩ kịch Sài Gòn. Các chương trình này đã đẩy lùi, kéo thị hiếu khán giả và giá trị lao động nghệ thuật của diễn viên đi xuống trầm trọng."*

Nghệ sĩ Xuân Hương: *"Chính sự vô trách nhiệm với cộng đồng của một số cơ quan báo chí, truyền thông đã góp phần làm tình trạng suy thoái văn hóa nghệ thuật hiện nay càng trầm trọng hơn; giết chết nghệ thuật chân chính, nghệ sĩ lao động chân chính."*

NSND Hồng Vân: *"Bây giờ trên mạng, truyền hình, gameshow bùng nổ với tỉ lệ người xem rất cao khiến chúng ta ngộ nhận là người dân thích tiếp nhận những điều đó. Gameshow, nhất là những gameshow hài đang giạt văn hóa, giạt thẩm mỹ xuống đến mức lệch lạc, lệch hướng khiến chúng tôi là người vừa quản lý vừa trực tiếp tham gia những gameshow đó cũng bị mất định hướng."*

NSƯT Hữu Châu: *"Khi xem các gameshow về diễn xuất nhưng tôi thấy người chơi không diễn mà đang giỡn mặt với khán giả truyền hình. Học trò của tôi mỗi lần đi phụ diễn*

ở game show, nhiều em xin phép nghỉ học hoặc trốn đi tham gia. Đó là cách các em kiếm sống nhưng tôi ghét lắm.”

NSƯT Thành Lộc: “Ở đây, chúng tôi không hoàn toàn lên án gameshow, không đánh đồng mọi chương trình như nhau. Có những chương trình hay thật. Ví dụ như gameshow cải lương “Đường tới danh ca vọng cổ” là chương trình hay, nghệ sĩ góp ý chân thành và có trách nhiệm. Chúng ta đang sống trong thế giới “vàng thau lẫn lộn”. Đôi khi giá trị đúng bị đánh đồng với giá trị không thật vì vậy đối với những người làm nghệ thuật hết mình như chúng tôi cảm thấy bị tổn thương.”

NSND Kim Cương: “Soạn giả Năm Châu từng nói, nghề mình không phải là nghề kiếm tiền mà là những kỹ sư tâm hồn, ảnh hưởng tới cuộc sống của giới trẻ.”

Nguồn tham khảo: <https://plo.vn/van-hoa/game-show-nham-ban-lam-chieu-tro-phan-cam-702689.html>

<http://dantri.com.vn/van-hoa/nsut-huu-chau-toi-cuc-ky-ghet-game-show-20170111210120145.htm>

<http://vietnammoi.vn/gioi-nhac-si-phan-ung-khi-nghe-si-huu-chau-noi-gameshow-la-doi-tra-17168.html>

Đó là những gì đã xảy ra. Hệ quả của nó vẫn còn đó. Nếu không cẩn thận, việc chạy theo thị hiếu của khán giả, độc giả, có thể mang đến những hệ lụy rất lớn, ảnh hưởng đến sự phát triển chung của cả thị trường. Và có lẽ, đến lúc này, bạn và tôi, mỗi người trong chúng ta cũng đã có câu trả lời cho riêng mình, về những gì cần làm và nên làm, để trở thành một tác giả.

PHẢI VIẾT GÌ KHI KHÔNG ĐỦ TRẢI NGHIỆM ĐỂ VIẾT GÌ?

Độc giả tìm đến phi hư cấu không phải vì niềm vui. Họ tìm đến đây vì mong muốn có một câu trả lời. Và như vậy, trước khi quyết định có nên tin vào những gì cuốn sách đang đề cập, cả biên tập viên lẫn độc giả đều mong muốn biết một điều.

Ai là người viết? Hoặ ngược lại, người viết là ai?

Liệu bạn có đọc một cuốn sách về đầu tư được viết bởi một giáo viên dạy ngôn ngữ?

Liệu bạn có đọc một cuốn sách về quyền lực và quyền rũ được viết bởi một cử nhân lịch sử?

Liệu bạn có đọc một cuốn sách về thành công được viết bởi một người đã hai lần bị phá sản?

Đối với nhiều người, có lẽ câu trả lời sẽ là không. Nhưng đừng vội. Trước hết, hãy nhìn qua những tựa sách một chút.

'Warren Buffett đầu tư như một cô gái' của tác giả Lou J. Spaventa. *'48 nguyên tắc chủ chốt của quyền lực'* tác giả Robert Greene. *'Cha giàu, cha nghèo'* tác giả Robert Kiyosaki và Sharon Lechter.

Thế giới được vận hành dựa trên sự tín nhiệm. Điều đó không chỉ đúng trong lĩnh vực xuất bản, mà còn đúng trong hầu hết trong mọi quyết định từ xin việc, mua hàng, cho đến thiết lập một mối quan hệ. Chúng ta muốn trở thành nhân viên của những tập đoàn lớn. Chúng ta muốn mua hàng ở những thương hiệu có uy tín.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Hãy luôn nhớ rằng, tín nhiệm là yếu tố rất quan trọng trong thể loại phi hư cấu. Giữa hai cuốn sách có cùng một chủ đề, thì đa phần độc giả sẽ lựa chọn cuốn sách được viết bởi một tác giả có tín nhiệm tốt hơn, có nhiều thành công hơn, được nhiều người biết đến hơn. Đó là điều mà ai cũng biết. Thế nhưng, câu hỏi đặt ra lúc này là liệu có cách nào để một người, cụ thể là bạn, có thể hiện thực hóa giấc mơ viết sách, khi chưa có đủ trải nghiệm, hoặc chưa phải là chuyên gia đầu ngành của lĩnh vực cuốn sách đang đề cập?

Bạn biết rồi đấy, nơi nào có ý chí, nơi đó có con đường. Thực tế thì có đến bốn con đường mà bạn có thể lựa chọn.

A - CHUỘT BẠCH THỬ NGHIỆM

Thông thường, một cuốn sách phi hư cấu sẽ được viết sau khi tác giả đã có rất nhiều thành công và trải nghiệm về chủ đề. Tuy nhiên, đó không phải là cách duy nhất. Thay vì chia sẻ thành công, bạn có thể chia sẻ quá trình, về những gì đã xảy ra, về những nỗ lực bạn đang thực hiện để hiểu thêm về chủ đề. Ví dụ một cuốn sách về chăm sóc sức khỏe dành cho nam giới. Cách thức thực hiện:

1/ Nghiên cứu. Hãy tìm hiểu về chủ đề này, từ sách vở, báo chí, tạp chí chuyên ngành, bài viết trên Facebook, bài viết trên trang các chuyên trang sức khỏe. Ví dụ Men's Health Magazine, Elle Man, Esquire...

2/ Phân loại. Hãy sắp xếp những thông tin vừa tìm được. Hãy phân loại chúng theo từng chủ đề, với từng góc nhìn, từng cách tiếp cận.

Một lưu ý rất quan trọng, đó là hãy lưu lại tất cả những nguồn trích dẫn. Ví dụ đây là kết luận của chuyên gia dinh dưỡng Nguyễn Văn A, trích từ bài phỏng vấn của tạp chí Sức khỏe, đính kèm trang hoặc đường link truy cập. Điều

này giúp gia tăng tín nhiệm cho cuốn sách, điều mà bạn đang thiếu. Hãy tránh sử dụng những tài liệu không có nguồn gốc rõ ràng, hoặc tệ hơn nữa, là phớt lờ không ghi cả nguồn trích dẫn. Điều đó không những sẽ ảnh hưởng đến uy tín của bạn với tư cách một người viết. Hơn thế nữa, nó có thể dẫn đến những sự việc kiện tụng liên quan đến pháp lý sau này.

3/ Phỏng vấn. Hãy phỏng vấn những chuyên gia trong lĩnh vực mà bạn có thể tiếp cận. Ví dụ như các huấn luyện viên thể hình tại, các bác sĩ chuyên khoa về dinh dưỡng, những nhân viên công sở, những giám đốc tài chính, những vận động viên, người mẫu đã thành công trong các phương pháp bảo vệ và duy trì sức khỏe.

Hãy chắc rằng mình đã xin phép được trích dẫn những lời khuyên của họ trong cuốn sách.

4/ Trải nghiệm. Sau khi đã tìm hiểu thông tin về lý thuyết (từ sách báo) cũng như thực tế (từ phỏng vấn), thì đây chính là lúc bạn phải trực tiếp trải nghiệm. Hãy ghi lại quá trình này. Và dùng nó làm tư liệu cho cuốn sách, với cấu trúc mẫu:

- Thử thách của bạn là gì?

- Mục tiêu của bạn ra sao?

- Điều gì đang ngăn cản bạn đến với mục tiêu của mình? Quan trọng hơn nữa, bạn đã làm gì để vượt qua những rào cản đó?

Tại sao cách thức này hiệu quả?

Mặc dù lời khuyên của chuyên gia, của người thành công, của người truyền cảm hứng có sức thuyết phục rất mạnh mẽ. Thế nhưng, không phải ai cũng có điều kiện về thời gian, về tài chính, về mối quan hệ để thực hiện những điều tương tự. Và như vậy, chính những chia sẻ thực tế từ một

người bình thường, đôi khi lại hiệu quả hơn rất nhiều trong việc tiếp cận số đông độc giả.

Ví dụ: Superman viết một cuốn sách về tập luyện thể hình. Nếu xét về chủ đề này thì danh tiếng, mức độ ảnh hưởng, cũng như thành tựu của Superman là không có đối thủ. Thế nhưng, liệu có mấy ai có thể thực hiện được các bài tập như nâng một chiếc xe hơi, kéo theo một toa xe lửa, hay bay vòng quanh trái đất? Trong khi đó, những chia sẻ từ một anh chàng nhân viên văn phòng, với những bài tập thực hiện trên ghế, đôi khi lại hiệu quả hơn rất nhiều.

Đối với người viết trẻ, trực tiếp trải nghiệm được xem là cách thức hiệu quả nhất để có thể tạo nên cuốn sách của riêng mình, mà không cần tốn quá nhiều thời gian trong việc xây dựng danh tiếng hay trở thành một chuyên gia, những điều có thể tiêu tốn đến hàng chục năm thực hiện.

Điểm hạn chế: người viết phải tự mình trực tiếp trải nghiệm.

B - PHÓNG VIÊN HẬU TRƯỜNG

Nếu không thích trải nghiệm, hoặc vì một lý do nào đó không thể trực tiếp trải nghiệm, cũng đừng quá lo lắng. Bạn vẫn có thể hoàn thành cuốn sách với vai trò như một phóng viên hậu trường và ghi chép lại câu chuyện thành công của các chuyên gia, của các danh nhân, hoặc những câu chuyện đã được minh chứng trong lịch sử. Không phải ai cũng có thể trở thành một tỷ phú, một tổng thống, một huấn luyện viên hay một vị tướng. Tuy nhiên, ai cũng có thể quan sát và học hỏi từ những con người này để đúc kết thành những bài học cho riêng mình.

Ví dụ 1: Bộ sách Hùng Biện Kiểu Ted của Alphabooks, gồm ba tập:

1. Bí quyết diễn thuyết trước đám đông “chuẩn”
Ted, tác giả Chris Anderson,

2. Bí quyết làm nên những bài diễn thuyết hùng
khởi nhất thế giới, tác giả Jeremy Donovan

3. 9 bí quyết diễn thuyết trước công chúng của
những bộ óc hàng đầu thế giới, tác giả Carmine Gallo

Ví dụ 2: Bộ sách của tác giả Robert Greene. **48 nguyên tắc chủ chốt của quyền lực. Nghệ thuật quyến rũ. 33 chiến lược của chiến tranh.** Tác giả sử dụng rất nhiều câu chuyện, ví dụ minh họa từ các nhân vật lịch sử, để chứng minh cho luận điểm.

Ví dụ 3: Bộ sách viết về Warren Buffett, Barack Obama, Alex Ferguson, hay Napoleon Bonaparte. Rất nhiều tựa sách trên thị trường, về kỹ năng, quản lý hay kinh doanh cũng được thực hiện theo cách tương tự, bằng việc học hỏi, quan sát và ghi lại. Bài học, đó là cách nhân loại đã tồn tại và phát triển.

Cách thức thực hiện: Cũng tương tự như *Chuột bạch thử nghiệm*, bạn vẫn phải dành thời gian nghiên cứu, tìm hiểu về chủ đề mình muốn viết. Điểm khác biệt là bạn cần đưa ra được những luận điểm cho riêng mình, và dùng những câu chuyện vừa tìm thấy để minh họa cho những luận điểm đó.

Điểm hạn chế: những gì được viết chỉ là ý kiến chủ quan của người viết. Nó không phải là ý kiến của người được sử dụng làm ví dụ minh họa, dù rằng, trong rất nhiều trường hợp, tên tuổi của họ lại được sử dụng để gia tăng mức độ tin nhiệm của cuốn sách. Ví dụ, những cuốn sách viết về đầu tư theo phong cách của Warren Buffett chưa hẳn là những cách thức mà Warren Buffett đã thực hiện. Đó chỉ là quan sát cá nhân của tác giả, được ghi lại trong quá trình nghiên cứu.

C - BÓNG MA VIẾT LÁCH

Nếu bạn thích được viết, nhưng không quá quan tâm đến việc cuốn sách phải mang tên mình, thì trở thành người chấp bút cũng có thể là một lựa chọn. Trong trường hợp này, bạn không cần phải quan tâm đến danh tiếng, bằng cấp, hay mức độ trải nghiệm. Bởi chúng sẽ được hỗ trợ từ người được chấp bút, đa phần là một chuyên gia hàng đầu trong lĩnh vực, người đã có rất nhiều câu chuyện thành công trong sự nghiệp. Lúc này, điều họ cần, điều duy nhất họ cần, là một ai đó có thể giúp họ truyền tải những câu chuyện về cuộc đời mình thành một cuốn sách bằng giấy, bằng chữ.

Khả năng xuất bản của những tựa sách này tương đối cao. Thu nhập của người chấp bút cũng khá tốt, được tính theo số lượng trang hoặc số lượng chữ.

Điểm hạn chế: người viết sẽ không được xuất hiện với vai trò một tác giả, và cũng sẽ không thể nhìn thấy tên của mình được in trên trang bìa cuốn sách. Bóng ma thì không được lên tiếng. Nhưng nếu bạn chỉ yêu thích viết lách, thì như vậy cũng chẳng có vấn đề gì.

Ở chiều ngược lại, nếu như bạn đã là một chuyên gia trong một lĩnh vực, và đang trong quá trình tìm hiểu quá trình viết nên cuốn sách, thì tìm người chấp bút cũng là một lựa chọn đáng cân nhắc. Hãy cứ làm những gì bạn giỏi nhất, như kinh doanh, như huấn luyện, như marketing. Hãy để việc viết lách cho những người giỏi nhất, những chuyên gia về ngôn từ, về xuất bản, hiện thực hóa ước mơ của mình.

Nếu bạn đang quan tâm đến việc tìm kiếm người chấp bút, hay muốn được tư vấn về thông tin xuất bản, bạn có thể tham khảo và để lại lời nhắn cho tôi qua trang www.danguoqcbao.com

D - TÍN NHIỆM HỖ TRỢ

Trong một vài trường hợp, hành động dũng cảm nhất mà bạn có thể thực hiện, chính là nhờ sự giúp đỡ của người khác. Hãy tham khảo một vài cảm nhận sau:

- Cách đặt vấn đề của tác phẩm dựa trên những câu nói tâm đắc từ các bộ phim hay đã tạo nên hiệu ứng cảm xúc và trí tưởng tượng thú vị dành cho độc giả. - Bà Nguyễn Trịnh Khánh Linh - CEO - Dale Carnegie Việt Nam

- Cuốn sách chứa đựng những quy luật và giá trị cốt lõi cần thiết đối với bất cứ ai, đặc biệt những bạn trẻ để hiểu bản thân và đi tới thành công. - Anh Cao Duy Khuê - Manager - Pharmaceutical Dept. LG International Corp.

- Là một tác giả, tôi ngạc nhiên, ngưỡng mộ và thích thú trước cái nhìn sâu sắc của tác phẩm về cuộc sống. Là một độc giả, tôi cảm thấy hài lòng vì đã tìm được một quyển sách hay. Và là một người thầy, tôi sẽ giới thiệu tác phẩm này đến với học trò của tôi. - Anh Lu Tùng Thanh – Chuyên gia huấn luyện, Giảng viên kỹ năng mềm – FPT Polytechnic – Đồng tác giả quyển sách “Bí quyết trình bày từ các chuyên gia”

- Tôi cảm nhận được sự đồng điệu trong tâm hồn và tìm thấy chính mình sau khi đọc tác phẩm. Với giọng văn gần gũi pha lẫn hài hước, những câu chuyện tác giả chia sẻ đã ở lại trong lòng người đọc một cách rất tự nhiên. - Chị Trần Hồ Vi Vi - Du học sinh - Deakin University, Australia

- Với những ai đã từng đọc quyển sách này, xin tiếp tục thao thức cùng tác giả. Với những ai chưa đọc, “Thức dậy và Mơ Đi” liệu có gọi nên nhiều suy nghĩ? - Ông Trần Quang Hải - Phóng viên, Biên Tập Viên Đài Truyền hình Tp.HCM

- Đọc xong cuốn sách, tôi cảm thấy tiếc khoảng thời gian 12 năm tìm kiếm công việc phù hợp. Trước khi bước tiếp, bạn hãy dừng lại và đọc cuốn sách này. Chắc chắn bạn sẽ

tiết kiệm được rất nhiều thời gian đấy! - Anh Võ Hùng Hiến – Career Coach - Đại diện kinh doanh - Công Ty Bảo Hiểm Nhân Thọ ACE Life Vietnam.

Có thể bạn đã từng một lần nghe qua *‘Thức dậy và mơ đi’*, hoặc có thể là chưa. Có thể bạn tâm đắc với những gì được chia sẻ trong đó, hoặc có thể là không. Bạn không biết người tác giả đang viết là ai. Bạn không biết anh ta đã làm được gì. Liệu những gì anh ta chia sẻ có phải là sự thật?

Hiểu lầm là thường thấy. Hoang mang là dễ hiểu. Mông lung là thật sự cần thiết.

Vậy điều gì sẽ xảy ra nếu như bạn được đọc những lời nhận xét vừa rồi, ngay trang đầu tiên của tác phẩm?

Vậy điều gì sẽ xảy ra nếu như bạn biết được rằng cuốn sách còn được giới thiệu trong chuyên mục *‘Sách hay mỗi ngày’* của đài truyền hình HTV1, với những bài nhận xét tích cực trên Tiki, trên Bookademy, trên Trạm Đọc?

Hẳn bạn sẽ cảm thấy an tâm phần nào.

Còn nếu không? Thôi được. Bạn vẫn có thể tự mình trải nghiệm qua trang web www.thucdayvamodi.com.

Bạn có thấy quen không? Đây cũng chính là cách thức một món hàng được bán qua mạng. Đầu tiên, bạn có thể thích những tính năng được giới thiệu. Thế nhưng, vì không hiểu rõ người bán, nên bạn vẫn cảm thấy dè chừng. Liệu đây có phải là một trò lừa đảo? Liệu những quảng cáo có phải là sự thật? Bạn không biết được. Bạn cần tìm đọc những bài nhận xét từ khách hàng, hoặc từ các bên thứ ba uy tín, trước khi thực hiện quyết định mua hàng.

Và sáng tác thì có gì là khác biệt?

Đối với những người viết trẻ, đặc biệt là những người lần đầu xuất bản, tín nhiệm hỗ trợ được xem là một cách thức rất hiệu quả mà có thể áp dụng. Hãy hoàn thành tác phẩm. Hãy gửi đến những người bạn tin tưởng. Hãy xin nhận xét một cách cầu thị. Và hãy chắc chắn rằng bạn đã xin phép được để lời nhận xét này vào cuốn sách, như một lời giới thiệu.

Tuy nhiên, hãy nhớ rằng, cho dù bạn có áp dụng cách thức nào, thì sự hỗ trợ cũng chỉ có hiệu quả trong ngắn hạn. Về lâu dài, bạn phải tự đứng trên đôi chân mình, để có thể bước đi thật vững chãi với nghề.

~~~

PHẢI VIẾT GÌ KHI ĐÃ BIẾT PHẢI VIẾT GÌ?

Trong trường hợp này, rất đơn giản. Hãy hoàn thành bản thảo. Đừng tìm kiếm lý do, như không có thời gian, không có năng khiếu, không có trải nghiệm... Bạn đã biết cách vượt qua những rào cản này.

Đây là lúc viết. Và hãy viết thật thoải mái. Đừng bận tâm nếu bản thảo đầu tiên là một thảm họa. Vì tất cả bản thảo đầu tiên đều như vậy. Tuy nhiên, may mắn là sẽ chẳng một ai có thể đọc được nó, ngoại trừ bạn. Sự cẩn trọng luôn là điều cần thiết. Thế nhưng, cẩn trọng quá mức thì không thể làm được gì.

Không có gì hoàn hảo trong lần thứ đầu. Cũng không có gì hoàn hảo trong lần thứ hai. Và lần thứ ba hay lần thứ tư cũng không có gì khác biệt. Nhưng rồi lần thứ năm... Mọi thứ sẽ thay đổi.

Nếu đã biết gì, bạn có thể tham khảo một vài cấu trúc cơ bản rất thường gặp trong thể loại phi hư cấu:

1/ Câu chuyện - Thông điệp

Kể một câu chuyện, đưa ra một thông điệp. Một cấu trúc đơn giản, hiệu quả, và có thể dễ dàng bắt gặp ở bất kì đâu. Từ các câu chuyện ngụ ngôn, cổ tích, cho đến những bài dạy của Đức Chúa, Đức Phật.

Cấu trúc này tập trung vào việc thay đổi nhận thức thông qua câu chuyện.

2/ Câu chuyện - Bằng chứng - Thông điệp

Kể một câu chuyện, tập trung vào cảm xúc. Đưa ra một bằng chứng, gây ảnh hưởng về mặt lý trí. Sau đó đưa ra một thông điệp.

Đối với người viết mới, những câu chuyện dựa vào trải nghiệm cá nhân có thể tạo được sự đồng cảm với độc giả. Ví dụ như hoang mang, thất tình, thiếu định hướng, không nghề nghiệp. Thế nhưng, chúng chỉ là góc nhìn của một cá thể, chưa đủ để có thể khái quát thành một vấn đề cấp thiết của hầu hết mọi người. Vì vậy, bạn cần phải có thêm một hoặc một vài tài liệu khác để chứng minh cho luận điểm. Ví dụ như số liệu, thống kê, trích dẫn, tài liệu báo cáo, các nghiên cứu khoa học, thông tin tạp chí chuyên ngành.

Cấu trúc này tập trung vào việc cung cấp kiến thức, thay đổi thói quen.

3/ Câu chuyện - Bằng chứng - Thông điệp - Hành động

Tương tự như cấu trúc trên, nhưng lần này, để chuyển hóa từ nhận thức thành hành động, người đọc cần được hướng dẫn từng bước cụ thể.

Cấu trúc này tập trung vào việc thay đổi kỹ năng, hướng dẫn thực hiện một nhiệm vụ, hay một mục tiêu cụ thể.

Tại sao lại có những cấu trúc này?

Nếu như thể loại hư cấu tập trung nhiều vào mạch cảm xúc, thông qua trí tưởng tượng, thì thể loại phi hư cấu lại tập trung rất nhiều vào trải nghiệm, để gợi mở một nhu cầu, để liên hệ với bản thân, để thực hiện một giải pháp.

Nói một cách đơn giản, thể loại phi hư cấu mang đầy đủ đặc tính của một bài viết quảng cáo Content Marketing chuẩn chỉnh mà bạn vẫn thường thấy trên Facebook. Nói một cách phức tạp, một cuốn sách phi hư cấu cũng chính là một buổi hẹn hò. Ở nơi đó, người viết phải thuyết phục người đọc tham dự một chuyến phiêu lưu cùng với mình, để đến một địa điểm cả hai cùng cảm thấy thú vị.

Mỗi một cuốn sách phi hư cấu đều có những cách tiếp cận khác nhau. Thế nhưng, chúng vẫn phải đảm bảo được hai mục tiêu cơ bản. Một là cuốn sách phải được đọc, và hai là cuốn sách phải được ghi nhớ. Bởi nếu không được đọc, thì mọi điều viết ra, dù giá trị như thế nào, cũng không hề có ý nghĩa. Bởi nếu không được ghi nhớ, thì mọi điều viết ra dù ý nghĩa như thế nào, cũng trở nên vô dụng.

Vậy làm sao để độc giả chịu đọc và có thể ghi nhớ?

Mặc dù phi hư cấu tập trung rất nhiều vào giải pháp. Thế nhưng, “Khi làm việc với người khác, hãy nhớ rằng bạn không làm việc với các cỗ máy logic, mà là những sinh vật có cảm xúc.” (Dale Carnegie). Để có thể hiểu một con người, bạn cần hiểu cảm xúc của họ. Và câu chuyện luôn là một cách tốt để bắt đầu. Từ đông sang tây, từ cổ chí kim, kể chuyện luôn là cách thức hiệu quả nhất để truyền tải một thông điệp. Bạn có thể quên cách giải phương trình, có thể quên cách cân bằng hóa trị, nhưng không thể nào quên được câu chuyện Cô bé quàng khăn đỏ. Bạn có thể không nhớ mình đã ăn gì vào buổi tối thứ ba tuần rồi, nhưng bạn sẽ luôn nhớ công chúa ngủ trong rừng đã ăn gì trước khi chìm vào giấc ngủ.

Câu chuyện, câu chuyện, câu chuyện.

Đó là kỹ năng quan trọng nhất bạn phải liên tục trui rèn nếu như muốn trở thành một tác giả. Và để tìm hiểu thêm về chủ đề này, bạn có thể tìm đọc bộ sách *Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa*, hoặc truy cập bit.ly/cachkhoidau.

~~~

Bên cạnh đó, để tìm hiểu chi tiết hơn cách viết thể loại phi hư cấu, cũng như nhận được 20 mẫu cấu trúc gợi ý, hãy truy cập bit.ly/ngaptrancacytuong

PHẦN IV: TRONG CĂN PHÒNG NHỎ

CHƯƠNG 14: CÁNH CỬA NHÀ XUẤT BẢN

"Tôi ngờ rằng hầu hết tác giả đều không muốn lắng nghe những lời phê bình, cho dù đó là lời phê bình mang tính xây dựng. Họ chỉ muốn lắng nghe những lời ca tụng tràn trụi, thẳng thắn, đủ đầy, không ngược ngạo, không định kiến, được phát lên mỗi mười lăm phút hoặc cỡ đó." ~ Neil Gaiman

Một anh chàng chuẩn bị hẹn hò. Thế là mấy người bạn nhiều kinh nghiệm của anh ta mới chỉ rằng. "Con gái rất thích ba chủ đề ăn uống, gia đình và triết lý cuộc sống. Khi gặp, cứ nói chuyện xoay quanh ba chủ đề ấy, đó là cái chắc!"

Tối hôm đó, đến nhà bạn gái, ngồi được một lát không biết nói gì, anh chàng nhớ lại lời khuyên lúc chiều.

"Em có thích ăn rau dền không?"

"Dạ không!" Cô gái trả lời.

Anh chàng lo lắng, không biết nói gì tiếp, thì may quá nhớ đến chủ đề thứ hai. "Vậy em có anh trai không?"

"Dạ không!"

Đỗ mồ hôi hột, chỉ còn mỗi một chủ đề triết lý cuộc sống, suy nghĩ một lát anh chàng mới dám nói. "Vậy nếu có anh trai thì chắc anh trai của em cũng không thích rau dền đâu nhỉ?"

"Em không biết!" Cô gái đáp.

Thế là hết ba chủ đề. Anh chàng đành lẳng lặng đi về.

~~~

Trong hai năm đầu, tôi đã gửi bản thảo của mình đến rất nhiều nhà xuất bản. Dẫu rằng, đa phần chúng đều kết thúc trong im lặng, thế nhưng tôi vẫn cứ liên tục miệt mài chỉnh sửa và tiếp tục gửi đi, gửi lại. Mặc dù sự kiên trì và nỗ lực là rất đáng được ghi nhận, thế nhưng phải thú thực rằng, đó chưa bao giờ là một cách tốt, nếu không muốn nói là khá phiền phức.

Ví dụ bạn có thể thăm thương trộm nhớ một ai đó. Tình cảm luôn là điều tốt đẹp nhất. Thế nhưng, điều đó không có nghĩa là bạn phải liên tục nhắn tin, gọi điện, hay tìm đến tận nhà để gặp mặt. Bởi khi đó, sự quan tâm có thể trở thành một sự quấy nhiễu, nếu như nó không được đáp lại. Điều tương tự với những cuộc gọi hay tin nhắn mà bạn có thể nhận được từ các công ty bảo hiểm, ngân hàng, hay bất động sản. Nguyên nhân cho hiện tượng này, một phần bắt nguồn từ việc áp dụng những lời khuyên một cách máy móc, giống như chàng trai trong câu chuyện của chúng ta vậy.

Hãy bước thêm một dặm nữa, hãy gọi thêm một cú điện thoại nữa. Hãy cứ theo đuổi đam mê, và thành công sẽ đến. Hãy cứ tiếp tục nỗ lực, sự tự do tài chính đang chờ đón. Bởi vì bạn xứng đáng được như vậy. Bởi vì bạn có thể bắt chấp tất cả để đạt được mục tiêu.

Bạn thấy có quen không?

Bạn không thể cứ gọi bất kì số điện thoại nào mình có, với hy vọng sẽ bán được hàng. Bạn không thể cứ chuẩn bị sẵn một vài câu hỏi nào đó, với hy vọng người đối diện sẽ yêu quý mình. Bạn không thể cứ phó thác cuộc đời mình trôi theo những quy tắc, những bí kíp về thành công, về làm giàu, về xây dựng mối quan hệ được lan truyền trên mạng.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Việc cứ gửi đi, gửi lại bản thảo với hy vọng một ai đó sẽ đồng ý chưa bao giờ là cách tốt. Bạn phải hiểu bản thảo. Nó dành cho ai, nó viết về điều gì? Liệu nó có ý nghĩa đối với bạn, và rồi, liệu nó có ý nghĩa đối với người khác? Điều gì xảy ra nếu như cuốn sách không được xuất bản? Điều gì xảy ra nếu như cuốn sách được xuất bản nhưng không ai đọc? Điều gì xảy ra nếu như tất cả mọi người ai cũng đọc, nhưng không ai thích?

Trong những năm đầu, tất cả những gì tôi làm đó là miệt mài tập trung vào bản thảo. Cứ viết đi, viết lại, viết thật nhiều lần với một suy nghĩ rất đơn giản, chỉ cần viết tốt, thì cuốn sách sẽ được xuất bản. Dĩ nhiên, đó là điều đúng, không thể nào phủ nhận. Nỗ lực và kiên định luôn là nền tảng cơ bản cho bất kì một hoạt động nào. Thế nhưng, chỉ bấy nhiêu thôi là chưa đủ. Bằng chứng là cuốn sách *'Thức dậy và mơ đi'* đã phải trải qua một chặng đường khá gian nan, gần bốn năm tròn trĩnh, với hàng chục lần bị từ chối, dù luôn nhận được những đánh giá tích cực.

Mãi sau này, khi đã hiểu hơn về thị trường xuất bản, tôi mới nhận thức được rằng, tôi đã quá chú ý vào mặt nội dung, nhưng không dành đủ sự quan tâm đến cảm giác của người đọc. Cụ thể hơn nữa, đó là những người đọc đầu tiên, khi tác phẩm chỉ đang nằm dưới dạng bản thảo. Cụ thể hơn nữa, đó là những người có tầm ảnh hưởng lớn đến sự thành bại của một cuốn sách.

Cụ thể hơn nữa?

Đó là người mà ai cũng biết là ai đấy. Biên tập viên của Nhà Xuất Bản.

Mặc dù phải làm việc với nhau chặt chẽ để có thể cho ra đời một tác phẩm, thế nhưng không phải lúc nào mối quan hệ giữa biên tập viên và người viết cũng mang lại những cảm giác dễ chịu. Trước khi nghĩ đến chuyện gửi bản thảo đến nhà

xuất bản, chúng ta hãy cùng điếm qua một hiểu lầm phổ biến trong mối quan hệ đặc biệt này.

~~~

Đầu tiên là phải kể đến, đó là sự im lặng.

Khi mà người viết vẫn ngày đêm trông ngóng về số phận của bản thảo, thì biên tập viên vẫn cứ ‘im thin thít, lặng mất tăm’, không có bất kì câu trả lời nào. Chờ đợi, vốn dĩ, chưa bao giờ là một điều dễ dàng. Vì cũng bị ‘im lặng’ khá nhiều lần, nên tôi cũng thắc mắc lắm. Tại sao biên tập viên lại quyết định như vậy? Tại sao họ không hỏi âm, cho dù chỉ là một lời từ chối hay an ủi? Chẳng lẽ họ không biết người viết đang trông ngóng đến dường nào?

Mãi sau này, khi đã có thêm nhiều cuộc trao đổi với các anh chị biên tập viên, tôi mới biết được bí mật ẩn chứa đằng sau lời im lặng ấy. Bởi nếu như biên tập viên hỏi âm, dù cho đã lựa chọn ngôn từ rất cẩn thận, thì nó vẫn có thể kích hoạt một chuỗi sự kiện không lấy gì làm thú vị. Sáng tác và hò hẹn, tôi đã nói chúng rất giống nhau chưa nhỉ? Để dễ hiểu, bạn có thể hình dung thế này. Chuyện gì sẽ xảy ra nếu như lời tỏ tình của bạn, sau biết bao tháng ngày ấp ủ, ngay lập tức bị thẳng thừng từ chối?

Buồn chứ. Dĩ nhiên rồi.

Phải. Cảm xúc luôn là yếu tố xuất hiện nhanh nhất và mãnh liệt nhất. Nhưng rồi sau đó, lý trí cũng sẽ dần bắt kịp. Khi đó, bộ não bắt đầu tự hỏi. Rốt cuộc, lý do là gì vậy? Tại sao mình lại bị từ chối? Có điều gì đó không đúng? Mình phải làm gì khác đây? Còn một cơ hội nào nữa?

Không phải ai cũng có thể chấp nhận một lời từ chối. Và khi ấy, khi cảm xúc hãy còn ngổn ngang sau một sự kiện bất như ý, thì việc tìm kiếm câu trả lời, đôi khi, không phải vì thật lòng muốn biết câu trả lời. Chúng ta chỉ muốn giải tỏa.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Việc bị từ chối sẽ mang lại rất nhiều bộn bề về cảm xúc. Dĩ nhiên, người viết cũng sẽ cảm thấy buồn. Và rồi, họ cũng sẽ muốn biết lý do. Liệu vấn đề nằm ở nội dung, ở cấu trúc, hay ở nhân vật? Liệu họ có thể làm gì tốt hơn để cải thiện bản thảo? Liệu còn một cơ hội nào khác? Diễn biến tâm lý của người viết cũng không khác mấy một người vừa mới bị thất tình.

Trong nhiều trường hợp, câu hỏi được đặt ra nhưng không phải để hỏi, càng không phải để có thông tin, càng không phải để hoàn thiện mình. Một vài trường hợp, người viết không thể nào chấp nhận được sự thật rằng họ không được chấp nhận. Với một cảm xúc rối ren và tiêu cực, đôi khi, người viết còn yêu cầu biên tập viên phải đưa ra được một lý do hợp lý cho lời từ chối này. Ý anh là sao? Nội dung không phù hợp ở chỗ nào? Tôi thấy như vậy mới là chính xác... Kết cục của những cuộc tranh luận kiểu như vậy không mang lại bất kì điều gì tốt đẹp, cho cả biên tập viên cũng như người viết.

Dĩ nhiên, đó là một viễn cảnh không một ai mong muốn, nhưng thỉnh thoảng vẫn xảy ra. Và như vậy, đa phần biên tập viên sẽ lựa chọn im lặng ngay từ đầu, để tránh tạo nên những hiểu lầm không đáng có.

Hãy hiểu rằng, biên tập viên không phải là người hướng dẫn. Họ không có nghĩa vụ phải góp ý, chỉnh sửa, hay phản hồi những bản thảo không phù hợp. Cũng tương tự như một mối quan hệ, hai người chỉ có trách nhiệm với nhau, khi mối quan hệ đã được thiết lập. Biên tập viên chỉ có trách nhiệm, khi và chỉ khi, bản thảo được lựa chọn, chứ không phải là trước đó.

Một lưu ý quan trọng, bản thảo bị từ chối nghĩa là bản thảo bị từ chối. Bạn có thể nhận thấy xuyên suốt trong

cuốn sách này, tôi luôn dùng cụm từ đó, ***bản thảo bị từ chối***. Bởi vì chính xác là như vậy. Bản thảo bị từ chối không có nghĩa là bạn bị từ chối. Và cũng không có nghĩa là nó sẽ luôn như vậy. Đây không phải là một quyết định của cảm tính. Đây là quyết định của công việc. Hãy nhớ rằng, sách là một sản phẩm và xuất bản sách là một dự án. Ghi nhớ điều này rất quan trọng, để bạn luôn có một cách tiếp cận phù hợp. Hãy hành xử một cách chuyên nghiệp, nếu bạn muốn xây dựng một sự nghiệp.

~~~

NHỮNG LÝ DO KHIẾN BẢN THẢO BỊ TỪ CHỐI

1/ Bản thảo không được gửi đúng địa chỉ. Mỗi biên tập viên, mỗi nhà xuất bản thường có thể nhận ở một vài thể loại nhất định. Nếu bạn gửi tiểu thuyết ngôn tình cho một nhà xuất bản chuyên về dòng sách kinh doanh, thì cơ hội để được xuất bản là rất thấp. Vì thế, hãy chắc rằng mình đã làm đủ bài tập về nhà. Hãy dạo một vòng quanh nhà sách, hãy lướt một lúc qua trang web để tìm hiểu về nhà xuất bản trước khi nghĩ đến việc gửi bản thảo.

2/ Bản thảo mắc quá nhiều lỗi cơ bản. Biên tập viên thường rất bận. Họ không thể đọc tất tần tật tất cả mọi thứ được gửi về. Và như vậy, họ sẽ ngay lập tức bỏ qua những bản thảo có quá nhiều lỗi cơ bản về ngữ pháp hay chính tả

3/ Bản thảo không còn phù hợp. Ví dụ như Y2K, bảy bước để làm giàu, tuổi trẻ và thất tình, chuyện tình của ma cà rồng, những chuyến phiêu lưu trong thế giới phù thủy...

4/ Bản thảo không có khả năng cạnh tranh. Ví dụ trên thị trường đã có quá nhiều tựa sách tương tự. Hoặc nhà xuất bản vừa cho ra mắt một cuốn sách có nội dung tương tự.

Hãy nhớ, sách là một sản phẩm. Ngoài yếu tố về nội dung, nhà xuất bản còn phải cân nhắc rất nhiều yếu tố, như tài chính, thời điểm, thị trường, định hướng xuất bản.

Hãy đặt mình vào vị trí của người biên tập. Nếu như bạn đang mong muốn có được một cuốn sách xuất bản, để có thể tự hào với bản thân, với gia đình và bạn bè, thì cô ấy cũng vậy. Cô ấy cũng muốn một cuốn sách mang đến giá trị tốt nhất cho độc giả. Cô ấy cũng muốn tạo ra một di sản mình có thể tự hào khi nhìn lại. Với hàng chục bản thảo được gửi về mỗi tháng, hãy là người cô ấy đang chờ đợi.

Sau một thời gian dài, với rất nhiều lần bị từ chối, bị lãng quên và không được tìm thấy, thì cuối cùng, tôi cũng đã chạm đến một cột mốc rất quan trọng.

2 giờ 58 phút chiều, thứ bảy, ngày 16/05/2015, điều kì diệu đã xuất hiện. Tôi biết những ngôn từ vụng về của mình không thể nào diễn tả trọn vẹn cảm xúc này. Vì vậy, xin được phép được chia sẻ email ấy.

"Bạn Quốc Bảo thân mến,

Mình là Hồng Diệp, biên tập viên phụ trách mảng sách trong nước của Alpha Books. Mình đã được chị Khuyên giới thiệu bản thảo "Thức dậy và mơ đi" của bạn.

Trước hết, chân thành cảm ơn bạn đã tin tưởng Alphabooks và giới thiệu đến Alpha "đứa con tinh thần" của mình.

Sau khi đọc tác phẩm của bạn, mình nghĩ rằng nếu Alpha và bạn hợp tác với nhau, đây sẽ là sự hợp tác tuyệt vời. Vì một phần lớn khách hàng của Alpha nằm trong đối tượng độc giả mà cuốn sách của bạn hướng tới. Alpha cũng được biết đến là đơn vị làm sách kỹ năng sống rất nổi bật ở Việt Nam. Và bản thân cuốn sách của bạn cũng thú vị, tràn đầy tâm huyết.

Vì vậy, mình viết thư này để mời bạn hợp tác xuất bản sách với Alpha dưới hình thức: Alpha mua Bản quyền xuất bản tác phẩm của bạn, bạn nhận được tiền bản quyền cuốn sách (đứng tên là tác giả, và nắm bản quyền, đương nhiên). Mọi chi phí sản xuất cuốn sách Alpha sẽ đầu tư. Khi có sự kiện giới thiệu sách, hai bên sẽ cùng đồng hành với nhau.

Sơ bộ là như vậy. Mình nghĩ sẽ còn nhiều điều cần trao đổi thêm.

Mong thư bạn sớm.

Trân trọng!"

Miệng tôi cười hết cỡ.

Mong thư? Đùng đùng? Có người mong thư tôi ư?

Và rồi, một biên tập viên nữa đã xuất hiện. Cô nàng Nguyệt Nga của Nhà xuất bản Alphabooks đã xuất hiện, dù rằng tôi không phải là Lục Vân Tiên. Cô chính là người đã chấp cánh cho ước mơ của tôi thành hiện thực. Cô nàng cùng tôi tiếp tục hoàn thiện bản thảo, với rất nhiều email qua lại. Chỉnh cái này, sửa cái nọ, xóa một tí, thêm một chút... Cứ như thế, sau ba tháng trời rông rã, mọi sự cũng hoàn tất.

Thêm một chi tiết thú vị khác. Ngay sau khi vừa ký hợp đồng với Alphabooks, tôi còn nhận được thêm một lời đề nghị hợp tác nữa đến từ Nhà Xuất Bản Trẻ. Miệng tôi cười miết. Nó cũng giống như những lúc chúng ta ế chồng, ế chơ, ế bơ vơ đến tội nghiệp thì chẳng có ai thèm hò hẹn hay tiếp cận. Nhưng một khi chúng ta vừa mới ở trong một mối quan hệ thì... có vẻ như cả thế giới đều muốn tán tỉnh mình.

Tuy chưa có duyên với Nhà xuất bản Trẻ lúc ấy, nhưng sự kiện này cũng chính là tiền đề, mở ra rất nhiều cơ hội khác. Khoảng hai năm sau, bộ sách *'Kỹ năng trình bày*

không chỉ của thiên tài' gồm hai tập 'Chuyện con quạ muốn bay đến Sao Hỏa' và 'Tay tác giả muốn làm điều thật lạ' đã được xuất bản bởi chính Nhà xuất bản Trẻ. Và từ bộ sách đó, vào cuối năm, tôi đã vinh dự được mời đứng lớp hướng dẫn về kỹ năng kể chuyện cho các anh chị nhân viên của Nhà xuất bản Trẻ.

Vậy là sau bốn năm ròng rã từ khi ý tưởng kì quặc xuất hiện vào cuối 11/2011, "**Thức dậy và mơ đi**" đã thật sự hiện diện bằng giấy bằng chữ. Không cần phải tự bỏ tiền đầu tư. Không cần phải phát hành trên ebook. Một cuốn sách, đúng nghĩa một cuốn sách. Tôi đã cầm trên tay đưa con tinh thần của mình...

Bốn năm thật dài, với biết bao bộn bề của xúc cảm. Đó là những gì tôi vẫn thường hay chia sẻ trong những buổi hội thảo về nghề viết. Nhiều người đã nhận xét đó là một câu chuyện thú vị, về ý chí và nghị lực để giúp một người bình thường đi đến thành công. Tuy nhiên, tôi không phải người đặc biệt để có được một cuốn sách. Và bạn cũng không nhất thiết phải là người đặc biệt để thực hiện được mục tiêu đó.

Hãy nhớ rằng, đây không phải một cuốn sách truyền cảm hứng. Đây là một cuốn sách về sự thật. Và hãy cùng nhìn qua danh sách sau, bạn sẽ hiểu.

Harry Potter - J.K.Rowling - 12

The notebook - Nicholas Sparks - 24

Hạt giống tâm hồn - Jack Canfield - 30

Biên niên sử Narnia - C.S.Lewis - 37

Cuốn theo chiều gió - Margaret Mitchell - 38

Những cuốn sách kinh điển, những tác giả xuất sắc. Đó là điều mà ai cũng biết. Vậy còn con số cuối cùng? Có thể

bạn chưa biết, nhưng đó chính là số lần những tác phẩm kinh điển ấy bị từ chối, trước khi trở thành một phần của lịch sử. Hầu hết mọi người trong chúng ta đã từng nghe một vài câu chuyện kiểu như vậy, về những khó khăn trong lần đầu nộp bản thảo. Nhưng sự thật, đôi khi, còn phũ phàng hơn rất nhiều so với những câu chuyện kể.

Để tìm hiểu thêm về chủ đề này, bạn có thể tham khảo tại đường link bit.ly/bituchoi.

Tôi biết, sẽ rất khó để không nghi ngờ bản thân mình khi liên tục bị từ chối hết lần này đến lần khác. Tuy nhiên, như bạn đã thấy, ngay cả những tác phẩm kinh điển cũng đã bị từ chối rất nhiều lần. Đó là phần tất yếu của quá trình. Không thể nào sai khác được.

Nếu bị từ chối, hãy cứ buồn. Nên như vậy. Bởi nếu không buồn, điều đó cũng có nghĩa là bạn chưa dành hết tâm huyết cho bản thảo. Nhưng hãy chỉ buồn một vài ngày. Còn sau đó, hãy nghỉ ngơi, hãy thư giãn, hãy làm tất cả những gì bạn phải làm và tạm thời quên đi bản thảo.

Để rồi, sau một vài tuần, bạn có thể đọc lại bản thảo của mình một lần nữa. Trong rất nhiều trường hợp, điều này sẽ giải quyết hầu hết mọi vấn đề. Khi đó, bạn sẽ hiểu được cảm giác của biên tập viên, khi lần đầu tiên cầm trên tay bản thảo. Đồng thời, bạn cũng sẽ hiểu được tại sao họ lại lựa chọn im lặng và không thể trả lời.

Hãy xem lời từ chối cũng như một tấm bản chỉ đường. Bạn sẽ không đứng trước tấm bản chỉ đường và giận dữ vì mình đi sai đường, phải không? Nếu đi sai, rất đơn giản, hãy quay trở ra và đi lại. Còn trong trường hợp nếu như bạn đã đi sai quá nhiều lần, thì đó cũng chính là lúc nên bình tĩnh.

Hãy tìm hiểu xem điều gì đã xảy ra? Liệu bạn có nên tìm một người hướng dẫn? Liệu bạn có nên tìm đọc một cuốn sách hướng dẫn? Hay liệu rằng trước khi đi một mình bạn có nên thử đi theo một vài người khác?

Viết lách là một công việc nghiêm túc. Nhưng cũng đừng vì thế xem nó là việc quá nghiêm trọng.

Hãy để mọi thứ trôi qua thật nhẹ nhàng. Càng muốn đi nhanh, bạn sẽ càng đi chậm. Việc của chúng ta, việc của những người viết, là hãy tiếp tục học hỏi và trải nghiệm. Hãy sử dụng những kinh nghiệm, những bài học thất bại, để chuẩn bị cho lần trở lại chu đáo hơn.

Như đã biết, với hàng chục bản thảo phải xử lý mỗi tháng, sẽ rất khó để biên tập viên có thể dành thời gian để đọc từng câu, từng chữ, trong từng bản thảo, đặc biệt là những bản thảo đến từ những tác giả mới. Họ buộc phải đọc lướt để nắm đại ý, để rồi sau đó mới có thể lựa ra những bản thảo có tiềm năng để đọc kỹ.

Tuy nhiên, điều này có thể tạo ra một chút rắc rối. Vì chỉ đọc lướt, nên biên tập viên có thể bỏ qua một vài tác phẩm thật sự có chất lượng, đặc biệt những tác phẩm có chiều sâu với nhiều tầng nghĩa. Bởi với những tác phẩm như vậy thì nếu đọc lướt, sẽ rất khó để biên tập viên hiểu trọn vẹn. Một khi không hiểu, họ sẽ không thấy hay. Một khi không thấy hay, thì nó sẽ không bao giờ được xem xét lại. Rất nhiều tác phẩm kinh điển trên thế giới cũng từng bị từ chối, không phải chỉ một lần, mà trong rất nhiều lần, cũng bởi vì những lý do tương tự.

Tôi tin rằng không một ai muốn rơi vào trường hợp này. Biên tập viên cũng vậy. Thế nhưng, họ không có lựa chọn nào khác, nếu như bạn không cho họ bất kì một lựa chọn nào khác. Một bản thảo hoàn chỉnh là chưa đủ. Bên cạnh đó, bạn cần phải cung cấp thêm cho biên tập viên một lựa

chọn khác, một dạng văn bản đi kèm, ngắn gọn hơn, súc tích, và có khả năng giới thiệu được toàn bộ tác phẩm cũng như tác giả chỉ trong vòng năm phút.

Và đó chính là thư đề xuất bản thảo.

THƯ ĐỀ XUẤT BẢN THẢO

Đây được xem là văn bản đầu tiên biên tập viên mong muốn được đọc, trước khi quyết định có nên dành thời gian để đọc hết toàn bộ bản thảo. Cụ thể, thư đề xuất thường chứa những thông tin cơ bản về bản thảo như tóm tắt, mục lục, đối tượng độc giả mục tiêu, cách thức cuốn sách được quảng bá, giới thiệu sơ nét về tác giả, cũng như bất kì thông tin liên quan nào có thể giúp biên tập viên hiểu rõ hơn về tác phẩm.

Vai trò của thư đề xuất bản thảo cũng giống như vai trò của một trailer được dùng để quảng bá phim. Nếu đó là một bộ phim bom tấn, với sự góp mặt của các đạo diễn, diễn viên, nhà sản xuất phim hàng đầu, thì rất có thể bạn cũng chẳng cần quan tâm đến trailer làm gì. Danh tiếng của họ đã là một bảo chứng cho chất lượng. Thế nhưng, đối với những bộ phim quá mới của những đạo diễn quá mới, thì chắc chắn sẽ luôn có những dè chừng. Chẳng một ai muốn tiêu tốn thời gian và tiền bạc cho một điều gì đó không đảm bảo.

Và một cuốn sách thì có gì là khác biệt?

Biên tập viên và độc giả cũng sẽ có những e ngại nhất định khi phải tiếp cận với một cuốn sách quá mới, của một tác giả quá mới. Cũng như trailer, họ rất cần được xem thư đề xuất, trước khi quyết định có nên dành thời gian đầu tư vào tác phẩm.

Để có được một thư đề xuất có chất lượng, có một vài điểm bạn cần lưu ý.

A - Chính tả.

Thư đề xuất bản thảo không chỉ thể hiện bản thảo. Nó còn thể hiện người viết. Nếu như người viết không thể hiện được sự chính chu của mình, bằng việc viết đúng chính tả trong ba trang giấy, thì thật khó để biên tập viên tìm được điều đó trong ba trăm trang còn lại. Hãy chắc rằng mình không phạm phải bất kì lỗi chính tả nào. Nếu không chắc, bạn có thể nhờ một người khác kiểm tra lại.

B - Nội dung.

Với thể loại hư cấu, bao gồm truyện ngắn, truyện dài, tiểu thuyết, điều đầu tiên, hãy tóm tắt câu chuyện. Nếu có thể, hãy thực hiện điều đó trong khoảng mười câu. Hãy miêu tả nhân vật, hãy miêu tả những biến cố chính ảnh hưởng đến sự phát triển của nhân vật. Và không thể nào thiếu, là một cái kết.

Nhiều người mới vẫn thường mắc phải sai lầm này. Họ bỏ lửng cái kết, không viết vào thư đề xuất, với hy vọng sẽ tạo được sự tò mò. Tuy nhiên, biên tập viên không phải là độc giả. Họ không đọc vì sự thích thú, hoặc ít nhất là chưa phải lúc này. Họ đọc để tìm ra những bản thảo có chất lượng. Và như thế, họ cần biết rõ về cái kết để chắc rằng nó có khả năng thỏa mãn người đọc.

Một khi biên tập viên muốn biết, họ cần phải được biết, ngay lập tức, chứ không phải sau ba trăm trang sách. Đừng làm khó biên tập viên. Công việc của bạn là giúp đỡ họ, và rồi công việc của họ là giúp đỡ bạn. Đừng làm ngược lại.

Với thể loại phi hư cấu, bao gồm tản văn, tùy bút, sách kỹ năng, sách kinh doanh, hãy giới thiệu về chủ đề được đề cập; những vấn đề và thử thách đối tượng độc giả đang gặp phải; những câu chuyện và giải pháp cuốn sách này mang lại.

Quan trọng hơn nữa, điều gì khiến cho cuốn sách này vượt trội hơn so với những cuốn sách đang có sẵn trên thị trường?

C - Độc giả

Tiếp theo, hãy cung cấp thêm một số thông tin về đối tượng độc giả cuốn sách muốn hướng đến. Một anh chàng mơ mộng, suốt ngày chỉ theo dõi các bộ phim hoạt hình? Một thanh niên sống xa nhà, với rất nhiều trăn trở về nghề nghiệp? Hay một cô nàng làm lì, chỉ thích ngồi một chỗ chơi với những chú mèo?

Ai sẽ là người đọc sách? Quan trọng hơn nữa, ai sẽ là người mua sách? Liệu người mua có đọc sách? Liệu người đọc có mua sách? Hy vọng đến lúc này bạn đã thực hiện bài tập xác định đối tượng độc giả mục tiêu trong phần đầu của cuốn sách. Bởi nó chính là tiền đề cho bước kế tiếp, một điểm nhấn quan trọng, có khả năng giúp thư đề xuất của bạn trở nên nổi bật, so với hàng chục thư đề xuất khác cũng đang được gửi về.

D - Marketing

Dựa vào đối tượng độc giả vừa đề cập, hãy trình bày một kế hoạch cụ thể để quảng bá cho cuốn sách. Xuất bản không phải một trò chơi của may rủi. Đó là một dự án kinh doanh. Và như vậy, nhà xuất bản cần được biết cuốn sách sẽ được bán như thế nào, thông qua các kế hoạch quảng bá, giới thiệu. Có thể đó là một chuỗi các sự kiện. Có thể đó là một chuỗi các cuộc thi. Cũng có thể đó là một chuỗi các khóa đào tạo, hoặc bất kì ý tưởng nào có thể tiếp cận với đối tượng khách hàng mục tiêu.

Ví dụ, nếu cuốn sách viết về tuổi trẻ, với những hoang mang trong các quyết định chọn ngành, chọn nghề, định hướng nghề nghiệp, liệu bạn có thể kết hợp với các

trường cấp 3, các trường đại học, hoặc các câu lạc bộ, hội nhóm hướng nghiệp? Hoặc nếu cuốn sách viết về du học, du lịch, sinh sống ở nước ngoài, liệu bạn có thể kết hợp với các công ty du lịch, các trung tâm ngoại ngữ, hay các hội nhóm quốc tế?

Câu hỏi được đặt ra ở đây là tại sao bạn lại cần một kế hoạch quảng bá? Không phải đó là việc của bộ phận marketing thuộc nhà xuất bản hay sao?

Câu trả lời là phải. Đây đúng là công việc của bộ phận marketing. Thế nhưng, nó không chỉ là công việc của bộ phận marketing, mà còn là công việc của bạn. Sách là một sản phẩm. Đó là điều ai cũng biết. Nhưng trên hết thầy, sách còn là một đứa con tinh thần của tác giả. Và nếu như ngay chính tác giả, người duy nhất trên thế giới hiểu tường tận về tác phẩm, mà còn không biết cách giới thiệu, hoặc thậm chí là không buồn giới thiệu về tác phẩm, thì làm cách nào những người khác có thể?

Thông qua việc xác định rõ đối tượng độc giả và kế hoạch quảng bá, bạn còn thể hiện cho nhà xuất bản thấy sự nghiêm túc đối với bản thảo. Viết lách không phải là một sự ngẫu hứng nhất thời. Đây còn là một quyết định đầu tư có kế hoạch. Điều này cũng sẽ hỗ trợ rất nhiều cho biên tập viên khi họ trình bày bản thảo trước trường ban biên tập hoặc hội đồng thẩm định. Hơn thế nữa, nó còn là cơ sở để biên tập viên trao đổi với bộ phận liên quan để hỗ trợ quảng bá cho tác phẩm, như sales, marketing, viết bài giới thiệu, viết thông cáo báo chí... Việc xác định rõ thị trường luôn là điều tối quan trọng trong bất kì một kế hoạch kinh doanh nào.

Và sách thì có gì là khác biệt?

E - Đối thủ cạnh tranh

Sau khi đã giới thiệu cuốn sách, giới thiệu khách hàng mục tiêu, và kế hoạch quảng bá thì tiếp theo hãy phân tích về thị trường, về đối thủ cạnh tranh. Hãy chia sẻ một vài tựa sách có nội dung tương tự. Điểm đặc biệt của những cuốn sách đó là gì? Điều gì khiến chúng trở thành một hiện tượng? Điều gì khiến chúng chưa được như mong đợi? Và quan trọng hơn hết thảy, điều gì khiến cuốn sách của bạn độc đáo hơn hết thảy?

Ví dụ đối với thể loại hư cấu có thể là một góc nhìn mới, một chủ đề mới, hay một cách kể chuyện mới. Đối với thể loại phi hư cấu có thể là một nghiên cứu mới, một thông tin mới, hoặc một trải nghiệm mới.

Nếu cuốn sách của bạn không có gì đặc biệt hơn những cuốn sách đang có sẵn trên thị trường thì sự thật là cơ hội để cuốn sách được xuất bản là rất thấp.

F - Tác giả

Hãy chia sẻ thông tin về bạn, về tác giả, về những gì bạn nghĩ biên tập viên cần được biết. Nếu viết tiểu thuyết hư cấu, bạn có thể chia sẻ thêm lý do hình thành nên ý tưởng câu chuyện. Nếu là phi hư cấu, hãy chia sẻ một chút về kinh nghiệm, bằng cấp hay chúng chỉ có liên quan đến chủ đề được đề cập trong tác phẩm.

Sẽ là một điểm cộng, nếu như bạn có thể chia sẻ những thông tin nói về bạn từ một bên thứ ba uy tín. Ví dụ những bài phỏng vấn truyền hình, báo chí, những danh hiệu, giải thưởng, hoặc những cuốn sách bạn đã từng được xuất bản.

Và sau cùng, không thể nào thiếu, đó là một bản thảo hoàn chỉnh, với định dạng PDF. Đối với người viết mới, có thể bạn sẽ e ngại rằng bản thảo sẽ bị sao chép, bị lấy cắp, hoặc bị sử dụng trái mục đích. Sự lo lắng ấy là có cơ sở, khi đã có

rất nhiều sự việc tương tự đã xảy ra trên thị trường. Vì vậy, trước khi gửi đũa con tinh thần của mình cho ai đó, hãy chắc chắn rằng bạn đã hiểu rõ về họ, để tránh những trường hợp đáng tiếc. Hãy làm bài tập về nhà. Hãy dạo một vòng quanh các hội nhóm viết lách, các fanpage tác giả, các từ khóa về các nhà xuất bản trên Google để có được những lựa chọn tốt nhất.

Lưu ý, những đề xuất trên chỉ có giá trị tham khảo. Chúng không phải quy tắc. Quy tắc duy nhất bạn cần nhớ là không nên có quy tắc gì, đặc biệt trong nghề viết. Hãy cứ đọc, hãy cứ nghiền ngẫm. Hãy giữ lại những gì phù hợp với bản thân, và bỏ đi những gì không phù hợp.

Cuối cùng, điều này dựa trên kinh nghiệm cá nhân, và đôi khi nó có thể sẽ rất khác so với những gì bạn có thể tìm thấy trên mạng. Hãy gửi thư đề xuất bản thảo đến cho nhiều nhà xuất bản cùng lúc, trừ trường hợp bạn đã có liên hệ và nhận được đơn đặt hàng từ trước.

Tại sao lại như vậy?

Bởi trung bình, thời gian thẩm định một bản thảo mới kéo dài từ 30 đến 45 ngày. Nếu cứ chờ đợi để lần lượt gửi đến từng nhà xuất bản, bạn sẽ tự làm khó mình và sẽ khiến những tháng ngày biên tập kéo dài trong mòn mỏi.

Chuyện gì sẽ xảy ra nếu như có rất nhiều nhà xuất bản cùng đồng ý với bản thảo?

Ừ thì, đó là một sự tự tin đáng ngưỡng mộ. Nhưng cho dù điều đó có là sự thật đi nữa, cũng không có vấn đề gì. Nếu như nhà xuất bản có quyền lựa chọn bản thảo phù hợp với định hướng xuất bản, bạn cũng có quyền y như vậy. Khi đó, hãy cân nhắc và lựa chọn nhà xuất bản phù hợp nhất.

TÓM TẮT NỘI DUNG THƯ ĐỀ XUẤT BẢN THẢO

- Giới thiệu cuốn sách. Tóm tắt câu chuyện, với những diễn biến chính; đề cập thử thách, các rào cản, và giải pháp.

- Đối tượng độc giả muốn hướng đến

- Kế hoạch quảng bá. Một vài thông tin về các cuốn sách cùng thể loại

- Giới thiệu về tác giả

- Đính kèm bản thảo hoàn chỉnh

Tham khảo mẫu thực tế, với hai bản thảo đã được xuất bản. Truy cập đường link:

bit.ly/proposal_thucday

bit.ly/proposal_conqua

~~~

Để chốt lại những gì xảy ra trong chương này, điều cuối cùng trước khi gửi bản thảo, hãy chắc rằng đây là điều tốt nhất bạn có thể làm được. Tất nhiên, nó không cần phải là một kiệt tác hoàn hảo, chính xác đến từng dấu chấm, dấu phẩy. Thế nhưng, nó phải là một sự tự tin cao độ, một sự thỏa mãn đầy đủ cả về cảm xúc cũng như tinh thần dành cho tác phẩm. Nó không nên là một cảm giác ngờ ngợ, bất an, không rõ ràng. Liệu mình đã viết đủ hay, liệu mình có nên xem lại, hay liệu mình nên chỉnh sửa thêm một lần nữa...

Một câu chuyện về Henry Kissinger, cựu Bộ trưởng ngoại giao Hoa Kỳ, người đã giành giải Nobel Hòa Bình năm 1973, có thể sẽ phù hợp để minh họa cho điều này.

Trong những năm cuối của thập niên 60 và 70 của thế kỷ trước, Winston Lord nhận nhiệm vụ viết một bài trình bày

cho Henry Kissinger. Đây không phải là một công việc dễ dàng, bởi Kissinger là một người rất khó tính.

Vào buổi chiều tối, Winston Lord gửi đến bản thảo của bài trình bày đến cho Kissinger xem qua trước. Sáng hôm sau, Kissinger gọi Lord đến và hỏi 'Đây là điều tốt nhất mà anh có thể làm sao?'

Hơi lo lắng, Lord trả lời. 'Henry, tôi nghĩ vậy, nhưng tôi sẽ thử lại lần nữa.'

Sau đó, ông trở về bàn làm việc, chỉnh sửa, xem xét và gửi lại một bản thảo khác một vài ngày sau đó.

Sáng hôm kế tiếp, một lần nữa, Kissinger gọi Lord 'đến văn phòng và hỏi 'Anh có chắc đây là điều tốt nhất mà anh có thể làm sao?'

Điều này khiến Lord hoài nghi về công việc của mình, và ông nói. 'Tôi nghĩ vậy. Nhưng tôi sẽ thử thêm lần nữa vậy.'

Theo giai thoại, thì quy trình kì quặc này được lặp đi, lặp lại; lặp đi, lặp lại; lặp đi, lặp lại; tổng cộng 8 lần, với 8 bản thảo. Và mỗi lần, lời phản hồi của Kissinger cũng chỉ là 'Đây là điều tốt nhất mà anh có thể làm sao?'

Đến lần thứ 9, Lord đến văn phòng của Kissinger và tiếp tục chờ đợi lời phản hồi. Và cũng tương tự, Kissinger gọi ông đến văn phòng ngày hôm sau, với câu hỏi thường thấy 'Đây là điều tốt nhất mà anh có thể làm sao?'

Lord, lần này đã nỗ lực rất nhiều, gần như giận dữ mà đáp lại rằng 'Henry! Tôi đã vắt nát óc của mình rồi. Đây là bản thảo thứ 9. Đây là điều tốt nhất mà tôi có thể làm!!! Tôi không thể nào cải thiện nữa, dù chỉ một từ nữa!!!'

Kissinger nhìn Lord một cách đầy hồ hững, và nói.
'Oh, vậy trong trường hợp đó, bây giờ tôi sẽ bắt đầu đọc.'

CHƯƠNG 15: CHẬM HON, THẤP HON VÀ NHẸ HON

Sài Gòn, một giờ năm mươi hai phút, trời nắng như thiêu đốt.

Hai vị khách bước vào khán phòng. Một nam, một nữ, khoác trên mình trang phục công sở, với quần âu và áo sơ mi, có phần hơi trịnh trọng so với sự kiện kiểu thế này. Họ lướt qua đám đông các bạn trẻ, để yên vị trên chiếc ghế sofa màu đỏ rượu, nằm ở góc phải cuối căn phòng.

Theo những gì được ghi trên Facebook, buổi hội thảo đáng lẽ đã phải bắt đầu hơn mười phút. Thế nhưng, với một đám đông hầy còn đang chen chúc phía ngoài cửa, sẽ thật khó để mọi chuyện có thể diễn ra như dự định.

Hai giờ tám phút, MC cũng đã xuất hiện trên sân khấu. Cô có một thân hình nhỏ nhắn, khoác trên mình một chiếc đầm sưng màu đen tuyền. Sau một vài lời giới thiệu, cô nhẹ nhàng bước xuống, di chuyển quanh khán phòng và phòng vấn người tham dự.

Bạn từ đâu đến? Bạn biết gì về chương trình? Bạn mong đợi điều gì sau khi kết thúc?

Một vài câu hỏi được đưa ra. Một vài câu trả lời được đáp lại. Không khí bắt đầu nhộn nhịp, trước khi buổi hội thảo chính thức được bắt đầu. Bỗng, một cánh tay được giơ lên, xuất phát từ phía góc xa của căn phòng. Cánh tay từ người thanh niên mặc áo sơ mi khi nãy.

Xuất bản sách cũng không phải một điều khó. Đôi khi, chỉ cần tiền là được.

Một vài tích tắc im lặng.

Các nhà xuất bản đều sống bằng tiền bán giấy phép. Sự dễ dãi đã tạo ra một thị trường hỗn loạn. Có đến hàng

chục ngàn tựa sách mỗi năm, nhưng hơn 70% trong đó là vô bổ.

Những đôi mắt dáo dác bắt đầu nhìn nhau, rồi đồng loạt, quay hẳn về hướng góc phòng, để tìm về xuất phát điểm của những lời nhận xét.

Tôi nghĩ MC chỉ muốn khởi động bằng một vài câu hỏi để mọi người được thoải mái và làm quen với nhau. Nhưng có lẽ, mọi thứ đã được đẩy nhanh hơn kì vọng. Một vài ý kiến được đưa ra, một vài ví dụ được minh họa, và với rất nhiều tựa sách được nhắc đến. Câu hỏi đã không còn là câu hỏi. Nhận xét đã không còn là nhận xét. Giờ đây tất cả đã hòa quyện để tạo thành một cuộc tranh luận đầy thú vị, xuất phát từ góc phòng.

Đội ngũ biên tập viên không có quy trình thẩm định và rất cảm tính trong bản thảo. Nếu có tiền, bản thảo có thể qua cửa các biên tập viên 'kém chất lượng' một cách dễ dàng.

Không những thế, để bán sách, cần phải có tiền và mối quan hệ, để tổ chức sự kiện, để mua quảng cáo, để nhờ người bàn luận. Sách nhờ đó mới có thể nhanh chóng nổi tiếng, dù dở tệ. Còn nếu viết hay đến mấy, mà không có tiền, không có quan hệ thì vẫn chìm ngấm giữa mớ hồ lớn.

Cuộc tranh luận tiếp tục được mở rộng.

Giới phê bình hiện nay không còn công tâm. Họ chỉ viết khi có đơn đặt hàng hoặc bạn bè nhờ vả. Họ đã mất đi sự yêu thích đối với sách.

Thói quen đọc và văn hóa đọc của đại bộ phận độc giả chưa cao. Điều này là nguyên nhân góp phần tạo nên sự méo mó về chất lượng thị trường.

Và mỗi lúc một mở rộng hơn nữa.

Rất nhiều câu hỏi được đặt ra, rất nhiều bức xúc được giải bày. Mặc dù có phần hơi kì lạ, nhưng những trải nghiệm như vậy không phải là quá hiếm hoi trong những lần chuỗi sự kiện *'Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nháy múa'* được tổ chức.

Với vai trò một tác giả, tôi may mắn có nhiều cơ hội được tiếp xúc với các anh chị tác giả khác, ở đủ các thể loại, từ tiểu thuyết, truyện dài, truyện ngắn, cho đến tản văn, hay du ký... Mỗi một tác giả là cả một thế giới tươi đẹp, luôn ẩn chứa biết bao điều kì diệu. Mỗi một cuộc trò chuyện là cả một trải nghiệm đầy thú vị, với đủ mọi cung bậc của cảm xúc, mà nếu phải dành cả đời, có lẽ tôi cũng không thể nào hiểu hết được. Chỉ đáng tiếc vũ trụ lại rộng lớn quá, khiến những thế giới thật khó để có thể có thể tìm đến nhau, cũng như khiến cả vũ trụ chưa thể tìm đến mình. Tôi nghĩ sẽ tuyệt biết bao nếu như những cuộc trò chuyện này được chia sẻ đến tất cả mọi người, với những ai vẫn còn đang thao thức cùng con chữ.

"Nếu có một cuốn sách bạn rất muốn được đọc, nhưng chưa được ai viết, thì bạn phải là người viết nên cuốn sách đó." - Toni Morrison.

Nếu có một dự án bạn rất muốn được tham dự, nhưng chưa được ai thực hiện, thì bạn phải là người thực hiện dự án đó. Nghĩ như vậy, một kế hoạch ngay lập tức được thực hiện, với sự giúp đỡ của các anh chị tác giả, anh Lê Hữu Nam, chị Rosie Nguyễn, bạn Dreamie Thân và các bạn Thúy An, Minh Tâm, Vô Danh. Sau này, là sự hỗ trợ của các anh chị Đỗ Nhật Phi, Tiểu Quyên, Nguyễn Hoàng Bảo, Quý Cốc Từ, Quỳnh Như, Trọng Khang cũng như rất nhiều người bạn trong lĩnh vực xuất bản.

Mọi chuyện có vẻ thuận lợi.

Các đơn đăng ký liên tục được gửi về. Hơn 500 đơn đăng ký cho từng sự kiện, với số lượng tham dự lên đến gần

100 người. Rất nhiều thông tin được chia sẻ, rất nhiều thắc mắc được giải bày. Điều đó khiến tôi có niềm tin rằng giới trẻ chưa bao giờ quay lưng với sách, dù ngoài kia, có biết bao lựa chọn đầy hấp dẫn. Vấn đề là... Đó chỉ là những gì tôi nghĩ. Thế nhưng, những gì tôi nghĩ thì có gì là quan trọng, nếu như nó không mang lại lợi ích gì cho người khác?

Sau gần một năm trời, với 5 sự kiện được tổ chức, tôi mới nhận ra một điều. Dù có tiếp tục tổ chức bao nhiêu buổi trò chuyện nữa, những hiểu lầm về nghề viết vẫn luôn còn đó, không cách nào khóa lấp được. Nghề viết thì mênh mông, còn chuyện viết thì có nói mãi cũng không bao giờ là đủ. Một vài giờ đồng hồ ngắn ngủi, quả thật, không thể nào đủ để các tác giả có thể truyền tải hết những gì mình biết, cũng như những gì các tác giả nghĩ rằng một người cần phải biết, để có thể đi lâu dài với nghề. Một nửa cái hố vẫn là cái hố. Một nửa ổ bánh mì vẫn là bánh mì.

Nhưng một nửa câu chuyện thì...

Nhưng một nửa câu hỏi thì...

Rất nhiều câu hỏi được đặt ra không phải để hỏi. Thậm chí, chúng không được đặt ra để tìm kiếm câu trả lời. Khi đó, cuộc tranh luận đã mất đi ý nghĩa ban đầu. Mọi người không còn muốn biết về sự thật, về con đường của một tác giả. Trong một cộng đồng hãy còn quá non trẻ, càng tranh luận sẽ càng tạo ra thêm nhiều hiểu lầm.

Trở thành tác giả không phải là một lựa chọn, để cùng nhau tranh luận. Bởi cho dù có thắng, có thua, có đồng ý hay thỏa hiệp, thì những cuộc tranh luận cũng không giúp một người gần hơn với mục tiêu trở thành một tác giả, nếu không muốn nói là đẩy xa hơn nữa. Đó là lý do tại sao chuỗi sự kiện *'Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nháy múa'* cần phải được hoãn lại, ít nhất là cho đến khi một nền tảng thông tin về ngành, về nghề được thiết lập. Và đó cũng là lý do tại sao

cần có cuốn sách này. Chúng ta cần hiểu. Chúng ta cần trải nghiệm. Chúng ta cần tự mình bước đi, trước khi ngồi lại.

~~~

Có một khu vườn nọ được trồng rất nhiều loại hoa. Trong đó nổi bật nhất là hoa vàng và hoa tím. Cũng như bạn, cũng như tôi, cũng như nhiều người khác, các bông hoa rất thích được tranh luận. Và lần này, chúng đang tranh luận xem điều kiện bên ngoài hay điều kiện bên trong mới là yếu tố quan trọng nhất đối với sự phát triển của khu vườn.

Hoa Vàng nói 'Nhất nước, nhì phân, tam cần, tứ giống'. Ba điều kiện đầu tiên đều thuộc về bên ngoài, như vậy bên ngoài quan trọng hơn hết thảy.

Hoa Tím nói 'Nếu vậy tại sao cùng một mảnh đất, cùng một điều kiện mây trời gió nước, cùng lại có màu vàng trong khi chị lại có màu tím? Như vậy điều kiện bên trong mới là quan trọng nhất.'

Hoa Vàng ngẫm nghĩ, thấy cũng đúng. Nó bèn hỏi lại 'Nếu vậy, tại sao các bông hoa màu tím của chị lại khác nhau? Có bông nằm ở ngoài ánh mặt trời, được tưới nước đầy đủ thì có màu tím đậm. Có bông nằm ở trong bụi rậm, chen chúc với đám cỏ cây, thì lại có màu tím nhạt. Có bông được bàn tay con người chăm sóc thì tươi tốt. Trong khi đó có bông mọc cạnh vệ đường thì lại toi tả? Bên ngoài quan trọng hơn mới đúng.'

Hoa Tím ngẫm nghĩ, thấy cũng đúng. Nó bèn đáp lại 'Nhưng cho dù được chăm sóc tốt như thế nào đi nữa thì hoa vàng như cưng suốt đời cũng chỉ mang mỗi một màu vàng. Không có chuyện bỗng nhiên một ngày, cưng trở thành màu tím giống như chị.'

Và như thế, cuộc tranh luận diễn ra trong suốt nhiều ngày nhiều tháng, đến nỗi chúng quên mất việc của mình là

phải trở thành những bông hoa xinh đẹp. Thay vào đó, chúng quyết định trở thành những diễn giả.

'Là tác giả, đó là bắt lấy trí tưởng tượng của người trẻ, để gieo trồng một hạt mầm sẽ đơm hoa và cuối cùng là kết quả.' ~ Isaac Asimov

Tài năng hay khổ luyện? Rốt cuộc thì yếu tố nào sẽ giúp cho một người có thể phát triển tốt nhất khả năng của mình? Như bạn có thể thấy, những cuộc tranh luận kiểu như thế đã kéo dài trong suốt chiều dài lịch sử. Cứ sau một thời gian, sẽ có thêm một bằng chứng, sẽ có thêm một cuộc nghiên cứu, hay sẽ có thêm một cuộc khảo sát, để chứng minh rằng lập luận này đúng, còn lập luận kia sai. Thế nhưng, hãy hiểu rằng việc chiến thắng trong các lập luận không giúp bạn gần hơn với công việc của một tác giả. Nó cũng chẳng giúp bạn hoàn thiện hơn cuốn sách của mình.

Trở lại với ví dụ của khu vườn. Cũng là loài hoa, cũng sinh trưởng trong một môi trường sống, thế nhưng những bông hoa vàng sẽ lựa chọn những yếu tố 'vàng' trong tự nhiên, trong chất dinh dưỡng, để phát triển trở thành phiên bản tốt nhất, một bông hoa vàng. Tương tự, bông hoa tím cũng sẽ lựa chọn những yếu tố 'tím'. Nếu bông hoa may mắn phát triển ở một vùng đất tốt, đầy đủ nắng gió, thì nó có thêm nhiều cơ hội để phát triển. Ngược lại, nếu bông hoa phát triển ở vùng đất khô cằn, không một ai chăm bón, rất có thể sự phát triển của nó sẽ bị ảnh hưởng.

Tuy nhiên, không phải bông hoa nào cũng cam chịu số phận. Có những bông hoa sẽ tiếp tục nỗ lực, vươn mình cao hơn một chút, đâm bộ rễ sâu hơn một chút, để chống chọi lại với môi trường.

Trong điều kiện bình thường, rõ ràng bông hoa mọc ở vùng đất tốt sẽ thoải mái hơn rất nhiều so với bông hoa mọc ở vùng đất xấu. Người ta sẽ nhổ bỏ những bông hoa xấu và chỉ

giữ lại những bông hoa tốt để nhân giống sau này. Thế nhưng, chuyện gì sẽ xảy ra nếu như vào một ngày không đẹp trời, có một cơn bão lạnh lùng ghé qua và càn quét tất cả?

Phần nhiều những bông hoa mỏng manh xinh đẹp với bộ rễ yếu ớt sẽ không thể nào đủ sức để chống chọi. Trong khi đó, những bông hoa xấu xí với bộ rễ dài, bám sâu trong vùng đất xấu, lại có cơ hội sống sót cao hơn cả.

Đúng và sai, sai và đúng, tất cả thật ra chỉ là một. Mục tiêu của tranh luận không phải để phân định đâu là sai, đâu là đúng. Mục tiêu của tranh luận là để chúng ta hiểu được bản chất vẹn toàn của phải trái đúng sai. Và từ nhận thức đó, sự trưởng thành cũng bắt đầu xuất hiện.

Bởi chúng ta cần hiểu rằng mục tiêu của những bông hoa có thể rất khác nhau. Có bông hoa được dùng để trang trí, có bông hoa được dùng để thiết kế, và thậm chí có những bông hoa được dùng để làm thuốc hay mỹ phẩm. Thế nhưng, cũng đồng thời, đó là những mục tiêu con người lựa chọn, chứ không phải của bông hoa. Bởi đối với một bông hoa, mục tiêu duy nhất của nó là trở thành một bông hoa tốt nhất với khả năng của mình.

Sư tử con muốn lớn lên trở thành sư tử. Đại bàng con lớn lên cũng muốn trở thành đại bàng. Cá mập con cũng vậy. Thiên nhiên là như thế. Luôn muốn trở thành chính mình, với phiên bản tốt nhất.

Vậy còn con người thì sao?

Con người quả thật rất kì lạ. Đôi khi, họ muốn trở thành sư tử, để được thức dậy thi chạy cùng linh dương mỗi sáng. Thỉnh thoảng, họ lại muốn trở thành đại bàng, để không phải chơi chung cùng lũ gà. Không thường xuyên lắm, họ lại muốn trở thành cá mập để thực hiện các quyết định đầu tư

hay râu tóc. Mục tiêu của con người liên tục thay đổi, dựa vào những gì họ được xem hay được đọc.

Đáng lẽ mục tiêu lớn nhất của con người là trở thành một con người, thì mục tiêu của chúng ta giờ đây chỉ dừng lại ở một nghề nghiệp hoặc một công việc cụ thể như kỹ sư, bác sĩ, một chuyên gia marketing, người diễn giả truyền cảm hứng... Và dĩ nhiên, không thể thiếu, đó là một tác giả.

Các loại hình công việc như tác giả, diễn viên, ca sĩ, nhà kinh doanh, nhân viên chứng khoán, nghệ nhân làm bánh... cũng giống như những màu sắc của những bông hoa. Có hoa vàng, có hoa tím thì cũng có người thích làm việc này, có người thích làm việc khác.

Việc của bạn, khi đã xác định mình muốn trở thành một tác giả, là hãy lựa chọn những yếu tố 'tác giả' trong tự nhiên, trong mây trời và gió nước, để trở thành một tác giả tốt nhất. Và từ đó, từ con đường tác giả, bạn sẽ có cơ hội hấp thụ những yếu tố 'con người' trong tự nhiên, trong mây trời và gió nước, để trở thành một con người tốt nhất.

Mặc dù những chia sẻ từ chương này sẽ tập trung chủ yếu vào công việc của một tác giả và những vấn đề liên quan đến lĩnh vực xuất bản, thế nhưng, nó cũng sẽ ảnh hưởng rất nhiều đến những khía cạnh khác của cuộc sống. Bởi như đã nói, tác giả chính là một con đường tuyệt vời để bạn có thể hiểu thêm về mình, hiểu thêm về thế giới.

Bạn chỉ có thể viết tốt khi được là chính mình.

Bạn không thể cho những gì bạn không có.

"Là một người viết, bạn không nên đánh giá, bạn nên thấu hiểu." ~ Ernest Hemingway

Mọi thứ đều bắt đầu bằng tình yêu. Bởi nếu không có tình yêu, sẽ không có khởi đầu. Nếu không có khởi đầu, sẽ

không có gì cả, cho dù là tiếc nuối. Tình yêu là điều kiện cần cho một hạnh phúc mãi mãi. Đó là điều ai cũng biết. Bạch Tuyết biết, Lọ Lem biết, Nàng tiên cá biết... Đó là điều nàng công chúa nào cũng biết.

Và nghề viết thì có gì là khác biệt?

Tình yêu cũng là điều kiện cần cho những ai muốn đi theo con đường này. Đó phải là một sự thôi thúc mãnh liệt đến từ bên trong, vượt khỏi những lý do thông thường về logic, về tài chính, về danh tiếng hay bất kì điều gì khác. Đây không phải một cuốn sách nói về tình yêu. Nhưng nếu một cuốn sách không nói về tình yêu, nó cũng không thể nói bất cứ điều gì. Tình yêu là một tiếng gọi, đến từ tận sâu thẳm bên trong của mỗi người. Đồng thời, nó là một sự thôi thúc, với khao khát được tỏ bày để cống hiến. Tình yêu không phải sự thỏa hiệp. Nó không đến từ bên ngoài khi một nhu cầu nào đó được phủ đầy, dù cho đó là vật chất hay tinh thần.

Chúng ta đã tìm hiểu một vài lý do để trở thành một tác giả. Bạn có thể bắt đầu bằng bất kì lý do nào. Điều đó không quan trọng. Điều quan trọng là hãy luôn thành thật, đặc biệt là thành thật với chính bản thân mình. Bởi chỉ khi đó, bạn mới có thể nhìn rõ tường tận mọi thứ trên con đường, đồng thời, để nuôi dưỡng nguồn năng lượng của sự tận tâm và cống hiến. Để bàn về tầm quan trọng của tình yêu và sự thấu hiểu, tôi xin phép được trích dẫn một bài dạy của thiền sư Thích Nhất Hạnh.

"Trong đạo Phật, từ bi gắn liền với trí tuệ. Không hiểu, không thể thương yêu sâu sắc. Không hiểu, không thể thương yêu đích thực. Hiểu chính là nền tảng của tình thương yêu.

Mỗi người có những nỗi niềm, những khổ đau, bức xúc riêng, nếu không hiểu, sẽ không thương mà giận hờn, trách móc. Không hiểu, tình thương của mình sẽ làm người

khác ngọt ngạt, khổ đau. Không hiểu, sẽ làm người mình thương đau khổ suốt đời.

Nhân danh tình thương, người ta làm khổ nhau. Chuyện đó vẫn thường xảy ra.

Được hiểu và được thương vốn là một nhu cầu muôn đời của con người. Nhiều người thường cảm thấy không ai hiểu mình. Họ 'đói' thương, 'đói' hiểu. Họ thơ thẩn, lang thang trong cuộc đời tìm người hiểu mình, thương mình. Gặp được người hiểu mình, thương mình là may mắn lớn của cuộc đời. Tình yêu nảy nở, lớn lên từ đó.

Vậy nên, 'có hiểu mới có thương' là nguyên tắc chọn người yêu, chọn vợ chồng theo quan điểm Phật giáo. Dù người ta có đẹp, có giàu đến đâu nhưng không hiểu mình sẽ làm mình khổ suốt đời. Hôn nhân có thể mở ra những con đường hoa hồng, có thể mở ra cánh cửa tù ngục. Chọn vợ, chọn chồng là một sự mạo hiểm lớn. Hãy cẩn thận, nếu không muốn chọn án tù chung thân cho cuộc đời mình."

Tình yêu thật lạ. Và tình yêu với nghề viết còn lạ hơn rất nhiều. Không phải ai cũng may mắn tìm được tình yêu của đời mình. Không phải ai cũng may mắn tìm được tình yêu với con chữ. Nhưng rồi, dẫu có tìm được, cũng không phải ai cũng có thể hiểu được tình yêu, như nó vốn là.

Nếu không hiểu thì không thể nào yêu thương sâu sắc được. Nếu không hiểu, nhân danh tình yêu, chúng ta làm khổ đau nhau rất nhiều. Đó là lý do tại sao chúng ta cần dành cả cuốn sách này chỉ để nói về những hiểu lầm, cũng như những sự thật mất lòng, trước khi có thể hiểu về tình yêu đối với con chữ.

Quả là một chặng đường dài chúng ta đã đi cùng nhau. Nếu mọi thứ vẫn theo đúng kế hoạch, thì đến lúc này, hẳn bạn đã bắt tay vào thực hiện. Cũng có thể, bạn đã đi được

một nửa chặng đường. Hoặc cũng có thể, bạn đã hoàn thành cả cuốn sách. Hãy nhớ, tất cả những gì bạn đọc, tất cả những gì bạn biết đều sẽ trở nên vô nghĩa, nếu như chúng không được áp dụng. Bạn có thể tin những gì tôi viết hoặc có thể không. Hãy cứ chọn lọc những gì bạn thấy phù hợp. Một khi đã sẵn sàng, hãy tự mình bước đi. Chỉ khi đó, bạn mới không còn biết. Và chỉ khi đó, bạn mới hiểu.

Bạn không phải là người đầu tiên. Bạn không phải là người cuối cùng. Vẫn có rất nhiều người đã, đang và sẽ cùng bạn thực hiện những thử thách để trở thành một tác giả. Khi đó, bạn sẽ bắt đầu nhìn ngắm. Khi đó, bạn sẽ bắt đầu quan sát. Và sau một thời gian, bạn sẽ phát hiện ra một sự thật hiển hiện rằng đã có rất nhiều người, cũng trạc tuổi bạn, cũng có những trải nghiệm tương tự bạn, nhưng đã có được một vài thành công nhất định. Họ đã có một cuốn sách. Họ đã có nhiều cuốn sách. Còn bạn thì...

Bạn sẽ bắt đầu ngắm nhìn.

Tôi biết, cảm giác này quả thật không hề dễ chịu. Bạn sẽ tò mò. Bạn sẽ thắc mắc. Và rồi, bạn sẽ tìm đọc những quyển sách, với mong muốn được học hỏi, để hoàn thiện mình. Ai cũng nghĩ vậy. Ai cũng nói vậy. Thế nhưng, sự thật thì với biết bao bộn bề cảm xúc, thì sự so sánh quả là điều khó tránh khỏi.

Tại sao viết đơn giản vậy mà lại được xuất bản? Tại sao chủ đề nhàm chán vậy mà lại thu hút được cộng đồng? Tại sao và tại sao? Rất nhiều câu hỏi tại sao.

Những đố kỵ cũng từ đó được gieo mầm. Những hiểu lầm cũng từ đó được nuôi dưỡng. Tuy nhiên, sự so sánh là điều không cần thiết, không chỉ trong nghề viết, mà còn trong bất kì nghề nào. Tôi xin phép được mượn lời của nghệ sĩ Thành Lộc trong tự truyện "*Tâm Thành, Lộc Đời*" để bạn có thêm một góc nhìn về chủ đề này.

“Hãy cạnh tranh lành mạnh.

Nếu có giỏi, hãy phô diễn và cạnh tranh bằng nghề ngay dưới ánh đèn sân khấu. Đừng đánh nhau trong bóng tối hậu trường. Một nghệ sĩ tài năng không cần giành vai chánh, không cần lúc nào cũng chường cả dụng cụ hành nghề là thân thể mình ra choán mãi điểm trung tâm trên sàn diễn, chỉ cần chọn một góc, nhưng là cái góc để thể hiện những tìm tòi khổ luyện của riêng mình, khán giả ắt sẽ dồn mắt vào để thưởng thức.”

Mỗi một nghệ sĩ luôn có những hướng đi cho riêng mình. Mỗi một tác giả cũng vậy. Chúng ta có những chủ đề riêng, có những mối quan tâm riêng, và có lượng độc giả thưởng thức riêng.

“Không phải tất cả mọi thứ đếm được đều đáng kể và không phải tất cả mọi thứ đáng kể đều đếm được” - Albert Einstein.

Ở tuổi 25, Mark Cuban chỉ là một nhân viên pha chế ở Dallas. Cho đến tuổi 32, J.K.Rowling mới xuất bản Harry Potter. Virgin được Richard Branson thành lập năm ông 34 tuổi. Jack Ma khởi nghiệp Alibaba năm 35 tuổi. Ortega cho ra đời Zara năm ông 39 tuổi. Morgan Freeman nổi tiếng năm 52 tuổi.

Mỗi một người có một nhịp điệu cho riêng mình. Đừng lo lắng nếu như nhịp điệu của bạn không giống với nhịp điệu của người khác. Việc của con bướm là cứ đập cánh, việc của của bạn là cứ rung động, cho đến khi tất cả đều hòa hợp để tạo ra một phép màu. Và như thế, dẫn đến một câu hỏi rất quan trọng. Làm thế nào để một người có thể tìm được nhịp điệu của riêng mình?

Về chủ đề này, thì sáng tác và chạy bộ lại có rất nhiều điểm tương đồng. Có thể bạn chưa biết, trong các cuộc thi

phong trào thì hầu hết những người bỏ cuộc giữa đường không phải là những người có sức khỏe kém. Bởi đa phần, những người này sẽ chọn những cự ly ngắn, vừa tầm, từ năm đến mười cây số. Và nếu như họ không chạy nhanh, thì cũng chẳng có vấn đề gì. Họ có thể chạy chậm, hoặc đi bộ, hoặc thậm chí vừa đi bộ vừa chụp hình, vừa uống nước, vừa vỗ tay, vừa cổ vũ những đồng viên còn lại. Họ không bỏ cuộc. Họ thường thức sự kiện theo những cách của riêng mình.

Vậy còn những người bỏ cuộc?

Đó là những người có sức khỏe tương đối tốt, hoặc ít nhất, là họ luôn nghĩ như vậy. Cũng vì thế, những người này thường chủ quan. Họ là những người chạy rất nhanh trong khoảng 500 mét đầu. Và rồi, cũng rất nhanh, họ bắt đầu dừng lại, thở hổn hển. Nhịp tim tăng mạnh, phần hông căng tức, còn hai bắp chân thì đau nhức. Họ muốn về nhà. Đó là điều họ muốn.

Cuộc thi có thể đã kết thúc. Nhưng những hoài nghi về nó thì có thể chưa. Họ không chấp nhận cảm giác bỏ cuộc. Chẳng ai thích một sự thật rằng mình là người bỏ cuộc. Phải có lý do nào đó cho chuyện này. Chắc chắn là như vậy. Nhưng không phải ai cũng muốn đổ lỗi cho bản thân mình. Và như thế, môn chạy bộ là đối tượng duy nhất còn sót lại. Nó phải hứng chịu mọi trách nhiệm. Môn thể thao này quá nguy hiểm, môn thể thao này không dành cho mình, môn thể thao này chỉ dành cho những người có tố chất sẵn. Phần còn lại của câu chuyện, hẳn là bạn cũng có thể tưởng tượng được.

Nếu như đã từng tham gia những cuộc thi chạy bộ, hẳn bạn sẽ nhận thấy rằng những trường hợp trên không hề hiếm, nếu như không muốn nói là khá phổ biến. Những người mới thường gặp phải một lỗi chung, đó là chạy quá nhanh, không theo sức của mình. Một phần là vì họ chưa hiểu rõ về môn chạy bộ. Một phần là vì họ chưa hiểu rõ về cơ thể mình. Họ chỉ nghĩ đơn giản rằng chạy là cứ chạy. Một khi

không biết được nhịp điệu của cơ thể mình, thì một hiện tượng tất yếu sẽ xảy đến. Họ sẽ bị cuốn vào nhịp chạy của những vận động viên khác (và không hay biết rằng đó là những vận động viên chuyên nghiệp). Và như thế, chấn thương, mệt mỏi, và cảm giác muốn bỏ cuộc là điều khó tránh khỏi, dấu mọi thứ chỉ mới diễn ra trong khoảng 500 mét đầu.

Và sáng tác thì có gì là khác biệt?

Và cuộc sống thì có gì là khác biệt?

Để tìm nhịp điệu của riêng mình, trước hết là đừng bị ảnh hưởng bởi nhịp điệu của người khác. Điều đó cũng có nghĩa là đừng cạnh tranh với người khác. Việc có ai đó vượt qua bạn, hay việc bạn vượt qua ai đó, hoàn toàn không có ý nghĩa trong chạy bộ. Tương tự, cũng đừng cạnh tranh với bản thân mình, mỗi ngày mỗi khác, và không phải mọi thứ đều là sự phát triển. Bạn có thể chạy 2 tiếng liên tục vào năm 20 tuổi, không có nghĩa là bạn có thể chạy 5 tiếng vào năm 50 tuổi, dấu bạn liên tục tập luyện mỗi ngày.

Chim trên trời, cá dưới nước, muôn thú chạy nhảy trên mặt đất, mỗi giống loài đều có một tần số riêng, một nhịp điệu riêng không loài nào giống loài nào. Mặc dù khác biệt, nhưng chúng lại hòa hợp. Trong hệ thống sinh thái này, một giống loài tuyệt chủng có thể kéo theo cả một chuỗi các giống loài khác phụ thuộc. Nhà vật lý thiên tài Albert Einstein đã từng nói nếu loài ong biến mất trên bề mặt trái đất này, loài người chỉ có thể tồn tại trong bốn năm kế tiếp. Không có ong, không có thụ phấn, không có cây, không có sinh vật, không có con người... Nhiệm vụ của mỗi loài chính là tự do sinh trưởng, phát triển, và đóng góp giá trị của bản thân cho một hệ sinh thái chung là Trái Đất, với mục tiêu gìn giữ mái nhà thứ nhất là cho chính mình, cho con cháu mình, và cho muôn loài.

Và một tác giả thì có gì là khác biệt?

Tôi nghĩ đã đến với con chữ, ai cũng mong muốn mình sẽ có một tác phẩm để lại cho hậu thế. Mong muốn đó hoàn toàn chính đáng. Thế nhưng, đó lại là công việc của hậu thế, của độc giả, và cả một chiều dài lịch sử. Công việc của chúng ta, của những người viết, chỉ đơn giản là tạo ra một tác phẩm tốt nhất có thể. Chúng ta là người viết. Công việc của chúng ta là viết.

Để tránh những ganh ghét đố kỵ có cơ hội được gieo mầm, hãy ghi nhớ một điều. Chúng ta không quá đặc biệt. Hoặc nói một cách khác, chúng ta đều rất đặc biệt, theo những cách của riêng mình.

Bạn không nhất thiết phải là một người đặc biệt mới có thể trải nghiệm cuộc sống với tất cả sự đa dạng vốn có. Đừng để những trào lưu, đừng để những hiện tượng khiến bạn quên đi điều này. Bạn không nhất thiết phải có 1 triệu người theo dõi. Bạn không nhất thiết phải check-in ở tất cả mọi địa điểm. Bạn không nhất thiết phải khởi nghiệp, hay có những name card với hàng chục các chức danh. Hiểu được điều này, bạn có thể thoải mái bỏ đi những kỳ vọng không cần thiết vào bản thân mình.

Có rất nhiều lý do để bạn đến với viết lách, vì một tiếng gọi, một tai nạn hay một lời nguyện. Nhưng bạn hãy ở lại vì sự thấu hiểu. Tuyệt nhiên, đừng để bất kì ai lấy đi niềm vui bên trong bạn, bằng tiền, bằng danh tiếng, hay cả sự tự do thoải mái.

Thành công là một món quà của tương lai. Và tương lai thì luôn hành xử theo kiểu rất lạ lùng, chẳng một ai hiểu được. Hãy cứ yêu. Hãy cứ nỗ lực, làm những gì bạn nghĩ là tốt nhất cho tác phẩm. Và hãy để cuốn sách đến với thế giới theo những gì nó có. Nếu đã có người yêu, bạn sẽ hiểu. Đừng thay đổi họ, vì mong muốn cá nhân mình. Cũng như đừng thay đổi mình, vì mong muốn cá nhân họ. Bởi điều đó chỉ làm

cả hai mệt mỏi. Hãy hiểu trước khi yêu. Hãy hiểu trước khi viết.

Hạnh phúc là loại bỏ tất cả những lo lắng ngoài tầm kiểm soát của bản thân mình. Và hãy xem chúng ta có thể kiểm soát được những gì?

Sự thật thì cũng không nhiều lắm, phải không?

Mặt trời mọc? Mặt trời lặn? Trái đất xoay quanh chính nó, trái đất xoay quanh mặt trời? Cây cối quang hợp tạo ra oxy? Thủy triều thay đổi theo ngày tháng?

Bạn không thể kiểm soát được bất kì điều gì tạo ra sự sống. Và như thế, đừng cố kiểm soát thực tế. Đừng đặt ra quá nhiều kỳ vọng vào bản thân mình, hay bất kì người nào khác. Hãy cứ an nhiên. Hãy cứ nhẹ nhàng. Sáng tác là một phần của cuộc sống. Và cũng giống như chạy bộ. Hãy chậm hơn, thấp hơn, và nhẹ hơn.

Trung bình, để hoàn thành một cuộc thi marathon, một người cần thực hiện khoảng 60,000 bước. Tương tự, để hoàn thành một cuốn sách, một người cũng cần thực hiện khoảng 60,000 chữ. Tôi nghĩ đó cũng là lý do tại sao tác giả Haruki Murakami, nổi tiếng với các tác phẩm *'Rừng Na Uy'*, *'Kafka bên bờ biển'*, *'1Q84'*, *'Tôi nói gì khi nói về chạy bộ'*, lại có được một sự nghiệp sáng tác vĩ đại đến như vậy. Có lẽ ông đã phát hiện ra những bí mật của cả hai trò chơi này. Tôi sẽ không nói cho bạn bí mật của sáng tác. Nhưng tôi sẽ rất sẵn lòng nói cho bạn biết bí mật của chạy bộ. Nó gồm ba bước:

Bước 1: bước chân phải về phía trước.

Bước 2: bước chân trái về phía trước.

Bước 3: lặp lại.

Và bí quyết để chiến thắng trò chơi này?

Không phải nhanh hơn, cao hơn, hay mạnh hơn như các khẩu hiệu của các kì thể thao Olympic. Ngược lại, để chiến thắng trong trò chơi của sáng tác hay chạy bộ, hãy làm điều ngược lại.

CHẬM HƠN - THẤP HƠN - NHẸ HƠN

Chậm hơn. Chẳng có gì phải vội. Chậm theo sức của mình, chậm hết mức có thể. Chỉ có đi chậm, bạn mới đủ thời gian quan sát và học hỏi, từ kinh nghiệm người đi trước, từ kinh nghiệm của sách vở. Chỉ có đi chậm, bạn mới có đủ thời gian chuẩn bị cho cơ thể, từ cơ bắp cho đến tinh thần. Chỉ có đi chậm, bạn mới tìm được nhịp điệu của mình. Và chỉ khi nào tìm được nhịp điệu của mình, bạn mới không bị cuốn vào nhịp điệu của người khác.

Thấp hơn. Mới có thể bước lên được. Không nên nghĩ mình là người đặc biệt, khác xa với mọi người. Càng không nên nghĩ nghề mình là đặc biệt, khác xa với mọi nghề. Hãy hành xử dựa trên sự tôn trọng và hòa hợp. Đó mới là cách tiếp cận cần thiết. Là một người viết, hãy luôn chú ý quan sát cái tôi để tránh rơi vào chiếc bẫy của phán xét.

Nếu bạn nghĩ bản thân mình sâu sắc hơn khi bắt đầu sử dụng ống hút tre, và quay sang phán xét những người vẫn sử dụng ống hút nhựa, bạn không quan tâm đến môi trường như bạn nghĩ, bạn đang nuôi dưỡng cái tôi.

Nếu bạn nghĩ bản thân mình sâu sắc hơn khi bắt đầu đọc sách mọi nơi có thể, và quay sang phán xét những người vẫn đang cầm trên tay chiếc điện thoại, bạn không quan tâm đến sự thấu hiểu như bạn nghĩ, bạn đang nuôi dưỡng cái tôi.

Một khi hạ được cái tôi xuống, bạn sẽ học được rất nhiều hơn. Bởi nước luôn chảy chỗ trũng. Và kiến thức cũng vậy. Nếu bạn nghĩ mình đã đứng quá cao rồi, thì tất cả những

gì bạn có thể làm chỉ có thể là té ngã. Hãy coi mở, hãy chan hòa, hãy để mọi người có cơ hội được giúp bạn.

Nhẹ hơn. Đây là một chuyến hành trình dài. Hãy giữ mọi thứ thật đơn giản. Hãy sống một cuộc sống thật thoải mái và nhẹ nhàng. Hãy lắng nghe, hãy mơ ước, hãy buông bỏ, hãy cảm nhận. Hãy làm những gì bạn phải làm, để trở nên thật nhẹ. Bạn không thể đi xa nếu như phải mang quá nhiều thứ trên người.

Nhiều người nghĩ rằng, người viết phải trải qua rất nhiều biến cố mới có đủ trải nghiệm phục vụ cho sáng tác. Điều đó đúng. Nhưng chưa đủ. Thật ra để có thể viết tốt, thì người viết không chỉ trải qua, mà còn phải vượt qua được rất nhiều biến cố.

Một chàng trai thất tình không thể nào viết tốt về chuyện tình. Anh chỉ có thể viết tốt khi và chỉ khi đã vượt qua được những đau buồn của cảm xúc. Một cô nàng mông lung trong nghề nghiệp không thể nào viết tốt về những định hướng nghề nghiệp. Cô chỉ có thể viết tốt khi và chỉ khi đã tìm được hướng đi phù hợp cho cuộc đời.

Một cái đầu đầy sợ hãi không nghĩ được gì. Một trái tim đầy đau khổ không thể cảm được gì. Hãy an nhiên, chậm rãi, tận hưởng, dù cho có là khó khăn hay thử thách. Rễ của cây thì đắng, nhưng trái của nó thì ngọt. Hãy cứ từ từ tận hưởng. Vẫn còn rất nhiều điều thú vị phía trước đang chờ đón bạn.

Bạn sẽ viết. Và bạn sẽ không dừng lại.

Bởi vì đó là tất cả những gì bạn muốn. Phần thưởng chưa bao giờ nằm ở chặng cuối của con đường. Phần thưởng của viết lách luôn nằm trên chính con đường mà bạn chọn, mỗi ngày như mọi ngày.

Tài chính ư? Sẽ tốn rất nhiều thời gian để bạn có thể sống được chỉ với nghề viết. Danh tiếng ư? Sẽ tốn rất nhiều thời gian để bạn có được sự hâm mộ từ độc giả. Nhưng liệu những điều đó có quan trọng? Liệu chúng có phải là điều cuối cùng bạn nghĩ đến trước khi ngủ? Liệu chúng có phải là điều đầu tiên bạn nghĩ đến khi thức dậy? Liệu chúng có phải là điều luôn xuất hiện trong khoảng giữa những giấc mơ?

Tất cả mọi thứ bỗng sẽ trở nên vô nghĩa khi từng phút giây bạn được tự do sống một cuộc sống của riêng mình, một điều bất kì ai cũng đang tìm kiếm.

Bạn sẽ học hỏi và bạn sẽ phát triển. Bạn sẽ đi thật chậm, vì cậu biết rằng mình sẽ đi thật xa. Và như thế thì chẳng có gì phải vội vã.

Bạn sẽ đi thật thấp, với tất cả sự khiêm nhường. Bạn sẽ cúi đầu và không lo lắng nhịp độ của người khác. Bạn chỉ hít thở và tập trung vào nhịp độ của chính mình. Bạn hiểu rằng mình có thể học hỏi ở tất cả mọi thứ, ở tất cả mọi người. Bạn sẽ nhận ra rằng thành công, tài chính, hay bất kì sự tự do thoải mái nào cũng chỉ là cám dỗ, khiến bạn rời xa con đường mình sự thật.

Bạn sẽ đi thật nhẹ. Bởi bạn muốn hiểu về cuộc sống này. Và trên hết thảy, bạn muốn sống cuộc sống này, một cách thật trọn vẹn. Bạn sẽ bỏ qua những hào nhoáng và lộn xộn vô nghĩa để tìm thấy câu chuyện cuộc đời mình.

Bạn sẽ viết, và bạn luôn muốn viết tốt hơn nữa, cho dù nó sẽ đánh đổi bằng một vài tiện nghi hay sở thích.

Bạn sẽ viết. Và bạn sẽ không dừng lại.

Bởi vì đó là tất cả những gì bạn muốn. Vì bạn muốn viết câu chuyện của riêng mình. Vì bạn muốn viết câu chuyện của cuộc đời mình. Sẽ luôn là quá sớm để bỏ cuộc. Và sẽ không phải là hôm nay...

Bởi hôm nay, chúng ta sẽ cùng nhau trò chuyện. Bởi hôm nay, chúng ta sẽ thực hiện viết lách. Và bởi hôm nay, chúng ta sẽ kết thúc chuyến hành trình này.

Hỏi tại sao???

“Có cánh hoa nào không tàn? Có giấc mơ nào không tan?” (Mười năm - Đen Vô)

Cám ơn bạn đã luôn ở cạnh tôi qua rất nhiều những biến cố và hiểu lầm. Người viết thì khá cô đơn. Nhưng may mà có bạn để tôi không phải cô độc.

Tuy nhiên, đây không phải cuốn sách dành cho tôi. Đây là cuốn sách dành cho bạn. Và như vậy, đã đến lúc chúng ta phải nói lời tạm biệt.

Nhưng khoan đã...

Sao vậy?

Ý anh là... Chúng ta sẽ chia tay ư? Sau tất cả mọi chuyện?

Hẳn rồi. Chúng ta đã có một khoảng thời gian thật thú vị, phải không? Tôi hy vọng rằng bạn cũng sẽ nghĩ như vậy. Đây là một cuốn sách dài. Nếu không có đủ tình yêu, nếu không có đủ nghị lực, hẳn bạn đã bỏ dở từ lúc nào. Một khi đã đọc đến tận dòng chữ này, điều đó có nghĩa rằng bạn hoàn toàn đủ sức đi một mình, để tận hưởng những điều kì diệu phía trước.

Lúc khởi đầu, cùng với nhau, chúng ta muốn tìm kiếm câu trả lời. Nhưng đến cuối cùng, cùng với nhau, chúng ta lại có thêm rất nhiều câu hỏi. Đó là dấu hiệu của sự phát triển. Bởi nếu chỉ đi tìm kiếm câu trả lời, chúng ta chỉ có thể biết thêm những gì mình chưa rõ. Nhưng để có thể biết những gì mình chưa biết, chúng ta phải đi tìm những câu hỏi.

Và một khi được đào sâu đến tận cùng, thì câu hỏi bạn tìm thấy cũng chính là câu trả lời bạn trông đợi.

Quả là một chuyến phiêu lưu kì lạ.

Dĩ nhiên, tôi luôn muốn được cùng bạn đi khắp mọi chân trời góc bể để được yêu, để được viết, để được mơ mộng cùng con chữ. Thế nhưng, đây không phải là chuyến hành trình của hai người. Vốn dĩ, chưa bao giờ là vậy.

Bạn đến với cuộc đời này chỉ có một một mình. Và rồi, bạn cũng sẽ ra đi y như vậy. Và sáng tác thì có gì là khác biệt?

Đây là chuyến hành trình của một người. Chúng ta đã cùng nhau đi một đoạn, chúng ta đã cùng nhau đùa vui, chúng ta đã cùng nhau trò chuyện. Nhưng rồi, khi mọi thứ đã tròn đầy, đã đến lúc chúng ta nên đi những con đường khác.

Có thể bạn sẽ tiếp tục với viết lách, hoặc có thể là không, ai mà biết được. Nhưng điều đó đâu quan trọng, khi giờ đây, bạn đã hiểu thêm về cuộc đời mình. Tôi chưa bao giờ hứa đây sẽ là một mối quan hệ hạnh phúc mãi mãi. Tôi chỉ có thể nói rằng, thông qua một cuốn sách, hay một mối quan hệ, hãy hiểu thêm về bản thân mình. Bởi đó mới là điều quan trọng nhất.

Nếu bạn không muốn hiểu mình, thì ai sẽ làm điều đó đây? Và đối với bạn, còn điều gì trong cuộc sống này tuyệt vời hơn là chính bạn chứ?

Đây có phải là một lời tạm biệt không? Chắc chắn là như vậy. Nhưng liệu có phải vì thế mà u sầu không? Chắc chắn là không.

Hãy cứ để những cánh bướm được vận hành. Hãy cứ để thời gian làm công việc của thời gian. Chuyện gì sẽ xảy ra nếu như chuyện gì sẽ xảy ra? Không một ai biết được. Và một

lúc nào đó, khi mọi thứ đã tròn đầy, biết đâu được, con đường của hai ta lại giao nhau một lần nữa.

Dĩ nhiên, bạn luôn có thể tìm thấy tôi bất kì lúc nào thông qua những con chữ. Tôi sẽ luôn ở đây chờ bạn. Luôn là như vậy, cho dù cuốn sách có gấp lại. Hãy nhớ 2 địa chỉ quen thuộc:

www.thucdayvamodi.com

www.dangquocbao.com

Còn lúc này, xin dành tặng bạn một món quà cuối cùng, cũng như một lời cầu chúc để bạn bắt đầu chuyến phiêu lưu của riêng mình đến thế giới của con chữ.

CHƯƠNG 16: TRONG CĂN PHÒNG NHỎ

Hãy cho tôi trở thành một người viết tốt nhất tôi có thể. Hãy cho tôi cơ hội thể hiện những tài năng tôi được ban tặng.

Hãy cho tôi đủ sức mạnh để hiểu thêm về bản thân mình. Hãy cho tôi đủ sức mạnh để hiểu thêm về cuộc sống.

Hãy cho tôi đủ niềm tin để biết rằng bản đồ chỉ đường luôn có sẵn, miễn là tôi chịu đi tìm. Hãy cho tôi đủ niềm tin để biết rằng, tất cả mọi thứ đã đều đã được chuẩn bị sẵn, chỉ chờ đợi tôi tìm thấy, khi và chỉ khi tôi xứng đáng được tìm thấy.

Hãy cho tôi sự trung thực trước con chữ. Hãy cho tôi được nói lên tiếng nói từ sâu thẳm trái tim mình. Hãy cho tôi nói về tình yêu, về sự thật.

Hãy cho tôi sự tự trọng bản thân. Hãy cho tôi sự tôn trọng người khác. Hãy cho tôi sự tri ân đến những ai đã cùng tôi bước trên con đường này, dẫu rằng nó chỉ kéo dài một ngày, mười ngày, hay mười tháng.

Hãy cho tôi đủ khiêm nhường để biết rằng mình luôn có thể học hỏi từ người khác. Hãy cho tôi đủ tha thứ để biết rằng mình luôn có thể học hỏi từ chính bản thân mình.

Hãy cho tôi sự vững vàng để chấp nhận viết lách như nó vốn là. Không kì vọng, không ca thán, không trông mong những gì thuộc về niềm tin phi lý. Bởi tôi hiểu đây là con đường tôi đã chọn, để hiểu về tình yêu, để hiểu về sự thật, để hiểu về bản thân mình, và để hiểu về thế giới.

Hãy cho tôi sự kiên trì để có thể viết, viết đi, viết lại, mỗi ngày như mọi ngày. Hãy cho tôi sự dũng cảm để viết lại những gì mình đã viết. Hãy cho tôi sự kỷ luật để luôn theo đuổi những gì mình hằng tin tưởng.

Hãy cho tôi sự sáng suốt để nhìn thấy những cơ hội bị ẩn giấu. Hãy cho tôi lòng can đảm để chấp nhận được rủi ro. Hãy cho tôi lòng can đảm để chấp nhận được vấp ngã. Bởi tôi biết mình sẽ đứng dậy một lần nữa, và nỗi đau sẽ trở nên nguôi dần theo năm tháng.

Hãy cho tôi được sống, được trải nghiệm, được phản ánh những điều tuyệt vời trong cuộc sống. Hãy cho tôi viết về cuộc sống, như nó vốn là. Hãy cho tôi sống một cuộc sống, như nó vốn là.

Hãy cho tôi những người bạn, để được khóc, để được cười, để được lắng nghe, để được chia sẻ biết bao điều hồn nhiên và thốn thức. Tôi luôn có nhiều thiếu sót. Tôi không thể tồn tại một mình. Cảm ơn bạn đã luôn ở cạnh.

Hãy cho tôi biết rằng độc giả xứng đáng có được những tác phẩm tốt nhất, để được buồn, để được vui, để được thao thức cùng con chữ. Họ có quyền chấp nhận, có quyền tán dương, có quyền từ chối tất cả những gì tôi tạo dựng. Hãy cho tôi một cơ hội để bước vào căn phòng nhỏ của mỗi người, nơi vô vàn thế giới đang hiện hữu

Hãy cho tôi biết trân trọng mồ hôi và công sức của mình. Hãy cho tôi biết trân trọng mồ hôi và công sức của người khác.

Tôi sẽ tạo ra một thế giới mới, rất nhiều thế giới mới. Hãy cho tôi khả năng lắng nghe nhân vật. Hãy để cho anh ấy, cô ấy, vật ấy được sống với đầy đủ những vui buồn, hi vọng. Hãy cho nhân vật được cống hiến, được trưởng thành, được phát triển với muôn vàn những trải nghiệm ý nghĩa, đa dạng đầy màu sắc.

Cuối cùng, xin cảm ơn vì đã cho tôi được sống, được yêu thương, và được trải nghiệm cuộc sống một cách thật trọn vẹn.

Viết là những gì tôi yêu thích. Và tôi sẽ không bao giờ
dừng lại. Đó là con đường của tình yêu. Đó là con đường của
sự thật. Đó là con đường mà bất kì ai trong chúng ta cũng
được tự do sống với nguyện ý của riêng mình.

~~~

Đến một lúc nào đó, bạn sẽ tự nói với mình là...

Ừ thì... Phần còn lại. Bạn biết rồi đấy.

Đầu óc trên mây, đôi bàn tay nhậy múa.

Phu lục tham khảo:

STT	Nội dung	Đường link
1	Buổi hội thảo <i>Người trẻ, bạn đang đi về đâu?</i>	bit.ly/divedau
2	ASEAN Book Publishers Association	bit.ly/ABPA2010
3	So sánh máy ảnh gia, nhiếp ảnh gia	bit.ly/mayanh_nhiepanh
4	Muốn trở thành tác giả, đừng chỉ viết những điều đã biết	bit.ly/vietgiday
5	Cấu trúc 1 câu chuyện	bit.ly/cautruc1cauchuyen
6	Tìm hiểu về độc giả	bit.ly/khangiaoi
7	Tìm hiểu cách thức mở đầu	bit.ly/cachkhoidau
8	16 cấu trúc mẫu để viết thể loại hư cấu	bit.ly/chuyenhanhtrinh
9	20 mẫu cấu trúc viết thể loại hư cấu. Tìm hiểu phi hư cấu	bit.ly/ngaptrancacytuong

	sáng tạo	
10	Mẫu đề xuất bản thảo <i>Thức dậy và mơ đi</i>	bit.ly/proposal_thucday
11	Mẫu đề xuất bản thảo <i>Chuyện con Quạ muốn bay đến Sao Hỏa</i>	bit.ly/proposal_conqua
12	10 cuốn sách nổi tiếng thế giới từng "suyt" không được xuất bản	bit.ly/bituchoi